

Täysistunto

Keskiviikko 14.9.2022 klo 14.00—21.26

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 21.26.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.00—15.59 ja 18.01—19.50) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.59—18.01 ja 19.50—21.26).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 13.9.2022 antanut hallituksen esityksen HE 130/2022 vp, joka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 121/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 18/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 18/2022 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 13.9.2022 pidetyssä istunnossa.

Nyt ryhdytään lisätalousarvioehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Tehtiin seuraavat lisätalousarviota koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskustansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset:

1. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että lainaohjelman ehtoihin sisällytetään vakuuspakko. Jos vakuutusta ei ole mahdollista järjestää, laina voidaan myöntää vain merkittävää osakeomistusta vastaan esimerkiksi sopivalla vaihtovelkakirjalainalla.” (Vastalause 1)

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

2. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee sähkön markkinahinnan alentamiseksi toimenpidekokonaisuuden, joka sisältää muun muassa Suomen hiilineutraalisuustavoitteen siirtämisen vuodesta 2035 EU:n tavoitevuoteen 2050 ja ydinvoimastrategian sisältäen muun muassa pienydinvoiman edistämisen.” (Vastalause 1)

3. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus noudattaa eduskunnan hyväksymiä EU:n elpymisvälineen käsittelyn (VaVM 4/2021 vp — HE 260/2021 vp) yhteydessä jätettyjä lausumia, joiden mukaan Suomi ei sitoudu toimiin, jotka muokkaavat Euroopan unionia epäsymmetrisen tulonsiirtounionin suuntaan, ja että elpymisväline pysyy aidosti kertaluonteisena. Hallituksen on lisäksi EU-tasolla edistettävä päästökaupan tauottamista, päästöoikeuksien määrän lisäämistä, Fit for 55 -ilmastoesityksien hylkäämistä, EMIR-direktiivin tarkastamista, mahdollisen windfall-veron kertymän päättäväisellä säilyttämisellä kansallisella tasolla sekä mahdollisen kaasun hintakaton asettamista sellaiselle tasolle, joka alentaa sähkön kuluttajahintaa, mutta ei muuta polttoaineiden ajojärjestystä.” (Vastalause 1)

4. Sari Multala kok Ville Valkosen kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa energiainvestointeja koskevan lain vihreää siirtymää nopeuttavien investointien etusijasta lupakäsittelyssä tavalla, joka aidosti nopeuttaa puhtaan sähköntuotannon tuntuvaa lisäystä Suomessa. Etusijamenettelyyn ei tule luoda uusia arviointikriteerejä, jotka hidastaisivat etusijamenettelyyn pääsemistä.” (Vastalause 2)

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 38; poissa 48 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 36, tyhjiä 1; poissa 48 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 34; poissa 50 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Multalan ehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 35, tyhjiä 1; poissa 48 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 121/2022 vp sisältyvän ehdotuksen vuoden 2022 kolmanneksi lisätalousarvioksi mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valionkunnan ehdotuksen vuoden 2022 kolmannen lisätalousarvion soveltamisesta. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

4. Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 5/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministerin Thomas Blomqvistin esittelypuheenpuheen jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittelee, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Lähetekeskusteluun varataan ensi vaiheessa enintään kaksi tuntia. — Keskustelu, ministeri Blomqvist.

Keskustelu

14.05 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto antoi eduskunnalle historian ensimmäisen naisten ja miesten välistä tasa-arvoa koskevan selonteon vuonna 2010. Toinen tasa-arvopoliittinen selonteko hyväksyttiin valtioneuvoston istunnossa tänä kesänä. Olen todella tyytyväinen siitä, että olemme nyt tässä pisteessä, että pääsemme keskustelemaan siitä eduskunnan suuressa salissa. Muistan aika hyvin itse, kuinka vastaava keskustelu käytiin ensimmäisen selonteon yhteydessä — erittäin hyvää keskustelua silloinkin, mitä myös tänään on odotettavissa.

Yhteiskunta on muuttunut paljon kymmenessä vuodessa. Olemme huomioineet tämän esimerkiksi siinä, että selonteon lähtökohtana on sukupuolen moninaisuus ja se, että ihmisen asemaan vaikuttaa sukupuolen rinnalla moni muu tekijä. Ytimeltään tässä selonteossa on kysymys strategisesta valtioneuvoston toimintaa pitkäjänteisesti viitoittavasta asiakirjasta. Näen, että onnistuessaan sillä on merkitystä tasa-arvopolitiikan pitkäjänteisessä kehittämisessä. Olemme siis pyrkineet asettamaan pitkän ajan kansalliset tasa-arvotavoitteet.

Tavoitteiden asettamiseksi on selonteon valmistelussa pyritty ennakoimaan yhteiskunnallisia muutoksia ja muutoksia toimintaympäristössä ja erityisesti sitä, kuinka ne mahdollisesti vaikuttavat sukupuolten tasa-arvoon, mutta kuten me kaikki tiedämme, ennakoiminen ei ole helppoa — sen ovat viimeiset vuodet meille opettaneet.

Korostan, että kysymyksessä ei kuitenkaan ole toimenpideohjelma. Kuluva hallituskauden tavoitteet ja toimenpiteet sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi on asetettu Sanna Marinin hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa. Jokainen hallitus sitten myös vuorollaan neuvottelee luonnollisesti hallitusohjelman ja mahdollisesti tasa-arvo-ohjelman. Selonteon tarkoituksena on toimia viitoituksena niille.

Ärade talman! Först några ord om utgångspunkterna för beredningen av programmet, alltså vad vi eftersträvar och varför.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

I bakgrunden har vi en stark bas i de grundläggande mänskliga rättigheterna. I praktiken innebär säkerställandet av genomförandet av de grundläggande mänskliga rättigheterna att den offentliga makten målmedvetet och långsiktigt måste fortsätta arbetet för att nå en jämställdhet mellan könen.

Tidsspannet för redogörelsen är till slutet av det här årtiondet. Redogörelsen är alltså framtidsorienterad. I beredningen har vi försökt förutse förändringar i omgivningen och speciellt hur de möjligen inverkar på jämställdheten. Sådana här förändringar i omgivningen är bland annat digitaliseringen, förändringar i befolkningsstrukturen, nya arbetsformer, klimatförändringen och pandemin. Alla de här kan ha och kommer antagligen att ha inverkan på jämställdheten mellan könen.

Arvoisa puhemies! Selonteko on Suomessa ensimmäinen harjoitus kansallisten pitkän ajan, yli hallituskausien ulottuvien tasa-arvotavoitteiden asettamiseksi. Ne ovat meiltä puuttuneet. Ruotsissa kansalliset tavoitteet asetettiin vuonna 2006. Niihin on sittemmin palattu ja joitakin lisäyksiä tehty. Kuitenkin hallitusten kokoonpanoista riippumatta tuolloin asetetut tavoitteet ovat siellä edelleen relevantteja.

Tasa-arvopolitiikkaa on selonteossa lähestytty ilmiöpohjaisesti pitäen mielessä tasa-arvokysymysten läpileikkaavuuden. Sukupuolten tasa-arvo koskettaa jokaista, jokaisen kaikkia elämänvaiheita ja -alueita ja siten kaikkea yhteiskunnan toimintaa. Tämä on ollut lähtökohtana, ja tämä on se lähtökohta, joka purkautuu selonteon seitsemässä päätavoitteessa. Ne eivät siis ole sidottuja hallinnonalarajoihin.

Tasa-arvotavoitteet ovat tarkoituksellisesti varsin yleisiä. Jokainen seitsemästä tavoitteesta avataan kuitenkin konkreettisemmin tavoitetilan kuvauksella. Tätä kuvausta voi ajatella kouralliseksi osatavoitteita. Tarkoituksena on, että jokainen tavoite myös perustellaan. Perustelutekstissä annetaan tilannekuva tasa-arvokysymyksistä, siitä, mitkä seikat tukevat kunkin tavoitteen asettamista, ja samalla pyritään ennakoimaan tulevaa, mahdollisia muutoksia toimintaympäristössä ja niiden vaikutuksia, mutta konkreettisiin toimenpiteisiin ei varsinaisesti mennä. Niistä linjataan, kuten aikaisemmin totesin, hallituksen ohjelmissa tai tasa-arvo-ohjelmissa.

Luonnostelluista päätavoitteista ensimmäinen koskee Suomea yhteiskuntana: sitä, kuinka yhteiskuntamme eri tasojen rakenteet, lainsäädäntö ja politiikka tukevat sukupuolten tasa-arvon toteutumista, ja toiseksi sitä, että syrjintä ei ole osa tasa-arvoista yhteiskuntaa.

Tasa-arvon kärkimää -tavoite edellyttää Suomelta kansallisen toiminnan lisäksi myös kunnianhimoista tasa-arvopolitiikkaa suhteessa Suomen kansainväliseen toimintaympäristöön. Tähän taas liittyy tavoite 7 eli viimeinen tavoite. Suomen kansainvälisessä tasa-arvopolitiikassa painotetaan seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia, sukupuolistuneen väkivallan torjumista sekä naisten tasa-arvoista taloudellista ja poliittista osallistumista.

Tavoite 2 taas koskee kaikkien sukupuolten oikeutta vapauteen ja koskemattomuuteen sekä elämään ilman väkivaltaa. Tässä esiin nostetaan muun muassa naisiin kohdistuva väkivalta, seksuaalinen häirintä ja ihmiskauppa. Tavoitteena on, että Suomessa kukaan ei menetä henkeään tai terveyttään sukupuolistuneen väkivallan seurauksena.

Demokratia, oikeusvaltio ja perus- ja ihmisoikeudet ovat keskeinen arvopohjamme. Niiden kannalta olennaista on varmistaa kaikkien yhtäläiset osallistumismahdollisuudet. Tätä koskee tavoite 3. Tässä kohtaa on olennaista reagoida esimerkiksi viime aikoina vahvistuneisiin toimintatilan järjestelmällisiin kaventamisyhtymyksiin, esimerkiksi sukupuolistuneeseen verkkohäirintään. Lisäksi sitkeät tasa-arvokysymykset liittyvät taloudelliseen tasa-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

arvoon, naisten ja miesten välisiin palkkaeroihin sekä sukupuolten eroihin hyvinvoinnissa ja terveydessä puhuvat puolestaan oman tavoitteensa asettamisen tärkeydestä. Niitä koskevat tavoitteet 4 ja 5, samoin kuin tavoitteen 6 taustalla oleva yhteiskunnassamme erityisen sitkeä sukupuolen mukainen segregatio koulutuksessa ja työmarkkinoilla ja hoivavastuukysymyksissä.

Arvoisa puhemies! Selonteon valmistelussa yhteistyö on ollut merkittävässä roolissa. Kansalaisyhteiskuntaa ja sidosryhmiä on kuultu kahdesti prosessin aikana, kirjallisesti ja suullisesti. Yli sata eri tahoa on antanut näkemyksensä siitä, mitä kysymyksiä selonteon valmistelussa pitäisi ottaa huomioon ja millaisia kansallisia tavoitteita pitäisi asettaa. Olemme saaneet tukea sille, että kansalliset tasa-arvotavoitteet ovat oikeansuuntaisia. Valmistelussa on keskusteltu myös laajasti ministeriöiden asiantuntijoiden ja tutkijoiden kanssa.

Loppujen lopuksi tasa-arvoselonteosta saadaan vaikuttava siten, että me kaikki käytämme sitä työssämme. Meillä on käsissämme eteenpäin katsova ja Suomen tasa-arvotahtoa viitoittava asiakirja. On meidän tehtävämme viedä ei ainoastaan tasa-arvopolitiikkaa vaan koko suomalaista yhteiskuntaa tämän tahtotilan suuntaisesti. Toivon vilkasta ja rakentavaa keskustelua täällä eduskunnassa tänään. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Filatov.

14.14 Tarja Filatov sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tasa-arvon puutetta ei ole helppo nähdä, jos on itse etuoikeutetulla puolella. Selonteossa tehdään näkyväksi sukupuolten tasa-arvopolitiikan ilmiöitä ja ydinhaasteita. Suomi on kiistatta yksi maailman tasa-arvoisimpia maita, ja me voimme olla tästä ylpeitä, mutta se ei tarkoita, että me olisimme tyytyväisiä. Tasa-arvotyön on oltava jatkuvaa, jotta se vastaa yhteiskunnan muutoksiin.

Hyvät kuulijat! Naisten tulot ovat keskimäärin neljänneksen pienemmät kuin miesten, ja palkkaero on 16 prosenttia naisten tappioksi. Pienempiä ansiotuloja seuraavat pienemmät eläkkeet, ja yksin asuvien eläkeläisnaisten riski joutua köyhyyteen on suuri.

Elinajanodotteissa taas on seitsemän vuoden ero miesten tappioksi, ja rikas nainen elää keskimäärin jopa 16 vuotta pidempään kuin köyhä mies. Tytöt ja pojat aloittavat ensimmäisen kouluvuoden suunnilleen samoin taidoin, mutta koulun päättyessä erot ovat suuret tyttöjen eduksi. Syrjäytyneistä nuorista kaksi kolmasosaa on miehiä.

Väkivalta on meillä hyvin sukupuolittunutta. Nainen on perheväkivallan uhri kolme kertaa useammin kuin mies. Miehet taas kokevat ja kohtaavat katuväkivallan suurempana uhkana kuin naiset.

Esimerkit kertovat, että me yhä tarvitsemme tasa-arvotyötä. Selonteossa kantavana teemana on sukupuolen moninaisuus ja se, että ihmisen asemaan yhteiskunnassa vaikuttaa sukupuolen lisäksi moni muu asia. Mielestäni tasa-arvopolitiikan tehtävänä on luoda toimintaympäristö, jossa jokaisella ihmisellä on mahdollisuus kasvaa täyteen potentiaaliinsa. Ja julkisella vallalla on suuri vastuu tasa-arvon toteuttamisessa.

Tasa-arvon edistäminen rakentuu tasapuolisesta kohtelusta ja erityisryhmien huomioimisesta niin koulutuksessa, työelämässä kuin koko yhteiskunnassa. Tasa-arvo takaa parhaiten sen, että kaikkien ihmisten lahjakkuus, luovuus ja työpanos ovat mukana hyvinvoinnin, sivistyksen ja talouden kehittämisessä.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Niin kuin ministeri sanoi, selonteko on strateginen asiakirja, joka tarkastelee tasa-arvoa ilmiöpohjaisesti. Se linjaa kansallisen tasa-arvopolitiikan ylätasoon tavoitteet pitkällä aikavälillä, ja sosiaalidemokraattien on helppo yhtyä näihin tavoitteisiin. Nykyhallituksen konkreettiset toimenpiteet on jo määritelty hallitusohjelmassa ja tasa-arvo-ohjelmassa. Selonteon aikataulu antaa itse asiassa eduskunnalle oivan mahdollisuuden jatkojalostaa ylätavoitteita, priorisoida ja konkretisoida asioita, ajatellen tulevaa hallitusohjelmaa ja eduskuntakautta.

Hyvät kuulijat! Tasa-arvolaki on sukupuolten välisen tasa-arvon ydintä, ja lain toimivuus tarvitsee systemaattista seuranta- ja tehokasta valvontaa. Lisäksi on syytä valmistella tasa-arvolain kokonaisuudistus, jossa painottuu tasa-arvon edistäminen, syrjinnän ehkäisy sekä oikeussuojan ja valvonnan vahvistaminen.

Samapalkkaisuuslaki on yhtä vanha kuin minä, mutta se ei totta vieköön toteudu elävässä elämässä. Palkka-avoimuutta lisäämällä voidaan vähentää perusteettomia palkkaeroja. Ilman tietoa palkasta ja sen määräytymisen perusteista on vaikea todentaa perusteettomia eroja. Tarvitaan eriarvoistavien palkkarakenteiden korjaamista, eri alojen töiden vaativuuden uudelleenarviointia sekä palkan vertailua yli työehtosopimusrajojen. Tasa-arvosuunnitelmia ja palkkakartoituksia koskevaa sääntelyä tulee selkiyttää. Työelämässä tulee edistää perhevapaiden tasaisempaa jakautumista ja vanhempienkeskistä asemaa, tukea isien vanhemmuutta sekä ennen muuta vahvistaa raskaus syrjintäsuojaa.

Hyvät kuulijat! Väkivalta on aina väärin. Sukupuolistuneen väkivallan kitkeminen ja haavoittuvassa asemassa olevien suojeleminen vaativat pitkäjänteisiä toimia ja kiistatta lisää resursseja. On synnyttävä pysyviä rakenteita väkivallan ehkäisyyn ja torjumiseen niin kunnissa kuin hyvinvointialueilla.

Koulutuksen tasa-arvo kantaa pitkälle, ja tasa-arvotyö on aloitettava jo varhaiskasvatuksessa. Tasa-arvotavoitteet on konkretisoitava toimiksi ja tasa-arvotietoinen pedagogiikka sisällytettävä ammattilaisten koulutukseen.

Hyvät kuulijat! Moderni tasa-arvopolitiikka kunnioittaa miesten ja naisten elämän erilaisuutta, näkee jokaisen yksilön vahvuudet ja osaa hyödyntää niitä myös päätöksenteossa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkyinen.

14.19 Jukka Mäkyinen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva selonteko sisältää monia tavoitteita, jotka itsessään ovat hyviä ja kannatettavia. Selonteko ei kuitenkaan ole kaikilta osin johdonmukainen, ja lähestymistapa on monin paikoin ristiriitainen tai puutteellinen.

Vuonna 2010 käsitellyn vastaavan selonteon nimi oli vastaavasti ”Valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta”, ja tähän se myös keskittyi. Ideologinen lähestymistapa neljännen aallon feminismiin muodossa oli pienenpienessä sivuosassa, ja risteävä syrjintä mainittiin vain kerran. Muunsukupuolisuutta ei ollut ilmeisesti vielä keksitty, sillä selonteossa puhuttiin yksilöllisistä eroista ja sukupuolten sisäisestä moninaisuudesta.

Nyt käsiteltävänä oleva selonteko on pyritty päivittämään vastaamaan intersektionaalisen feminismin ideologiaa. Tämä lähestymistapa vaikuttaa kuitenkin päälle liimatulta, koska sukupuolen moninaisuus on lisätty teemana vain osaan selontekoa. Kaksijakoinen, biologiseen sukupuoleen perustuva sukupuolikäsitys mainitaan riittämättömäksi. Selonteon mukaan oletukset heteroseksuaalisuudesta, käsitys sukupuolen kaksijakoisuudesta ja siitä,

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

että sukupuoli-identiteetti vastaa syntymässä määritellyä sukupuolta, ovat syvällä yhteiskunnassa ja voivat tehdä moninaisuuden näkymättömäksi ja aiheuttaa toiseuden kokemusta. Kuitenkin esimerkiksi palkkaeroista, koulutuseroista, terveyseroista ja perhevapaiden käytöstä puhuttaessa sukupuolia tuntuu olevan vain kaksi. Tämä epäjohtonsuuntainen lähestymistapa tekee selonteosta omituisen ja sekavan. Tämä on sinänsä ymmärrettävää, koska yhteiskunnallinen tai yleisemminkin tieteellinen tutkimus perustuu keskeisesti tilastollisiin aineistoihin ja muita sukupuolia kuin naisia ja miehiä on hyvin vaikea tutkia, kun edes ideologian sisällä ei ilmeisesti pystytä määrittelemään, mitä nämä muut sukupuolet ovat ja kuinka ne ovat objektiivisesti tunnistettavissa.

Selonteon lähtökohdaksi mainitaan sukupuolen moninaisuus ja se, että ihmisen asemaan yhteiskunnassa vaikuttaa sukupuolen rinnalla myös moni muu tekijä. Tästä huolimatta selonteossa pyritään selittämään ihmisten erilaista yhteiskunnallista asemaa ensisijaisesti heidän sukupuolensa perusteella. Sukupuoli halutaan ideologisin perustein hävittää muun muassa ammattinimikkeistä, vanhemmuudesta ja henkilötunnuksista, mutta se nähdään keskeisimpänä ihmistä määrittelevänä ominaisuutena monissa sellaisissa asioissa, joissa maalaisjärjellä ajateltuna sukupuolella ei ole mitään merkitystä. Vastaavasti ihmisen pelkistäminen tai määrittely hänen ruumiintoimintojensa perusteella voi tuntua monesta vieraalta, kun halutaan esimerkiksi puhua äidin ja isän sijasta synnyttäjistä ja siittäjästä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kannattavat sukupuolten välistä tasa-arvoa yhteiskunnassa. Ihmisille kuuluu yhteiskunnassa yhdenvertainen kohtelu, yhtäläiset oikeudet ja osallistumismahdollisuudet. On hienoa, että Suomi on edennyt tasa-arvossa huomasti sen jälkeen, kun tasa-arvolaki säädettiin vuonna 1986. Nykyään kaikki yhteiskunnan koulutus- ja uravaihtoehdot ovat tarjolla niin miehille kuin naisillekin. Pieleen kuitenkin mennään silloin, kun ihmisiä yritetään pakottaa näennäisen tasa-arvon edistämiseksi muottiin, johon he eivät itse halua, tai moninaisuuden nimissä sukupuoli nostetaan kiintiöllä kaikkien muiden tekijöiden edelle ja pätevämpi henkilö jätetään valitsematta tehtävään.

Perussuomalaiset haluavat kohdata ihmiset yksilöinä eikä vain sukupuolensa edustajina. Tavoite tyttöihin ja naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi on tärkeä. Samalla on kuitenkin huomattava, että yleisesti väkivaltarikosten uhreista suuri enemmistö on miehiä ja kaikenlaista väkivaltaa yhteiskunnassa tulee pyrkiä vähentämään. Selonteon mukaan tyttöjen seksuaaliväkivallan kokemukset ovat viime vuosina lisääntyneet merkittävästi. Ilmiölle ei kuitenkaan pyritä löytämään selitystä. Myöskään syitä naisten miehiä vähäisemmän yhteiskunnallisen osallistumisen taustalla ei ulkomaalaistaustaisten naisten osalta tarkemmin pohdita, ja kunniaväkivalta on mainittu selonteon tekstissä vain pari kertaa. Tasa-arvon edistämisestä puhuttaessa on tärkeää tunnustaa, että kaikki kulttuurit eivät ole yhtä tasa-arvoisia, ja pyrkiä edistämään tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeutta sekä ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa kulttuurista riippumatta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Keto-Huovinen.

14.25 Pihla Keto-Huovinen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri! Vapaus on yhteiskuntamme peruspilari. Kokoomuksen periaateohjelmassa todetaan: vapauden ytimen muodostaa täysivaltainen yksilön itsemääräämisoikeus. Sen tulisi kuulua jokaiselle taustaan katsomatta ja kulkea käsi kädessä fyysisen loukkaamattomuuden kanssa läpi koko elämän.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tasa-arvo ei ole valmis, eikä se itsestään valmistukaan. Työtä tasa-arvon edistämiseksi tarvitaan edelleen, ja sitä on tehtävä myös saavutettujen edistysaskelien säilyttämiseksi.

Tasa-arvovaltuutettu luovutti keväällä eduskunnalle kertomuksensa tasa-arvon tilasta Suomessa. Siinä varoitetaan ajattelemasta, että olemme jo tasa-arvon mallimaa. Tällaiseen ajatukseen tuudittautuminen on pahimmillaan este tasa-arvon kehittämiseksi. Tasa-arvovaltuutettu muistutti myös liikkeistä, jotka pyrkivät heikentämään sukupuolten tasa-arvoa ja itsemääräämisoikeutta. Naisjärjestöt ovat esittäneet huolen paitsi sukupuolten tasa-arvon kyseenalaistamisesta myös laajemmasta uhasta, jonka nämä liikkeet asettavat ihmis-oikeuksille, demokratialle ja oikeusvaltioperiaatteelle.

Arvoisa puhemies! Naisten ja tyttöjen oikeuksien lisääntyvä vastustaminen on huolestuttava maailmanlaajuinen ilmiö. Viime vuosina useita rajoituspyrkimyksiä on kohdistunut itsemääräämisoikeuden kannalta keskeisiin seksuaali- ja lisääntymisoikeuksiin, kuten Yhdysvaltojen aborttioikeuden rajoitukset osoittavat. Oikeus turvalliseen aborttiin on Suomessa perustavanlaatuinen ja vakiintunut ihmisoikeus, jonka haluamme säilyvän sellaisenaan myös tulevaisuudessa. Kokoomus kannattaa Oma tahto -kansalaisaloitteen mukaisia muutoksia aborttilakiin.

Arvoisa puhemies! Tilastojen mukaan Suomi on EU:n toiseksi turvattomin maa naiselle. Tämä kansallinen häpeä todistaa, että fyysisen koskemattomuuden loukkaamattomuus ei toteudu Suomessa täysimääräisesti. Kysynkin, miten tämä on mahdollista maassa, jonka on ajateltu olevan tasa-arvon edelläkävijä.

Naisten kokemassa väkivallassa tekijä on lähes aina nykyinen tai entinen kumppani. Naisvangeista jopa 70 prosenttia on jossain elämänsä vaiheessa joutunut kumppaninsa pahoinpitelemäksi. Lähisuhdeväkivallan ja naisvankien välillä vallitsee kohtalonyhteys, sillä naisten yleisin päärikos on väkivaltarikos. Noidankehää kuvastavat hyvin sanat ”nainen” ja ”leipäveitsi”. Väkivalta synnyttää väkivaltaa, ja siksi ensiarvoiseen asemaan on nostettava ennaltaehkäisy. Lähisuhdeväkivalta tulee voida kitkeä kokonaan naisten elämästä. Väkivaltarikosten rangaistuksia on kiristettävä, uhrien pääsyä suojeluun vahvistettava ja turvapaikkojen määrää lisättävä, eikä lähisuhdeväkivaltaa tule koskaan sovittaa.

Arvoisa puhemies! Naisiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta on yksi suurimmista tasa-arvo-ongelmista, kuten Venäjän hirvittävät teot Ukrainassa osoittavat.

Jokaiselle kuuluvaa itsemääräämisoikeutta ja henkilökohtaista koskemattomuutta vahvistettiin seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksella. Keskeinen uudistus oli raiskausta ja muita seksuaalirikoksia koskevien säännösten muuttaminen suostumusperusteiseksi, mikä edistää naisten ja tyttöjen oikeuksien täyttymistä. Rangaistusasteikot jäivät kuitenkin edelleen puutteellisiksi. Seksuaalirikokset loukkaavat intiimeintä osaa ihmisen koskemattomuudesta ja itsemääräämisoikeutta tavalla, joka voi jättää uhriin koko elämän mittaisen arven. Naisten ja lasten suojelemiseksi sekä muiden ihmisoikeusvelvoitteiden täyttämiseksi olisi kokonaisuudistus tullut viedä vielä pidemmälle kuten oppositioryhmien vastalauseessa esitimme.

Arvoisa puhemies! Naisen elämää leimaa hoivavastuun kantaminen niin lastenhoidossa, läheistensä hoidossa kuin ammatillisissakin valinnoissa. Naiset käyttävät yhä moninkertaisesti enemmän perhevapaita verrattuna miehiin, mikä ylläpitää naisten heikompaan asemaan työmarkkinoilla. Valitettavasti perhevapauudistuksella tavoitellut tasa-arvovaikutukset uhkaavat vesittyä, sillä hallituksen esittämästä mallista puuttuvat konkreettiset ratkaisut siitä, miten isä kannustetaan käyttämään vapaita. Naisten syrjiminen työ-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

markkinoilla uhkaa jatkua, eikä hallituksen esitys puuttunut siihen, että naisten työllisyys on ollut vuosia Pohjoismaiden heikoimpia.

Suomessa koulutuksen ja ammattien sukupuolittuneisuus elää edelleen vahvana. Huolta on kannettava erityisesti pojista, sillä pelkän peruskoulun varaan jäävistä suurempi osuus on miehiä kuin naisia. Puutteellisilla perustaidoilla on merkittävää vaikutusta jatkokoulutautumiseen, myöhempään työllistymiseen ja sitä myötä koko elämään.

Arvoisa puhemies! Jokainen ihminen on yhtä arvokas. Tasa-arvon toteutuminen edellyttää asenteiden, ennakkoluulojen ja kulttuurin muutosta. Kokoomuksen eduskuntaryhmä haluaa rakentaa Suomea maana, jossa jokainen voi elää turvallisesti ja rauhassa, omana itsenään, ilman syrjintää ja pelkoa. Tällaisen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävän yhteiskunnan eteen teemme jatkossakin töitä. [Vasemmalta: Hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mattila.

14.31 Hanna-Leena Mattila kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kentältä kuuluu, että tasa-arvo kuuluisi kaikille muille paitsi valkoisille, keski-ikäisille, lihaa syöville ja autolla ajaville heteromiehille. Suomen pitää olla tasa-arvoinen maa kaikille. Tasa-arvon pitää toteutua naisten ja miesten välillä, kodeissa ja työpaikoilla, yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja eri-ikäisten suomalaisten tai perheellisten ja yksin asuvien välillä. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä oikeuden palveluihin, turvalliseen arkeen ja hyvään elämään pitää toteutua kaikkialla Suomessa.

Tasa-arvo on myös yhteiskunnan voimavarojen oikeudenmukaista jakamista sosiaalisesti ja alueellisesti. Olemme saaneet myös tuloksia aikaan: Sote-uudistus vahvistaa palveluiden alueellista tasa-arvoa. Oppivelvollisuuden uudistaminen on jo nyt osoittanut parantavan erilaisista perheistä tulevien nuorten mahdollisuutta hakeutua lukio-opintoihin. Olemme korottaneet pienimpiä etuuksia ja tukeneet työllisyyden kasvua.

Arvoisa puhemies! Parannettavaakin riittää.

Naisen euro on edelleen vajaa. Palkoista pitää puhua avoimesti koulujen opinto-ohjauksessa. Tyttöjä pitää kannustaa perinteisesti miesvaltaisiin ammatteihin ja toisinpäin. Toivomme, että vasta käynnistyneessä palkkatasa-arvon edistymisen arvioinnissa löytyy toteuttamiskelpoisia esityksiä, jotka edistävät samapalkkaisuuden toteutumista.

Eduskuntaryhmämme on huolissaan pojista. Poikien keskinäiset erot oppimisessa ovat kasvaneet, ja pojat kouluttautuvat vähemmän kuin tytöt. Poikien ja miesten riski kokea väkivaltaa, kärsiä päihdeongelmista ja kuolla naisia nuorempana on suurempi.

Pelkkä puhe ongelmista ei riitä. Pitää saada aikaan ratkaisuja. Moni opettajanhuone on naisvaltainen. Olisi tärkeää, että kouluissa olisi myös miesopettajia, erilaisia aikuisen malleja. Opettajana tiedän, että samat opetusmenetelmät eivät toimi kaikilla oppilailla. Moni oppilas hyötyisi esimerkiksi toiminnallisista menetelmistä. Monet pojat tarvitsevat myös nykyistä selkeämpiä raameja ja samalla joustavuutta pienemmissä asioissa.

Arvoisa puhemies! Olemme huolissamme väkivallan kasvusta. Parisuhdeväkivalta on tuoreen tutkimuksen mukaan yleistä. Naiset ovat kokeneet merkittävästi miehiä useammin niin fyysistä kuin seksuaalistakin parisuhdeväkivaltaa elämänsä aikana. Väkivalta ilmenee myös vainoamisena. Karneimmillaan se johtaa hengen menetykseen.

Myös miehet ovat väkivallan uhreja. Väkivalta ei ole koskaan hyväksyttävää. Erityisen haavoittavaa se on, jos tekijänä on läheinen ihminen. Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäi-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

syn ja varhaisen puuttumisen keinoja pitää vahvistaa uusilla hyvinvointialueilla. Apua tulee olla tarjolla matalalla kynnyksellä niin väkivallan uhrille kuin tekijällekin.

Arvoisa puhemies! Iloitsemme keskustan eduskuntaryhmässä viime kuun alussa voimaan astuneesta perhevapaauudistuksesta. Teimme uudistuksen perheiden ja lasten hyvinvointi edellä. Pidensimme ansiosidonnaisia perhevapaita ja säilytimme perheillä valinnanvapauden lasten hoitamisessa. Uusi perhevapaamalli kannustaa isiä ottamaan vastuuta arjesta. Isät voivat pitää pidempiä perhevapaita aiempaa paremmalla ansiosidonnaisella päivärahalta. Nyt myös työpaikoilla tulee kannustaa isiä pitämään perhevapaita.

Eroperheissä mies joutuu naista useammin lasten arjesta eroon ja etävanhemman rooliin. Lapselle kahden virallisen kodin mahdollistaminen edistäisi vanhemmuuden vastuun tasaisempaa jakoa.

Arvoisa puhemies! Suomi ikääntyy, ja ikääntyneet tarvitsevat hoivaa ja hoitoa, jota annetaan runsaasti myös kodeissa. Noin 350 000 suomalaista toimii omaishoitajana. Noin 70 prosenttia heistä on naisia. Hoivavastuu kasaantuu niin elämän varhaisvaiheessa kuin myös loppuvaiheessa useammin naisille.

Miehet elävät keskimäärin naisia lyhyemmän elämän. Naiset puolestaan joutuvat pärjäämään miehiä pienemmällä eläkkeellä. Naisilla on myös keskimäärin vähemmän omaisuutta, joka paikkaisi pientä eläkettä. Yksin asuvat ikääntyneet naiset ovat yksinhuoltajien ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien ohella suurimmassa köyhyysriskissä. Yksinhuoltajistakin valtaosa on naisia. Nämä ryhmät jäävät politiikassa usein vaille puolustajaa.

Tämän vaalikauden aikana on aloitettu sosiaaliturvauudistustyö, ja se jatkuu seuraavalla vaalikaudella. Sosiaaliturvaa uudistettaessa pitää ottaa myös tasa-arvonäkökulmat huomioon.

Arvoisa puhemies! Suomesta pitää rakentaa kaikin tavoin tasa-arvoisempaa. Meidän pitää tehdä päätöksiä, joilla pidämme jokaisen suomalaisen ja koko maan mukana. Tämä on keskustan eduskuntaryhmän linja.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Forsgrén.

14.36 Bella Forsgrén vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyinen hallitusemme on ensimmäinen avoimesti feministinen hallitus Suomessa, ja tämä näkyy tuoreessa tasa-arvopoliittisessa selonteossa. Hallituksen selonteko tunnistaa hyvin aikamme keskeisiä tasa-arvo-ongelmia sekä asettaa ensimmäistä kertaa kansalliset ja kansainväliset tasa-arvotavoitteet, jotka on tarkoitus saavuttaa vuosikymmenen loppuun mennessä. Mikä tärkeintä, selonteko päivittää tasa-arvopolitiikkamme nykypäivään. Lähtökohtana on sukupuolien moninaisuus ja risteävien erojen huomioiminen. Selonteko huomioi myös toimintaympäristön muutoksen, kuten kriisien tasa-arvovaikutukset sekä nousevan anti-gender-liikehännän.

Hyvät kuulijat! Erityisesti selonteon toinen tavoite pisti minut miettimään vakavasti. Siinä kuvattu tavoitetilä kuuluu näin: ”Naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta mukaan lukien seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä ovat kaikissa muodoissaan vähentyneet merkittävästi, eikä sukupuolistuneen väkivallan uhrina kuole tai menetä terveyttään kukaan.” Mitä kertoo meidän yhteiskunnan tilasta, jos meidän pitää laittaa tällainen tavoite?

Jokaisen meistä tässä salissa olisi hyvä sisäistää viimeistään nyt, että olemme maa, jossa naisia kuolee lähisuhdeväkivallan ja seksuaalisen väkivallan vuoksi. Lähes joka toinen

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

suomalainen nainen on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa 15 ikävuoden jälkeen. Näin ei missään nimessä saisi olla. Sukupuolittunut väkivalta rakentuu yhteiskunnan väkivaltakulttuurille sekä patriarkaalisille valtarakenteille. Se rakentuu epätasa-arvon perinteelle, jossa naiset ja miehet ovat olleet eriarvoisia. Siinä maailmassa myös poikien ja miesten liikkumatila sukupuolen ilmaisussa on ahdas, eikä se palvele meistä ketään.

Arvoisa puhemies! Suomalainen nainen on monin tavoin vastuunkantaja, mutta liian usein se ei näy hänen palkkapussissaan tai työeläkkeessään. Maailman sitkeitä tasa-arvo-ongelmia ovatkin palkkaeriarvoisuus ja työmarkkinoiden jyrkkä sukupuolen mukainen jakautuminen. Viimeistään koronapandemia on nostanut esiin sen, että pandemian aikana huoltovarmuuden kannalta kriittisissä ammattiryhmissä toimivista valtaosa on naisia, ja juuri niiden naisvaltaisten alojen palkkakuopasta ja työoloista puhutaankin tänään ja syys-tä. On selvä, että hoitajien palkkausta ja työoloja on kehitettävä.

Vastuu hoivan antamisesta ja järjestämisestä voi seurata naisia koko elämänkaaren. Naiset käyttävät edelleenkin moninkertaisesti enemmän perhevapaita kuin miehet. Samalla naiset joustavat työelämänsä loppupäästä ja toimivat usein myös omaishoitajana. Hallituksen tekemä perhevapaaudistus keventää naisten hoitovastuuta ja vahvistaa isien oikeutta rakentaa syvä suhde lapsiinsa ja olla kotona. Uudistukselle on kasattu isoja odotuksia, jotka toteutuvat kuitenkin käytännössä vain, jos tarvittava kulttuurinen muutos työpaikoilla ja koko yhteiskunnassa toteutuu.

Arvoisa puhemies! Miehet ovat monimuotoinen ja polarisoitunut ryhmä. Moni mies pärjää ja voi hyvin, mutta samalla huono-osaisuus ja osattomuus ovat liian monen taakka kannettavaksi. Enemmistö yhteiskunnan syrjäytyneistä on juuri nuoria miehiä. Syrjäytymisen kierteestä koulupudokkuus on usein merkittävässä roolissa. Koulupolun katkeaminen lisää myös tutkitusti riskiä ajautua rikoksien tielle. Erityisesti nuoret miehet ovat vaarassa ajautua mukaan järjestäytyneen rikollisuuden ja ääriliikkeiden pariin. Samoin jengiytyminen on ilmiö, joka koskettaa useimmiten juuri nuoria miehiä. Koulupolun katkeamisen lisäksi tulee purkaa muita nuoria miehiä syrjäyttäviä rakenteita. Suomessa sukupuolten erot lukutaidossa ovat OECD-maiden suurimmat. Siksi erityisesti poikien lukutaitoa on tuettava.

Arvoisa puhemies! Erityisesti kiitettävää on, että hallituksen tasa-arvopoliittinen selonteko kiinnittää entistä enemmän huomiota sukupuolten moninaisuuteen. Olemme tällä hallituskaudella ottaneet tärkeitä askeleita, jotta yhä useampi tulee nähdyksi ja kuulluksi itsenään. Tehtävää silti vielä riittää. Uusi translaki on erittäin kaivattu uudistus, ja onneksi se saapuu pian eduskunnan käsiteltäväksi. Vihreät olisivat olleet valmiita vielä kunnianhimoisempaan uudistukseen, mutta jo hallituksen esitys on tärkeä askel eteenpäin.

Hyvät kuulijat, huolestuttavia uutisia kiirii maailmalla. Naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä kansainvälistä ihmisoikeussopimusjärjestelmää on alettu haastaa. Niin kutsuttu anti-gender-liikehdintä kiistää ihmisoikeuksien universaaliuden ja pyrkii heikentämään jo saavutettua tasa-arvoa. Tähän ei pidä suhtautua kevyesti. Yhdysvaltojen korkeimman oikeuden surullinen päätös on osoitus siitä, että tasa-arvo ei etene itsestään. Tasa-arvokehitys vaatiikin monirintamaista taistelukenttää, ja siihen työhön me tarvitsemme meitä kaikkia mukaan. Huolehdataan siis yhdessä siitä, ettemme joudu myös Suomessa käymään samoja taisteluja kun isoäitimme.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pekonen.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

14.42 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sukupuolten tasa-arvon edistäminen on vasemmistolaisen politiikan ydintä. Siksi olenkin iloinen, että käsissämme on nyt tasa-arvopoliittinen selonteko, jolla tasa-arvopolitiikkaa katsotaan pidemmälle. Tämä selonteko kertoo, että sukupuolten tasa-arvo on tälle hallitukselle tärkeä.

Hallitus on määrätietoisesti vienyt useita tasa-arvoa edistäviä hankkeita eteenpäin siitä huolimatta, että kriisit ovat seuranneet toinen toistaan:

Perhevapaauudistus on saatu voimaan, ja ensimmäiset vauvat, jotka uudistuksesta pääsevät nauttimaan, ovat juuri syntyneet. Yksi uudistuksen tärkeimpiä tavoitteita on tasa-arvoisemman vanhemmuuden edistäminen.

Olen iloinen myös siitä, että perheiden monimuotoisuus on nyt lainsäädännössä paremmin huomioitu.

Vasemmiston pitkään ajama oppivelvollisuuden laajentaminen astui voimaan vuonna 2021. Tämän uudistuksen on arvioitu lisäävän sukupuolten tasa-arvoa, sillä toistaiseksi pelkän perusasteen varassa on enemmän miehiä kuin naisia.

Myös seksuaalirikoslainsäädäntöä koskeva uudistus vietiin maaliin, ja se vahvistaa henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaa.

Tämä hallitus tulee lisäksi tuomaan eduskuntaan merkittävän ihmisoikeuskysymyksen eli translain uudistamisen.

Nämä kauaskantoiset uudistukset kertovat hallituksen sitoutumisesta tasa-arvon edistämiseen useilla eri sektoreilla. Ehkä juuri siksi työelämän tasa-arvon parantamista koskevien esitysten vesittyminen herättää kummastusta.

Arvoisa puhemies! Samasta ja samanarvoisesta työstä on saatava sama palkka. Tämä ei edelleenkään vuonna 2022 toteudu. Se ei myöskään voi toteutua, ellei meillä ole tietoa palkkoista. Vasemmistoliiton mielestä hallituksen keskeisintä palkkatasa-arvoa edistävää hanketta, eli palkka-avoimuuden lisäämisen valmistelua, tulisi jatkaa. Haluan painottaa, että oikeudenmukainen palkkaus on ennen kaikkea ihmisoikeuskysymys. Meille vasemmistossa on tärkeää, että myös paikallisen sopimisen sukupuolivaikutukset selvitetään ja palkkatasa-arvoa uhkaaviin kehityskuluihin puututaan.

Tasa-arvopoliittisessa selonteossa nostetaan ansiokkaasti esille myös varallisuuden kasvautuminen miehille muun muassa pääomatuloina. Verotus ja tulonsiirrot ovatkin tasa-arvopolitiikan tärkeitä välineitä.

Aivan kohta tässä salissa käsitellään valtion budjettia, ja tässä kohtaa meidän onkin keskusteltava sen vaikutuksista eri sukupuolten elämään.

Arvoisa puhemies! Tässä tasa-arvopoliittisessa selonteossa todetaan osuvasti, että työvoimaa ja ihmiselämää ylläpitävä ja uusintava toiminta, kuten hoiva, tulisi nähdä osana talouden ja siten myöskin talouspolitiikan ydintä. Ilman julkisen sektorin naisvaltaisia aloja ei ole olemassa yksityisen sektorin tuottavuutta tai verotuloja. Ei tule uutta Nokiaa, Supercelliä tai mitään muutakaan ihmettä ilman julkisen sektorin ihmeidentekijöitä, hoitajia, kasvattajia ja niin edelleen. Naisvaltainen julkinen sektori on, totta tosiaan, talouspolitiikan kovaa ydintä.

Jos puhutaan hoivasta, se on ylipäättään hyvin sukupuolittunut kysymys ja kasautuu edelleen naisille. Esimerkiksi valtaosa omaishoitajista on naisia. Toisaalta se, miten hyvin perheen ja työn pystyy sovittamaan yhteen, liittyy sukupuolen lisäksi työmarkkina-asemaan ja luokkaan. Keskiluokkaiseen asiantuntija-ammattiin on monesti helpompi yhdistää omaishoitajana toimiminen tai pienen lapsen vanhemmuus kuin raskaaseen vuorotyöhön.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Tasa-arvon edistämisen kannalta on tärkeä ymmärtää sekin, että myös yksityisen sektorin naisvaltaiset alat, eli matkailu- ja ravintola-ala, ovat kärsineet erityisen paljon koronasta. Näillä aloilla on paljon työssäkäyvien köyhyyttä pienen palkan ja riittämättömien työntuntien vuoksi.

Arvoisa puhemies! Vasemmistolaiselle feminismille olennainen näkökulma on, miten sukupuoli vaikuttaa yhdessä muiden tekijöiden, kuten iän tai tulotason, kanssa. Suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvoa ravistuttaa esimerkiksi fakta siitä, että köyhän miehen elinajanodote on kymmenen vuotta lyhyempi kuin rikkaan tai että köyhistä eläkeläisistä valtaosa on naisia. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien lasten hyvinvoinnissa on muihin lapsiin nähden huolta aiheuttavia asioita, joihin meidän pitää puuttua.

Meillä on siis vielä paljon tehtävää, ja tämä selonteko antaa meille kyllä hyvät eväät mennä eteenpäin tasa-arvon saralla. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Biaudet.

14.47 **Eva Biaudet r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Som 30-årig ny riksdagsledamot 1991 kunde jag aldrig i livet tänka mig att det skulle vara radikalt att vara feminist. År 1995 myntade Hillary Clinton slagordet ”mänskliga rättigheter är kvinnors rättigheter och kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter”. Beijing-plattformen flyttade fram jämställdhetsarbetet med sjumilasteg, trodde vi.

Då var jag naturligtvis beläst på min Margaret Atwood, ”The Handmaid’s Tale” från 1985. Boken har sin grund i den växande religiösa högerns tillväxt i USA. Men jag hade aldrig förväntat mig att denna dystopiska roman skulle komma så tätt inpå huden som inför den amerikanska presidentvalskampanjen 2016. Plötsligt hade världen i USA en president som pratade som en ond rollfigur i denna dystopi, och han agerade mot kvinnornas rättigheter. Ett centralt mål var att kullkasta aborträtten från Roe v. Wade, vilket han också lyckades med 2022. Det är därför inte i onödan vi i dag behöver diskutera ett starkare skydd för kvinnans kroppsliga integritet och att aborträtten kan behöva grundlagsskydd.

Arvoisa puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä ja RKP iloitsevat erityisesti siitä, että Suomessa nyt ensimmäistä kertaa asetetaan ylivaalikautisia tasa-arvotavoitteita.

Regeringens ambitiösa målsättning om att Finland ska vara ledande på jämställdhet är viktigt och förutsätter målmedvetet arbete och resurser. Vi i SFP är stolta över att ha fått leda regeringens historiska sexualbrottsreform, som träder i kraft nästa år, i gott samarbete med kvinnoorganisationerna. Sexualbrottsreformen fastställer verklig frihet för kvinnor att bestämma om sin sexualitet. Bara ett ”ja” är ett ”ja”. Där går gränsen till våld i sexuella relationer.

Hallitusohjelmassa on ennätysmäärä tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä. Subjektiivinen päivähoito-oikeus on palautettu, ja perhevapaajärjestelmä perustuu nyt siihen, että vastuu vanhemmuudesta jakaantuu tasan vanhempien kesken. Mahdollisuus pakkoavioliiton kumoamiseen on tärkeä askel palauttaa uhrin oikeudet. Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen kansallisen raportin perustaminen vahvistaa osaamistamme.

Tärkeitä hallituksen esityksiä on tulossa koskien sukuelinten silpomisen nimenomaista kriminalisointia, sterilisointivaatimuksen poistamista translaista ja lähestymiskiellon te-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

hostamista. Ruotsalainen eduskuntaryhmä edellyttää translain käsittelyn priorisoimista eduskunnassa, jotta vanhentunut laki ja sen epäinhimillinen sterilisointivaatimus olisi vain historiaa.

Finland är det näst våldsammaste landet i EU för kvinnor — statistik som det inte går att blunda för. Kvinnor som hör till utsatta grupper, exempelvis med funktionsnedsättning, har en ännu större risk att utsättas för våld. Vi behöver få slut på våldet. Det är vårt största människorättsproblem. Förutom skyddshem och Seri-stödcenter måste vi tala mer om förövarna: Varifrån kommer detta våld? Det är viktigt att även alla män engagerar sig i denna diskussion.

Vihapuhe uhkaa erityisesti nuorten tyttöjen, naisten ja vähemmistöjen sananvapautta. Osaamista on vahvistettava viranomaisissa, mutta myös työpaikoilla. Oikeusministeriön työryhmän ehdotus maalittamisen erillisestä kriminalisoinnista on tervetullut.

Redogörelsen uppmärksammar även den så kallade anti-genusrörelsen, som förnekar de universella mänskliga rättigheterna och försöker undergräva jämställdheten. Även i Europa har man börjat ifrågasätta kvinnors och flickors rättigheter och det internationella människorättsystemet.

Svenska riksdagsgruppen ser könssegregationen i utbildning och arbetsliv som ett hinder för välfärden. Till de mest segregerade branscherna hör social- och hälsovårdsbranschen och teknikbranschen. Jämställdhetsministerns lagförslag om jämställdhetsplanering inom småbarnspedagogiken stöder arbetet mot begränsande könsstereotyper. Även skillnaderna mellan könen i välmående och hälsa, som här många gånger så bra har tagits upp, är fortfarande frapperande. Hälsovårdstjänsterna bör bli mer könssensitiva, det vinner alla på.

Arvoisa puhemies! Ei ole mitään syytä, miksi hallituksen tavoite tehdä Suomesta tasa-arvon kärkimaa ei voisi toteutua. Sitoutumalla feministiseen ulkopolitiikkaan Suomi voisi osoittaa yhteenkuuluvuuttaan niiden maiden kanssa, jotka voimakkaasti edistävät naisten oikeuksia ja sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

14.53 Päivi Räsänen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomella on esimerkillinen historia tasa-arvon edelläkävijämaana. Merkittäviä ovat olleet ne askeleet, jotka ovat vieneet naisten ja miesten oikeuksia kohti yhdenvertaisempaa asemaa. Ne ovat tuoneet yhteiskunnallemme vaurautta ja mahdollistaneet naisille samojen ovien aukeamisen kuin miehille, ja Suomi on ollut tässä myös vahva toimija kansainvälisesti.

Askeleita on vielä otettava. Eduskuntaryhmämme pitää tärkeänä löytää ratkaisuja naisten ja miesten välistä tasa-arvoa heikentäviin tekijöihin molempien sukupuolien näkökulmasta. Monet tasa-arvoa nakertavat seikat liittyvät tänä päivänä työelämään, ja selonteossa onkin nostettu esille muun muassa palkkaukseen liittyviä ongelmia, samoin eriytyneitä työmarkkinoita. Vastaavasti raskaus- ja perhevapaisiin liittyvään syrjintään tulee tiukasti puuttua, jotta tulevaisuudessa voi turvallisesti mielin perustaa perheen ja saada lapsia ilman pelkoa työelämän syrjinnästä ja että päinvastoin työelämästä löytyisi näihin elämänvaiheisiin tukea.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Arvoisa puhemies! Mutta: Valitettavasti selonteon hyvä tarkoitus ja muutamat hyvät nostot peittyvät räikeän ideologisesti vääristyneen agendan alle. Selonteon hyvät tavoitteet erkaantuvat siitä tosiasiasta, että meillä on kaksi sukupuolta, jotka on myös kirjattu lakiin naisten ja miesten tasa-arvosta. Hallituksen linjaama käsitys sukupuolen moninaisuudesta ja tukeutuminen ajatukseen, että sukupuoli olisi yhtä kuin sosiaalinen kokemus, tekee naisten ja miesten välillä tehdyn tasa-arvotyön jopa turhaksi, kun sukupuolen käsitteen pohja otetaan pois.

Kokemuksia ja identiteettejä voi olla monenlaisia, mutta sukupuolia on vain kaksi. Biologinen sukupuoli on muodostanut perustan tasa-arvolaille, jonka tarkoitus on siis edistää naisten asemaa. Jos sukupuoli merkitsee käsitteenä väestöryhmän sijaan identiteettiä, miten väestöryhmään kuuluvien ihmisten oikeuksia voidaan edes edistää? Hallituksen intersektionaalinen feminismi kääntyy tässä itseään vastaan.

Selonteossa halutaan ulottaa sukupuolen käsitteen muuttaminen biologisen todellisuuden vastaisesti aina varhaiskasvatukseen. Ajatus "vääriin sukupuoleen syntymisestä" on vaurioittanut ja vaurioittaa yhä useamman nuoren elämän pysyvästi. Sukupuoliristiriitaa kokevat ihmiset tarvitsevat tukea ja apua, mutta se ei saa tapahtua lasten kasvurauhan ja naisten oikeuksien kustannuksella. Kodeille ja perheille on myös turvattava vakaumuksensa ja arvojensa mukainen kasvatustilanne koulussa. Vastaavasti meidän tulee vähentää tyttöihin ja poikiin liitettäviä stereotyyppioita ja tukea erilaisten persoonien moninaisuutta ja rikkautta sukupuolten häivyttämisen sijaan. Tyttöjä ja poikia, naisia ja miehiä on monenlaisia.

Arvoisa puhemies! Selonteossa tuodaan raskaudenkeskeytykset osaksi itsemääräämisoikeutta, jonka toteutumisen katsotaan jopa mittaavan naisten ja tyttöjen oikeuksien toteutumista. Naisten tasa-arvoa ei voida edistää polkemalla kaikkein heikoimman osapuolen, kohdussa elävän lapsen, oikeutta elämään. Naisten ja tyttöjen oikeuksia tulee edistää, mutta ei kaikkein pienimpien elämän kustannuksella. Retoriikka abortista oikeutena lisääntymis- ja terveyteen on harhauttamista. Abortissa ei ole kysymys lisääntymisestä eikä terveydestä. Eikä siinä ole kyse vain naisen oikeudesta omaan kehoonsa, vaan myös oikeudesta katoa kuolettavasti lapsen kehoon. Ihmisyksilön elämä alkaa hedelmöitymisestä, tämä on biologinen fakta. Naiset ansaitsevat parempaa kuin abortin. He ansaitsevat enemmän tukea terveelliseen ja turvalliseen lisääntymiseen, apua ja tukitoimia vaikeisiin tilanteisiin.

Lopuksi nostan selonteossakin esille otetut vakavat ongelmat, kuten lasten ja nuorten kokema seksuaalinen ahdistelu ja häirintä, seksuaalinen hyväksikäyttö, lähisuhdeväkivalta, jota kokevat erityisesti naiset. Vastaavasti tulee kiinnittää huomiota miesten ja naisten terveyshaasteisiin, terveyseroihin eri elämänvaiheissa. Tulee löytää keinoja vastata poikien heikentyneeseen lukutaitoon ja koulumenestykseen, miesten yksinäisyyteen, syrjäytymiseen, asunnottomuuteen sekä suurempaan alttiuteen rikoksiin ja jopa itsemurhiin. Vanhuspalveluiden puutteet ovat taas vahvasti naisten ongelmia, koska suurin osa ikääntyneistä on naisia ja myös valtaosa omaishoitajista ja sote-henkilöstöstä on naisia, ja he ovat lujilla työolojensa vuoksi.

Lopuksi: kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää kaiken päätöksenteon lähtökohtana sitä, että molempien sukupuolten, miesten ja naisten, tyttöjen ja poikien, tasa-arvo on perus- ja ihmisoikeus, joka kuuluu jokaiselle.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harkimo.

14.58 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! ”Keitäpää tyttö kahvia” — tällaista lausahdusta ja asennetta ei pitäisi enää kuulla, mutta ikävä kyllä se voi olla monelle yhä liian tuttu asia. Naiset ja miehet ovat yhä eriarvoisessa asemassa, ja tähän meillä jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa niin päättäjinä, puolueina kuin yksilöinä. Tasa-arvoinen Suomi ei ole vielä valmis. Se, vahvistammeko kuvattuja tasa-arvoa halventavia asenteita vai aidosti tasa-arvoa tukevia, jotka vastaavat tämän päivän näkymiä, on meistä itsestämme, jokaisesta tässäkin salissa, kiinni. Meidän tulee rakentaa Suomea, jossa sukupuoleen katsomatta jokaisella nuorella naisella tai vähemmistöön kuuluvalla on turvallista olla, opiskella ja tehdä töitä.

Suomessa on vielä paljon tehtävää: Työmarkkinat eivät toimi kunnolla, väkivalta kadulla ja kodeissa lisääntyy, ja päätöksenteko takkuu. Naisten asema työmarkkinoilla on epätasa-arvoinen. Naisiin kohdistuva väkivalta on edelleen ongelma. Euroopan unionin perusoikeusviraston tutkimusten mukaan Suomi on EU:n toiseksi turvattomin maa naisille. Suomessa naisista lähes puolet, 47 prosenttia, on kokenut fyysistä tai seksuaalista loukkaavaa väkivaltaa 15 vuotta täytettyään. Naisten ja miesten tasa-arvo on yksi Euroopan unionin perusarvoista. Sukupuolten tasa-arvo on parantunut EU:ssa merkittävästi viime vuosikymmenten aikana. Sukupuolten välillä on kuitenkin yhä eroja työmarkkinoilla. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa sukupuolten tasa-arvoa kunnianhimoisesti ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Siitä ei voi olla enempää samaa mieltä.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Naisten eriarvoinen asema näkyy erityisesti työmarkkinoilla. Suomalaisessa työelämässä on vakavia tasa-arvo-ongelmia. Taloudellisessa päätöksenteossa valta jakautuu edelleen epätasaisesti. Naisten euro on edelleen 84 senttiä. Naiset tekevät enemmän osa-aikatyötä, ja naiset sijoittuvat useimmin matalapalkkaisille aloille. Naiset myös tekevät miehiä useammin töitä, jotka eivät näy tuloissa ja sitä kautta eläkkeessä. Naisten ja miesten keskimääräinen palkkaero tarkoittaa työikäisten naisten pienempiä ansiotuloja mutta myös sukupuolten eläke-eroja työeläkkeiden kertyessä ansioiden perusteella. Suurin köyhyysriski on yksin asuvilla ikääntyneillä naisilla, yksinhuoltajilla sekä henkilöillä, jotka ovat heikossa työmarkkina-asemassa. Naisten kokonaiseläkkeet ovat keskimäärin viidenneksen matalampia kuin miesten. Kärjistetysti sanottuna: naisella on elämänsä aikana kolme uraa: koti, työ ja puolison omaishoito. Naiset tekevät keskimäärin miehiä enemmän palkatonta kotityötä. Lisäksi erityisesti naiset kantavat omaisten hoitovastuuta. Tämä näkymätön työ voi heikentää omaishoitajan taloudellista asemaa. Hoivapalvelujärjestelmän muutokset ja hoivan markkinallistuminen ovat lisänneet omaisten hoitovastuuta. Muutosta järjestelmään kaivataan. Työvoimaa ja ihmiselämää ylläpitävä toiminta tulee nähdä osana talouden ydintä.

Virallisia omaishoitajia meillä on reilut 50 000, mutta kaiken kaikkiaan heitä on noin 300 000. Ilman heitä ja heidän korvaukselta tai hyvin pienellä korvauksella tekemäänsä työtä vanhustenhoitomme olisi täysin sekaisin. En yhtään ihmettele, että hoitajapulan kasvaessa terveydenhuoltoalalla ollaan tyytymättömiä, sillä naisvaltaista alaa on nöyryytetty vuosia pätkätöillä, kuormittavuudella ja arvostuksen puutteella.

Lisäksi tällä hetkellä kunnan insinöörit tienaa 14 000 euroa vuodessa enemmän kuin kunnan sairaanhoitajat. Terveystenhoito on naisvoittoista, kun taas teknologia-alat ovat miesvoittoisia. Koulutukset ovat kuitenkin jokseenkin samanpituisia, ja vaativa opinnäyte sekä harjoittelu opiskelun aikana. Silti näemme valtavan palkkaeron. Muissa Pohjoismaissa on jo kyetty parempaan. Suomenkin pitäisi pystyä parempaan.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Arvoisa puhemies, ärade talman! Paras tapa suomalaisen yhteiskunnan talouden turvaamiseksi on turvata naisten asema tasavertaiseksi. Toistan: Liike Nytin mielestä paras tapa suomalaisen yhteiskunnan talouden turvaamiseksi on turvata naisten asema tasavertaiseksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Blomqvist, kolme minuuttia, ja avaan samalla mahdollisuuden vastauspuheenvuoroihin hänen puheenvuoronsa jälkeen.

15.04 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti.

Ensinnäkin kiitos hyvistä puheenvuoroista, rakentavista sellaisista. Tässä nousi — ei minkäänlaisena yllätyksenä, mutta totean silti — tietysti lähisuhdeväkivalta, että Suomi on edelleen turvaton maa. Tässä nousivat palkkaerot, työelämän tasa-arvo, siellä on vielä tekemistä, ennaltaehkäisemistyön tärkeys, turvakodit, syrjäytyminen, jossa pojat ja miehet kärsivät isommasta riskistä syrjäytyä, perhevapaa uudistuksen merkitys, seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus, joka on hyvä asia, och sedan också att kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter.

Tässä muutama poiminta:

Minusta edustaja Filatov sanoi tämän hyvin, että meidän tehtävämme on rakentaa sellainen toimintaympäristö kaikille, jossa jokaisella ihmisellä on edellytykset kasvaa ja hyödyntää omaa potentiaaliaan. Se on ehkä se lähtökohta kaikessa. Suhtaudun myönteisesti myös siihen, että tasa-arvolakia pitäisi kokonaan uudistaa, varmaan seuraavalla hallituskaudella.

Sitten iloitsen siitä, että myös edustaja Mäkinen nosti tämän, että kannattaa sukupuolten välistä tasa-arvoa. Hän totesi myös, että väkivalta on iso ongelma, ja siihen moni on puuttunut. Se on varmaan meidän isoimpia haasteita.

Edustaja Keto-Huovinen nosti hyvin tämän lähisuhdeväkivallan kokonaisongelmatilkan, jossa tarvitaan monta eri toimenpidettä, peräänkuulutti niitä, ja yhdyn niihin näkemyksiin.

Edustaja Mattilan puheenvuorossa oli tämä lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisy. Jos eduskuntakäsittelyssä nousee hyviä ajatuksia, otetaan ne vastaan kiitollisuudella. Tämä on todella iso, iso, iso ongelma meillä.

Edustaja Forsgrénin puheessa nämä palkkaerot ja vanhempainvapaa uudistus nostettiin, ja minäkin kannustan nyt sitten isiä, miehiä käyttämään ja työnantajia myös kannustamaan miehiä käyttämään vanhempainvapaata.

Edustaja Pekonen nosti myös vanhempainuudistuksen. Kiitos Pekoselle siitä työstä, mitä hän on tehnyt tämän asian eteen.

Sitten lopuksi, puhemies: Jag håller helt med ledamot Biaudet om att vi har stora utmaningar när det gäller kvinnors rättigheter. Vi behöver starkare skydd för kvinnans kroppsliga integritet, precis som ledamot Biaudet lyfte fram.

Puhemies! Edustaja Räsänen nosti työelämän tasa-arvohaasteet ja syrjintäasiat, todella tärkeitä sellaisia.

Ja lopuksi: minusta tässä edustaja Harkimo painotti juuri tätä, että Suomi ei ole vielä valmis, mitä tulee tasa-arvoon, että meillä on paljon työsarkaa edelleen. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoroihin, minuutin mittaisiin puheenvuoroihin. — Edustaja al-Tae.

15.08 Hussein al-Tae sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuret kiitokset ministerille ja myöskin kaikille puheenvuoron käyttäneille. Olemme tärkeän tasa-arvoaiheen äärellä.

Ministeri pyysi näkemyksiä liittyen lähisuhdeväkivaltaan, niihin juurisyihin, ja mitä ratkaisuksi. Yksi asia tämänpäiväisessä keskustelussa ei noussut esiin, ja se on alkoholin väärinkäyttö. Tässä maassa on krooninen ongelma alkoholiin liittyen, ja yleensä alkoholista puhutaan talouspoliittisena kysymyksenä, paljon harvemmin sosiaali- ja terveyspoliittisena kysymyksenä. Olisi olennaista tässä vaiheessa katsoa, voisiko tasa-arvoministeri sosiaali- ja terveysministerin kanssa katsoa, millaista kampanjaa tai muuta keinoa voitaisiin katsoa alkoholin väärinkäyttöön liittyvän väkivallan suhteen.

Toinen kysymys, joka liittyy lähisuhdeväkivaltaan. Se on asia, joka nousi itse asiassa vieressä olevani kollegan näkemyksestä — hän ei ole vielä pyytänyt puheenvuoroa, [Naurua] mutta hän viisaasti sanoi ja siihen yhdyin, että lähisuhdeväkivalta on ylisukupolvista. Eli kun lapset, joita lyödään, kasvavat, yleensä heidän tendenssinsä lyödä parisuhteessa ja omia lapsiaan myöskin kasvaa. Myöskin tässä kohtaa olisi varmaan hyvä katsoa, mitä varhaiskasvatukseen, koulupolulle ja muulle voitaisiin tehdä tässä kohtaa, että lapsista ei kasvaisi väkivallan käyttäjiä.

Puhemies Matti Vanhanen: Minuutti venyi. — Edustaja Niikko.

15.09 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen hyvätkin tavoitteet tässä selonteossa ovat hautautuneet ikävä kyllä intersektionaalisen feminismin ja gender-ajattelun alle, ja se tuli voimakkaasti esille myös joissain ryhmäpuheenvuoroissa, kuten perussuomalaisten huolena. Ja huoli on ennen kaikkea se, millä tavalla tällainen tyttöjen ja poikien sukupuolen häivyttämisen yritys ja suorastaan tavoittelu hallitukselta voi olla vahingollista lasten ja nuorten identiteetin kehittymiselle.

Yllättävää on, että kun Kela viime viikolla julkaisi mielenterveyskyselyn nuorten keskuudessa, niin suurimmaksi syyksi nuorten aikuisten pitkille sairauspoissaoloille on tullut mielenterveys- ja ahdistuneisuushäiriöiden määrän jyrkkä nousu vuodesta 2016 lähtien. Ja 16:n vuoden aikana, 2005—2021, yksistään 16—34-vuotiaiden naisten ahdistuneisuushäiriöistä on maksettu päivärahaa viisi kertaa enemmän kuin aikaisemmin. Joku syy-yhteys tällä on, ja minä löydän syy-yhteyden siitä, että me ollaan ruvettu sekoittamaan nuorten kehitystä ja sitä vakaata kasvua esimerkiksi koulumaailmassa näillä erilaisilla gender-hankkeilla, mitä täälläkin tänään on kuultu. [Pia Lohikoski: Aivan väärä syytös!]

Puhemies Matti Vanhanen: Aika meni tässäkin yli. — Edustaja Keto-Huovinen.

15.11 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tasa-arvon mallimaana pidetyssä Suomessa naisten kokonaistulot ovat yhä keskimäärin neljänneksen pienemmät kuin miehillä, mikä on tänäänkin täällä useammassa puheenvuorossa kuultu. Palkkakuilun kaventuminen on kuitenkin viime vuosina hidastunut, eikä tästä julkisuudessa käydystä keskustelusta huolimatta toimenpiteisiin ole ryhdytty. Näistä palkkatuloista löytyy edelleen selittämätöntä eroa, kun verrataan samoissa tehtävissä samanlaisin ominai-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

suuksin toimivien naisten ja miesten palkkoja. Tuloerot näkyvät myöskin omaisuus- ja eläketuloissa, ja esimerkiksi kaksi kolmasosaa omaisuustuloista kertyy miehille ja naisten konaiseläkkeet ovat keskimäärin viidenneksen matalampia kuin miesten.

Kysyisinkin ministeriltä: mitkä ovat sellaisia konkreettisia toimia, jotta tämä sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu myöskin nimenomaan kokonaistulossa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

15.12 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailman talousfoorumin 2021 listauksessa Suomi oli Islannin jälkeen maailman tasa-arvoisin maa. Tässä listauksessa meidän on laskettu olevan 86-prosenttisesti tasa-arvoinen yhteiskunta. Asiat ovat siis kansainvälisessä vertailussa hyvällä tolalla, mutta voisivat ne tietenkin olla vielä paremminkin.

Naisten tasa-arvokehityksessä on edelleen heikkoja kohtia. On myös tärkeää huomata, että sukupuolten tasa-arvokeskustelu ei rajoitu pelkästään naisten tasa-arvon epäkohtiin. Monet pitävät epäkohtana sitä, että asevelvollisuus koskee vain miehiä. Isän oikeudet eivät myöskään huoltajuuskiistoissa toteudu läheskään aina oikeudenmukaisella tavalla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Forsgrén.

15.13 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moni kuntapäättäjä tietää, että vihapuhe on myös sillä areenalla yleistä, ja siitä on tehty tutkimus, että naiset kokevat paljon enemmän vihapuhetta ja häirintää politiikassa mukanaolosta kuin miehet. Tämähän on tosi iso haaste, jos miettii vaikka demokratian osallisuutta ja sitä, kuka uskalltaa lähteä mukaan päättäjäksi.

Tilanne on minun mielestäni heikentynyt senkin takia, että jos minä esimerkiksi juttelen hyvien ystäväni kanssa, niin useat ihmiset eivät enää halua osallistua julkiseen keskusteluun vaikka Twitterissä taikka sosiaalisessa mediassa, ja tämä on tosi iso ongelma siitä näkökulmasta, että kuka kuuluu tässä yhteiskunnassa.

Sitten toinen huomio, mikä ei vielä noussut omassa puheenvuorossani, koska aika loppui kesken: Tällaisten ulkomaalaistaustaisten naisten asema yhteiskunnassa on huomattavasti heikompi kuin muiden meidän valtaväestössämme. Ja miten me voisimme tätä työmarkkina-asemaa parantaa — kiinnostaisi, jos ministerillä on joitain kikkakolmosia keksittyä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

15.14 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Työelämä varmasti on yksi sellainen keskeinen osa, johonka me voidaan lainsäädännöllä tuoda tasa-arvoa, ja sitä keskustelua on hyvä käydä. Kysyisinkin ministeriltä: kuinka voimme edelleen edistää palkkatasa-arvoa ja palkka-avoimuutta, koska se on yksi polku siihen, että tämä naisten 80 senttiä olisi yhtä kuin miesten euro?

Meillä on työelämässä paljon asioita, joita pitäisi huomioida, esimerkiksi se, että naisvaltaiset alat maksavat lapsen syntymästä huomattavasti isomman taakan. Eli tämä kustannus pitäisi jakaa kaikkien työnantajien kesken, niin että siellä ei joku työnantajaryhmä ole kriisin keskellä kustannusten osalta.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Meillä on kirkkolaki tällä hetkellä menossa tässä eduskunnassa. Toivoisin, että ministeri voisi ottaa kantaa siihen, onko niin, että seurakuntapastorit eivät voi valittaa virkatilanteessa, kun kirkkoherra ja kappalainen voivat. Miksi hengellisen työn tekijät ovat epätasa-arvoisessa asemassa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Biaudet. [Mikrofoni on kiinni] — Mikrofoni.

15.15 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on paljon hyviä ajatuksia, ja itse ajattelen, että perhevapaiden tasainen jako, joka hallituksen tavoitteena on, on aivan avainkysymys itse asiassa tasa-arvon ja hyvinvoinnin paranemiselle, sekä naisille että miehille, lapsille, perheille yleensäkin. Jos me saisimme miehet, isät, käyttämään perhevapaita yhtä paljon kuin naiset, niin se parantaisi naisten työmarkkina-asemaa, se vähentäisi naisten köyhyyttä ja eläkeköyhyyttä, se parantaisi perheiden yhteenkuuluvuutta ja myös itse asiassa miesten hyvinvointia, koska heille syntyisi kiinteämpi side perheeseen, joka on tällainen terveystekijä kaikissa asioissa. Vaikka on vain yhdeksän kuukautta vaa-leihin, niin millä tavalla me seurataan nyt sitä, miten perheet todella niin sanotusti valitsevat, ja mitä me voisimme tehdä mahdollisimman nopeasti, jos ei muutosta näytä tapahtuvan?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

15.16 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri viittasi kymmenen vuotta sitten käytyyn keskusteluun ja totesi, että tässä ajassa on tapahtunut muutos. Silloin sukupuolia oli kaksi, nyt niitä on monta. Selonteossa todetaan, että sukupuolia eivät ole ainoastaan mies ja nainen vaan henkilö voi olla molempia yhtä aikaa, jotta siltä väliltä tai jotakin muuta ja joillakin ei ole sukupuolta lainkaan.

Tämä on, arvoisa puhemies, aivan uskomatonta hölynpölyä. Toivon, että kymmenen vuoden kuluttua järki taas palaa ja tunnustetaan, että on monenlaisia kokemuksia, on monenlaisia häiriöitä mutta siitä riippumatta sukupuolia on edelleen kaksi.

Täällä puheissa ja selonteossa on varoiteltu niin sanotusta anti-gender-liikehännästä, joka kiistäisi ihmisoikeuksien universaaliuden ja pyrkii heikentämään tasa-arvoa. Voitteko, ministeri, kertoa, missä tämä anti-gender-liike näkyy?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Turtiainen.

15.17 Ano Turtiainen vkk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuon omat näkemykseni tästä selonteosta pitimmässä puheenvuorossani, mutta tässä kohtaa liittyen näihin sukupuolikysymyksiin haluan kiittää edustaja Räsästä ja edustaja Mäkystä hyvistä puheenvuoroista. Ja totean, että tämä selonteko on täysin epäkelpo. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Filatov.

15.18 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on puhuttu monista tärkeistä asioista, ja on oikeastaan runsaudenpulaa siitä, mistä puhua. Mutta haluaisin sanoa sellaisia asioita, joita ei ole vielä niin paljon sanottu. Jos me mietimme tulevaisuutta, kun tämä on kuitenkin tietyllä tavalla myös tulevaisuusselonteko, niin meillä on viheliäisiä

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

ongelmia. Kun me ajattelemme vaikkapa ilmastonmuutosta, kaupungistumista, muutto-
liikkeitä tai digitalisaatiota, miten me huolehdimme siitä, että nämä uudet ilmiöt eivät ai-
heuta lisää epätasa-arvoa? Vaikkapa digitalisaatiossa me olemme puhuneet nettivihasta ja
häirinnästä, joka tapahtuu täällä verkkoympäristössä, mutta me tiedämme, että algoritmit
eivät ole syrjimättömiä. Ne toimivat ikään kuin tekijänsä arvoilla, ennakkoluuloilla ja taus-
toilla. Mitkä olisivat niitä välineitä, joilla me pystyisimme katsomaan näitä uusia asioita
tasa-arvon silmäläsi päässä, jotta ratkaisut eivät eriarvoistaisi enää ihmisiä, eivät sukupuol-
len mukaan eivätkä sosiaalisen aseman mukaan?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lehto.

15.19 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä valtioneuvoston
tasa-arvopoliittisesta selonteosta, kuten myös tasa-arvovaltuutetun kertomuksesta, on jä-
tetty uskonnonharjoitus kokonaan käsittelemättä. Olisikin perusteltua arvioida naisten ase-
maa uskonnollisten yhteiskuntien jäsenenä ja tasa-arvon toteutumista uskonnollisissa yh-
teiskunnissa yleisemminkin, vaikka varsinaiseen uskonnonharjoitukseen tasa-arvolakia ei
sovelletakaan. Tasa-arvon edistämisestä puhuttaessa olisi tärkeä tunnustaa, että sukupuol-
ten tasa-arvo ei kuulu kaikkiin kulttuureihin, ja pyrkiä edistämään tällaisten kulttuurien tyt-
töjen ja naisten itsemääräämisoikeutta sekä ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiuru, Pauli.

15.20 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Noin 30 000 las-
ta kokee vuosittain vanhempiensa eron. THL:n Tilastoraportista ilmenee, että lapsen asu-
minen vahvistettiin vanhempien eron jälkeen edelleen 81 prosentissa tapauksista äidin luo.
Kysyn ministeriltä: kuinka tasa-arvoisena pidätte tätä tilannetta, ja mitä sille olisi tehtävis-
sä?

Toinen kysymys koskee huoltokiusaamista ja erityisesti vieraannuttamista, jota tietysti
voi tapahtua sekä äidin taholta että isän taholta, mutta 90-prosenttisesti miehet ovat siinä
altavastaajan asemassa. Kysyn: olisiko mahdollista muutamien muiden länsimaiden ta-
paan saada vieraannuttaminen sanktioitavaksi myös Suomen laissa? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Taimela.

15.21 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvos-
ton toiseen tasa-arvopoliittiseen selontekoon voi olla sisällöllisesti tyytyväinen. Tavoitteet
ovat varsin selkeät, konkreettiset ja kunnianhimoiset, mutta toimeenpano vaatii kyllä jat-
kossa rutkasti innovatiivista ajattelua ja otetta ja myös huomattavan paljon resursseja.

Ajattelen niin, että tämäkin keskustelu on jo osoittanut sen, että erityisen paljon on edel-
leen tarvetta myös aidolle tahtotilalle ja avoimelle asennekulttuurille, kun puhutaan tasa-
arvon toteutumisesta meidän omassa yhteiskunnassamme. Meistä kukin tässä salissa tie-
tää, että miesten ja naisten välinen tasa-arvo vaatii meiltä vielä paljon töitä, kuten myös tie-
dossa olevat ilmiöt, erityisesti nuorten miesten syrjäytyminen ja sukupuolittunut väkivalta.

Se, mihin itse haluaisin myös kiinnittää erityistä huomiota tässä keskustelussa, on poik-
kihallinnollinen työ tasa-arvon puolesta. Jos emme onnistu siinä maksimaalisesti muun

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

muassa tässä talossa erilaisin teoin, niin silloin myös tasa-arvon kehittyminen ja sen tulevaisuus ovat osittain hyvin näennäisiä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

15.22 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vaikuttaa siltä, että tämä valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko on sisäisesti hyvin risti-riittainen, ja siinä aika tavalla kyllä ehkä hyveposeerataan intersektionaalisen feminismin aalloilla. Nimittäin tässä kun teidän selontekonne puhuu erilaisten sukupuolten kirjosta, muunsukupuolisista, niistä, jotka voivat olla molempia yhtä aikaa tai eivät ole mitään, niin mitenkä heidän osaltaan sitten toteutuvat esimerkiksi vaikkapa sukupuolikiintiöt, asevelvollisuus ja monet muut asiat? Eli te puhutte siitä, että tällaisten ihmisten etua on tärkeää ajaa, jotta päästään tasa-arvoon, mutta te jätätte ne täysin huomiotta siinä kohtaa, kun lähdetään puhumaan joistakin velvollisuuksista, ikään kuin heitä ei olisi ollenkaan olemassa. Onko tämä teille pelkästään hyveposeeraamista, vai uskotteko te itse näihin termeihin, joita olette kirjoittaneet sinne? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu.

15.23 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koen samaa valinnanvaikeutta kuin edustaja Filatov, mutta ehkä nyt sitten vastausta vähän tähän edelliseen puheenvuoroon.

Ymmärrän hyvin, että viime vuosien me too -liike ja monet lainsäädännön muutoshankkeetkin ovat sohaisseet vanhoihin tapoihin tottuneita, yhteiskunnan muutos kun vaatii yksilöiden ajattelun ja käytöksen muutosta. Kun valta-asemia heilutetaan, syntyy siitä aina myös vastarintaa. Emme saa tämän muutosvastarinnan varjolla antaa Suomeen pesiytyä uutta normaalia, jossa vihapuhe, häirintä, maalittaminen, feminismi-termin kyseenalaistaminen vievät meitä itse asiassa takapakkia meidän tasa-arvoajattelussa.

Kaikkialla maailmalla demokraattisia ja ihmisoikeuksia kunnioittavia yhteiskuntia tällä hetkellä haastetaan kyseenalaistamalla juuri naisten, tyttöjen ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia. Kansainvälinen demokratia- ja vaaliapuinstituutti IDEA on vuoden 21 selvityksessä todennut, että juuri näillä, tasa-arvoa ja vähemmistöjä vastaan hyökkäämällä, toteutetaan ihan strategista toimintaa, joka heikentää demokratiaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Taas aika ylittyi pahasti. — Edustaja Honkasalo.

15.25 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on pidetty monia todella hyviä puheenvuoroja ja sitten ehkä vähän vähemmän hyviä.

Haluaisin nostaa esille erityisesti edustaja Keto-Huovisen puheen. Se oli erittäin hieno puhe. Pidin erityisesti siitä, miten hän puhui lähisuhdeväkivallasta ja sovittelun kieltämisestä näissä tapauksissa. Me tiedetään, että vaikka tähän suhtaudutaan kriittisesti ja vaikka Suomi on saanut tästä kansainvälisiä huomautuksia, niin sovittelun määrä lähisuhdeväkivaltatapauksissa itse asiassa on vain kasvanut vuosi vuodelta. Itse tein tästä kirjallisen kysymyksen pari vuotta sitten ja olen yrittänyt edistää sitä myös Helsingin kaupunginvaltuustossa.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Tärkeintä minun mielestäni on muistaa se, että tasa-arvossa ei ole kyse nollasummapeleistä vaan kyse on siitä, että edistetään kaikkien ihmisten tasa-arvoa taustasta riippumatta, ja se hyödyttää meitä ihan kaikkia. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen.

15.26 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on puhuttu jonkin verran koulusta, mutta vielä haluaisin siihen palata. Aivan viimeisten arviointitutkimusten mukaan tyttöjen ja poikien väliset erot ovat kaventuneet, mutta erityisen huolestunut olen poikien keskinäisistä eroista. Sen vuoksi olisi tärkeää, että kehitämme koulua siihen suuntaan, että kaikenlaisten poikien olisi hyvä opiskella ja löytää vahvuutensa ja paikkansa yhteiskunnassa. Monet pojat tarvitsevat toiminnallisuutta, ja niin kuin keskustan edustaja tuossa ryhmäpuheenvuorossa sanoi, ei niihin pikkuasioihin aina tartuttaisi. Tarvittaisiin sellaista vähän joustavampaa asennetta poikia kohtaan. Mutta tärkeää on, että me tuemme poikia koulupolulla, että kaikki löytävät paikkansa yhteiskunnassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Lohikoski.

15.27 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sukupuolten tasa-arvo ei ole koskaan valmis, vaan vaatii jatkuvaa työtä. Suomen erityisiä ongelmia ovat naisiin kohdistuva väkivalta, perhevapaiden epätasainen jakautuminen ja ammattialojen sukupuolittuminen. Tällä vaalikaudella on tehty kaksi valtavaa tasa-arvoa lisäävää uudistusta, perhevapaauudistus ja myös oppivelvollisuus uudistus, ja näistä edistysaskelista olen ainakin itse todella ylpeä.

Hallitusohjelmassa sovittuna tärkeänä tavoitteena oli myös muuttaa lainsäädäntöä siten, että se lisäisi palkka-avoimuutta ja vähentäisi sukupuoleen perustuvaa palkkasyrjintää. Suomessa sukupuolten välinen palkkakuilu on EU-maiden keskiarvoa suurempi. Olin erittäin pettynyt, kun sain tietää, ettei tätä palkkatasa-arvon edistämiseen tähtäävää hallitusohjelmakirjausta aiota toteuttaa. Kysyisinkin ministeriltä: miten voisimme nyt edistää tätä vielä tällä hallitus- ja eduskuntakaudella? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Blomqvist, kolme minuuttia. Sen jälkeen siirrytään puheenvuoroihin.

15.28 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies! Tässä minullakin nyt on tätä valinnanvaikeutta, kun yritän katsoa, mihin kaikkiin kysymyksiin yritän vastata.

Ensinnäkin haluan painottaa sitä, että tämä selonteko on strateginen asiakirja. Tässä ei ole, kuten aikaisemmin sanoin, niin paljon konkretiaa ja konkreettisia toimenpiteitä, vaan ne tulevat sitten tulevien hallitusten hallitusohjelmissa tai tasa-arvo-ohjelmissa, ja tämän hallituksen tasa-arvotavoitteet on konkretisoitu sitten tämän hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa.

Mutta sitten muutamaan kysymykseen, ja ensinnäkin kiitos edustaja al-Taeelle — varsin huomionarvoisia näkökohtia tähän asiaan.

Sitten haluan sanoa tästä sukupuolen moninaisuudesta sen, että minusta tärkeintä on, että jokainen ihminen saa olla oma itsensä. Se ei ole pois keneltäkään, vaan se kuuluu ihan

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

perusoikeuksiin, [Mika Niikko: Samaa mieltä!] että jokaisella on tämä oikeus oltava, ja meidän on huolehdittava siitä.

Edustaja Kiviranta kysyi muun muassa asevelvollisuudesta. Tässä selonteossa todetaan näin, että yleisesti olemassa olevia käytäntöjä, rakenteita ja lainsäädäntöä olisi avoimesti arvioitava. Esimerkiksi tasa-arvoaissa asevelvollisuuden säätämistä ainoastaan miehille ei pidetä sukupuolisyrittäjä, elikkä tässä nostetaan, että tämä asia pitää ottaa huomioon.

Sitten mitä tulee näihin työelämäkysymyksiin, niin tässä on muun muassa se, että tasa-arvosuunnitelmia ja palkkakartoituksia koskevaa sääntelyä tulisi täsmentää ja selkeyttää, muun muassa tämä. Sitten on myös se, minkä nyt tämä hallitus tekee, eli meillä on nyt tasa-arvo-ohjelmassa samapalkkaohjelma yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Sitten meillä on pari tutkimushanketta, joitten avulla sitten pyritään siihen, että samanarvoisesta työstä saisi samaa palkkaa.

Siitä palkka-avoimuudesta: Se itse tekninen valmistelu on keskeytetty. Keskustelu hallituksen sisällä jatkuu edelleen, että voisiko sieltä löytyä sellaisia osia, jotka voisi vielä tuoda tänne eduskuntaan. — Kiitos. [Pia Lohikoski: Olisi hienoa, jos toisi! — Jari Myllykoski: Kannustamme kovasti!]

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan. — Edustaja Turtiainen.

15.31 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Meillä on nyt siis käsittelyssä valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko. Tämän eduskunnan toimintaa jo neljättä vuotta seuranneena minulle ei tullut yllätyksenä, että selonteko ei ota lainkaan kantaa niihin räikeimpiin toimeentuloon ja elinkeinovapauksiin liittyviin tasa-arvorikkomuksiin, jotka saatiin koronatoimilla aikaan, ja nimenomaan tämän salin siunaamana. Syrjittyihin kuuluvat myös ne pätkätoita tekevät rokottamattomat hoitajat, jotka eivät saa töistä pois käskettyinä edes työttömyyskorvausta ja nyt tekevät aiempaa pysyvää työtään pätkätöinä niin sanotusti työkin kautta.

Selonteossa sivulla 50 lukee: ”Koronapandemia on lisännyt työoloihin liittyvää kuormitusta erityisesti naisenemmistöisessä sosiaali- ja terveydenhuollossa, mikä kunnallisella hoitoalalla näkyy lisääntyneinä sairauspoissaoloina.” Siis voidaanko enää härskimmin yrittää peitellä sitä tosiasiaa, että moni hoitoalalla myrkkypiikkeihin työn menettämisen uhalla lainvastaisesti pakotettu kärsii nyt piikkihaitoista?

Seuraavaksi toinen lainaus selonteosta sivulta 58: ”Pandemia on lisännyt työn kuormittavuutta esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla.” Siis edelleen: kuinka härskiä tekstiä. Työn kuormittavuus sosiaali- ja terveysalalla sekä monella muulla alalla on lisääntynyt vain ja ainoastaan koronatoimien takia, jotka valittiin poliittisesti väärin ja epätieteellisin perustein. Myös matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-ala on samalla tavalla hallituksen toimesta runnottu ahdinkoon. Koronafasismi jalkautettiin ihmisten vapaa-aikaan käytännössä syysämällä se näiden alojen toimijoiden niskoille. Myös moni kivijalkayrittäjä on kokenut henkilökohtaisen taloutensa romahtamisen, ja siihen ovat syynä nämä eduskunnan siunaamat perustuslaittomat ja elinkeinovapautta poikkeustilaverukkein rikkovat toimet.

Arvoisa puhemies! En malta olla ottamatta selonteosta esille vielä paria kohtaa. Eli sivulla 30 julistetaan: ”Yleisesti vihapuhe kaventaa sananvapautta ja yhteiskunnallista luottamusta.” Nyt on kyllä pakko kysyä, onko hallituksen mielestä sananvapaus kaventunut myös niillä, jotka ovat kokeellisesta injektioista kieltäytymisiensä vuoksi menettäneet toimeentulonsa ja ystävänsä ja joutuneet häpäistyiksi ja pilkatuiksi. Erityisesti tässä voimme

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

muistaa niitä lääkäreitä, joilta on viety oikeudet, koska he olivat uskollisia Hippokrateen valansa kohdalle, jossa sanotaan: ”En tule antamaan kenellekään kuolettavaa myrkkyä.” Muistan myös presidenttimme sanoneen tämän asian yhteydessä aika törkeästi: ”Ovat tehneet itse itsestään panttivankeja.”

Selonteossa puhutaan myös maalittamisesta sivulla 34: ”Maalittamisella tarkoitetaan järjestelmällistä häirintää ja epäasiallista toimintaa, jolla pyritään vaientamaan tai muutoin vaikuttamaan kohteena olevan henkilön toimintaan. Maalittamisessa on kysymys myös ammatin harjoittamisen vaikeuttamisesta ja työsuojeluasiasta.” Kuulostaako tutulta, hyvä hallitus ja hyvät kollegat? Eikö tämä eduskunta ole juuri tuollaiseen syylistynyt? Virossa Tallinnan hallinto-oikeus totesi jo kaksi viikkoa sitten poliisien ja sotilaiden pakkorokotukset ja irtisanomiset laittomiksi ja määräsi maksettavaksi korvauksia. Oikeus lausui myös, että tilanteessa, jossa tiedetään rokotuksen seurauksena kuolleen ihmisiä ja jossa on ilmennyt vakavia sivuvaikutuksia, pakkorokotus ei ole perusteltua.

Arvoisa puhemies! Tämä selonteko on täysin epäkelpo. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiuru, Pauli.

15.37 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Noin 30 000 lasta kokee vuosittain vanhempiensa eron. Lainsäädäntö lähtee siitä, että erotilanteessa päätöksenteon pohjana on oltava lapsen etu. Lain mukaan lapsella on oikeus hyvään ja läheiseen suhteeseen molempiin vanhempiinsa myös eron jälkeen.

Lasten asumisen vahvistaminen eron jälkeen pelkästään äidin luo on edelleen merkittävä rakenteellinen tasa-arvo-ongelma. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen vuotta 2021 koskevasta tilastoraportista ilmenee, että lapsen asuminen vahvistettiin vanhempien eron jälkeen edelleen 81 prosentissa tapauksista äidin luo. Sitä voi pitää merkittävänä rakenteellisenä ongelmana sukupuolten välillä.

Valitettavasti isät joutuvat perinteiden ja rooliodotusten vuoksi usein epätasa-arvoiseen asemaan. Sopimuksia tai oikeuden päätöksiä tapaamisista ei noudateta tai tapaamisista ei käytännössä mahdollisteta ollenkaan. Liian moni isä joutuu huoltokiusaamisen ja vieraannuttamisen uhriksi. Ongelma koskee toki myös naisia joissakin tapauksissa. Vieraannuttaminen omasta lapsesta on henkistä väkivaltaa, joka jättää jälkensä lapseen, toiseen vanhempaan ja usein myös isovanhempiin. Vieraannuttaminen on sanktioitava myös Suomessa.

Tutkimusten mukaan vuoroasumisessa olevien lasten hyvinvointi on kaikkein lähimpänä ydinperheiden lasten hyvinvointia. Siksi byrokraattiset esteet kahden osoitteen asumiselta tulisi mahdollisuuksien mukaan raivata pois. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

15.39 Sebastian Tynkkynen ps: Kunnioitettu herra puhemies! Meillä on tänään käsiteltyssä valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko. Koska Suomessa on tehty valtavasti töitä tasa-arvon toteutumiseksi jo vuosikymmenten, jopa yli sadan vuoden ajan, me olemme tasa-arvokysymyksissä maailman mittakaavassa aivan omassa luokassamme. Juuri tästä syystä meidän pitäisikin kyetä avoimemmin keskustelemaan ja puuttumaan niihinkin epäkohtiin, jotka koskevat miesten kokemaa epätasa-arvoa.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Tällä hetkellä monesta miesten tasa-arvoon liittyvästä epäkohdasta vaietaan vain siksi, että epätasa-arvoa kokevat naisten sijaan miehet. Vain miehiä koskeva asevelvollisuus, poikien silpomisen salliminen lainsäädännössä ja poikien heikompi koulumenestys ovat vain muutamia esimerkkejä lukuisista epätasa-arvon kohdista, joihin meidän tulisi puuttua. Tästä huolimatta epäkohtiin puuttuvat korjausehdotukset päättäjiltä loistavat poissaolollaan. Tähän on saatava muutos, ja tämän eteen olemme tehneet useita esityksiä, mutta ne on äänestetty kumoon. Jos jossain, niin edes lainsäädännössä meidän tulisi kohdella kumpiakin sukupuolia tasa-arvoisesti. Nyt näin ei ole.

Harva kansalainen välttämättä edes tietää, että meillä on Suomessa voimassa laki, joka määrää valtion rahoittamaan vuosittain eräiden kolmen naisjärjestön toimintaa. Minkään vastaavan miesjärjestön osalta tällaista lakia ei ole. [Mika Niikko: Ei tietenkään!] Miesjärjestöjen valtionapu on siis pyöreät nolla euroa, kun samaan aikaan naisjärjestöt ovat saaneet viime vuosina jopa lähes miljoonan suuruista avustusta vuodessa. Tämä ei ole tasa-arvoa.

Yksi valtionapua saavista järjestöistä on Naisjärjestöjen Keskusliitto, jonka verkkosivuilla todetaan sen olevan feministinen naisjärjestöjen kattojärjestö. Järjestön linjauksissa vaaditaan tutun punavihreän ilmastonäkökulman kytkemistä tasa-arvopolitiikkaan, valtion sitoutumista sananvapauden rajoittamiseen yliampuvien vihapuhetulkintojen osalta ja esimerkiksi sen selvittämistä, tulisiko sukupuoli sisällyttää kiihottaminen kansanryhmää vastaan -rikosnimikkeen tunnusmerkistöön. Käytännössä siis mielivaltaisesti määritelty arvostelupuhe voisi naisiin kohdistuessaan tuoda kansalaiselle syytteet kiihottamisesta kansanryhmää vastaan.

Arvoisa puhemies! Näidenkin tavoitteiden ajamista siis tuetaan vuosittain veronmaksajien varoista. Onko se todella sitä tasa-arvotyötä, jota kansalaiset laajemmin haluaisivat rahoittaa? En usko. Entä pitävätkö kansalaiset laajemmin sitä todellisena tasa-arvona, että laissa määrätään valtio rahoittamaan pelkästään naisjärjestöjä ja jätetään miesjärjestöt oman onnensa nojaan? En usko tähänkään. Siksi jätin tänään kansanedustajien allekirjoitettavaksi lakialoitteen, jossa esitän sen voimassa olevan lain kumoamista, jossa säädetään valtionavustuksesta erälle naisjärjestöille. Lainsäädännön epätasa-arvo on korjattava, ja siihen on kaksi vaihtoehtoa: joko miesjärjestötkin kirjattaisiin lain piiriin tai sitten naisjärjestöjen osalta voimassa oleva laki kumotaan.

Arvoisa puhemies! Vuosi toisensa jälkeen kasvava valtion velanotto pakottaa päättäjät tekemään valintoja, joissa veronmaksajien rahoja voidaan säästää sen sijaan, että etsimme uusia ei-välttämättömiä menoja. Pidän siksi kannatettavana, että tasa-arvoinen lainsäädäntö toteutetaan ennemmin valtion vuosittaisia menoja karsimalla kuin niitä lisäämällä. Koska miesjärjestötkin ovat kyenneet tähän saakka toimimaan jäsenmaksuillaan vailla valtionapua, on myös naisjärjestöjen kyettävä järjestämään toimintansa tämän mukaisesti. Lakimuutos olisi yksi askel kohti kestävämpää valtiontaloutta ja toinen kohti kestävämpää tasa-arvotyötä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niikko.

15.43 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Täytyy aluksi todeta, että edustaja Tynkkynen todisti väkevästi miesten ja poikien tasa-arvon yhdenvertaisuudesta ja tarpeesta suhteessa myös naisiin, ja jos tällainen lakialoite on vireillä, niin toki siihen ainakin osaltani nimen

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

haluan kirjoittaa, koska kyllä tässä pitäisi olla samat oikeudet ja velvollisuudet kaikilla, jos tasa-arvoa halutaan edistää.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen tasa-arvopoliittinen selonteko kyllä pyrkii monella tavalla hyviin asioihin. Ainakin itse sen haluan niin ilmaista. Mutta kun tätä enemmän tarkastelee, niin tässä käy ilmi, että on yksi ideologinen tuotos, joka on hallituksen omasta arvopohjasta lähtöisin. Tässä nämä kannatettavat tavoitteet on haudattu tänne intersektionaalisen feminismen ajatusten alle. Ja me tiedämme kuitenkin sen, että Suomessa, missä miesten ja naisten välinen tasa-arvo toteutuu kansainvälisesti verrattuna hyvin, on todellisia ratkaistavia ongelmia liittyen esimerkiksi palkkaeroihin tai poikien oppimisvaikeuksiin ja lähisuhdeväkivaltaan, niitä asioita, joita pitäisi enemmän tarkastella.

Samoin edustaja Kiuru nosti hyvin esille tämän lasten vieraannuttamisen toisesta vanhemmasta, joka on niin tärkeä asia, että sille ei kuitenkaan ole saatu aikaiseksi minun aikani täällä, lähes 12 vuoden aikana, muutosta, vaikka siitä on paljon täällä puhuttu. Nämä ovat ne asiat, jotka pitäisi saattaa päätökseen ensin ja lähteä sitten sivupoluille.

Arvoisa puhemies! Tässä selonteossa on erilaisia uudistuksiin tähtääviä arvoja. On kyllä unohdettu haavoittuvimmassa asemassa olevat kansalaiset elikkä lapset, pojat ja työt.

Kelan viime viikolla julkaisemien tilastojen mukaan mielenterveyshäiriöt ovat nousseet selvästi suurimmaksi syyksi nuorten aikuisten pitkille sairauspoissaoloille. Jostain syystä mielenterveys- ja ahdistushäiriöiden määrä kääntyi jyrkkään nousuun vuoden 2016 jälkeen. Trendi on kuitenkin ollut nouseva jo ennen sitä. 16–34-vuotiaille naisille ahdistuneisuushäiriöiden perusteella maksettujen sairauspäivärahojen määrä on lähes viisinkertaistunut vuosina 2005–2021. Jokin tässä maassa saa nuoret voimaan entistä pahemmin, ja tähän meidän tulisi kiinnittää huomiota.

Itse olen kuitenkin huolissani siitä, mitä tässä selonteossakin nostetaan voimakkaasti esille: sukupuolen häivyttäminen ja niihin tähtäävät toimenpiteet. Sukupuoli-ideologian levittäminen yhä nuoremmille sekä koulun että median välityksellä on huolestuttavaa. Biologisia tosiasioita sekä tyttöjen ja poikien eroja on pyritty kieltämään. Esimerkkinä haluan sanoa edustaja Biaudet’lle, joka puhui tässä aikaisemmin — myös vaihdoin hänen kanssaan pari ajatusta: En tiedä, oletteko tietoinen, että kuulemani mukaan Tampereella — täällä nyt on Tampereeltakin kansanedustajia — on jo ymmärtääkseni toistakymmentä vuotta Seta saanut mennä aivan vapaasti käymään jokaisen oppilaan kanssa keskusteluja luokassa, kun he ovat kahdeksannella luokalla. [Pekka Aittakumpu: Järkyttävää!] Se käydään määrätietoisesti läpi. Jos näin tehdään, että yksi vähemmistöjärjestö saa tuoda sitä omaa näkemystään tasa-arvosta sekoittaen mahdollisesti lapsen murrosiän kehityksen, epäilemään omaa sukupuoltaan, niin täytyy kysyä: missä ne vanhemman, kasvattajan, oikeudet silloin ovat? Me emme tiedä, millaista vahinkoa me voimme saada aikaiseksi nuoren sydämelle, jos me järkytämme tai aiheutamme jonkunnäköisen epäilyksen heidän kasvuunsa puberteetti-iässä väittämällä, että he eivät välttämättä ole mitään sukupuolta, tyttö tai poika. Tämähän on se hallituksen kuitenkin suojelema ja haluama linja, mitä maassa lapsille opetetaan.

Arvoisa puhemies! On syytä tutkia, mistä jatkuva mielenterveysongelmien kasvu johtuu ja mitä sille voitaisiin tehdä. Mielestäni, jos hallitus tosissaan olisi huolissaan tästä asiasta, se olisi tässä selonteossa voinut julkaista jonkunnäköisen toimenpiteen, millä me saamme nuorten mielenterveysongelmat kääntymään laskuun. Tätä tavoitetta en näe missään, eikä tällä hallitukselta taida todellisuudessa olla siitä niinkään suurta huolta, vaikka se siitä paljon ääntä pitää. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Aittakumpu.

15.49 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! On nähtävä se, mikä tässä keskustelussa on hyvin tullut usein esillekin, että sukupuolten välisen tasa-arvon ohella isänmaan vakaumus ja ihmisten hyvinvointi edellyttävät myös muun muassa alueellista ja sosiaalista tasa-arvoa. Alueellinen tasa-arvo on sitä, että meillä Suomessa ihmisen asuinpaikasta riippumatta jokaisella tulee olla oikeus muun muassa riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin ja mahdollisuuteen käydä koulua sekä tehdä työtä ja yrittää.

Kiitän hallitusta siitä, että se on keskustan kynnyskysymyksen mukaisesti edistänyt alueellisen tasa-arvon vahvistamista ja koko Suomen mukana pitämistä. Liikenneyhteyksiä on parannettu kaikkialla Suomessa, koulutuspaikkoja ja koulutusaloja on lisätty eri puolille Suomea. Esimerkiksi meille Ouluun saimme kauan kaivatun psykologikoulutuksen ja Kajaaniin sosionomikoulutuksen. Ensi vuonna toteutetaan keskustan ajama alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu, joka voi auttaa työntekijöiden saamisessa kasvukeskusten ulkopuolelle, esimerkiksi Pudasjärvelle ja Suomussalmelle.

Arvoisa puhemies! Sosiaalinen tasa-arvo on muun muassa sitä, että meidän tulee tarjota jokaiselle suomalaiselle perhetaustasta, varallisuudesta tai muista ominaisuuksista riippumatta mahdollisuudet rakentaa elämäänsä. Tässä suomalainen peruskoulu ja laadukas korkeakoulujärjestelmä sekä maksuton toinen aste ovat merkittävässä roolissa. Keskustan ajama perhevapaaudistus, kuten usein on todettu, lisää isien mahdollisuutta pitää perhevapaita ja osallistua lapsensa kasvatukseen.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteossa todetaan, vaikka Suomi on sukupuolten tasa-arvossa mallimaa, riittää meillä siinäkin tekemistä. Tyttöjen ja naisten tasa-arvotyö on edennyt, ja sitä pitää jatkaa. Liian moni nainen ja tyttö joutuu kokemaan kaltoinkohtelua ja seksuaalista väkivaltaa niin fyysisesti kuin verkkomaailmassa. Sellainen pitää kitkeä pois.

Arvoisa puhemies! Poikien ja miesten tasa-arvo-ongelmat pitää myös ottaa vakavasti, eivätkä pelkät puheet riitä. Kuten edustaja Mattila totesi hienossa puheessaan, tarvitaan tekoja. Selonteossa on oma kappaleensa — kiitos siitä — otsikolla ”Miesten terveys ja hyvinvointi”. Se on varsin karua luettavaa: Asunnottomista ja vangeista huomattava enemmistö on miehiä, pitkäaikaistyöttömyys on miehillä yleisempää kuin naisilla, keskeiset kansantaudit ovat lähes kaikissa ikäryhmissä yleisempiä miehillä, ja miehet tekevät myös enemmän itsemurhia. Miten näitä ongelmia voitaisiin vähentää?

On hyvä, että selonteko kiinnittää huomiota myös poikien koulumenestykseen. Usein syrjäytyminen lähtee jo lapsuudesta ja peruskoulun ensimmäisiltä luokilta. Poikien pärjäämiseen koulussa pitää löytää keinoja. Poikien lukutaidon parantamisella on kiire. Miesopettajia tarvitaan lisää. Pitäisikö mieskiintiöt palauttaa opettajakoulutukseen?

Arvoisa puhemies! Sukupuolten tasa-arvo on tärkeä. Siinä Suomi on onnistunut verrattain hyvin. Samaan aikaan, kun nyt puhutaan sukupuolten tasa-arvosta, meillä on yhteiskunnassa voimia, jotka pyrkivät heikentämään sitä ja jopa häivyttämään kokonaan biologisiin tosiasioihin perustuvan sukupuolen merkityksen. Ajankohtaisena esimerkkinä on Prideen kytkeytyvä transideologia.

Jos tähän saliin tänä syksynä tuodaan translaki, jossa sukupuolen vaihtamisesta tehdään pelkkä ilmoitusasia, se uhkaa erityisesti tyttöjen ja naisten turvallisuutta ja heidän eteensä tehtyä tasa-arvotyötä. Jos sukupuolta ei nähdä biologisena tosiseikkana, kuten se on, vaan kokemukseen perustuvana, vaikeutuu ja hämärtyy sukupuolten tasa-arvon eteen tehtävä työ. Jokainen saa olla oma itsensä, mutta missä menee raja? Mihin asti ihmisten erilaiset

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

kokemukset otetaan lainsäädännön pohjaksi, ja mitä se merkitsee isänmaalle? Jos lapsille ja nuorille väitetään, ettei sukupuoli perustu biologisiin tosiasioihin vaan jokaisen omiin kokemuksiin ja tunteuksiin, murennetaan lasten turvallisuudentunnetta ja häiritään heidän kehitystään ja kasvuaan. Mitä merkitsee yhteiskunnan perussolulle, perheelle, jos äitiys ja isyys vastoin tiedettä ja faktoja irrotetaan biologisesta sukupuolesta ja määritellään kokemuksen perusteella?

Moni transihminenkin on kertonut vastustavansa hallituksen kaavailemaa translakia ja kritisoinut transideologiaa, jossa sukupuolen voisi vaihtaa omalla ilmoituksella. He eivät myöskään kannata sukupuolenvaihdon mahdollisuutta alaikäisille. Meille kansanedustajille on tullut tästä useita puhuttelevia viestejä. Ne kannattaa lukea avoimella mielellä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että valiokuntakäsittelyssä kiinnitetään näihin seikkoihin huomiota.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkasalo.

15.54 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Niikko täällä valitteli sitä, että kouluissa käy kansalaisjärjestöjä puhumassa esimerkiksi seksuaalikasvatuksesta ja että tämä vahingoittaa lapsia, nuoria ja vanhempia. Itse sanoisin niin, että esimerkiksi jotkin puheet täällä salissa tänään vahingoittavat lapsia ja nuoria ja ovat paikoitellen olleet aivan järkyttävää kuultavaa. En esimerkiksi haluaisi, että omat lähiomaiseni tätä keskustelua välttämättä kuuntelevat.

Sitten lähisuhdeväkivaltatematiikkaan: Me usein puhutaan siitä, että turvakotipaikkoja pitää saada tarpeeksi, mutta unohdetaan se, että se lähisuhdeväkivalta ei välttämättä lopu siihen, kun turvakodista päästään pois. Esimerkiksi asumisen järjestyminen on aivan keskeinen kysymys. Se, mikä myös usein unohtuu, on lasten oikeudet. Lapset usein todistavat lähisuhdeväkivaltaa väkivaltasuhteessa monen vuoden ajan, ja tämä jättää traumaattisia jälkiä. Ja usein on niin, että välttämättä turvakodeissakaan ei ehditä huomioida sitä lasten tilannetta, ja voi olla niinkin, että päiväkodeissa ja kouluissa ei edes välttämättä ole tietoa siitä, että lapsella on tällaisia turvakotitaustaa. Ne jaksot kuitenkin saattavat olla esimerkiksi kuukauden tai kahden pituisia. Nyt, kun ministeri on paikalla, kehottaisin kiinnittämään huomiota tähän. Tämä on minun mielestäni erittäin iso ongelma. Kun se lähisuhdeväkivalta voi todella jatkua vielä vuosien ajan, vaikka se parisuhde olisi päättynyt, millä tavalla me luodaan matalan kynnyksen palveluita tällaisissa tilanteissa?

Täällä on puhuttu paljon siitä, että pojat ja miehet unohdetaan tässä tasa-arvokeskustelussa. Se on hyvin tyypillistä tasa-arvopuhetta, korostetaan tällaisia poikahuolta. Se näkyy myös meillä sivistysvaliokunnassa. Mutta minun mielestäni tässä on tärkeitä muistaa tosiaan se, että sukupuolten tasa-arvo ei ole tällaisia nollasummapeliä, jossa tyttöjen tasa-arvon edistäminen olisi pois pojilta, vaan me kaikki eletään yhteiskunnassa, jossa on vahvat sukupuolittuneet rakenteet, jotka vaikuttavat myös poikiin ja miehiin. Se on räikeä epätasa-arvoinen kohta, että meillä on esimerkiksi Itä-Helsingissä miehiä, jotka eivät seitsemään vuoteen käy lääkärissä, mutta se johtuu esimerkiksi siitä, että miehiä ei välttämättä kohdata näissä palveluissa niin kuin pitäisi. Heitä ei rohkaista siihen, että he olisivat huolissaan omasta terveydestään, tai kouluissa ei välttämättä oteta esille sitä, että voi olla poika monella tavalla ja omista huolista on ihan ok puhua.

Eli tämä ei ole nollasummapeliä, vaan pitää ymmärtää se, että me kaikki eletään yhteiskunnassa, jossa on vahvat sukupuolittuneet rakenteet, jotka myös vaikuttavat siihen, min-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

käläisiä rooleja me esimerkiksi isille annetaan ja minkäläistä hoivavastuuta me heille annetaan. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Tässä vaiheessa käytettävissä olevan kahden tunnin aikarajan puitteissa vielä yksi puheenvuoro ja sen jälkeen, mikäli ministeri haluaa, hänelle puheenvuoro. — Edustaja Lehto.

15.58 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Mäkynen totesi jo perussuomalaisten ryhmäpuheessa, edellinen selonteko keskittyi tasa-arvolain lähtökohdan mukaisesti naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon, kuten pitäisikin, mutta nyt käsittelyssä olevan selonteon lähestymistavaksi on valittu intersektionaalinen feminismi.

Mahdollisuuksien tasa-arvon sijasta selonteon lähestymistapa on johtamassa erityisesti työelämän osalta tasapäistämiseen. On ongelmallista, jos kaikille samanarvoisissa työtehtävissä työskenteleville pitäisi maksaa sama palkka heidän sukupuolensa perusteella, vaikka heidän tuottavuudessaan voi olla huomattavia eroja. Toisin sanoen samanarvoisuus määräytyy tehtävänimikkeen eikä tehdyn työn arvon perusteella. Tämä estää kilpailun hyvistä työntekijöistä, kun keskimääräistä parempaa työsuoritusta on vaikea palkita.

Jos tärkein arvo on se, että eri aloilla pitäisi toimia yhtä paljon eri sukupuolia, mutta esimerkiksi käytännössä olisi niin, että merkittävä osa miehistä haluaa työskennellä kuljetusalalla mutta suuri osa naisista ei, tasa-arvoon pakottaminen johtaa siihen, että ihmisten pitäisi työskennellä jollakin muulla alalla kuin sillä, joka heitä kiinnostaa. Tavoitteeksi riittäisi se, että kaikilla on yhtäläinen mahdollisuus opiskella ja työskennellä valitsemallaan alalla.

Sukupuolittuneen väkivallan osalta selonteosta ei käy kunnolla ilmi se, että suurin osa kaikista väkivallan uhreista on miehiä. Vastaavalla tavalla kunniaväkivaltaan ja naisten alistamiseen kunniakulttuureissa liittyviä ongelmia ei juurikaan tässä selonteossa käsitellä.

Arvoisa puhemies! Tässä kun on vielä hiukan aikaa, niin haluan tuoda esiin tämän asian, mikä tuli tasa-arvovaltuutetun kertomuksen käsittelyssäkin jo valiokunnassa, että näissä kertomuksissa ja selonteoissa ei käsitellä liikunnan ja urheilun tasa-arvoa käytännössä ollenkaan, vaikka se paljon puhuttaa urheilupiireissä. Nykyäänhan me olemme nähneet paljon kilpailuja, joissa transnaiset kilpailevat siellä naisten sarjassa, ja se ei ole reilua kaikkia kohtaan. Kun ajatellaan nyt nuorta urheilijan alkua, pikku Annelia, joka siinä koulun kilpailussa hyppää pituutta hyvin, mutta se Tero sitten hyppää vielä pidemmälle siinä, niin miltä siitä Annelista tuntuu, kun tulevaisuudessa se Tero sitten voikin olla samassa kilpailussa samassa sarjassa kilpailemassa hänen kanssaan — ei se paljon motivoi. Tästä liikunnan ja urheilun tasa-arvosta pitäisi paljon enemmän puhua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Blomqvist, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

16.01 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies! Oikeastaan kolme asiaa:

Haluaisin vielä palata siihen asiaan, mitä tässä muun muassa edustajat Biaudet ja Taimela nostivat, eliikka siihen, miten seurataan tätä tasa-arvotyötä ja miten edistytään. Meillä oli tänään kokous, jossa juuri tästä asiasta keskustelimme, ja se on valmistelussa. Tämän tasa-arvon tilaa seuraavan järjestelmän toteuttamistavasta käydään parasta aikaa keskuste-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

luja ja tehdään valmistelutyötä. Tämä on erittäin tärkeä asia, että päättäjät täällä eduskunnassa ja ministeriöissä saavat ajankohtaista tietoa siitä, missä mennään, missä ollaan onnistuttu, missä on ehkä sitten vielä puutteita, ja sitä nyt kehitetään parasta aikaa.

Sitten, puhemies, haluaisin vielä kerran painottaa sitä, että tämä selonteko on strateginen asiakirja, eli tässä ei ole paljon konkreettisia toimenpiteitä. Tämä on pitkäjänteinen viitoittava asiakirja. Sitten jokainen hallitus tekee oman hallitusohjelmansa ja myös, toivon mukaan, tasa-arvo-ohjelmansa.

Sitten lopuksi ehkä vielä tähän, mitä tasa-arvo tarkoittaa ja mitä se ei ehkä tarkoita. Minusta tasa-arvo tarkoittaa tasa-arvoa kaikille sukupuolesta riippumatta. Jokainen ihminen pitää nähdä yksilönä, jokaisella on samat oikeudet, ja siihen tässä myös tähdätään, että tämä toteutuisi.

Ja ehkä lopuksi totean, että vaikka Suomi pärjää näissä kansainvälisissä vertailuissa tasa-arvon osalta hyvin, olemme siellä kärkipäässä, voimme sanoa, että olemme kärkimaa kansainvälisessä vertailussa, mutta emme vielä — ainakaan minä — uskalla sanoa, että Suomi olisi kärkimaa, mutta se on kyllä tämän selonteon tähtäin, että siihen päästään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.03.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.43.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Holopainen, Hanna, poissa. Edustaja Kiviranta, poissa. Edustaja Lohikoski, poissa. — Edustaja Hopsu.

19.44 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Palataan tasa-arvoasiaan.

Maailmassa tasa-arvo ja ihmisoikeudet ottavat takapakkia. Tämä ei tapahdu itsestään, vaan aktiivisen tyttöjen ja naisten oikeuksia polkevan anti-gender-liikkeen toiminnan kautta. Meillä on edelläkävijöinä suuri velvollisuus toimia maailmalla aktiivisesti tasa-arvon vahvistajana. Pohja tälle työlle on huolehtia oman maamme tasa-arvokehityksestä — siis kehityksestä, Suomikaan ei ole tasa-arvoasioissa valmis. Tästä tämä tämänpäiväinen keskustelu on pitänyt sisällään monia hyviä esimerkkejä.

Suomen kehitysyhteistyössä tasa-arvotyö on pitkään ollut tärkeä fokuksemme, ja näin tulee mielestäni olla jatkossakin. Näin on myös ylivaalikautisessa kehityspolitiikan linjauksessa linjattu: Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan toteuttaminen eli naisten roolin vahvistaminen konfliktinratkaisussa ja rauhan rakentamisessa, tuki YK:n naisjärjestölle UN Womenille, Istanbulin sopimuksen puolustaminen ovat ulkopolitiikkamme tärkeitä osia.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvokeskustelussa on, mistä valita, täällä Suomessakin. Hoivavastuu niin kotona kuin työelämässä jakautuu yhä epätasaisesti, ja myös niin kutsuttu me-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

tatyö kasaantuu naisille. Mitenköhän käy, kun meidän väestö entisestään ikääntyy ja myös ikääntyneet vaativat läheisten hoivaa entistä enemmän? Kasaantuuko sekin vielä entisestään?

Tai puhua voisi pitkästi myös poikien heikosta lukutaidosta: joka viides poika lukee heikosti Suomessa. Ero tyttöihin on OECD-maiden suurin. Tai ero kantaväestön ja toisen polven maahanmuuttajataustaisten oppilaiden välillä on myös EU-maiden suurin. Minkälais-tulevaisuutta luomme, kun oppimisen erot ovat tällaisia?

Tai voisi nostaa tänään hyvin ajankohtaisen kysymyksen naisten palkkakehityksestä: ero naisten ja miesten välillä ei valitettavasti kuroudu enää. Toivon tämän hallituksen yhden onnistumisen, perhevapaaudistuksen, tuovan tähän ratkaisuja, mutta valitettavasti se ratkaisu yksinään ei riitä, vaan tasa-arvoista palkkaohjelmaa, palkkakeskustelua, tarvitaan yhä.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti Suomi on EU:n toiseksi väkivaltaisimaa naisille. Fakta on häpeällinen, emmekä saa selitellä sitä pois esimerkiksi paremmalla tilastoinnilla tai muulla vastaavalla, mitä välillä kuulee. Naisiin kohdistuva väkivalta on valitettavasti vain syventynyt koronavuosien aikana. Ilmiö ei kuitenkaan ole uusi ja pohjautuu naisten epätasa-arvoiseen asemaan, väkivaltakulttuuriin ja miesten ja poikien ahtaisiin sukupuoli-rooleihin yhteiskunnassamme. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa tapahtuu kaikissa sosioekonomisissa ryhmissä, ja edustaja al-Taeen huomio myös yhteydestä alkoholinkäyttöön on tärkeä.

Väkivalta ja häirintä ovat selkeästi sukupuolittuneita ilmiöitä. Naiset kokevat tyypillisimmin väkivaltaa kotona, työpaikoilla ja muissa yksityisissä tiloissa. Yhä enemmän häirintää ja väkivaltaa esiintyy myös verkossa. Naisten kokemassa väkivallassa tekijä on useimmiten nykyinen tai ex-kumppani, kun taas miehiin kohdistuvat väkivallanteot tapahtuvat yleisimmin julkisilla paikoilla ja tekijänä on toinen mies. Tiedetään, että toistuva ja uusiutuva väkivalta parisuhteessa kohdistuu useammin naisiin kuin miehiin. Vaikka yhä useampi ilmoittaa viranomaisille häirinnästä, tuhansia tapauksia jää piiloon. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa on Suomessa esiintynyt aina, vaikka puhumattomuuden kulttuuri on sitä piilottanutkin.

Huolimatta Suomen sitoutumisesta kansainvälisiin sopimuksiin tilanteeseen ei ole saatu riittävää korjausta. Suomi on saanut toistuvasti moitteita kansainvälisiltä ihmisoikeuselimiltä siitä, ettei väkivaltaa ole kitketty riittävän määrätietoisesti. Konkreettisia keinoja ja resursseja väkivaltatyöhön, ehkäisevään työhön ja matalan kynnyksen palveluihin kaivataan kipeästi lisää. Esimerkiksi Istanbulin sopimuksen suositukseen ja Suomen väkilukuun pohjautuen Suomessa pitäisi olla turvakotipaikkoja lähemmäs 500 — tällä hetkellä paikkoja uupuu jopa sata. Lisäksi virkavaltaa ei Suomessa kouluteta tarpeeksi kohtaamaan väkivallan, seksuaaliväkivallan uhreja, ja useissa tapauksissa rikosilmoitusten käsittelyaika on ollut kohtuuttoman pitkä, useiden vuosien mittainen.

Arvoisa puhemies! Muutama asia vielä, ettei tarvitse ottaa toista puheenvuoroa.

Yhtenä keinona olemme myös esittäneet tunnetaitojen harjoittelua jo lapsesta lähtien. Tästä teimme edustaja Sjöblomin kanssa aiemmin lakialoitteen. Myös miehiä ja poikia useammin kohtaavan jengiväkivallan yksi suuri taustasy on kokemus epätasa-arvosta, joukkoon kuulumattomuudesta, syrjinnästä. Menestys ja valta saadaan väkivallan keinoin, sillä ostetaan kuulumista ryhmään. Tätä kehitystä emme saa päästää vahvistumaan Suomessa.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru esitteli puheessaan hyvin uusperheiden kohtaamia haasteita. Tilannetta voi ja pitää tarkastella myös erilaisissa perheissä asuvien lasten välisen tasa-arvon toteutumisen kautta, ei ainoastaan [Puhemies koputtaa] sukupuolten välisen tasa-arvon kautta.

Ja vielä viimeiseksi: Huomenna vietämme demokratiapäivää, ja käsillä alkaa olla vaalivuosi myös Suomessa. Yksi tasa-arvon mittari yhteiskunnassa on, kuinka sen jäsenillä on mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Etenkin meillä puolueilla on suuri vastuu siinä, [Puhemies: Kiitoksia!] minkälaisia henkilöitä pääsee mukaan politiikantekoon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Muistutan siitä, että on sovittu, että viisi minuuttia on puheitten pituus nyt yhdellä kertaa. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

19.50 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa kun aiemmin keskustelua kuuntelin, keskustan ryhmäpuheenvuorossa tuli niin järkeviä kannanottoja, että melkein ajattelin olla samaa mieltä, että eroperheissä mies joutuu naista useammin lasten arjesta eroon ja etävanhemman rooliin — no, näinhän tapahtuukin — ja että kentältä kuuluu, että tasa-arvo kuuluu kaikille muille paitsi valkoisille, keski-ikäisille, lihaa syöville ja autolla ajaville heteromiehille. No, näinhän se onkin. Tosin oletan, että nämä keskustan ryhmäpuheenvuoron esimerkit oli enemmänkin tarkoitettu varoittavaksi esimerkiksi siitä vääränlaisesta tasa-arvo-keskustelusta, mitä täällä ei pitäisi harjoittaa. Voin kyllä kertoa, että näitä kuuluu kentällä meiltäkin.

Vihreiden synkistely tasa-arvon merkeissä on varsin ihmeellistä. Suomi on maailman onnellisin maa ja ellei eniten, niin maailman toiseksi tasa-arvoisin maa. Nyt sitten kuitenkin täällä on hirvittävästi väkivaltaa, rasismia, tällaisia kauheita asioita. Miksi tänne sitten haluaa niin paljon porukkaa muuttaa, jos täällä kerran ollaan niin kestävämpiä? Se ihmetyttää, miksi se jono on tänne päin eikä täältä pois päin.

Tämän tasa-arvo-keskustelun suurin ongelma on se, ettei tunnusteta sitä suurinta tasa-arvo-ongelmaa, joka meillä on, eli miesten ja poikien asemaa. Kyllä siitä puhutaan, todetaan, että miehet ja pojat ovat huonommassa asemassa, mutta ne toimenpiteet, mitä tämän korjaamiseksi oltaisiin valmiita tekemään — mitä täällä sanotaan? Meillä on ensimmäinen feministinen hallitus. Meillä on intersektionaalista feminismiä. Meillä käydään tekemään feminististä ulkopolitiikkaa. Kyllä näillä puheilla loppuu se vähäkin syntyvyys, mitä meillä tällä hetkellä on. Niin siinä vain käy.

Puhutaan naisen eurosta. Se puhe on paikkansapitämätöntä. Ei naisen euro ole 84 senttiä, kun siitä siivotaan pois muuttuvat tekijät: työvuorojen pituus, todellisuudessa tehtyjen työtuntien määrä, vastaavat seikat. Puhutaan ennemminkin 94 sentistä, ellei pienemmästäkin erosta. Suomessa eri palkan maksaminen sukupuolen perusteella on laitonta. On erikoista, että eduskunnassa esitetään väitteitä, että suomalaiset työnantajat maksavat sukupuolen perusteella eri palkkaa, kun se on laitonta. Jos te voitte todistaa, että jossain näin tapahtuu — tai että edes epäillään, että näin tapahtuu — te voitte tehdä siitä rikosilmoituksen, poliisi selvittää, rankaisee kyseiseen rikokseen syyllistyneitä. Älkää esittäkö väitteitä, vaan viekää ne tutkintaan.

Sen, että mies tekee enemmän töitä kuin nainen, tuntimääräisesti täytyy tietenkin tarkoittaa sitä, että mies saa siitä enemmän palkkaa. Ja puhutaanko naisen eurosta vai miehen vuodesta — eli siitä, kauanko keskimäärin nainen elää pidempään kuin mies, eri syistä?

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Miehen vuosi muistaakseni loppuu jossain marraskuun kohdalla verrattuna naisen vuoteen.

Kun taas sitten ne todelliset ongelmat ovat oikeasti olemassa. Eli perhevapaan kustannukset lankeavat kylläkin naisten työnantajille enemmän kuin miesten työnantajille. Puhutaan joistain pienistä kampaamofirmoista: ei sellaista käytännössä pysty perustamaan, koska jos sinne tulee vaikka kaksi työntekijää, jotka lähtevät äitiyslomille, niin se firma kaatuu siihen paikkaan. Näin se vain menee. Eli se on todellinen tasa-arvon este, että työnantajan kustannuksia perhevapaista ei jaeta tasaisemmin työnantajien kesken mies- ja naisvaltaisilla aloilla. Siihen pitäisi kenties puuttua.

Tasa-arvosta puhuttaessa yleensäkin pitäisi pysyä tieteellisissä tosiasioissa identiteetti-politiikan sijasta. Voi olla, että kokemuksia siitä, mitä sukupuolta joku edustaa, on useita, mutta biologisia sukupuolia on olemassa vain kaksi: mies ja nainen. Erityisesti lapsia pitäisi suojella pään sekoittamiselta erilaisilla woke-ideologioilla ja gender-ideologioilla ja antaa heidän kasvaa tyttöinä ja poikina ilman minkäänlaista painostusta tai vaikuttamista tällaisilla erikoisilla kansainvälisillä uskonkappaleilla, USA:sta tulleella woke-kulttuurilla.

Minun mielestäni meidän ei pitäisi kopioida Suomeen muualla olevia ongelmia — tai muualla kuviteltuja ongelmia — joita meillä Suomessa aidosti ei ole olemassa. Meidän pitäisi elää täällä suomalaisessa kulttuurissa. Kyllä täällä ennenkin on pärjätty. Meidän pitäisi keskittyä keinoihin, millä saadaan tasa-arvo täällä toimimaan, millä saadaan täällä syntyvyys toimimaan, eikä tuoda vieraista kulttuureista negatiivisia vaikutteita sen enempää Välimeren kuin Atlantinkaan takaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

19.55 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tehtävämme on toimia tasa-arvon puolesta. Tasa-arvoa voi lähestyä toki monista eri näkökulmista. Tässä selonteossa lähestymistapa on keskittynyt sukupuoleen. Tämä näkökulma jättää varjoonsa monia asioita, jotka vaikuttavat osaltaan sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja tasa-arvoon yleensä.

Tasa-arvo toteutuu silloin, kun siitä ei tarvitse edes puhua. Otan esimerkin perhe-elämästä. Jos puoliset kunnioittavat toisiaan ja tekevät parhaansa yhteiseksi hyväksi, keskustelua tasa-arvosta ei välttämättä tarvitse edes käydä. Silloin tehtävät ja vastuut jakautuvat sopivuuden ja mielenkiinnon mukaan. Molemmat joustavat ja täydentävät toisiaan.

Perhevapaauudistus antaa uusia mahdollisuuksia ja joustavuutta työn ja perheen yhteensovittamiseen. Tämä palvelee sekä miehiä että naisia. Ei ole aina ongelma, jos miesten ja naisten edustus ei joka paikassa ole pilkulleen sama tai jos tietyille aloille hakeutuu enemmän poikia kuin tyttöjä tai toisinpäin. Toisaalta on myös niin, että meillä on vahvasti rakenteellisia ja periytyviä malleja ja asenteita, joita on syytä ravistella. Jako mies- ja naisvaltaisiin aloihin on Suomessa melko jyrkkä. Kannustetaan tyttöjä ja poikia opiskelemaan kaikille aloille. Naisten osuus yritysten johtopaikoilla on yhä melko vähäinen. Tämän aselman muuttaminen vaatii pitkäjänteistä työtä muun muassa koulutuksen kautta.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnallisessa osallistumisessa on selonteon mukaan suuria alueellisia eroja. Maaseudusta, syrjäseuduista tai alueiden elinvoiman merkityksestä tasa-arvon näkökulmasta ei niinkään puhuta. Tätä on pakko vähän ihmetellä. Selonteon mukaan matalin eliniänodote on maaseutumaaisissa kunnissa asuvilla miehillä. Suomi on maantieteellisesti suuri maa. Mahdollisuuksien tasa-arvon toteutuminen edellyttää, että huolehdimme koko maasta.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Keskustan esitys erityistalousalueista olisi yksi vastaus tähän haasteeseen. Maaseudun elinvoiman tukeminen on vankkaa työtä tasa-arvon hyväksi.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden tasa-arvo lepää yhä vankemmin koulutuksen harteilla. Peruskoulutasolla Suomi voi olla edelleen ylpeä, mutta on toki huolta esimerkiksi poikien lukutaidosta ja poikien välisistä oppimisen eroista. Koulujen eriytyminen on kehityskulku, johon meidän tulee puuttua. Kaupungeissa koulujen väliset erot alkavat olla paikoin suuria. Opetusalan houkuttavuudesta pitää huolehtia, ettemme ajaudu Ruotsin tielle. On aivan keskeistä, että jokainen lapsi ja nuori saa hyvät mahdollisuudet käydä koulua. Tällä kaudella toteutettu laajennettu oppivelvollisuus on iso päätös, joka selonteon mukaan lisää sukupuolten yhdenvertaisuutta. Pidetään kaikki koulupolulla mukana.

Arvoisa puhemies! Suomalaista koulua tulee kehittää niin, että yksikään lapsi ei syrjäydy. Jos nuori ei viihdy koulussa vaikkapa rasististen kokemusten vuoksi, hän menettää uskonsa koulunkäyntiin sekä tulevaisuuden opiskelu- ja työmahdollisuuksiin ja putoaa lopulta kelkasta. Suomeen voi muodostua pysyvästi syrjäytyneitä vähemmistöjä, joissa on kasvupohjaa radikalisoitumiselle ja ääriliikkeille. On tärkeää pitää kaikki mukana.

Suomen kouluissa on oikeus opiskella uskontoa oman uskontokunnan mukaan. Myös vähemmistöt voivat saada oman uskontonsa opetusta ja uskonnottomat elämäntietämystiedon opetusta. Pidän tätä tärkeänä. Kun lapset ja nuoret oppivat tuntemaan juurensa ja saavat tietoa myös muista uskonnoista, he saavat pohjaa erilaisuuden ymmärtämiseen ja lähimmäisten kunnioittamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

20.01 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Halusin käyttää vielä tämän oman, vähän henkilökohtaisemman puheenvuoron kahdesta syystä. Toinen liittyy intersektionaalisuuteen ja toinen liittyy palkka-avoimuuteen.

Tässä keskustelussa on selvästi käynyt ilmi se, että emme ehkä ihan tiedä, mitä sillä intersektionaalisuudella tarkoitetaan, koska osa kokee sen ikään kuin negatiivisena ja samaan aikaan puhuu siitä, että tasa-arvokysymyksissä pitäisi ottaa huomioon useampia muuttujia kuin vain se, mikä tulee sukupuolesta ja siihen liittyvistä kysymyksistä. Itse asiassa intersektionaalisuus on tullut akateemisista piireistä suomalaiseenkin keskusteluun ja jo 1989 siinä pohdittiin sitä, että jos meillä on vaikkapa nainen, joka on vammaisen nainen ja vaikkapa etniseltä taustaltansa muuta kuin valtaväestöä, ja meillä on mies, joka on samassa tilanteessa, niin he kokevat monenlaista syrjintää monenlaisen aseman vuoksi. Ja siihen syntyi tämä sana, jolla haluttiin kuvata sitä, että on monia tekijöitä, jotka vaikuttavat, että se ei ole pelkästään sukupuoli, vaan sukupuolen lisäksi ihmisellä voi olla sellaisia kysymyksiä, jotka vaikuttavat siihen, että hän tulee monin verroin syrjityksi. Tällä tätä ristinaajattelua on haluttu synnyttää, mutta jotenkin siitä on syntynyt sellainen kirosana, vaikka minusta se on juuri se tapa, jolla tasa-arvoa pitää arvioida, eliikkä katsotaan monia eri muuttujia.

Toinen syy liittyy palkkatasa-arvoon. Olen itse ajatellut pitkään ja kansainväliset tuloksetkin kertovat siitä, että palkka-avoimuus on itse asiassa yksi tehokas väline, jolla naisten ja miesten välisiä perusteettomia palkkaeroja voidaan suitsia. Siitä oli selkeä kirjaus hallitusohjelmassa, ja kun kuulin, että tuon lain valmistelu on jämähtänyt erimielisyyksiin ja se ei tulisi eduskuntaan, niin tuli suoraan sanottuna surullinen, vihainen ja pettynyt olo, koska niin kauan kuin olen tasa-arvoasioista puhunut, olen puhunut myös palkka-avoimuu-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

den puolesta. Jos me ajattelemme, että EU-maissa sukupuolten palkkaero on keskimäärin 14,1 prosenttia ja Suomessa se on 16,6 Eurostatin mukaan, niin se kertoo siitä, että tässä me olemme jäljessä muuta Eurooppaa, ja siksi me tarvitsemme vahvempia välineitä, joilla me näemme, perustuvatko ne palkkaerot siihen työtehtävään, perustuvatko ne ikään kuin hyväksyttäviin syihin vai ovatko ne sellaisia, joissa pörstäkerroin merkitsee. Sen takia meidän pitäisi päästä tässä asiassa eteenpäin. Hieman lohdutti se, että ministeri sanoi, että vielä katsotaan joitakin palasia, joita ehkä voitaisiin tämän syksyn aikana tuoda eduskuntaan, ja toivon todellakin, että niitä tehdään, koska eihän palkkatasa-arvo tarkoita sitä, että kaikilla on sama palkka, vaan sitä, että perusteettomista palkkaeroista päästään eroon.

Suomen perusteettomiin palkkaeroihin ovat kiinnittäneet huomiota muun muassa YK ja Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimusten valvontaelimet — eivät siis ihan mitkä tahot tahansa. Kyse ei ole ideologisista ajatuksista, vaan kyse on yleismaailmallisesti hyväksytyistä reiluus- ja ihmisoikeusasioista, ja sen vuoksi palkka-avoimuuden edistämiseksi pitää pitää mielessä se, että se ei tarkoita sitä, että palkat kuulutetaan kaikelle kansalle, kuten vaikkapa verotiedot, vaan sitä, että tietoa reilun palkkauksen edistämiseksi on saatavilla. Silloin voi tehdä niitä ikään kuin oikeusprosesseja epäreilusta palkkauksesta, kun tietää, mitkä palkkauksen perusteet ovat, ja niin kauan kuin me emme niitä tiedä ja niin kauan kuin asianosaiset, jotka epäilevät palkkasyrjintää, eivät sitä tiedä eikä työpaikoilla tiedetä, näihin asioihin on hyvin vaikea puuttua.

Jos ajattelemme, onko liikaa vaadittu se, että työnantajan tulisi kerran vuodessa selvittää henkilöstölle työnantajan noudattama palkkausjärjestelmä ja sen soveltaminen ja muut palkan määräytymisperusteet ja palkitseminen ja se, miten työntekijä voi vaikuttaa omaan palkkaansa, niin uskon, että tämä edistäisi työpaikoillakin ihan sitä reiluuden tuntua. Esiitys olisi parantanut työntekijöiden mahdollisuuksia arvioida työpaikan tasa-arvotilannetta, omaa palkkaansa suhteessa muihin työntekijöihin ja tunnistaa näitä perusteettomia palkkaeroja ja ryhtyä toimiin niiden korjaamiseksi. Myös tasa-arvosuunnitelman ja siihen sisältyvän palkkakartoituksen olisi oltava koko henkilöstön saatavilla. On tärkeää, että kun meillä hallitusohjelmassa on selkeä kirjaus tästä asiasta, niin jos ei laajemmasta paketista päästä sopuun, niin ainakin se minimi, mikä hallitusohjelmassa on selkeästi linjattuna, tuotaisiin eduskuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski poissa. — Edustaja Mäkynen, Jukka, olkaa hyvä.

20.06 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Tasa-arvo on erittäin tärkeää, mutta mielestäni reki ajetaan pahasti sepelille, jos tasa-arvo on sitä, että suositaankin enemmän vähemmistöä ja heikommassa asemassa olevia. Pieleen mennään etenkin silloin, kun moninaisuuden nimissä sukupuoli nostetaan kiintiöillä kaikkien muiden tekijöiden edelle ja pätevämpi henkilö jätetään valitsematta tehtävään. Itse jopa luopuisin nais- ja mieskiintiöistä ja jättäisin sijaa osaamiselle ja ammattitaidolle.

Edustaja Kiviranta toi debattipuheenvuorossaan esille sen, että Suomi on kansainvälisesti mitattuna toiseksi tasa-arvoisin maa maailmassa 86 prosentin tuloksella, ja se on loistava tulos. Kaikessa kuitenkin tasa-arvo ei voi toteutua, ja tämä johtuu miesten ja naisten ominaisuuksista. Jos esimerkiksi raskaampi työ vaatii enemmän voimaa, täydellisen tasa-arvon vaatiminen sukupuolien välillä ei välttämättä toimi. Tai voi olla aloja, joilla vain naisen fyysiset ominaisuudet ovat etu. Esimerkiksi kuulin, että isoihin kaivosdumppereihin

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

haetaan mielellään naisia siitä syystä, että kaivoksilla koneet rikkoutuvat naisten käsitte-lyssä harvemmin.

Pääasiassa me perussuomalaiset haluamme kohdata ihmiset yksilöinä eikä vain sukupuolensa edustajina. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila poissa. — Edustaja Multala.

20.08 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Käsitlemme täällä tasa-arvopoliittista se-lontekoa, ja nostan muutamia, täällä jo moneen kertaan esillä olleita näkökulmia esiin.

Tuossa hieman järkytyin, kun huomasin itse asiassa keskustan ryhmäpuheenvuorossa yhden noston, joka täällä jo aiemmin tänään otettiin esille. En usko, että keskusta oikeasti ajattelee niin, että Suomessa lihaa syövä heteromies, joka ajaa autolla, on se, joka eniten tässä maassa kaipaisi sitä tasa-arvoa. Olisinkin toivonut, että täällä Hanna-Leena Mattila, joka sen puheenvuoron piti, olisi ehkä kertonut myös oman näkökulmansa, sillä tätä eivät kyllä tue mitkään tilastot, eivät työelämässä eivätkä muutoin yhteiskunnassa. Se on tieten-kin sääli, jos tällainen tunne on tullut ihmisille siitä, että yhteiskunnassa halutaan enem-män niin sukupuolten välistä tasa-arvoa kuin muuten yhteiskunnassa tasa-arvoa toteutu-van.

Arvoisa puhemies! Vähän myös puutun tähän intersektionaalisuuden käsitteeseen, jota täällä edustaja Filatov käsitteli. Uskon, että vastustuksessa on osittain kyse siitä, ettei ni-menomaan ymmärretä, mitä se tarkoittaa, ja sen vuoksi ehkä toivoisinkin, että mekin käyt-täisimme sellaista kieltä, jota kaikki ymmärtävät. On aivan turhaa sellainen miekkailu, se on ikään kuin varjomiekkailua, kun emme pääse puhumaan niistä oikeista ongelmista, kun puhumme siitä identiteettipolitiikasta, että kuka on vähemmän tasa-arvoinen kuin joku toi-nen.

Siihen toiveeseen kuitenkin yhdyin, että perusteettomat palkkaerot esimerkiksi työmark-kinoilla voitaisiin poistaa. Tässä työmarkkinoiden epätasa-arvoisuudessa tai siinä, että meillä edelleen ohjautuu pääosin joko miehiä tai naisia tiettyihin ammatteihin, ei varmaan ole kyse siitä, etteivätkö nämä työtehtävät pääosin soveltuisi toiselle osapuolelle. Joskus totta kai näinkin voi olla, että on etua, jos on mies tai nainen jossakin tiettyssä työssä. Ehkä enemmänkin on kyse siitä, että meillä on edelleen aika vahvoja sukupuolittuneita käsityk-siä siitä, minkätyyppinen työ sopii naisille tai miehille, ja tässä mielestäni on paljon vielä tehtävää ihan siellä koulujen opinto-ohjauksessa asti. Olen nimittäin kuullut tarinoita siitä, että siellä jo ehkä asetetaan välillä päähän ajatuksia, minkätyyppisiin koulutuksiin tai työ-tehtäviin kannattaa hakeutua tai ei kannata hakeutua.

Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä nosto täällä edustaja Mäkelältä oli työnantajien kustan-nukset. Ne kyllä kasautuvat aivan selvästi edelleen enemmän naisten työnantajille ja ovat erityisesti pienille yrittäjille, jotka toimivat naisvaltaisilla aloilla, erittäin suuri haaste. Vii-me hallituskaudella niihin puututtiin ja niitä hieman tasattiin, mutta se ei vielä riitä.

Toivoisin, että Suomessa kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa, ja pitkälle olemmekin tässä jo päässeet. Entistä vähemmän sukupuoli määrittelee sitä, minkälaisiin työtehtäviin tai minkälaiseen asemaan voit yhteiskunnassa päästä.

Kuitenkin on edelleen tilanteita, joissa epätasa-arvo on käsin kosketeltavaa myös suku-puolten välillä. Kävin jokin aika sitten vierailulla Vantaan Hakunilassa, joka on yksi mei-dän vieraskielisimmistä lähiöistämme, jopa siihen pisteeseen asti, että se on tietynasteinen

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

haaste, sillä koulun aloittavista luokista iso osa, enemmistö, on vieraskielisiä. Siellä yhteisötalossa käy pääosin maahanmuuttajanaisia, monet heistä islaminuskoisia, ja siellä törmäsin siihen tilanteeseen, että naiset kokivat, että haluaisivat oppia kieltä, mutta siihen jopa saattaisi toimia paremmin pieni velvoite, jotta heillä olisi mahdollisuus ikään kuin perustella kotona sitä, että tämä on heidän oikeutensa oppia suomen kieltä — sehän on nimittäin edellytys edelleen Suomessa erittäin moniin ammatteihin, että edes jonkintyyppinen kieli-taito löytyy.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä nostan kuitenkin esiin ehkä sen suurimman tasa-arvo-ongelman: Suomi on edelleen EU:n toiseksi turvattomin maa naisille, ja perheväkivalta, lähisuhdeväkivalta, se on erittäin suuri ongelma. Suurimmassa osassa tapauksista tekijänä on nykyinen tai entinen kumppani. Ratkaisuna tähän ei tietenkään voi olla pelkästään se, että lisäämme esimerkiksi turvatalopaikkojen määrää, [Puhemies koputtaa] vaan kyllä myös rangaistuksia on kiristettävä ja muutoinkin tämän ongelman juurisyihin puututtava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

20.13 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on keskusteltu tämän hallituksen tasa-arvopoliittisen selonteon lähtökohdista ja periaatteista, ja hallitushan on itse määritellyt, että selonteon lähtökohtana on sukupuolen moninaisuus ja sitten tämä intersektionaalinen tasa-arvonäkemyks. Sukupuolen moninaisuus määritellään vielä selonteossa näin: ”Sukupuolia eivät ole ainoastaan mies ja nainen, vaan henkilö voi olla molempia yhtä aikaa, jotain siltä väliltä tai jotakin muuta.” Sitten todetaan, että joillakin ei ole sukupuolta lainkaan. Kyllähän tämä, arvoisa herra puhemies, on aikamoista ideologista höllypölyä. Meillä tasa-arvolaissakin lähdetään kahdesta sukupuolesta, niin kuin myös biologinen todellisuus siitä lähtee.

Täällä edustaja Hopsu otti esiin sen saman väitteen tai ajatuksen, mikä esiintyi päivällä myös useissa puheenvuoroissa, eli varoiteltiin anti-gender-liikkeistä, jotka vaarantavat tasa-arvokehityksen. Toivoisin, arvoisa puhemies, että joku täällä kertoisi, mitä nämä anti-gender-liikkeet ovat, missä ne näkyvät, keitä ne edustavat. Jos näillä tarkoitetaan niitä kansalaisia, jotka puolustavat syntymättömän lapsen elämää — jotka ovat esimerkiksi mukana keskustelussa raskaudenkeskeytyksestä — niin eihän siinä ole kysymys ihmisoikeuksien universaaliuden kieltämisestä tai kiistämisestä, vaan päinvastoin jokaisen ihmisen oikeuksien ja elämän puolustamisesta iästä ja koosta riippumatta. Tai jos sillä tarkoitetaan luonnonoikeuteen ja biologiaan perustuvaa sukupuolikäsitystä, niin juuri siltä pohjalta voidaan parhaiten edistää miesten ja naisten samanarvoisuuteen perustuvaa tasa-arvoa.

Itse haluan kiinnittää huomion tässä erityisesti ikääntyneiden naisten tasa-arvoon. Meillä on tietenkin tasa-arvo-ongelma, se, että miehet kuolevat nuorempina — he sairastuvat ja kuolevat nuorempina — mutta sitten ikääntyvät naiset kärsivät niistä ongelmista, joita esimerkiksi tulemme tässä hoitajakysymyksessä käsittelemään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

20.16 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Ihan ensimmäiseksi tästä anti-gender-liikehännästä, se on siis todellinen kansainvälinen ilmiö, joka on todennettu ja jonka vaikutukset näkyvät myös täällä Suomessa osassa puheenvuoroja. Tuntuu, että myös täällä eduskunnan täysistuntosalissa tämän anti-gender-liikehännän mukainen puhe on lisäänty-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

nyt myös suomalaisessa tasa-arvokeskustelussa. Kysymys on siitä, että anti-gender-liikettä ei tunnista rakenteellista syrjintää tai rakenteellisia tasa-arvohaasteita, vaan nämä ohitetaan ja todetaan, että tällaisia tasa-arvohaasteita yhteiskunnassamme ei ole.

Arvoisa puhemies! Suomi on tasa-arvossa pitkällä, mutta ei missään nimessä valmis, vaan työtä tasa-arvon edistämiseksi on vielä paljon jäljellä, ja tätä työtä on tärkeää tehdä. Jos me ajatellaan, miten Suomi on tullut sellaiseksi hyvinvointiyhteiskunnaksi, sellaiseksi oikeusvaltioksi ja sellaiseksi tasa-arvomaaksi kuin me tänä päivänä olemme, niin tämän työn takana on valtava määrä sellaisia ihmisiä, jotka ovat systemaattisesti, järjestelmällisesti, pitkäjänteisesti halunneet edistää tasa-arvoa ja kohdanneet juuri sentyyppistä vastakainasettelua ja vastustusta kuin joissakin puheenvuoroissa tänäänkin olemme valitettavasti tässä salissa joutuneet kuulemaan. Mutta siitä huolimatta tai juuri sen vuoksi tätä tasa-arvotyötä on tärkeää jatkaa, vahvistaa. Tasa-arvon tärkeäksi arvoksi kokevien tulee tehdä yhteistyötä ja sitä yhteistyötä tiivistää.

Tätä tärkeää työtä tehdään myös järjestöissä, ja Suomessa on paljon sellaisia tasa-arvolle omistautuneita järjestöjä, jotka ovat tehneet tasa-arvotyötä jo toista sataa vuotta ja ovat olleet mahdollistamassa niitä tasa-arvon saavutuksia, joista mekin tänä päivänä voimme täällä nauttia. Näiden järjestöjen työlle on nyt ehkä vielä suurempi tarve kuin menneinä vuosina, suurempi tarve kuin ehkä aikoihin, ja näiden järjestöjen toimintaedellytykset on välttämätöntä tässä ajassa myös turvata. Olen ymmärtänyt, että salissa käydyssä keskustelussa on kyseenalaistettu myös tasa-arvotyötä tekevien järjestöjen rahoitustarpeita. [Sanna Antikaisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Tasa-arvo ei tule koskaan valmiiksi, vaan tasa-arvon eteen pitää tehdä ikuisesti töitä. Kaikki ne saavutukset, joita on tähän mennessä saavutettu, on saavutettu työllä, ja nyt me olemme viime vuosina joutuneet näkemään, että sillä hetkellä, kun tasa-arvon etenemiseen ei kiinnitetä riittävästi huomiota, tasa-arvo ottaa takapakkia ja taka-askeleita. Samalla on tärkeää muistaa, että tasa-arvo on kiinteässä yhteydessä demokratiaan ja oikeusvaltioon ja ylipäättänsä siihen, minkälaiseen suuntaan meidän yhteiskuntamme kehittyvät. Mitä vahvempi tasa-arvo ja ihmisoikeudet, sitä vahvempi demokratia, sitä vakaampi yhteiskunta. Näin ollen nämä teemat ovat mitä suurimmissa määrin myös turvallisuuspoliittisia, niin kuin tämän päivän isot haasteemme liittyvät esimerkiksi turvallisuuspolitiikkaan.

Tasa-arvovaltuutettu luovutti eduskunnalle keväällä tasa-arvon tilaa käsittelevän kertomuksensa, ja myös tässä tasa-arvovaltuutetun kertomuksessa varoitetaan siitä, että emme tuudittautuisi ajattelemaan, että Suomi on tasa-arvon mallimaa. Me olemme nyt jo nähneet, että jos me tuuditautumme siihen ja pysähdymme tasa-arvon sijasta muiden teemojen äärellä tai muut menevät näiden teemojen ohitse, niin me otamme näissä teemoissa takapakkia. Ja se ei missään tapauksessa ole meidän yhteiskuntamme kannalta edullinen asia, vaan se on suuri uhka suomalaiselle yhteiskunnalle, vakaudelle ja kestävälle tulevaisuudelle.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi välttämättömän terveydenhuollon ja kotihoidon turvaamisesta työtaistelun aikana

Hallituksen esitys HE 130/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Ministeri Lindén, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.04 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä erittäin poikkeuksellista lakiesitystä. Kyseessä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ja kotihoidon turvaamiseksi työtaistelun aikana.

Ensiksi totean, että tilanne, jossa ja johon tätä lakia esitetään, on ensisijaisesti ratkaistavissa sopimalla työ- ja virkaehdoista nyt lakon julistaneiden järjestöjen ja työnantajan eli KT:n kesken. Vain näin saadaan tilanne terveydenhuollossa normaalistumaan. Odotuksemme meneillään olevasta sovittelusta ovat siis suuret, ja toivon täydestä sydäimestäni, että löytyy kompromissihalua ja viisautta tehdä sopimus.

Arvoisa puhemies! Olen koko aikuisen elämäni tehnyt työtä terveydenhuollon kehittämiseksi ja nähnyt sen palveluiden valtavan laajentumisen 1970-luvulta nykyhetkeen verrattuna. Eräät palvelut, esimerkiksi sydäntoimenpiteet, ovat lukumääräisesti yli 30-kertaistuneet ja useat muut kymmenkertaistuneet. Myös niiden laatu on aivan eri tasolla kuin menneinä vuosikymmeninä. Siksi suomalaisten elämä on tällä hetkellä lähes 15 vuotta pidempi kuin 50 vuotta sitten. Tämän olemme saaneet Suomessa aikaiseksi. Lääketieteen kehityksellä on siinä ollut merkittävä osuus, mutta ennen kaikkea etulinjan työntekijät — hoitajat, lääkärit ja muu henkilöstö — ovat tämän konkreettisesti tehneet.

Nyt esiteltävä lakiesitys on välttämätön. Hallituksen tehtävä on vastuullisesti turvata potilaiden henki ja terveys myös tällaisen poikkeuksellisen työtaistelun uhatessa. Se, että riippumaton oikeuslaitoksemme on tänään tehnyt turvaamispäätökset koskien ilmoitettuja teho-osastojen työtaisteluita kieltämällä ne, on hyvä asia. Sen vaikutus arvioidaan huolella. Sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet tekevät sitä yhdessä muun muassa oikeusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön virkamiesten kanssa.

Itselläni ei ole ollut vielä käytössä näitä käräjäoikeuden päätöksiä, mutta Yleisradion suoran sitaatin mukaan: ”Käräjäoikeus toteaa, että asiaa ei ole käsitellyn tässä vaiheessa mahdollista arvioida enemmälti vastaajia kuulematta. Turvaamistoimenpiteillä ei ratkaista sitä, onko tehohoitajilla ylipäänsä oikeus mennä lakkoon vai ei. Käytännössä kyse on siitä, että asian ratkaisuun on näin saatu lisäaikaa, koska asiaa ei olisi ehditty ratkaista ennen lakkojen alkua. Sairaanhoidopiirit ovat ilmoittaneet, että ne aikovat esittää vastaavan kiellovaatimuksen teho-osastolakoille myös pääasian käsittelyssä.” — Tämä sitaattina.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Tämä nyt esiteltävä lakiesitys ei ole lakonkieltämislaki. Tämä on itse asiassa lievempi kuin käräjäoikeuden nyt tekemät turvaamispäätökset. Otan esimerkin nyt puheena olevasta tehohoidosta: 20-paikkaisen teho-osaston kokonaishenkilömäärä on yli 150. Hoitajien määrä on kuusi jokaista hoitopaikkaa kohti. Tämä määrä tarvitaan, jotta tehohoidon potilas saa jokaisena tuntina tarvitsemansa hoidon. Työnantajan tulee tämän lain mukaan käyttää ensin kaikki keinot ennen lakkoa ja lakon aikana potilaiden hengen turvaamiseksi: Onko liittoihin kuulumattomia lakon ulkopuolella olevia tehohoitajia? Mitä voivat muut ammattiryhmät sairaalassa tehdä? Voidaanko esimerkiksi leikkaussalien heräämöissä hoitaa potilasta hieman pidempään? Ja niin edelleen. Kaikki ennalta suunnitellut suuret leikkaukset, joiden jälkeen tarvitaan tehohoitoa, on siirrettävä lakon yli, ellei siirto uhkaa potilaan henkeä tai vaaranna vakavasti potilaan terveyttä. Äkillisesti tehohoitoa tarvitsevat, jotka muodostavat noin kaksi kolmasosaa teho-osastojen potilaista, on ohjattava — tämän lainkin siis ollessa voimassa — muihin sairaaloihin aina silloin, kun se on mahdollista. Näiden sairaaloiden on vastaavasti supistettava omilla teho-osastoillaan ennalta suunniteltuja toimenpiteitä, jotta tilaa olisi lakonalaisen sairaalan teho-osaston potilaille.

Tämän kaiken jälkeen vasta voisi aluehallintovirasto, valtion toimivaltainen yksikkö, määrätä ammattihenkilöstöä suorittamaan potilasturvallisuustyötä. Oma arvioni on, että tällöin olisi kyseessä korkeintaan noin puolet teho-osaston normaalista miehityksestä. Heidät tarvitaan niitä potilaita varten, joita ei voida siirtää muihin yksiköihin ilman kuolemanriskiä.

Arvoisa puhemies! Kaikki edellä sanomani koskee myös haavoittuvassa asemassa olevia vanhuksia, joista osa joutuisi hengenvaaraan tai terveyden vakavan vaarantumisen tilaan, jos heille ei turvata riittävää kotihoitoa, esimerkiksi jatkuvaa lääkitystä, juomaa tai virtsaamisen ja ulostamisen mahdollisuuksia. Aivan samasta logiikasta tässä laissa on kyse myös kotihoidon osalta: ensiksi kaikki muut toimenpiteet ja vasta sitten asiakasturvallisuustyömääräykset. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Mennään keskusteluun. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.10 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Sanna Marinin hallitus on eilen antanut eduskunnalle niin sanotun potilasturvallisuuslain, jolla hoitajalakon aikana turvattaisiin välttämätön terveydenhuollon ja kotihoidon toiminta. Laissa työntekijäjärjestölle säädettäisiin velvollisuus huolehtia riittävästä henkilökunnasta työtaistelun aikana. Laki sisältää velvoitteita myös työnantajalle ja työntekijälle.

Hallitus on katsonut välttämättömäksi antaa lakiesityksen, kuten äsken ministeri Lindénin esittämänä kuulin, ja eduskunta on aloittanut lain asianmukaisen käsittelyn tässä kuitenkin poikkeuksellisen kiireellisessä aikataulussa. Onkin erittäin valitettavaa, että näin merkittävä lakiesitys tuodaan näin tiukassa aikataulussa eduskunnan käsiteltäväksi, vaikka ministeri Lindén aloitti sen valmistelun jo viime keväänä. On tärkeää, että hoitajien näkemykset lakiesityksestä ja vaikutukset heidän työhönsä ja arjen suunnitteluun olisi huomioitu ministeriössä riittävällä tavalla jo valmisteluvaiheessa.

Käsittelyssämme olevan lakipaketin sisältö aiheuttaa arvokeskustelua, ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien ja lakko-oikeuden punnintaa. Kyse on teknisen lain ohella myös arvoista, etiikasta ja siitä, miten jokainen ihminen, niin työntekijä kuin sairas potilas, on arvokas ja jolla on oikeuksia. Jokaisella työntekijäryhmällä on oikeus ajaa oikeuksiaan myös lakon

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

kautta. Terveysthuollon lakolla on aina omat haasteensa, kun ollaan terveyden ja heikkosa asemassa olevien ihmisten auttamisen äärellä. Kansalaisilla on keskimäärin hyvä luottamus suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Lakon aikana kansalaisten on kuitenkin voitava luottaa siihen, että jos esimerkiksi läheinen saa aivoverenvuodon, vastasyntynyt joutuu kiireelliseen sydänleikkaukseen, ihminen saa sydänkohtauksen ja elvytetään ja joutuu tehollalle tai vanhus ei pysty vastaamaan omasta hoidostaan ja selviytyminen kotona on muiden henkilöiden varassa, hän saa avun.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tilanne on ollut erittäin huolestuttava jo pidempään. Ihmisten palvelutarve on kasvanut väestön ikääntyessä, hoitojonot ovat pitkät, maassamme on mielenterveyskriisi erityisesti lasten ja nuorten osalta, ja vanhustenhoidon tilanne on vain pahentunut. Hallituksen toimet ovat kuitenkin terveydenhuollon tilanteen parantamiseksi jääneet kumisemaan tyhjyyttään. [Arto Satonen: Näin on!] Sen sijaan hallitus on omilla toimillaan jopa heikentänyt tilannetta. Hallitus ratkaisi esimerkiksi hoitajapulaa sillä, että laitettiin paperille 0,7:n sitova hoitajamitoitus, mutta ei tehnyt juuri mitään sotealan työvoimapulan ratkaisemiseksi samalla, vaikka tästä olivat monet eri asiantuntijat varoitelleet. [Jussi Saramo: Enemmän kuin teidän hallitukset yhteensä!]

Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella hallitus on tehnyt monia julkista terveydenhuoltoa kurittavia toimenpiteitä. Elämme nyt tilanteessa, jossa yli 3 000 hoivapaikkaa on suljettuna hoitohenkilöstön saatavuusongelmien ja pitkälti hallituksen säätämän hoitajamitoituksen takia. Lainaa on otettu kaikkeen mahdolliseen niin, että Suomi on velkaantuneempi kuin koskaan. Uniper-sotkun takia Suomi on saanut miljardeja takkiinsa, mutta siinä kohtaa rahalla ei tuntunut olevan merkitystä. Sen sijaan sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusta ei ole laitettu kuntoon, terapiatakuu torpattiin eduskunnassa hallituspuolueiden toimesta, hoitojonoihin ei ole saatu korjausta, Kela-korvaukset hallitus on alas ajamassa ja hyvinvointialueiden rahoitus on monilla alueilla, kuten Uudellamaalla ja kasvukeskuksissa, ihmisten palveluja kurjistava. [Jussi Saramo: Kukas sen Uniperin osti?] Palkkaharmonisointin rahat puuttuvat käytännössä kokonaan. Tällä tavallako luodaan kansalaisille ja työntekijöille uskoa tulevaan? Käykö niin, että tulevilla hyvinvointialueilla hoitajat ja palvelua tarvitsevat taistelevat samoista rahoista, kun hallitus ei ole huomionut rahoituksen riittävyyttä edes lakisääteisten palvelujen turvaamiseen saati sitten palkkojen korotukseen tai yhtenäistämiseen?

Arvoisa puhemies! Ihmisten henki ja terveys on pystyttävä turvaamaan, ja uskon, että sekä työntekijöillä että kansalaisilla on yhtenäinen näkemys asiasta ja he pitävät tätä suuressa arvossa. Olisikin paras, että tässä tilanteessa neuvotteluteitse päästäisiin ratkaisuun. Vastakkainasettelulle ei ole sijaa. Omasta puolestani suosittelen lämpimästi nyt kaikkien osapuolten neuvotteluhaluutta löytää tilanteeseen sellainen ratkaisu, jolla voitaisiin mennä eteenpäin. Samaan aikaan on välttämätöntä tarttua meillä oleviin sosiaali- ja terveydenhuollon suuriin haasteisiin, jotka kipeästi tarvitsevat parannusta työolojen parantamisen, henkilöstön saatavuuden ja kansalaisten palvelujen turvaamisen osalta.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun kysyn vielä ministeri Lindéniltä: miksi hoitajien tarpeita ei ole kuultu lainvalmistelussa, kun esitystä on kuitenkin valmisteltu jo pitkään, ja miksi hallitus ei ole tehnyt mitään terveydenhuollon kriisin ja henkilöstön saatavuuden ja työolojen parantamiseksi? [Veronika Honkasalo: Mikä on kokoomuksen kanta lakiesitykseen?]

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt näyttää siltä, että on tarpeen debatin käynnistäminen. Mennään debattiin, noin puoli tuntia. — Edustaja Lohi aloittaa sen, olkaa hyvä.

16.16 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeriä hyvästä esittelystä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta aloitti jo ennakkokäsittelyssä tämän hallituksen esityksen osalta kuulemiset. Oikeastaan oma viestini on niittenkin perusteella se, että on tärkeää, että ei tule väärää käsitystä, että nyt lähdettäisiin jotenkin säätämään lakia, jolla on tarkoitus rajoittaa työtaistelutoimia eli lakkoja, vaan nyt on tarkoitus tällä lailla vain turvata, että kaikissa olosuhteissa on tilanne, jossa me pystymme suojelemaan ihmishenkiä. Sitä myöten tällä lailla rajoitetaan työtaistelutoimia ainoastaan siten, mikä on aivan välttämätöntä ihmishenkien ja terveyden vakavan uhan suojelemiseksi.

Tässä edellä edustaja Laiho totesi, että hallitus ei ole mitään tehnyt sosiaali- ja terveydenalan ongelmien ratkaisemiseksi, ja minusta se ei kyllä pidä paikkaansa. Todella paljonhan tässä on tehty. [Ben Zyskowitz: Niin, aiheutettu lisää ongelmia!] Kaksi vuotta sitten tämä hoitajamitoituskin, jos en väärin muista, hyväksyttiin täällä myös oppositiopuolueitten toimesta. Siihen sisältyi kyllä ponsia, mutta kaikki olivat sen takana täällä. Ja nyt, kun vaaditaan soteen lisää rahoitusta, [Sari Sarkomaan välihuuto] niin pitää muistaa sekin, että samaan [Puhemies koputtaa] aikaan sanotaan, että liikaa velkaannutaan. Se on minusta vähän ristiriitaista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

16.17 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hoitajien työtaistelu ei ole voinut tulla kenellekään yllätyksenä. Tämä on toistoa vuodelta 2007, jolloin täällä käsiteltiin myös pakkolakia. Olin silloin itse yöhoitajana ja seurasin tilannetta, ja totesin, että voi luoja, toivottavasti ei koskaan enää uudelleen. Nyt täällä on pakkolaki, jolla aiotaan kyykyttää ja kurmuuttaa suomalaista ammattitaitoista hoitajaa. Nyt toivoisin, että niin hallitus kuin työnantajapuoli katsoisivat tarkasti hoitajien tekemän esityksen kertaalleen läpi ja tulisivat vastaan siinä esityksessään, jotta me pääsemme tässä työtaistelussa eteenpäin ja saamme rauhan työrintamalle.

Potilasturvallisuus on tärkeä asia, mutta toivoisin, että potilasturvallisuuteen kiinnitetäisiin huomiota ympäri vuosien. Meillä potilasvahingot vain lisääntyvät, eli potilasturvallisuuden heikkeneminen ei ole mikään uusi asia. Eikö ole näin, ministeri, ja mitä te olette sille tekemässä? Ja 0,7 ei voi jäädä vain paperille, pitää tuoda myös ne hoitajat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.19 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on lakiesitys, jonka koko hallitus ja kaikki ministerit puolueeseen katsomatta ovat hyväksyneet eduskunnalle esitettäväksi. [Oikealta: Jaha, jaha! — Mari Rantanen: Ei kuulosta siltä!] Perimmäinen kysymys tässä lakiesityksessä on se, että on kaksi arvoa: työtaisteluoikeus ja ihmisten oikeus henkeen ja elämään. Perimmäinen kysymys on se, voiko työtaistelulla asettaa ihmishenget vaaraan. Tätä kysymystä me emme pääse pakoon, ja, arvoisa puhemies, minun kantani on se, että työtaistelulla ei voi asettaa ihmishenkiä vaaraan. [Päivi Räsänen: Näin on!] Lakko-oikeus on tärkeä oikeus, me tuemme sitä. Se on voimassa ja on tämänkin jäl-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

keen, mutta on tärkeää, että lakko-oikeutta toteutetaan ja käytetään vakiintuneella tavalla, niin kuin on vuosikymmenet Suomessa käytetty, ilman että ihmisiä asetetaan hengenvaaraan, ja silloin on tärkeää, [Puhemies koputtaa] että suojelutyötä tarjotaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

16.20 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoli ihmisten palveluista on yhteinen meillä ja hoitajilla. Monet hoitoa odottavat ja apua tarvitsevat sekä heidän omaisensa ovat peloissaan. Sote-palveluiden on annettu ajautua kriisiin. Ei ole palveluita, jos ei ole hoitajia. Tätä hallitus ei ole ymmärtänyt vaan on jättänyt tekemättä ne toimet, joilla hoitoalan pito- ja vetovoimaa oltaisiin voitu vahvistaa. Tilanne on erittäin vakava ja sekava. Moni kysyy, onko hallitus tehnyt kaikkensa, ettei viimesijaista potilasturvallakia tarvittaisi — siihen olisi hyvä vastata — mutta ennen kaikkea suomalaiset ovat hyvin huolissaan siitä, kykeneekö hallitus turvaamaan palvelut tässä kriisitilanteessa, koska hallitus on kovin erimielinen. Kysynkin nyt ministeriltä: mikä on hallituksen vastaus?

Ja sanon sen, että ihmisten henki ja terveys on kyettävä joka tilanteessa aina turvaamaan. Sen puolesta kokoomus tekee työtä, ja todellakin me toivomme, että nyt päästäisiin sopuun, osapuolet pääsevät sellaiseen sopuun, joka todellakin vauhdittaisi ja [Puhemies koputtaa] edistäisi hoitoalan pito- ja vetovoimaa. Se olisi kaikkein parasta, sille kaikki tukee. [Markus Lohi: Juuri näin!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä. [Mikrofoni on kiinni] — Mikrofoni päälle.

16.21 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn kyllä näihin edellä mainittuihin puheenvuoroihin. Kaikki ovat oikeusvaltiossa sitä mieltä, että on tärkeää turvata työtaistelutoimet, mutta ne eivät voi mennä sen yli, mitä tulee ihmisten oikeuteen henkeen ja terveyteen, ja siksi tietenkin tämä poikkeuksellinen laki — joka on tarkkarajainen, joka on määräaikainen, joka on hyvin tiukasti rajattu, kuten vuonna 2007:kin — on tässä tilanteessa perusteltu.

Ja haluan ehkä todeta vielä sen, että kun monesti puhutaan hoitoalalla, totta kai, että kaikki työntekijät ovat palkkansa ansainneet niin jos Suomen talouskasvu olisi parempaa, niin varmasti olisi mahdollisuuksiakin monenlaisiin hyviin toimiin, mutta kun Ruotsin vaaleissa, Norjan vaaleissa keskustellaan, niin vaikka siellä on hoitajien palkkataso suurempi kuin meillä, silti siellä kärsitään hoitajapulasta, joten pelkkä raha ei tule ratkaisemaan tätä asiaa. [Välihuutoja oikealta] Minä tietenkin tuen tässä asiassa sitä, että tehosastot pystyvät toimimaan lakon uhasta huolimatta, ja siksi tämä asia täytyy eduskunnan eteenpäin viedä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

16.22 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus ei voi väistää vastuutaan siitä, että terveydenhuolto on nyt tässä kriisissä. Eduskuntaryhmämme on koko tämän vaalikauden ajan patistanut hallitusta ratkaisemaan hoitajapulaa ja tehnyt listan konkreettisia esityksiä. Muun muassa ojensimme ministeri Lindénille viime viikolla oman korjaussarjamme ja olemme esittäneet puolen miljardin euron panostusta tämän krii-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

sin ratkaisemiseksi. Alan houkuttelevuutta on välttämätöntä parantaa ja katkaista tämä noidankehä. Työn kuormittavuutta voidaan vähentää lisäämällä työntekijöitä ja vetovoimaa lisätä parantamalla palkkausta.

Ja muistutan, että, ministeri Lindén, te olette itse tviittaillut pitkin kesää ja vaatinut lisää terveydenhuollon julkista rahoitusta, [Jani Mäkelä: Olisivatpa demarit hallituksessa! — Sari Sarkomaa: Olisipa ministeri Lindén ministerinä!] mutta yhtä selvää on, että missään olosuhteissa kaikkein heikoimmassa asemassa olevia potilaita, [Puhemies koputtaa] tehohoidon potilaita, ei voi jättää hoitamatta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

16.23 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Potilasturvallisuus vaarantuu tässä maassa joka ikinen päivä, ja se on ollut kestoprosessi vuodesta 2007 saakka. Juurisyitä voi jokainen päätöksentekijä etsiä itsestään, ja peiliin katsomisen paikka on joka ikisellä puolueella tässä salissa ja monella tekijällä myöskin tämän salin ulkopuolella. [Sari Sarkomaa: Ja vastuu on hallituksella!]

Nyt kun käräjäoikeuden kieltopäätökset tulivat, katsoisin, että vain pelkän kotihoiton varassa emme voi tätä lakia edistää, sillä jo tänä päivänä kotihoidossa menee työhön ihmisiä vailla perehdytystä, koska sitä perehdytystä ei ehditä antaa. Ihmishenget vaarantuvat, kun kaikkien tarvitsevien luona ei ehditä käydä. On aikalaisän paikka. Voimavarat on suunnattava sovinnon löytymiseen työmarkkinapöydässä, ja kaikki tuki, mitä sinne voidaan, on annettava, myös viestit siitä, että taloudellinen vastuu kannetaan [Puhemies koputtaa] yhteisesti tässä salissa siltä osin, että palkkarahat löytyvät. [Arja Juvonen: Hyvä puhe! — Sari Sarkomaa: Eipä näy budjetissa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

16.24 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onko hallitus tehnyt voitavansa hoitoalan tilanteen helpottamiseksi? Mielestäni ei ole tehnyt voitavaansa. Edelleenkin se tartuntatautilain 48 a § on voimassa: koronarokotuksia ottamattomia hoitajia pakotetaan pois töistä. Sitä asiaa ei ole korjattu.

Eilen tuli tieto, että paperittomien terveydenhuoltoa tehostetaan eli suomalaisten terveydenhoitoon meneviä resursseja jaetaan edelleenkin myös paperittomien hoitamiseen. Lääkärin palkkoja kylläkin nostetaan vuoteen 27 mennessä 12 prosenttia, niin kuin ne lääkärin palkat eivät ennestään riittäisi.

Tämä lakiesitys on tuotu eduskuntaan aivan järkyttävän kiireellisesti. Tässä odotetaan, että valiokunnat, jopa perustuslakivaliokunta, saavat valmista päivässä tällaisesta asiasta, missä puhutaan aivan perustavanlaatuisista perusoikeuksista eli esimerkiksi siitä, että töihin tuotaisiin ihmisiä, jotka ovat irtisanoutuneet tai luopuneet ammattioikeuksistaan. Minä takia tällaista asiaa ei voitu tuoda esittelyyn eduskuntaan aiemmin, jos tätä on kevästä asti valmisteltu? Miksi meidät pistetään taas toteamaan tosiasioita ja tapahtuneen eteen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä. [Saara Hyrkkö: Hopsu ei ole paikalla!] — Anteeksi, edustaja Suomela, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

16.26 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti jos verrataan Suomea muihin Pohjoismaihin, niin isona erona on, että Suomessa hoitajat tekevät paljon sellaista työtä, jota muissa maissa tekevät lääkärit, ja tähän puhuu sen puolesta, että palkkauksen olisi Suomessa syytä olla pikemminkin korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa. Sen sijaan olemme jääneet jälkeen suhteessa muihin Pohjoismaihin.

Tilanteen ratkaiseminen vaatii kaikkien puolueiden sitoutumista. Tarvitaan kaikki paikallispäättäjät sieltä kunta- ja aluetasolta lähtien. Tarvitaan myös tulevan hallituksen sitoutumista, koska on selvää, että tätä ei millään pikaratkaisulla hoideta. Tarvitaan kestävä rahoituspohja, ja kestävä rahoituspohjaa on vaikea synnyttää, jos todella toimitaan vaikkapa sen kokoomuksen kritiikin mukaan, kun on syytetty siitä, että nyt annetaan hyvinvointialueille liikaa rahoitusta. Tämä viestihän vaikuttaa vähän päivä päivältä vaihtelevan: välillä sanotaan, että on liikaa, välillä sanotaan, että on liian vähän. [Sari Sarkomaa: Ei ole kukaan näin sanonut! Pysykää totuudessa!]

Mielestäni on selvää, että meidän on nyt yhdessä katsottava tämä tilanne ja varmistettava, että kestävä rahoitus on. Jos samalla toteutetaan miljardin veronkevennykset, niin silloin on hyvin vaikea varmistaa, [Puhemies koputtaa] että raha riittää hoitoalan kriisin ratkaisuun.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

16.27 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietenkin kaikki, mitä voidaan tehdä hengen ja terveyden eteen, pitää tehdä. Se on tietenkin lähtökohta, mutta nyt tässä on hyvä ymmärtää, mikä on syy ja mikä on seuraus. Se, että työmarkkinatilanne hoitoalalla on näin tulehtunut kuin se tällä hetkellä on ja joudutaan tällainen esitys tähän saliin tuomaan, kertoo siitä, että aika moni asia on mennyt jo aikaisemmin pieleen.

Hoitoalan pito- ja vetovoima on todella heikko. Koulutuspaikat eivät tule täyteen. Ei ole myöskään työperäistä maahanmuuttoa ollut riittävästi. Ja se on totta, kuten täällä taisi edustaja Kyllönen sanoa, että tämä ongelma on ollut jo pidempään, mutta on kyllä pakko sanoa, että teidän vahtivuorollanne tämä hoitoalan veto- ja pitovoima on suorastaan romahtanut. [Jari Myllykoski: Saatiin kuitenkin lomarajat takaisin!] Ja se asia on hallituksen vastuulla, ja sille teidän pitäisi tehdä jotain, koska siitä tämä kaikki johtuu. Jos hoitajia on riittävästi eivätkä ihmiset vaihda alaa ja ovat siellä töissä, [Puhemies koputtaa] niin sitten meillä myös palvelut toimivat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Rehn-Kivi, var vänlig.

16.28 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Vi har framför oss en proposition som på inget sätt är lätt att ta ställning till. Det är viktigt att poängtera att det nu inte är fråga om att begränsa vårdarnas rätt att strejka. Den här yrkeskåren utför ett livsviktigt arbete och intensivvården är helt beroende av ett tillräckligt antal vårdare dygnet runt. Därför måste skyddsarbetet garanteras.

Meidän tehtävänä on suojella ihmishenkiä joka tilanteessa, varsinkin kriittisessä tehohoidossa, mutta pelisääntöjen on oltava selkeät. Kynnyksen siihen, että julkinen valta puuttuu työtaisteluun, tulee olla korkea, ja sen tulee olla viimeinen keino riittävän henkilöstön turvaamiseksi työriidan aikana.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Vårdarna är värda arbetsförhållanden som är fungerande, rättvisa och trivsamma. Deras arbete måste värdesättas också på annat sätt än med vackra ord, men just nu måste vi säkerställa skyddsarbetet så att ingen människa dör i onödan på grund av den pågående arbetskonflikten.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, tack. — Edustaja Rantanen, Piritä, olkaa hyvä.

16.29 Piritä Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ministerin sanoja vähän mukaillen tädestä sydämeistäni suurin toive kaikista on se, että työmarkkinaosapuolet löytävät sovun mahdollisimman pian. Neuvottelijat todella tarvitsevat tässä tilanteessa neuvottelutaitoja ja myös niitä pelimerkkejä.

Hallitus ei ole työmarkkinariidoissa osapuoli nyt eikä vuodenvaihteen jälkeenkään. Tähän saakka tässä maassa järjestöt ovat itse rajanneet henkeen kohdistuvat lakot työtaistelutoimien ulkopuolelle. Nyt tämä laki olisi voimaan tullessaan viimesijainen väline turvata ihmishenget. Mediasta on voinut saada kuvan siitä, että tämä olisi ensisijainen tavoite. Voin tädestä sydämeistäni todeta: ei todellakaan ole. Työnantajan on ennen tämän lain käyttöä mahdollistettava kaikki muut toimet: on peruttava suunnitellut leikkaukset, siirrettävä potilaita muihin sairaaloihin, hyödynnettävä ostopalvelut ja tehtävä muiden kuntien ja kuntayhtymien kanssa yhteistyötä [Puhemies koputtaa] ja priorisoitava.

Arvoisa ministeri, miten olemme ajautuneet tähän tilanteeseen? [Ben Zyskiewicz: Se on varmaan kokoomuksen vika! — Vasemmalta: Niin on! — Jari Myllykoski: Sieltä on hyvää lähteä liikkeelle!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

16.30 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä äsken edustaja Kulmuni totesi, että jos olisi rahaa, niin voisi ehkä maksaa enemmän hoitajillekin. Nyt täytyy kyllä sanoa, että te olette velkaantuneet 40 miljardia tämän hallituskauden aikana mutta siitä ei ole kyllä euroakaan tullut tähän hoitajien palkkaukseen itse asiassa tänne julkiselle puolelle, ja veroeuroillahan ne maksetaan joko kunnissa tai jatkossa siellä hyvinvointialueilla.

Mutta, arvoisa puhemies, nyt tämä laki on tuotu tänne, ja tässä on ollut hyvin hämmentävää seurata tätä tilannetta. Antaessanne tämän kerroitte, että tämä on koko hallituksen antama laki. Eilen tuli ulos vasemmistoliitto, että tämä ei vasemmistoliitolle käy, ja tänään kuoroon yhtyvät vihreät. Kysyisin teiltä, ministeri Lindén: kenen lakiesitys tämä lakiesitys on, jos ei sitä kaksi hallituspuoluuttakaan kannata?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.31 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska olen hoitaja, olen hoitajien puolella ja samasta syystä potilaitten puolella.

Itse asiassa halusin vain muistuttaa teitä, arvoisa ministeri Lindén, siitä, että olin samassa tilanteessa kuin te nyt 9. päivä marraskuuta 2007. Pyytäisin, että luette tämän pöytäkirjan siitä lähetekeskustelusta ja erityisesti sen, mitä te sosiaalidemokraatit sanoitte siellä.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

[Oikealta: Kyllä!] Tässä on meille koko illaksi puheita, jos me haluamme näitä käyttää. Täällä on sata puheenvuoroa, ja se, mitä täällä peräänkuulutetaan, on sopiminen, ja te olette itse sanonut, että tästä ei selvitä muuta kuin rahalla. [Naurua] Ja teillä on ollut paljon moneen muuhunkin rahaa. Näyttäkää nyt se, että te laitatte sitä oikeaan paikkaan kerran.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä. [Antti Lindtman: Vaadittiin lisää valtiosuoksia, ja nyt niitä on opposition mielestä annettu liikaa! — Leena Meri: Älkää nyt meitä syyttäkö omista päätöksistänne! — Välihuutoja]

16.32 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pahoittelen, että tämän välikeskustelun tässä keskeytän. — Meidän on hyvä nyt muistaa, että tämän salin ja meidän kaikkien kansanedustajien merkittävin tehtävä on varmistaa kansalaisten henki, terveys ja elämä. Mitään sen suurempaa tavoitetta ei ole olemassakaan. Tätä samaa tavoitetta kohti etenimme, kun kamppailimme virusta vastaan tai Venäjän aggressiivisia toimia vastaan.

Tietenkin me täällä salissa puolustamme hoitajien työtä ja heidän oikeuttaan työtaisteiluun. Hoitajat ovat meidän jokaisen elämälle tärkeitä huippuammattilaisia, joihin hädän hetkellä nojaamme. Puhemies, siksi uskon puhuvani meidän kaikkien suulla, kun vetoan, että mahdollisimman nopeasti, siis kasvoista kasvoihin neuvottelemalla, löydettäisiin ratkaisu, jonka kanssa jokainen voisi elää. [Puhemies koputtaa]

Puhemies! Kuitenkin henki ja terveys on jokaisen oikeus, ja siksi tämä esitys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

16.34 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Potilasturvallisuus on äärimmäisen tärkeää, se on ykkösasia meille kaikille. Se on sitä myös hoitajille, jotka korkealla ammattietikalla ja suurella sydämellä hoitavat potilaita.

Terveysturvallisuuden ja hoitajatilanteen kriisiytymisestä ja samalla potilasturvallisuuden päivittämisen lisääntyvistä vaarantumisista on kuulunut hoitajien hätähuutoja jo pitkään. Sitä ei olla otettu riittävällä vakavuudella. Ajattelisin, että nyt kun he ovat esittäneet tällaisen äärimmäisen lakkokeinon, teho-osastojen sulkemisen, niin eikö sen viimeistään pitäisi herättää päättäjiä ja työnantaja havahtumaan siihen, mikä on todellinen konkreettinen tilanne siellä kentällä. Myös tehoyksiköissä potilasturvallisuus vaarantuu. Edellisellä lakkojaksolla, jolloin kriittinen suojatyö määriteltiin, monelta kantilta tuli palautetta, että heillä oli silloin enemmän hoitajia töissä kuin normaalisti [Puhemies: Kiitoksia!] viikkojen aikana samassa yksikössä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

16.35 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teho-osastoihin kohdistuva lakko ja kieltäytyminen suojelutyöstä ovat painavia keinoja, jotka kouriintuntuvasti osoittavat sen hoitajien työn merkityksen: he pitävät meitä hengissä. Ja juuri tämä on se syy, miksi tämä laki on tässä akuutissa tilanteessa jouduttu eduskunnalle valmistelemaan. Päättäjinä meillä on vastuu huolehtia, että kukaan ei joudu hengenvaaraan.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

No, nyt tietysti näiden käräjäoikeuden päätösten myötä niiden vaikutukset tähän lakiin on tietysti eduskunnassa huolellisesti arvioitava, ja tätä olemme vihreissä tuoneet esiin. Luotan, että valiokunnat tekevät tässä huolellista työtä.

Hoitajat ja muut sote-alan ammattilaiset ovat pitkään varoitelleet hoitajapulasta, venyneet osaltaan. Näitä siemeniä on kylvetty jo kauan, eikä tilanteeseen ole mitään helppoja tai nopeita ratkaisuja. Korjaaminen edellyttää sitä koko keinovalikoimaa palkkauksesta työoloihin, kuormituksesta johtamiseen. Ennen kaikkea itsekkin toivon tietysti, että työmarkkinapöydissä löytyisi sopu, joka osaltaan myös auttaisi ratkomaan tätä syvenevää hoitajapulaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.36 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Minä en kyllä ainakaan henkilökohtaisesti ole nyt saanut selvää siitä, ovatko hallituspuolueet sitä mieltä, että raha ratkaisee tämän vai eikö raha ratkaise tätä. Edustaja Kulmuni keskustasta toi esille, että raha ei tätä yksin ratkaise. Vihreiden ja vasemmiston edustajien puheenvuoroissa puhuttiin siitä, että rahoitus on turvattava kestäväällä pohjalla. Te olette hallituksessa. Turvatkaa se rahoitus kestäväällä pohjalla.

Minun on pakko palata myös vuoden 2007 ajatuksiin sosiaalidemokraattien puheenvuoroista täällä eduskunnassa. Te olette silloin olleet sitä mieltä ryhmäpuheenvuorossanne, että ratkaisu ei missään tapauksessa ole pakkolaki vaan sovittelu ja neuvottelu, ja olette peräänkuuluttaneet sitä, että hallituksen olisi pitänyt ennakoida ja vahvistaa silloin kuntataloutta. Oletteko te oppineet omista ajatuksistanne? Olisitte nyt vahvistaneet tätä taloudellista tilannetta. No, ette te ole. Te sanotte kyllä, mutta ongelma ja kriisiytyminen ovat. Totta kai työnantajat maksaisivat palkkaa, jos sitä rahaa olisi. Luvatkaa heille rahaa. [Jani Mäkelä: Tuleeko rahaa?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.37 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, edelleen olemme sitä mieltä, että sovintoratkaisu tässä on ainoa oikea tavoiteltava tie, ja annamme kaiken tuen sille. [Mari Rantanen: Mutta toitte tämän lain!]

Mitä tulee vuoden 2007 tilanteeseen, jolloin taustalla oli todella silloin vaaleissa joidenkin puolueiden lupaamat 500 euroa ja niin edelleen, niin kyllä, esitimme silloin ratkaisuksi kuntien talouden vahvistamista. Ja arvoisa puhemies, tällä vaalikaudella olemme tehneet toimia kuntien talouden vahvistamiseksi niin paljon, että sitä perussuomalaiset ovat jopa kritisoineet. [Ben Zyskowitz: No sittenhän meillä ei mitään ongelmaa tässä olekaan! — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

16.38 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tämä tilanne tosiaan ole tullut meille kenellekään yllättäen. Kuulun itsekkin niihin hoitajiin, jotka ovat lähteneet alalta jatkuvan kiireen ja riittämättömyyden tunteen vuoksi. Minä olen tosi pahoillani, että me ollaan jouduttu ylipääntänsä tällaiseen tilanteeseen, ja kyllä, minun mielestäni koko tämä sali, kaikki puolueet, on vastuussa siitä, että sote-sektorilta, julkiselta sek-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

torilta, palveluista on leikattu, hoitopaikkoja on vähennetty, [Mari Rantasen välihuuto] hoitohenkilöstön pitovoimasta ja vetovoimasta emme ole huolehtineet. [Sari Sarkomaa: Miksi ette ole?]

Arvoisa ministeri, olisin kysynyt teiltä, kun tämä esitys on nyt valmisteltu melkoisella kiireellä ja samoin tämä käsittelyn aikataulu on tiukka täällä eduskunnassa: kun tänään olemme kuulleet, että tehohoitoon kohdistuneet työtaistelut kielletään käräjäoikeuden päätöksellä, onko eduskunnan tarpeen ylipäättään enää käsitellä tätä hallituksen esitystä näiden päätösten jälkeen tai voidaanko asian käsittelyyn ainakin ottaa eduskunnassa lisääi-
kaa, [Puhemies koputtaa] jotta voimme perehtyä tähän huolella?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

16.39 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jo näiden aiempien käytettyjen puheenvuorojen perusteella voin tehdä sen yhteenvedon, että me kaikki olemme yksimielisiä siitä, että sopu tähän työmarkkinariitaan on löydettävä mahdollisimman pikaisesti.

Hallitus on antanut meille esityksen potilasturvallisuuslaista, ja täällä eduskunnassa me aivan varmasti huolellisesti arvioimme sitä. Kun me pohdimme omaa kantaamme siihen, niin silloin meillä ovat vaakakupissa nämä eettiset periaatteet ja työtaisteluoikeudet: oikeus henkeen ja elämään ja sitten se, voidaanko taistella niin, että ihmisten henki vaarantuu. No, käräjäoikeuden tämänpäiväisen päätöksen mukaan teho-osastoihin ei saa kohdistaa lakkotoimia.

Me olemme nähneet kevään aikana jo vuoronvaihto- ja ylityökieltoja, ja suojelutyötä ei ole saatu riittävästi. Kysyn ministerin näkemystä siihen, miten te hallituksessa olette vaurautuneet siihen, [Puhemies koputtaa] että tämä tilanne pitkittyy eikä sopua löydy.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.40 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hoitajat ovat ansainneet palkan, ja ehdottomasti meidän pitää vahvistaa hoitoalan veto- ja pitovoimaa tulevaisuudessa yhdessä koko eduskuntana. [Sari Sarkomaa: Miksei nyt?] Ja varmasti kaikki ollaan yhtä mieltä siitä, että tähän työmarkkinakysymykseen on löydettävä ratkaisut. On totta, että mekään emme ole tehneet tarpeeksi tämän kriisin ratkaisemiseksi, [Leena Meri: Hyvä, että myönnätte! Ryhdikästä!] mutta voin toisaalta sanoa, että ei ole tehty myöskään sieltä laidalta. Jos miettii lomarahojen leikkauksia, ammatillisen koulutuksen leikkauksia ja henkilöstömitoituksen jarruttamista, niin ne eivät ole parantaneet hoitoalan pitovoimaa. Nyt me olemme tässä tilanteessa.

Työtaisteluoikeus on perusoikeus, ja meidän pitää pitää siitä kiinni. Mutta haluaisin kysyä ministeri Lindéniltä, miten me vahvistetaan nyt sitä sopimisen kulttuuria. Työnantajalla on velvollisuus ennen tämänkin lain käyttöä käyttää kaikki mahdolliset keinot potilaan hengen ja terveyden turvaamiseksi: asiakkaiden ja potilaiden siirtäminen, tehohoitoa vaativan elektiivisen leikkauksen siirtäminen, ostopalvelut, palvelusetelit, työntekijöiden siirrot, siirrot eri kuntiin ja kuntayhtymiin. Miten varmistetaan, että tämä neuvottelu hoideaan ja kaikki mahdollinen tehdään ennen kuin tähän joudutaan viimesijaisena turvautumaan? [Leena Meri: Hienoa, että myönsit, ettei ole kaikkea tehty!]

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

16.42 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viimeksi tämän asian äärellä täällä eduskunnassa sosiaalidemokraateilla oli kovin erilainen ääni kellossa. En lue kaikkia puheenvuoroja, mutta lyhyt ote silloisesta edustaja Filatovin puheenvuorosta: ”On selvää, että sosiaalidemokraatit ovat sopimisen, eivät pakon, kannalla, ja nyt hallitus on välttänyt tätä sopimisen tietä ja lähtenyt esittämään pakkoa.” [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Tässä tilanteessa, arvoisat hallituspuolueiden edustajat, on aivan turha edustaja Suomelan täällä tai pääministeri Marinin Kuntatalolla syyttää kokoomusta. Me olemme omalta osaltamme kantaneet omaa vastuutamme eri vaalikausilla, mutta tällä vaalikaudella te olette vastuussa. Te, hallituspuolueet, olette vastuussa. Tästä tilanteesta, joka meillä nyt on käsillä, te olette vastuussa. Ei kokoomus, eivät menneiden hallitusten synnit. Ja teidän pitää nämä asiat myös ratkaista. [Iiris Suomela: Pitääkö sote-alaan käyttää enemmän vai vähemmän rahaa?] — Vähemmän hallintoon, enemmän hoivaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

16.43 **Kaisa Juuso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhukaamme nyt siitä rahasta, mitä hoitajaliitot vaativat. Hoitajaliitto esittää viiden vuoden palkkaohjelmaa, jolla heidän palkkojaan korotettaisiin 3,6 prosenttia yli normikorotusten viidessä vuodessa, ja esimerkinomaisesti tämä tarkoittaisi sitä, että sairaanhoitajan peruspalkka, 2 500 euroa, nousisi vähän vajaaseen 3 000 euroon viiden vuoden kuluessa. Kustannukset — hoitajaliitot ovat laskeneet — olisivat 300—350 miljoonaa vuodessa.

Voin sanoa vuosien kokemuksella, että siinä vaiheessa kun hoitajien palkoista aletaan puhumaan, valtiolta loppuvat rahat heti siihen paikkaan, mutta moneen toisarvoisempaan kohteeseen niitä löytyy kuin taikaseinästä.

Arvoisa ministeri Lindén, [Puhemies koputtaa] Suomessa on tulossa hoivakriisi, se on päällä, ja se vain pahenee. Minä kysyn: [Puhemies: Kiitoksia!] missä vaiheessa hallitus käyttää valtaansa ja keskeyttää tämän pelin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä yhden vastauspuheenvuoron, edustaja Filatov, ja sen jälkeen ministeri Lindén. — Mikrofoni päälle.

16.44 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, kiitos! Sen vuoksi pyysin, kun nimi tässä mainittiin. — Silloin edellisellä kerralla meillä oli aika toisenlainen laki käsittelyssä, koska sillä kiellettiin itse asiassa lakko-oikeus siinä tilanteessa. Tässä sen sijaan pyritään siihen, että suojatyö varmistetaan. [Paula Risikko: Ei pidä paikkaansa!] Silloin meillä ei ollut tilannetta, jossa hoitajaliitto olisi kieltäytynyt suojatyöstä. Meillä on sen jälkeen ollut tilanteita, joissa on ollut riitaa siitä, [Paula Risikko: Ei kannata puhua väärää todistusta täällä!] mille tasolle suojatyö pitää asettaa, ja nyt tässä lähdetään siitä, että ikään kuin avit kolmantena osapuolena määrittävät sen silloin, jos tilanne on riittävä. Uskon, että me kaikki olemme vahvasti sitä mieltä, että suojelutyötä meillä tarvitaan tilanteessa, jossa meillä on lakko päällä, ja sen vuoksi mielestäni ministeriö on tehnyt tarkkaa työtä työministeriön ja muiden kanssa sen suhteen, miten tätä lakia on määritelty, niin että se on

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

todellakin tarkkarajainen, poikkeusluonteinen ja siinä vaaditaan kaikki muut toimenpiteet ensin.

Meidän pitää nähdä, että tämänhetkisen kriisin taustalla ovat osittain ne toimet, joita meillä on ollut aikaisemmin käytössä, mutta että on myös tehty paljon. [Puhemies koputtaa] On lisätty koulutuspaikkoja, ja hoitajamitoitus muuten on yksi väline, [Puhemies: Kiitoksia!] jolla sitä vetovoimaa turvataan, ja meidän on huolehdittava ne hoitajat. [Välihuutoja oikealta — Ben Zyskowicz: Mikäs meillä on sitten tämä ongelma sylissä? — Jani Mäkelä: Kaikki on hyvin, mikä ongelma?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lindén, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

16.45 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén: Arvoisa puhemies! Kirjasin tarkkaan tämän arvokkaan keskustelun ja siinä esitetyt mielipiteet. Käytössä olevan kolmen minuutin puitteissa pyrin vastaamaan niihin nyt siinä järjestyksessä kuin mielestäni olivat tärkeimpiä.

Ihan ensimmäiseksi totean, että meillä on välikysymyskeskustelu kaiketi parin viikon kuluttua, joten siihen laajempaan, koko tähän hoitotilanteeseen, en tässä nyt lähde muilta osin kuin että totean, että nyt on tässä kolmen viime vuoden aikana lisätty sairaanhoitajakoulutusta: ensiksi plus 700, sitten se sama 700 — eli ei päälle uutta 700:aa — ja sitten 960, eli 4 000:sta sisään otetusta nyt melkein 5 000 otetaan tällä hetkellä sisään. 5 000 on lähihoitajakoulutukseen lisätty, kolmelle vuodelle 1 700, ja sitten meillä on hoiva-avustajakoulutus nyt juuri sovittu budjettiriihessä, niin että me kahdella ja puolella tuhannella pystymme sitä lisäämään. Se on yksi pieni kokonaisuus tässä, mutta kuitenkin tämän ehdin tässä nyt sanoa. Paljon, paljon muuta tullaan tarvitsemaan.

Täällä kysyttiin, onko tämä hallituksen yksimielinen esitys. Hallituksen kokouksessa eilen tämä luonnollisesti annettiin yksimielisesti. Tiedän, että täällä varmasti syntyy painotuskeskustelua sillä tavalla, mutta se on tullut yksimielisesti hallituksesta tänne eduskuntaan.

Miksi ei aiemmin? Tämä on aika tärkeä kysymys: miksi ei aiemmin? Toisaalta olen kuullut kritiikkiä siitä, että tätä ei olisi missään nimessä saanut ruveta niin sanotusti rauhallisempaan aikaan valmistelemaan, koska se olisi sitten koettu signaalina niihin työmarkkinapöytiin, joissa kuitenkin neuvotteluja käytiin. Olin jossain määrin harmistunut, kun esimerkiksi vähän elokuun puolivälin jälkeen työnantajaosapuoli ikään kuin vaati, että tällainen laki pitää antaa. Siinä tilanteessa, jos olisi heti ilmoitettu, että kyllä, kyllä, tällainen annetaan, se olisi juuri toiminut vääränlaisena signaalina. Odotimme sitä tilannetta, että lakokovaroitukset ovat tulleet, ja sitten välittömästi käynnistimme nämä valmistelut, koska nyt on kuitenkin jossain määrin erilainen tilanne tässä työtaistelussa kuin oli keväällä, ja sen takia lain nimikään ei ole ihan sama.

Mitä tehdään, jos tämä pitkittyy? Se on hyvä kysymys. Lääkärilakko vuonna 2000 alkoi maaliskuussa ja päättyi elokuussa. Oli kolme eri sovittelulautakuntaa, ja lopulta sitten aikamoisessa paineessa saatiin se ratkaisu aikaiseksi. Tässä yhteydessä, kun tuon mainitsin, oman työelämäurani aikana olen nähnyt vuoden 83 hoitajalakon, vuoden 95 hoitajalakon, vuoden 2007 joukkoihtisanoutumistilanteen, lääkärilakot vuosina 84 ja 2000. Aina ne lopulta on saatu ratkeamaan. Olen optimisti tälläkin kertaa. On tietysti erittäin valitettavaa, että joudumme tällä tavalla lainsäädännön kautta tätä asiaa lähestymään.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Mutta yksi asia loisti keskustelussa poissaolollaan: Ikään kuin olisi unohdettu se, että Suomen terveydenhuolto kävi läpi kaikkien aikojen maanjärityksen, koronakriisin, ja ilman sitä meillä varmasti olisi monella tavalla parempi tilanne. Se haittasi myös esimerkiksi lainsäädäntötyötä. [Puhemies koputtaa] Me laitoimme 5 miljardia euroa rahaa terveydenhuoltoon ja kuntien tukemiseen koronan aikana. Nyt on jälleenrakentamisen aika tästä eteenpäin — sama Euroopan muissa maissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt tälle asialle tässä vaiheessa varattu aika on kulunut umpeen. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärityksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.49.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.21.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä, ja keskustelu jatkuu. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

20.22 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Hallitus ei voi väistää vastuutaan siitä, että olemme nyt tässä tilanteessa, että terveydenhuolto on tällaisessa kriisissä ja että joudumme käsittelemään varsin poikkeuksellista ehdotusta eli lakia välttämättömän terveydenhuollon ja kotihoidon turvaamisesta työtaistelun aikana. Totean, että nämä käräjäoikeuden päätökset tänään olivat sinänsä kyllä valtavan suuri helpotus esimerkiksi omalla alueellani Kanta-Hämeessä, että tuo ensi maanantaina uhkaava lakko ei ole siellä omalla teho-osastollamme ainakaan nyt tässä vaiheessa toteutumassa, mutta asiahan ei ole nyt kuitenkaan todellakaan pois pöydältä.

Eduskuntaryhmämme on koko vaalikauden ajan patistanut hallitusta ratkaisemaan tämän hoitajapulan ja tehnyt konkreettisia esityksiä sote-kriisin estämiseksi. Muun muassa esitimme viime vaihtoehtobudjetissa puoli miljardia euroa hoitovajeen korjaamiseksi, samoin olemme esittäneet soten rahoituksen korjauspaketin.

Hallitus on kyllä osannut tehdä vanhuspalveluiden ja terveydenhoidon pykälä eli niitä parantavia pykälä mutta ei niitä toimia, joilla olisi turvattu resurssit ja henkilöstö näiden hyvien aikeiden toteuttamiseksi. Hallitus asetti työryhmän, joka ei ole kuitenkaan saanut yhtään toimivaa esitystä aikaan, ja nyt olemme siinä tilanteessa, että lakkoihin kärjistyvä sote-kriisi uhkaa jo välittömästi kansalaisten henkeä. Saimme myös kesän aikana valitettavasti viestejä terveydenhuollon kentältä, että näitä läheltä piti -tilanteita ja potilasturvallisuuden vaarantavia tilanteita tapahtui jo ilman lakkojakin.

Sosiaali- ja terveystieteiden koulutuksen saaneista viidennes, arviolta jopa lähes 100 000, tekee töitä joissain muissa kuin oman alansa töissä, eikä tämä kärjistynyt tilanne, johon olemme joutuneet, kyllä houkuttelee pysymään alalla eikä hakeutumaan sinne, eli nyt tarvittaisiin todellakin kiireesti korjausliikkeitä, joilla tämä sote-alan veto- ja pitovoima saataisiin parannettua. Tarvittaisiin toimia, jotka kannustaisivat hoitajia myös tästä suuresta,

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

valtavan suuresta reservistä palaamaan alalle. Eli alan houkuttelevuuden parantamiseksi on välttämätöntä katkaista niukkojen resurssien aiheuttama noidankehä.

Työn kuormittavuutta voidaan vähentää lisäämällä työntekijöitä ja vetovoimaa lisätä parantamalla palkkausta. Samalla totean, että hallituksen tulee luopua esimerkiksi tästä järjestöjä, puhtaasti ideologisesta päätöksestä leikata sairaanhoidon Kela-korvauksista. Tällainen päätös ruuhkauttaisi entisestään julkista terveydenhoitoa, heikentäisi pienituloisten pääsyä erikoislääkäreille, esimerkiksi naistentautien tai silmätautien erikoislääkäreille tai fysioterapiaan. Näiden Kela-korvausten tasoa tulisi romuttamisen sijaan vahvistaa, jotta palveluruuhkaa saataisiin purettua. Hoitovelkaa on erityisesti koronan jäljiltä runsaasti, eikä siitä selviydytä ilman yksityisen palvelutuotannon tukea. Ja samalla totean, että mielestäni nyt olisi korkea aika luopua myös sote-henkilöstön koronarokotevelvoitteesta, koska sille ei ole lääketieteellistä perustelua.

Muistutan myös, että ministeri Lindén on kesän aikana tviittaillut tästä terveydenhuollon tilanteesta ja vaatinut terveydenhuollon julkiseen rahoitukseen lisäystä ja muistuttanut, että Suomen terveysmenot ovat kymmenen prosenttia pienemmät kuin muissa EU-maissa, joten varaa todellakin tähän tilanteen korjaamiseen olisi.

Hoitajat ovat siis huolessaan ja vaatimuksissaan oikeassa, mutta yhtä selvää mielestäni on se, että missään oloissa tätä kaikkein heikoimmassa asemassa olevien potilaiden tehohoitoa ei saa jättää työtaistelun jalkoihin. Eli kaikkein haavoittuvimmat, esimerkiksi osa tehohoidon potilaista, eivät kestä edes siirtoa toiselle teho-osastolle. Kenen tahansa omainen tai kuka tahansa meistä voi olla tilanteessa, jossa tarvitsemme tai omaisemme tarvitsee tehohoitoa, ja sitä täytyy olla saatavilla.

Arvoisa puhemies! Muistutan vielä lääkärilakon aikaisesta periaatteesta. Vuonna 84 lääkärin menivät lakkoon ja sitten kerran sen jälkeenkin. Mieleeni on jäänyt se, että otsikkolause valittiin vuoden 84 lääkärilakon tunnuksiksi, ”Lääkäri on lääkäri lakossakin”, ja ajattelen, että myös hoitaja on hoitaja lakossakin. Lakko on lain sallima keino, jolla voidaan painostaa työnantajaa parantamaan työsuhteen ehtoja, mutta se ei koskaan saa olla seurauslause muulle yhteiskunnalle kohtuuton eikä se saa vahingoittaa potilaita, ei saa saatua kenenkään henkeä tai terveyttä uhatuksi, eli tästä eettisestä terveydenhuollon periaatteesta tulee sekä hoitajien että lääkäreiden pitää kiinni.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

20.28 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! On kiinnostavaa, että täällä itse asiassa tänään on keskusteltu aika vähän tästä itse lakiesityksen sisällöstä. Sen sijaan puheenvuoroissa on hyvin paljon keskitytty tähän sosiaali- ja terveysalan yleiseen tilanteeseen, josta luulen, että olemme kaikki siinä huolessa ihan samaa mieltä ja samalla tavalla myös kriittisiä tämän rahoituksen suhteen, mutta on myös jokseenkin huolestuttavaa, että meillä on näin merkittävä lakiesitys käsittelyssä ja täällä niin harva puuttuu sen keskeisiin sisältöihin ja pohtii kriittisesti niitä.

On lainsäätäjän vastuu turvata ihmishenkiä. Työtaisteluoikeus osana yhdistymisvapautta on keskeinen perusoikeus, jota ei voi rajoittaa kevyin perustein ja varmuuden vuoksi. Tämä on siis se asetelma, jonka ääressä olemme tänään. Haluan tällä puheenvuorolla tuoda esille kolme tärkeää lakiesitykseen liittyvää asiaa:

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Ensinnäkin, tämä lakiesitys ei ole ratkaisu sote-alan kriisiin ja hoitajapulaan, sen me tiedämme kaikki. Me kaikki toivomme, että asiassa saavutettaisiin molempia osapuolia tyydyttävä sopu mahdollisimman pian. Sopimus neuvotellaan aina työmarkkinapöydässä. Kun sopu palkankorotusten suuruudesta on neuvotteluissa löytynyt, on poliitikkojen tehtävä turvata rahoitus neuvotteluissa saavutetuille ratkaisuille. Me vasemmistossa olemme jo pitkään nostaneet esille, että jos hoitajapulaa halutaan vakavasti ratkaista, pitää parantaa muun muassa työoloja, työehtoja ja palkkoja. Olemme vaatineet tähän myös palkkaohjelmaa. Tätä kysymystä on tarkasteltava yhtenä isoimmista sukupuolten tasa-arvoon liittyvistä kysymyksistä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Arvoisa puhemies! Toiseksi haluan nostaa esille sen tosiasian, että läpi pandemian me olemme täällä säätäneet hyvin nopeassakin aikataulussa lakeja, jotka ovat puuttuneet merkittävällä tavalla ihmisten perusoikeuksiin. Kiire ei ole muodostunut esteeksi eduskunnan vastuulliselle ja tehokkaalle toiminnalle. Sivistysvaliokunnassa olemme lausuneet lukuisia kertoja yksimielisesti, että perusoikeuksia voidaan rajata vain tarkkarajaisesti ja aivan välttämättömistä syistä. Olemme läpi pandemian korostaneet, ettei perusoikeusrajoituksia voi tehdä ennakoiden, spekulatiivisesti ja varmuuden vuoksi. Tämän periaatteen pitää koskea myös käsillä olevaa lakiesitystä.

Arvoisa puhemies! Kolmanneksi haluan korostaa myös sitä, ettei lakko-oikeuksien rajaaminen ole asia, joka tulisi ottaa täällä kevyesti. Perustuslain suojaamiin perusoikeuksiin kuuluu ammatillinen yhdistymisvapaus, johon sisältyy työtaisteluoikeus. Tämän lisäksi Suomi on ratifioinut ILO:n yleissopimukset, minkä lisäksi Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus, Euroopan sosiaalinen peruskirja sekä YK:n keskeiset ihmisoikeussopimukset sääntelevät ja turvaavat työntekijöiden lakko-oikeuden. Työtaisteluoikeutta voi rajoittaa vain, jos työtaistelu saattaa yhteiskunnan turvallisuuden tai ihmisten hengen ja terveyden vaaraan, eikä lailla voi puuttua työtaisteluoikeuteen enempää kuin on väistämätöntä.

Arvoisa puhemies! Edellä mainittujen syiden vuoksi meidän tulee Suomen ylimpänä päätöselimenä tehdä kaikkemme sen eteen, ettemme heikennä jo valmiiksi heikossa asemassa olevien naisvaltaisten alojen työntekijöiden oikeuksia enempää kuin viimesijaisena keinona on välttämätöntä ihmisten hengen turvaamiseksi. Me emme säädä tässä lakia vain tähän hetkeen, sillä niillä ratkaisulla, joita perusoikeuksien rajoittamisen suhteen nyt teemme, on kauaskantoiset seuraukset. Lain perusoikeudellisen välttämättömyyden arviointi asettuu tänään vielä uuteen valoon käräjäoikeuden ratkaisun myötä. Se myös asettaa koko lain tarpeellisuuden uudelleenarvioitavaksi, koska akuuttia aikataulupainetta ei nyt ole. Toivon, että tämä asia otetaan nyt vakavasti harkintaan. Aikalisä on tarpeen. Meidän on täällä vaalittava demokratiaa ja pidettävä siitä hyvää huolta. Siihen kuuluu huolellinen lainvalmistelu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso poissa, edustaja Holopainen, Hanna poissa, edustaja Rantanen, Mari poissa, edustaja Tanus poissa. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

20.33 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Vuonna 2018 nykyinen pääministeri Sanna Marin tviittasi seuraavaa: ”Naisten pitäisi mennä yleislakkoon, jotta naisvaltaisten alojen palkkakehitys ja arvostus saataisiin ylös kuopastaan. Suomi pyörii pientä palkkaa saavien ja palkatonta työtä tekevien naisten uurastuksella.” Nyt kun hoitajat yrittävät saada hoitajat ylös palkkakuopasta, samainen pääministeri ja hänen puolueensa SDP

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

säättävät pakkolakeja estääkseen ja vaikeuttaakseen hoitajien työtaistelua. Näyttääkin siltä, että SDP on tiivistettynä sitä, että oppositiossa vaaditaan naisvaltaisille aloille palkankorotuksia vaalihuujauksen vuoksi, huudetaan yleislakkojen perään ja järjestetään ay-liikkeen kautta mielenosoituksia. Myöhemmin sitten hallituksessa sorvataan pakkolakeja lakkojen estämiseksi.

Arvoisa puhemies! Tässä laissa on monia epäkohtia, joita nyt luettelen.

Lain tarkoituksena on ilmaista ”estää tilanne, jossa työtaistelun aiheuttama henkilöstövaje aiheuttaisi asiakkaiden tai potilaiden hengen vaarantumisen tai terveyden vakavan vaarantumisen”, mutta ei kuitenkaan työtaistelun toteuttamisen estäminen. Vastaavasti esitetään, että laissa säädettyjä keinoja ei voitaisi käyttää miltään osin työtaistelun murtamiseen eikä työvoimapulasta tai siihen osoitettujen voimavarojen riittämättömyydestä aiheutuvien ongelmien ratkaisemiseen. Kuitenkin laki itsessään on tarkoitettu nimenomaan työtaistelun murtamiseen, koska sillä voidaan pakottaa työntekijät töihin vastoin tahtoaan käytännössä työnantajapuolen yksipuolisella päätöksellä. Riippumatonta ulkopuolista tahoa, joka arvioisi, onko työnantaja käyttänyt kaikki muut mahdolliset käytettävissään olevat keinot hoidon järjestämiseksi muilla tavoilla, ei lain mukaisessa menettelyssä ole olemassa.

Esityksestä ei käy myöskään ilmi, missä muodossa työtaistelu olisi ylipäänsä mahdollista toteuttaa, kun samaan aikaan esimerkiksi hoitoalaa vaivaa krooninen hoitajapula, esimerkiksi teho-osastoilla tai kotihoidossa ei ole normaalissakaan tilanteessa ylimääräistä henkilökuntaa ja vanhuspalveluiden kriisiä pyritään ratkaisemaan sitovalla hoitajamitoituksella, joka ei normaalioloissakaan täyty läheskään kaikkialla.

Lakiesityksestä ei käy myöskään tyhjentävästi ilmi, missä tilanteissa henkilön irtisanoutuminen katsotaan varsinaiseksi työtaistelutoimenpiteeksi, jolloin aluehallintovirasto voisi määrätä henkilön potilasturvatyöhön, vaikka hänellä olisi jo tässä vaiheessa uusi työsopimus ja työnantaja, ja milloin niin sanotuksi tavalliseksi irtisanoutumiseksi esimerkiksi tilanteessa, jossa hoitaja olisi saanut tarpeekseen ja vaihtanut alaa saatuaan tiedon tästä pakkolain säätämisestä.

Lakiesityksessä hoitohenkilökuntaa voidaan pakottaa töihin välttämättömän hoidon turvaamiseksi, vaikka kyse ei olisi kiireellisestä hoidosta. Hoito kuitenkin voi olla ei-kiireellistä, vaikka se pitkällä aikavälillä olisi välttämätöntä. Esimerkiksi hoitojonossa hoidon saaminen kestäisi joka tapauksessa pidempään kuin työtaistelun kesto.

Arvoisa puhemies! Olisi tärkeää, että perustuslakivaliokunta arvioi esityksen perustuslainmukaisuuden erityisesti pakkotyötä koskevilta osin sekä siltä osin, missä tapauksissa lain soveltaminen on viimesijaista suhteessa muihin työnantajan käytettävissä oleviin keinoihin. Samoin olisi erittäin tärkeää huomioida suurempi kuva: vaikka esitetyllä pakkolaila ratkaistaisiin lakon kohteena olevien sote-palveluiden työvoiman tarve lyhyellä aikavälillä, niin kysymys siitä, johtaako se tilanteeseen, jossa kaikkien sote-palveluiden työvoiman saatavuus vaarantuukin pitkällä aikavälillä, on varsin aiheellinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

20.39 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Kun puhumme tänään käsittelyssä olevasta suojelutyölaista, on katsottava tätä päivää kauemmas. Meidän päättäjien velvollisuus on miettiä sitä, miksi olemme joutuneet tähän tilanteeseen. Tämä ei ole tippunut yhtäkkiä taivaasta syliimme, vaan on pitkän historiallisen kehityksen tulos. Taustalla on vali-

tettavasti ajattelumalleja, joissa julkisen sektorin merkitystä taloudelle ja tuottavuudelle ei haluta tunnistaa. Kyse on myös mitä suurimmassa määrin sukupuolesta. Monet poliittiset toimet ovat osoittaneet, ettei naisvaltaisia aloja nähdä yhtä tärkeinä ja tuottavina kuin miesvaltaisia aloja. Meidän on vihdoinkin haastettava ajatus taloudesta, jossa naisvaltaisen julkisen sektorin alat nähdään pelkkinä kuluerinä, joille on täysin oikeutettua maksaa vähemmän ja joilla työtä tehdään pelkästään kutsumuksena.

Hyvät kollegat, ei se näin saa mennä, jos haluamme puuttua sote-alan yhä kasvavaan työvoimapulaan. Meidän on kuunneltava työntekijöitä siinä, että potilasturvallisuus vaarantuu joka ikinen päivä riittämättömien resurssien vuoksi. Näin on ollut jo liian pitkään, ja siksi meidän on tehtävä omalta osaltamme kaikkemme sote-alan oikeudenmukaisen palkkauksen toteutumisen, työssäjaksamisen ja laadukkaan koulutuksen eteen. Nyt on viimeinen hetki avata silmät ja nähdä julkisen sektorin merkitys taloudelle ja haastaa oikeistolainen talouspuhe. Naisvaltainen julkinen sektori on talouden moottori siinä missä yrityksetkin.

Arvoisa puhemies! Minun on todettava, että hallituksen esitys on monin tavoin ongelmallinen. Se ei ole riittävän tarkkarajainen vaan sisältää laajan listan toimintoja, joihin potilasturvatyötä voidaan määrätä. [Sanna Antikaisen välihuuto] Nyt esitys ei tosiasiaa rajaudu selkeästi ihmishenkiä uhkaavaan tilanteeseen, vaikka sillä esitystä perustellaan. Voin sanoa, että minulle on myös todella ongelmallista kajota lakko-oikeuteen lainsäädännöllä. Haluan vahvasti painottaa sitä, että kyse on työelämän perusoikeudesta ja ihmis-oikeudesta. Vielä ongelmallisempaa on rajata tätä kaikille työntekijöille pyhää oikeutta varmuuden vuoksi, niin kuin hallituksen esityksessä sen nykyisessä muodossa tehdään.

Vasemmistolaisena haluan painottaa sitäkin, että lakko-oikeudessa on kyse myös neuvottelujen heikomman osapuolen suojelusta ja valtasuhteiden tasapainottamisesta. Lakko-oikeutta on puolustettava, jos haluaa puolustaa demokraattista yhteiskuntaa. Lakko-oikeutta on puolustettava, jos haluaa yhteiskunnan, jossa hierarkiassa ylemmät eivät vain kyykytä heikommassa asemassa olevia. Lakko-oikeudella on historiassa ollut ja on edelleen merkittävä asema työntekijöiden aseman parantamisessa.

En voi myöskään mitenkään ymmärtää tai hyväksyä ajatusta siitä, että jopa irtisanoutu-neet voidaan pakottaa töihin. Miten tällainen voisi olla käytännön tosielämässä edes mahdollista ilman, että ihmisen vapauteen ja perusoikeuksiin kajotaan? Meidän on myös kysyttävä itseltämme, miten tämä kaikki tulee vaikuttamaan alan työntekijöiden hyvinvointiin ja alan vetovoimaan — tuskin myönteisesti, ja lakiesitystä on kutsuttu jopa orjalaiksi.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on ilmoittanut, että me emme voi tätä lakia tässä muodossa hyväksyä. Tietysti ihmisten hengen ja terveyden turvaaminen on meille kaikille se ykkösasia. Mutta voimmeko oikeasti pakottaa ketään töihin, vaikka säätäisimme tässä salissa minkälaisia lakeja tahansa? Joka tapauksessa minustakin tärkeintä olisi nyt saada sopu aikaan, ja se onnistuu parhaiten oikeudenmukaisella palkkaratkaisulla, ei hoitajien lakko-oikeutta murtamalla.

Tässä välissä haluan muistuttaa siitä, että vasemmistoliitto on johdonmukaisesti seissyt naisvaltaisen julkisen sektorin puolella. Tämä on viime vuosina näkynyt esimerkiksi kilpailukyky sopimuksen vastustamisena. Siinäkin me jäimme yksin puolustamaan muun muassa hoitajien lomarahoja. Vaikka paljon päätetään työmarkkinapöydissä, me poliittiset päättäjät emme voi kiertää vastuutamme julkisen sektorin tilanteen tai ylipäätään työelämän haasteiden korjaamisessa. Valitettavasti minunkin on sanottava ääneen se, että kun on ollut kyse esimerkiksi hävittäjien hankkimisesta, pankkien pelastamisesta tai vaikkapa

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

sähköyhtiöiden riskin sosialisoinnista, niin rahaa on löytynyt miljardeja miljardien päälle, mutta kun on kyse aidosti ihmisten elämää ja terveyttä varjelevasta hoitotyöstä, niin sitä rahaa ei sitten löydykään mistään. Loppujen lopuksi kyse on kuitenkin meidän päättäjien arvovalinnoista kaikilla päätöksenteon tasoilla.

Tänään Turun yliopiston työoikeuden emeritusprofessori Seppo Koskinen sanoi Ylen haastattelussa, että käräjäoikeuden turvaamispäätös tarkoittaa sitä, että potilasturvallisuuslain käsittelyä ei voi viedä eteenpäin, koska valtiovallalla ei ole enää perustetta puuttua työtaisteluvapauteen, koska sellaista työtaistelua ei ole, mihin sitä lakia tarvittaisiin. Siksi on pakko kysyä: miksi tätä lakiesitystä edelleen viedään eteenpäin? [Mikko Lundén: Hyvä kysymys!]

Lopuksi haluan todeta, että tätä nyt käsittelyssä olevaa lakiesitystä en voi hyväksyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al-Tae poissa, edustaja Kiuru Pauli poissa, edustaja Lohikoski poissa. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

20.45 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ja kiitos ministerille, kun on edelleen paikalla täällä.

Hallitus on potilasturvallisuuteen vedoten tuonut eduskuntaan nyt käsittelyssä olevan pakkolakesityksen. Lailla puututtaisiin hoitohenkilökunnan työtaisteluoikeuteen rankalla kädellä ja heidät voitaisiin pakottaa töihin, vaikka he olisivatkin irtisanoutuneet ja solmineet muualle uuden työsopimuksen. Perustuslaki takaa jokaiselle oikeuden hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla, ja julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Tuntuu suomalaiselle yhteiskunnalle varsin vieraalta, että irtisanoutuneen hoitajan perusoikeuksia voitaisiin polkea ja pakottaa hänet töihin, vaikka hän olisi päättänyt vaihtaa ammattia.

Arvoisa herra puhemies! Hoitajien työtaistelu ei varmasti tullut hallitukselle yllätyksenä. Edellisen kerran, kun vastaava pakkolaki esitettiin vuonna 2007 eduskunnassa, erään nykyisen hallituspuolueen kansanedustaja totesi ryhmäpuheessaan seuraavaa: ”Hallituksen olisi pitänyt ennakoida tilanne ja vahvistaa kuntataloutta, jotta kuntatyönantajalla olisi paremmat edellytykset neuvotella ratkaisu olemassa olevaan kiistaan.” Tähän tämä tilanne tälläkin kertaa kiteytyy. Hallitus on polttanut miljardikaupalla rahaa ympäri Eurooppaa, mutta 20 miljardin euron vuotuisesta sote-budjetista ei riitä 300 miljoonaa hoitajien palkkakuopan korjaamiseen.

Arvoisa puhemies! Iso kysymys tämän lain käsittelyssä ei kuitenkaan ole se, onnistuuko hallitus murtamaan hoitajien lakon tällä pakkolailla. Niin se varmasti onnistuu tekemään, jos perusoikeuksista ei välitetä ja perustuslaissa taattu oikeus työhön päätetään unohtaa. Paljon tärkeämpi kysymys on kuitenkin se, mitä hoitajien jatkuva käyttäminen heittopusseina jo koronapandemian alusta lähtien tekee hoitoalan arvostukselle ja houkuttelevuudelle. Suomi nimittäin tarvitsee hoitajia jatkossakin, ja jos tulevaisuudessa nuoret eivät enää halua opiskella hoitoalalle tämän farssin seurauksena, niin tämä hallitus on tehnyt emämunauksen.

Arvoisa herra puhemies! On erittäin lyhytnäköistä edes esittää lakia, joka osoittaa, ettei hoitajien työpanosta arvosteta eikä heidän äänensä kuulu yhteiskunnassa. Työntekijöiden oikeuksien polkeminen kostaatuu viime kädessä oikeuksien polkijalle — niin tulee käymään myös tässä asiassa. Tämä hallituksen esitys on vieras suomalaisille työmarkkinoille ja sopimusyhteiskunnalle. Sitä ei olisi pitänyt tuoda eduskuntaan lainkaan, ja kun se kerran

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

tänne tuotiin, se pitäisi hylätä. Hoitajat ansaitsevat palkankorotuksensa ja nyt vielä anteeksipyyntö hallitukselta. Eikö näin ole, arvoisa ministeri Lindén? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen Hanna, olkaa hyvä.

20.47 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on tänään puhuttu paljon potilasturvallisuudesta ja terveyspalvelujen saatavuudesta. Olemme nyt keskellä akuuttia tilannetta. Olemme keskellä hoitajien työtaistelua, mutta tokihan tämänhetkisen tilanteen juuret ovat hyvin kaukana. On ollut jo pitkään nähtävissä se, että meitä uhkaa hoitajapula, ja on ollut tietysti monia hallituksia nykyistä hallitusta ennen, jotka eivät ole tehneet riittävästi toimia, jotta tätä oltaisiin voitu korjata ja jotta oltaisiin voitu parantaa tämän hoitoalan veto- ja pitovoimaa niin, että siellä olisi riittävästi tekijöitä. Nyt on puhuttu paljon palkkauksesta, joka on varmasti yksi keskeinen tekijä tässä veto- ja pitovoimassa, mutta varmasti on myös hyvin monia muita asioita, jotka liittyisivät työolosuhteisiin ja muihin työehtoihin, joitten korjaamisella olisi ollut kiire jo aiemmin, mutta joiden suhteen toimia tarvitaan nyt kipeämmin kuin koskaan.

Nyt täällä tänään ollaan käsittelemässä hallituksen esitystä, jolla ollaan puuttumassa hoitajien työtaisteluoikeuteen. On ihan selvää, että tällainen toimi on hyvin poikkeuksellinen, ja täytyy ehdottomasti toimia niin, että tämän toimen käyttöönotto on täysin viimesijainen keino ja että sitä käytetään vain sellaisessa tilanteessa, jossa vaihtoehtona on se, että on potilaita, joitten terveys ja henki on vaarassa. Nyt täällä eduskunnassa, kun tätä käsitellään, on totta kai perattava koko tämä lakiesitys tarkkaan ja on pohdittava, kuinka siitä tarkkarajaisuudesta pidetään huolta.

Täällä on noussut useammissa puheenvuoroissa esiin se, että meidän täytyi myös muita keinoja miettiä. Hallitus ei tietenkään voi ryhtyä työtaistelun osapuoleksi sinänsä ja ei pysty vaikuttamaan työtaisteluosapuolten neuvotteluihin, mutta toki on syytä nyt pikaisesti käynnistää erilaisia toimia, joilla sitten koko tämän alan veto- ja pitovoimaan voidaan pitkällä tähtäimellä vaikuttaa. Ja kysyisinkin ministeriltä: mitä kaikkia muita toimia hallitus on ryhtymässä tekemään? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

20.50 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä hoitajia koskeva pakkotyölaki on kyllä — pakko se on sanoa suoraan — demareilta erittäin nolo esitys. Tämä siksi, että oppositiossa ollessanne vuonna 2007 vastaavan lain käsittelyn yhteydessä esititte aivan päinvastaisia kantoja ja olitte silloin tätä samaa asiaa vastaan.

Tosiaan silloin vuonna 2007 oppositiolta, jossa SDP oli, ei herunut ollenkaan tukea hallituksen suunnitelmille rajata hoitajien työtaistelua poikkeuslailla. Silloinen SDP:n puheenjohtaja Eero Heinäluoma ei katsonut hyvällä työtaisteluoikeuden rajoittamista. Hän totesi esimerkiksi näin: ”Hallitus on lähtenyt tässä väärälle tielle. On väärin kuvitella, että tämä riita ratkeaisi jollain pakkolainsäädännöllä. Nyt ei pitäisi tuhlaa energiaa pakkolaille uhkailuun vaan sovun hakemiseen.” Mutta kuinka kävi 15 vuotta myöhemmin? Nyt pääministeripuolue SDP ajaa pakko- ja orjatyölakeja ja uhkailee hoitajia mutta ei hae sopua.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Arvoisa puhemies! Puhutaan vielä lisää tästä vuodesta 2007. Silloin tosiaan oppositiopuolueiden edustajat vasemmalta syyttivät hallitusta vastuunpakoilusta ja työnantajan puolelle asettumisesta. Vasemmalla laidalla syyteltiin hallitusta yrityksestä murtaa Tehyn työtaistelu. Ainoana ratkaisuna tilanteeseen pidettiin valtion lisärahaa. Nykyisinkin eduskunnassa istuva SDP:n silloinen ryhmänjohtaja Tarja Filatov lausui seuraavaa: ”On kyseenalaista, että hallitus puuttui pakkolailla terveydenhuoltoalan neuvotteluihin, kun ne olivat vielä kesken, ja asettui kiistassa suoraan työnantajan puolelle.” No, nyt 15 vuotta myöhemmin SDP itse asettuu työnantajan puolelle eikä nähtävästi enää edes muista, että, toden totta, valtiohan voisi antaa lisärahaa hoitoalalle, kuten te itse olette sanoneet jo aiemmin. Kysymys kuuluu: miksi ette toimi siten, kuten olette viimeiset 15 vuotta saarnanneet?

Arvoisa puhemies! Jatkaisin vielä mielelläni seuraavassa puheessani käymällä läpi näitä SDP:n ryhmäpuheenvuoroja tuolta vuodelta, ja mikäli siellä ei ole puheenvuorovaroja, niin...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Teillä on vielä kolme ja puoli minuuttia aikaa tässä puheenvuorossa.

No, voin tietenkin osan käydä läpi, mutta saanko sitten varata puheenvuoron tuolta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Täällä on teidän jälkeenne vielä puheenvuoropyyntöjä.

Onko? No niin, sitten lopetan tähän ja jatkan vielä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

20.54 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto lähtee tosiaan siitä, että lakko-oikeutta ei tule rajoittaa enempää kuin on välttämätöntä ihmisten hengen vaarantamisen estämiseksi, ja tässä se soveltamisala on laajempi, ja niin kuin puheessani sainoin, perusoikeuksia ei voida rajoittaa varmuuden vuoksi.

Perussuomalaisilta oli täällä ihan hyviä kriittisiä puheenvuoroja, ja nostettiin esille juuri tämän lakiesityksen kriittisiä kohtia, mutta on ehkä hyvä muistaa tosiaan se, että hallitus ei ole se, joka tässä tilanteessa siellä työmarkkinapöydässä neuvottelee, mutta tietenkin hallituksen vastuulla on turvata se rahoitus.

Sen sijaan kiinnostaisi kyllä tietää, mikä on sitten perussuomalaisten ratkaisu tilanteeseen, jossa suojelutyötä ei esimerkiksi siellä teho-osastoilla tarjota. Ymmärrän tämän kovan kritiikin tätä lakiesitystä kohtaan, mutta olisi tärkeätä tietää, mikä se teidän oma ratkaisunne on. Jos olisitte hallitusvastuussa, mitä sitten tekisitte tässä tilanteessa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

20.55 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Honkasalon kysymykseen teho-osastoista: tästähän on vastikään annettu oikeuden päätös, joten asia taitaa olla hoidossa.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Mutta tosiaan tuossa viime puheessani kerroin, että käyn läpi vuoden 2007 vastaavaa tilannetta sekä pääministeripuolue SDP:n muuttuneita kantoja. 2007 olimme vastaavassa tilanteessa. Ainoa eri asia olivat tietenkin voimasuhteet ja se, että SDP oli silloin oppositiossa.

Ennen kuin luen alta kohtia tästä demareiden ryhmäpuheesta vuodelta 2007, haluaisin esitellä tämän oivan kommentin aiheesta. Silloinen kansanedustaja Liisa Jaakonsaari vastauspuheenvuorossaan 9. marraskuuta kertoi näin: ”Tässä koko ajan unohtuu pääasia, että tämä on kahden herran ratkaistavissa, valtiovarainministeri Kataisen ja pääministeri Vanhasen. Se on niin yksinkertaista, se on erittäin yksinkertaista. Nyt on vaan mielenkiintoinen poliittinen kysymys, miksi näin ei tapahdu, koska uskon todella, että ministeri Kataisella on suuri halu ratkaista se. Onko kysymys siitä, että tässä on tällainen porvarillisten puolueitten kukkulan kuningas -taistelu näin vakavalla asialla?”

Haluaisinkin kysyä tässä Jaakonsaarta mukaillen ja sanoa, että tässä nyt taitaa unohtua pääasia, että tämä tilanne on kahden rouvan ratkaistavissa, valtiovarainministeri Saarikon ja pääministeri Marinin. Se on niin yksinkertaista, se on erittäin yksinkertaista. Nyt on vaan tosiaan mielenkiintoinen poliittinen kysymys, miksi näin ei tapahdu, koska todella uskon, että pääministeri Marinilla on suuri halu ratkaista se. Onko kysymys siitä, että tässä on tällainen vasemmistolaisten puolueiden kukkulan kuningatar -taistelu näin vakavalla asialla?

Arvoisa puhemies! Sanoin tosiaan alussa, että otan kohtia demareiden ryhmäpuheesta vuodelta 2007. Sen piti silloinen ja nykyinen kansanedustaja Anneli Kiljunen. Pakko sanoa jo heti näin alkuun, että mielestäni tämä todistaa pääministeripuolueen häikäilemättömän poliittisen pelin hoitajien työoloilla.

Kiljunen kertoi silloisessa ryhmäpuheessa: ”Me emme hyväksy pakkolakia. Lähtökohdana on oltava sovittelu ja neuvottelu. Suojelutyön rajoista tulee pakottamisen ja yksipuolisen määräämisen sijasta sopia neuvottelemalla paikallisesti kunnan tai kuntayhtymän ja Tehyn paikallisen osaston välillä. Tällöin molemmat osapuolet tuovat parasta asiantuntijuutta potilasturvallisuuteen ja kantavat vastuunsa suojelutyön tekemisestä.” Kysymys teille, SDP: miksi te ette tee nyt näin?

Kiljunen jatkaa: ”Tosiasia on, että potilaiden turvallinen hoito voidaan taata vain sopimalla olemassa oleva hoitoalan työkiista.” Ja hän jatkaa myöhemmin: ”Kansainvälisen työoikeuden tulkintakäytännön perusteella työtaistelun osapuolia ovat yhteisöt, eivät yksilöt. Lakiehdotus sisältää kuitenkin mahdollisuuden tuomita uhkasakko suojelutyöstä kieltäytymisestä yksittäiselle työntekijälle. Tämä ei ole hyväksyttävää ja on myös vastoin kansainvälistä ihmisoikeuskäytäntöä.”

Tämä SDP:n ryhmäpuhe jatkuu näin: ”Tehyläisten irtisanoutumiset ovat vakava uhka potilasturvallisuudelle. Tämän vuoksi hallituksen olisi pitänyt keskittyä erityisen tarkoin siihen, että molemmille työtaistelun osapuolille tarjotaan parhaat mahdolliset välineet kriisitilanteen ratkaisemiseen. Mutta mitä on tapahtunut? Hallitus on tullut mukaan työtaisteluun kuntatyönantajan rinnalle tehyläisiä vastaan.” No, nyt tosiaan, kun SDP on pääministeripuolue, niin nähtävästi tehyläisten mahdolliset ja jo toteutuneet irtisanoutumiset eivät kiinnosta, ja nyt tosiaan SDP itse on kuntatyönantajan rinnalla tehyläisiä vastaan. Huh huh.

Tämä puhe jatkuu niin, että ”Pakkolakiesitys on vaikeuttanut ratkaisun löytämistä. Työtaistelu on laajenemassa, paine neuvottelupöydässä on heikentynyt. Hallituksen olisi pitänyt pysytellä työtaistelun ulkopuolella ja kantaa oma vastuunsa sovun aikaansaamisesta ja terveydenhuollon turvaamisesta nyt ja tulevaisuudessa.” Niin, paljon on vettä virrannut

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Tammerkoskessa Tampereella, että nyt 15 vuotta myöhemmin demarit eivät itse malta vallassa ollessaan pysyä työtaistelun ulkopuolella eivätkä kanna omaa vastuutaan sovun aikaansaamisesta ja terveydenhuollon turvaamisesta nyt ja tulevaisuudessa.

Tässä ryhmäpuheessa otettiin esille myös oheinen asia, joka pitää paikkansa tänäkin päivänä: ”Sekä hallituksen kyvyttömyys ratkaista palkkaongelmaa että hätäavuksi keksitty pakkolaki johtavat pahimmillaan terveydenhuollon syvään kriisiin myös pidemmällä aikavälillä.” No, nyt 15 vuotta myöhemmin nähtävästi SDP:tä ei kiinnosta patkääkään hoitajien palkkaongelma eikä edes terveydenhuollon syvä kriisi pidemmällä aikavälillä.

Edelleen tämä puhe jatkuu. — Anteeksi, puheenvuoroni on mennyt yli, saanko vielä jatkaa loppuun?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Voitte jatkaa, täällä ei ole puheenvuoropyyntöjä.

Kiitos paljon, arvoisa herra puhemies! — No niin, eli SDP:n ryhmäpuhe vuodelta 2007 jatkuu: ”On pelättävissä, että nyt aikaansaatu sotku entisestään vähentää alan houkuttelevuutta. Yhä harvempi lähtee opiskelemaan hoito- ja hoiva-alalle. Vaarana on myös, etteivät irtisanoutuneet hoitajat enää palaa takaisin entisiin töihinsä. Hoitajien kokemusta työn raskaudesta ja palkkauksen jälkeenjääneisyydestä ei haluta ymmärtää ja ottaa vakavasti, vaan uskotaan, että pelkkä kutsumus riittää työn motiiviksi edelleen. Hallituksen tulisi nyt osoittaa arvostuksensa terveydenhuoltoon ja sen alalla työskenteleviä työntekijöitä kohtaan, jotta alan tulevaisuus pystytään turvaamaan.” Haluan kysyä pääministeripuolue SDP:ltä, mihin teiltä ovat nyt hallituksessa ollessanne unohtuneet teidän nämä aiemmin lausumanne sanat, kun toimitte aivan täysin toisella tavalla.

Lopuksi vielä tässä demareiden ryhmäpuheessa edustaja Kiljunen lausuu viimeiseksi toiveen: ”Toivoimme, että laki olisi saanut sellaisen muodon, joka olisi todellisuudessa taannut potilasturvallisuuden ja jossa ei olisi yksipuolista työhön pakottamista. Vain yhteisesti sopimalla voidaan tässä tilanteessa taata parempi potilasturvallisuus.” Pidän näitä viisaina sanoina. Surullista on kuitenkin se, että nyt pääministeripuolueen ollessa vallassa potilasturvallisuuden todellinen takaaminen tai työhön pakottaminen ei näytä kiinnostavan sitä. Nähtävästi tämän yhteisesti sopimisenkin te olette haudanneet ja tilalle olette ottaneet orja- ja pakkolait.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kysyä teiltä, arvoisa SDP, aiemmin puhutun jälkeen, jossa kaikki voivat nähdä aiempien sanojen ja nykyisen toimintanne ristiriitaisuuden: eikö teitä edes hävetä hiukan? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

21.05 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Jos minä oikein äsken kuulin, niin edustaja Honkasalo peräänkuulutti sitä, mikä olisi ollut meidän ratkaisumme tähän hommaan. Me oltaisiin, niin kuin minä puheessani mainitsin, ennakoitu tätä asiaa. Me olisimme vahvistaneet kuntataloutta jo aikaisemmin, että kuntatyöntekijällä olisi ollut paremmat mahdollisuudet neuvotella tätä asiaa. Me olisimme priorisoineet, mihin me rahan laittamme, koska kun tämä ei kumminkaan ole mikään tämän viikon juttu, vaan tässä on ollut vuosia aikaa tämä asia hoitaa, niin sinne lisää rahaa ja jostain muusta pois. — Näin, kiitos.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

21.06 Veronika Honkasalo vas: Kiitos paljon tästä vastauksesta. Tämä asettuu ehkä hie-
man outoon valoon sikäli, että olette myös esimerkiksi talousarviokeskusteluissa aika ko-
vasanaisesti kritisoineet sitä, että hallitus haaskaa rahaa esimerkiksi kuntatalouteen, ja
usein myös talouspoliittiset linjat ajavat jopa kokoomuksesta oikealle. Teillä on edusta-
jia, jotka nimenomaan kritisoivat sitä, että julkiseen sektoriin pistetään aivan liikaa rahaa.
Ne puheet ovat hurjaa kuultavaa, ja tämä asettuu täysin ristiriitaan sen kanssa, että nyt sit-
ten esitetään ratkaisuksi sitä, että oltaisiin vahvistettu kuntataloutta. — Se on hyvä, että
mieli tässä on muuttunut.

Ehkä se, mitä peräänkuulutin, oli se perussuomalaisten ratkaisu tähän akuuttiin tilantee-
seen. Se, että turvaamistoimia haetaan käräjäoikeuden kautta, on raju toimenpide, joka itse
asiassa on toimenpiteenä jopa radikaalimpi kuin mitä lainsäädännöllä, mahdollisesti huo-
lellisella lainsäädäntötyöllä, voitaisiin saavuttaa. Ehkä tässä vain ajattelin niin, että omaa
argumentaatiota vahvistaa myös se, jos on niitä omia ratkaisuja esitettävänä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hy-
vä.

21.07 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Niin, en nyt saanut selvää
edustaja Honkasalon puheesta, kannatatteko te nyt tätä lakia vaiko ette. Tosiaan täytyy vie-
lä katsoa, kun äsken puhuin vuoden 2007 tapahtumista, että silloinhan vasemmistoliitto oli
myös näitä ns. pakkolakeja — jotka olivat käytännössä sama tilanne kuin nyt — vastaan.

Mitä tulee kuntasektoriin, niin sosiaali- ja terveydenhuolto on yksi osa koko kuntasek-
toria. Emme ole missään ajaneet, että sosiaali- ja terveydenhuollosta pitäisi leikata. — Kii-
tos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

21.08 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ihan loppuun vielä nopeasti,
että minä ehkä ilmaisin itseäni väärin, eli ei me olla leikkaamassa yhtään hoitajilta tai po-
liiseilta tai palomiehiltä, vaan hallinnosta tai jostain muusta, mutta ei näistä tekeivistä kä-
sistä. Halusin vaan täsmentää tämän edustaja Honkasalolle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

21.09 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Hallinnossakin istuu niitä tekeviä
käsiä, ja sieltä tämmöisiä leikkausmääriä ei saada, mitä olette itse ehdottanut.

No, joka tapauksessa tässä on päivänselvää se, että tämän viikon aikana on käynyt sel-
väksi, että vasemmistoliiton eduskuntaryhmä suhtautuu tähän lakiesitykseen siinä muo-
dossa, jollainen se tällä hetkellä on, erittäin kriittisesti eikä voi sitä siinä muodossa hyväk-
syä. Haluan tämän tässä nyt vielä tehdä selväksi. Se kävi myös tuossa omassa puheenvuo-
rossani hyvin selväksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

21.09 **Sanna Antikainen ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Niin, valtioneuvoston istunnossa kuitenkin vasemmistoliitto ei vastustanut tätä. Tämä näyttäytyy käytännössä takin kääntönä vasemmistoliiton osalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

21.10 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puheenjohtaja! Valtioneuvoston jäseniä sitoo tässä tietty juridinen velvoite. Olemme tiedottaneet hyvin avoimesti myös muita hallituspuolueita ja myös ministeri Lindénä tästä tilanteesta, missä eduskuntaryhmä otti kauttaaltaan kriittisen kannan tähän lakiesitykseen. Me tiedetään kaikki myös, että tässä on valtavat aikataulupaineet. Tämä on ihan normaali osa meidän demokraattista lainsäädäntötyötä, että eduskuntaprosessissa vielä katsotaan lakien sisältö ja järjestetään asiantuntijakuulemiset, jotta nimenomaan esimerkiksi näihin perusoikeuskysymyksiin saadaan kunnollinen vastaus. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

21.10 **Sanna Antikainen ps:** Kiitos puheenjohtaja! Siis käytännössä vasemmistoliitto on ilmoittanut tai siis teidän eduskuntaryhmänne on ilmoittanut, että ette kannata tätä lakia, mutta sitten kuitenkin vetoatte siihen, että täytyisi saada vielä asiantuntijakuulemiset käytyä, jotta voitte ottaa tähän kantaa. Tämä nyt on hiukan ristiriidassa. Ja toisaalta ei ole mitään juridista velvoitetta valtioneuvoston istunnossa olla samaa mieltä asioista muiden kanssa. Aivan hyvin teidän ministerit olisivat voineet tehdä vastaesityksen ja äänestää vastaan. Hiukan jopa ehkä säälistää muut hallituskumppaninne, koska tällainen toiminta on vain yksinkertaisesti epäreilu tapa toimia muita hallituspuolueita kohtaan.

Olemme tietenkin asiasta nähtävästi samaa mieltä, että emme kannata tätä pakkolakia. Mutta ehkä teidän kannattaisi tarkastella omia toimintatapojaanne ja ehkä teidän kannattaa jotenkin parantaa teidän ministereiden ja eduskuntaryhmän yhteistoimintaa niin, että te olisitte samaa mieltä joka kohdassa asian käsittelyä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 126/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Keskustelu

16.49 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksellä esitetään säädettäväksi laki muutoksista nykyiseen kaivoslakiin. Nykyinen kaivoslaki astui voimaan 1.7.2011. Siihen on muutamaan otteeseen tehty muutoksia lähinnä kullanhuuhtontaa koskevan sääntelyn osalta.

Keväällä 2019 selvityshenkilö, korkeimman hallinto-oikeuden presidentti emeritus Pekka Vihervuori, arvioi kaivoksia koskevan lainsäädännön toimivuutta. Vihervuori totesi, ettei kaivoslaissa ole suurta vikaa, mutta hän tunnisti mahdollisuuksia parantaa ja selkeyttää kaivosten sääntelyä. Kaivosala on toimintaa, jota säädellään usean eri lain nojalla. Vihervuori ei tarkastelussaan ottanut kantaa politiikkalähtöisiin seikkoihin, kuten mahdolliseen erityisveroon. Vihervuoren keskeiset havainnot ja ehdotukset olivat hallitusneuvottelijoiden käytettävissä, ja hallitusohjelmassa onkin joukko kaivostoimintaa koskevia kirjauksia, joiden toteuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan osalta käynnistettiin ministeriössä lainsäädäntöhanke.

Eduskuntakäsittelyyn eteni keväällä 2019 myös Kaivoslaki Nyt -kansalaisaloite, joka oli esitys muutoksiksi kaivoslakiin. Eduskunta ei hyväksynyt kansalaisaloitetta mutta nosti syksyllä 2020 kirjelmässään aloitteessa esitettyjä asioita huomioitavaksi ministeriössä käynnissä olevassa lakihankkeessa. Kirjelmä ja sen huomiot edellyttivät lisää aikaa lakihankkeen aikatauluun. Virkamiesvalmistelun tueksi asetettiin keväällä 2020 sidosryhmistä koostuva työryhmä ja kaikki hankkeen valmisteluaineisto koottiin työn edetessä ministeriön julkisille verkkosivuille. Kansalaisten osallistamiseksi järjestettiin kaksi verkkopohjaista kuulemistilaisuutta varsinaisen lausuntokierroksen lisäksi.

Arvoisa herra puhemies! Nyt esityksessä ehdotetaan paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi, että kaivoslupan myöntämisen edellytyksenä olisi kunnan hyväksymä kaava ja että muut elinkeinot otettaisiin lupaharkinnassa paremmin huomioon. [Perussuomalaisten ryhmästä: Se on hyvä!]

Kiinteistön omistajan asemaa parannetaan. Alueen asukkaiden kokemien haittojen vähentämiseksi esitetään tiukennuksia malminetsintäluvan voimassaolon jatkamista koskeviin edellytyksiin ja esimerkiksi maanomistajien suostumusta edellytetään, kun malminetsintälupa on ollut voimassa kymmenen vuotta. Tiedonsaannin ja dialogin parantamiseksi esitetään luvanhaltijoille velvollisuutta vuosittaisista avoimista yleisötilaisuuksista.

Varsinaista maastossa tehtävää malminetsintää edeltävään, varausta koskevaan sääntelyyn esitetään useita muutoksia, joista merkittävimmät ovat varausaluetta koskevan veronluonteisen maksun eli varausmaksun käyttöönotto ja varausajan lyhentäminen.

Ympäristönsuojelun tasoa parannetaan. Lupaharkinnassa huomioidaan maisemalliset ja ympäristölliset sekä luonnon monimuotoisuuteen liittyvät kysymykset nykyistä tehokkaammin.

Esityksessä ehdotetaan myös muutoksia kaivoslain mukaisiin yleisiin periaatteisiin muun muassa siten, että kaivostoiminnan kaikissa vaiheissa toiminnanharjoittaja hyödyntää kaikki alueella tavatut kaivosmineraalit, jotka ovat toiminnanharjoittajalle teknis-taloudellisesti hyödynnettävissä.

Viranomaisten neuvontavelvollisuutta täsmennetään ja kiinteistön omistajan suostumuksella toteutettavaan malminetsintään esitetään ilmoitusvelvollisuutta.

Esityksessä ehdotetaan tiukennuksia ja täsmennyksiä vakuussääntelyyn ja kaivostoiminnan lopettamista koskevaan sääntelyyn. Kaivoksen vaiheittainen sulkeminen jo kai-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

vostoiminnan aikana huomioidaan nykyistä paremmin, ja kaivoksen lopullinen sulkeminen toteutetaan vastuullisesti.

Saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana koskeviin säännöksiin esitetään terävöitystä luvan hakijan selvitysvelvollisuuteen. Kaikkien paliskuntien asemaa yhdenmukaistetaan tiedottamista ja osallistumista koskevien säännösten osalta.

Lain toimivuutta parannetaan tekemällä muutoksia luvan siirtoa ja kaivostoimitusta koskevaan sääntelyyn ja hallintopakko-sääntelyyn sekä tekemällä kaivosrekisteriä koskeva säännös. Esityksessä mahdollistetaan tarkempien säännösten antaminen valtioneuvoston asetuksella useista kaivosviranomaisten lupatoimintaan liittyvistä seikoista. Tässä esityksessä esitetään myös tarvittavat lisäykset lupaviranomaisten voimavaroihin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksellä vastataan niihin kaivostoiminnan sääntelyn kehittämis ehdotuksiin, joihin on toimivalta kaivoslain puitteissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

16.55 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Käsittelyssä on kaivoslain uudistaminen, laaja paketti, ja haluan keskittyä tässä puheenvuorossa nimenomaisesti yhteen huoleen.

Kaivoslakiin ehdotetuilla uudistuksilla tehtäisiin merkittävä muutos kuntien asemaan kaivoslupaharkinnassa. Uudessa esityksessä kaivosluvan myöntämisen edellytyksenä olisi kunnan hyväksymä kaava. Kunnilla olisi siis oikeus päättää kaavoituksella, onko kaivostoiminta mahdollista kunnan alueella, kun kaivostoiminta perustuisi kunnan laatimaan kaavaan.

Ministerin esityksessä tätä asiaa, muutosta, perusteltiin paikallisuudella, mikä sinänsä kuulostaakin hyvältä tarkoitukselta, mutta itselläni herää huoli nimenomaan malminetsinnän näkökulmasta. Malminetsinnässä siis yhtiö hankkii ensin varauspäättöksen ja sitten malminetsintäluvan. Malminetsintäprosessi kestää useita vuosia ja on hyvin riskialtista. Itse asiassa monet tai jopa useimmatkin näistä etsintäprojekteista eivät johda taloudellisesti kannattavaan näkymään kaivostoiminnalle. Mutta osa johtaa, ja näissä tapauksissa, kun menestyksekkään malminetsinnän jälkeen tulee aika varsinaiselle kaivosluvalle, kunnilla olisi kaavoituksen kautta harkintavalta sen suhteen, myönnetäänkö toiminnanharjoittajalle kunnan alueella kaivoslupaa.

Näen tässä mahdollisesti merkittävänkin poliittisen riskin. Malminetsintä ja kaivostoiminta ovat hyvin pitkäjänteisiä toimintoja. Miten on riittävästi ennakoitavuutta, kun päätöksenteko voi vaihdella kunnittain ja ajoittain? On siis aika hankala tilanne, jos toimijat joutuvat ikään kuin tekemään valistuneita arvauksia siitä, mikä on tulevaisuudessa alueellisesti paikallinen tahtotila. On myös helppo nähdä mahdollisia eturistiriitoja. On myös mahdollista sekin, että kun tällainen etsintäalue kattaa laajan alueen, niin vaikutukset ja hankaluudet voisivat ulottua eri kuntien alueille, jos sitä operointia tehdään eri kuntien alueella.

Edelleen totean ennakoitavuuteen liittyen, että myös määräaikalyhennyksien osalta kannattaisi vielä ehkä käyttää enemmän harkintaa, nimittäin 12 kuukauden varausaika on tässä toiminnassa kovin lyhyt aika ja myös malminetsintäluvan 10 vuoden aikaraja. On ymmärrettävää, että kaivostoiminnassa kyseessä ovat hyvinkin suuret investointiprojektit, ja projektien kannattavuus on tietysti kaiken a ja o.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Näen siis riskiä siitä, että kaivoslakiin esitettävät muutokset voivat vaarantaa tai ainakin heikentää ennakoitavuutta alalla, ja ainakin tältä osin esitystä tulisi tarkastella erityisen huolella, kriittisesti, ja varmistaa, että esittämäni huolet eivät pääse toteutumaan. Sen vuoksi kysyn arvoisalta ministeriltä: Miten te suhtaudutte tähän esittämään huoleen? Voidaanko ennakoitavuus turvata, ja miten nämä riskit voitaisiin välttää. Onko syytä harkita vielä mahdollisia muutoksia eduskuntakäsittelyssä? — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, poissa. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

16.59 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Tätä kaivoslakia on odotettu pitkään ja hartaasti. Odotukset ovat olleet aika suuria, ja siinä mielessä tämä on monelle ollut kuitenkin pieni pettymys, vaikka tässä joitakin parannuksia onkin. Suurin puute on se, että ympäristölupaa ei vaadita ennen kaivoslupaa. Toivon, että valiokunnassa voitaisiin vielä joitakin muutoksia tähän tehdä, koska ympäristölupa on aivan olennainen silloin, kun puhutaan kaivokista, ja se pitäisi ehdottomasti vaatia ennen kuin kaivos saa rakentamislupaa.

Kun ympäristölupaa ei vaadita ennen kaivoslupan myöntämistä, tilanne on aika nurin-urinen. Kaivoslupaa myönnettäessä pitäisi pystyä arvioimaan hankkeen yleisiä ja yksityisiä etuja ja vaikutuksia, vaikka hankkeen toteuttamisvaihtoehtojen ympäristövaikutuksia ei ole vielä selvitetty kattavasti. Kaivosten ympäristövaikutusten arviointi, yva, ei ole riittävä prosessi, sillä kaivoshankkeen yva on kaivosyhtiön konsulttimielipide, jonka oikeellisuus ratkaistaan vasta ympäristölupavalituksissa. Yva on vain arviointia, se pitäisi aina muistaa. Se ei ole mikään lupa, siitä ei voi valittaa. Ainoa, mikä tässä lasketaan, on ympäristölupa. Ympäristölupa on sellainen, mistä voidaan valittaa, jos eivät sen ehdot täyty.

Kunnan vaikutusmahdollisuutta on lisätty siten, että kunnalle tulee kaavoitus-oikeus, mutta kunnalla ei ole oikeutta vastustaa malminetsintää muuta kuin erityisestä luonto- tai kulttuuriarvoihin perustuvasta syystä, ei esimerkiksi siitä syystä, että kunta haluaisi satsata matkailuun ja pitää kunnan monimuotoisena, luonnonläheisenä ja saada matkailutuloja vuosikymmeniksi eteenpäin, eli tällä perusteella se ei voi vastustaa sitä malminetsintää. Tämäkin on hieman pieni lapsus täällä laissa. Myöskin tähän tulisi kiinnittää huomiota.

Sitten muutama sana vakuuksista ja jälkihoidosta: Kaivoksen jälkihoidon tarpeelliseksi ajaksi määritellään vähintään 30 vuotta, vaikka kaivannaisjätedirektiivin ja -asetuksen 190/2013 mukaiset pitkien aikojen vaikutukset esimerkiksi happamasta kaivosvuodosta ulottuvat tätä paljon pidemmälle. Kaivosyrityksen jälkihoidon vakuuden täytyisi kattaa jätteen pysyvä jälkihoito tai stabilointi. Tästä esimerkiksi Kittilän kunta on jättänyt erittäin hyvän lausunnon. Se löytyy sieltä lausuntopalautteista, joita tämän lain valmistelussa on kerätty. Siellä on muitakin erittäin hyviä lausuntopalautteita. Kehottaisin valiokuntaa lukemaan esimerkiksi kaikki kansalaisjärjestöjen palautteet ja lausunnot hyvin tarkasti, koska siellä on hyviä esityksiä siitä, millä tavalla tätä lakia voitaisiin muuttaa.

Sitten vielä kaivoksen sulkemisesta: Yleensä ottaen kaivoksen sulkemissuunnitelma vaaditaan liian myöhään. Tästä johtuu se, että kaivosyhtiön kapasiteettia tarvittavaan jälkihoitoon ei selvitetä kaivoslupaa myönnettäessä ja että kaivosyhtiö voi ajautua konkurssiin ennen kaivoksen sulkemista jättäen jälkivastuut muille. Sulkemissuunnitelman ja kaivannaisjättesuunnitelman tulisi olla osa yva-, kaivoslupa- ja ympäristölupakäsittelyä jo kaivosta suunniteltaessa.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Arvoisa puhemies ja ministeri Lintilä! Toivon, että valiokunnassa perehdytään huolellisesti lausuntokierroksella tullessiin lausuntoihin ja tehdään tarvittavia muutoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä poissa, edustaja Holopainen, Hanna poissa. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

17.04 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Kaivoslain muutos on onnistunut kokonaisuus. On tärkeää, että ympäristönäkökohdat ja sosiaalisten vaikutusten hallinta ovat tulevaisuudessa sisäänrakennettuja kaivostoimintaan koko kaivoksen elinkaaren ajan. On huolehdittava esimerkiksi siitä, että kaivostoiminnasta välttämättä koituvat ympäristövaikutukset hoidetaan kaivostoiminnan loputtua, eli kaivokset siivoavat sotkunsä.

Kaivostoiminta tulee sovittaa paikallisesti yhteen kunkin kaivospaikkakunnan muun elinkeinotoiminnan kanssa. Muille elinkeinoille aiheutuvia haittoja tulee välttää. Kaivostoiminnan osalta paikallisilla asukkailla, maanomistajilla ja elinkeinotoiminnalla tulee olla mahdollisuus tulla kuulluiksi ja vaikuttaa. Kunnilla pitää olla oikeus kaavoituksen kautta päättää, onko kaivostoiminta kunnan alueella ylipäättään mahdollista. Kaikki yllä mainitut asiat sisältyvät tähän lakiehdotukseen.

Arvoisa puhemies! Lakiluonnokseen sisältyvä veronluonteinen varausmaksu menee valtiolle. Maksun tavoitteena on luoda varauksen tekijälle taloudellinen kannustin varausalueen järkevään ja tarkoituksenmukaiseen rajaamiseen. Kaivuskunta ja sen asukkaat hyötyvät alueillaan sijaitsevasta kaivoksesta. Tähän liittyvä kaivosvero ei ole mukana kaivoslaissa, mutta etenee vielä tänä syksynä.

Hallituksen aiemmin tekemän päätöksen mukaisesti kaivosveron tuotoista 60 prosenttia kanavoidaan kaivosten sijaintikuntiin ja 40 prosenttia valtiolle. Toiminta-alueiden osalta kansallispuistot ja luonnonpuistot ovat kaivostoimintakiellon alla, mutta eivät kaikki luonnonsuojelualueet. Merkittävän elinkeinon suhteen ei pidä tehdä hätiköityjä päätöksiä. Ilmastomuutoksen hillitseminen ja luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen tarvitsevat tuekseen myös kaivosmineraaleja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

17.06 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kaivostoiminta ei ole Suomessa kestävää. Siitä kertoo osaltaan se, että olemme tällä eduskuntakaudella saaneet käsiteltäväksi kaksi kansalaisaloitetta: Kaivoslaki Nyt ja Kaivostoiminnalle rajat. Kaivoslakia on uudistettu viimeksi vuonna 2011, joten tähän uudistukseen on latautunut paljon odotuksia. Kiitos kaikille, jotka olette tehneet työtä ja luoneet painetta paremman kaivoslain puolesta. Kansalaisaloitteella ja kansalaisaktiivisuudella on ollut tärkeä rooli nykyisen kaivoslainsäädännön epäkohtien esiin nousemisessa.

Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on askel oikeaan suuntaan, mutta askeleita jää otettavaksi myös tuleville hallituksille. Vihreät ovat vaatineet kansalaisaloitteessakin esitettyjä parannuksia koko lainvalmisteluprosessin ajan. On harmillista, että esimerkiksi eri elinkeinojen välistä intressivertailua ei saatu lakiin mukaan. Työtä tämänkin asian parissa on syytä jatkaa.

Tärkeä muutos nykylakiin on se, että jatkossa kaivoksen avaaminen edellyttää kunnassa hyväksyttyä kaavaa. Jatkossa päätös kaivoksen avaamisesta on siis kuntalaisten valitsemien päättäjien käsissä. Arvokkainta luontoamme turvataan sillä, että tässä yhteydessä

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

luonnonsuojelulakiin tehdään sovitut malminetsinnän kiellot kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa. Lisäksi malminetsinnän ehtoja muilla luonnonsuojelualueilla tiukennetaan. Vihreät olisivat halunneet kieltää malminetsinnän kaikilla luonnonsuojelualueilla.

Laajoja ja huolta herättäviä kaivosvarauksia tullaan hillitsemään perimällä kaivosvarauksista varausmaksu ja puolittamalla varauksien voimassaoloaika kahdesta vuodesta yhteen vuoteen. Euro per hehtaari on varausmaksuna pieni ja suorastaan mitätön suurille kaivosyrityksille, ja olisimme tätä olleet valmiita korottamaan. Onneksi nyt kuitenkin on sovittu, että maksun suuruutta tarkastellaan kolmen vuoden päästä.

On tärkeää, että saamme vielä tällä kaudella käsiteltäväksi ja hyväksytyksi myös kaivosveron, jonka hallitus on tuomassa. Näin varmistamme, etteivät kallisarvoiset mineraalimme ole kaivosyhtiöille ilmaisia. Ja toinen tärkeä, vielä tulossa oleva uudistus on uuden ympäristövastuurahaston perustaminen.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaan kirjattiin yhdeksi uudistuksen lähtökohdaksi ympäristönsuojelun tason parantaminen. Suomen ympäristökeskus totesi luonnosvaiheessa, että uudistuksen myönteiset ympäristö- ja ilmastovaikutukset ovat verrattain vähäisiä. On hyvä, että tämän arvion jälkeen lakiin on lisätty esimerkiksi toiminnanharjoittajalle velvoite aktiivisesti ehkäistä ympäristöhaittoja. Pidän tärkeänä, että paneudumme ympäristövaliokunnassa tähän vielä tarkemmin ja käymme läpi ne keinot, joita on ympäristönsuojelun tason parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä tiedossamme olevat mineraalivarat eivät riitä fossiilitomaan energiaan pohjautuvan infrastruktuurin rakentamiseen globaalisti. Tapamme käyttää neitseellisiä raaka-aineita on muututtava, jotta voimme sovittaa kulutuksemme maapallon kantakyvyn rajoihin ja säilyttää luontomme myös tuleville sukupolville.

Vihreän siirtymän kestävä toimeenpano edellyttää uutta teknologiaa, jonka avulla voimme taata mineraalien ja metallien hankinnan kestävyuden. Tämän lisäksi on löydettävä menetelmät, joilla mineraalit, metallit ja muut materiaalit saadaan pidettyä tehokkaasti kiertossa. Akkuteollisuuden osalta Suomen kannattaa edistää ja vauhdittaa kiertotalouden periaatteisiin nojaavaa akkujen valmistusta, joka ei ole lähtökohtaisesti riippuvaista pääosin kaivosteollisuudesta saatavista neitseellisistä mineraaleista. Tähänkin on valiokuntakäsittelyssä tarpeen vielä huolella paneutua.

Arvoisa puhemies! Tämä kauan odotettu ja pitkään työstyetty kaivoslain uudistus on nyt tärkeä viedä eteenpäin. Samalla on kuitenkin jatkettava työtä sen eteen, että tulevaisuuden kaivostoiminta on Suomessa vastuullista, arvokasta luontoamme mahdollisimman vähän tuhoavaa, muut elinkeinot huomioivaa sekä alkuperäiskansan oikeuksia kunnioittavaa. Sen me olemme velkaa tuleville sukupolville.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

17.11 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Kaivosteollisuus on teollisuudenala, joka muokkaa maisemaa ja ympäristöä radikaalilla tavalla. Nyt käsittelyssä oleva kaivoslaki ei ole täydellinen, mutta se on toki parannus nykytilanteeseen. Tärkeä uudistus on, ettei kansallispuistoihin ja luonnonpuistoihin saa enää malminetsintälupaa, minkä lisäksi malminetsinnän jatkolupiin saatiin tiukennuksia. Luonnonsuojelua ei voida enää asettaa toissijaiseksi asiaksi elinkeinoelämän edessä.

Kaivoslain tavoitteena on ollut ympäristösääntelyn vahvistamisen lisäksi lisätä paikallisten asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia kaivoslupaprosesseissa. Kaivostoiminta

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

edellyttää jatkossa kuntakaavaa, ja tämä on hyvä uutinen kuntademokratialle, ja toivottavasti muutos turvaa paremmin paikallisten virkistysmahdollisuuksien säilyttämisen ja myös muiden elinkeinojen aseman.

Esitys ei kuitenkaan onnistu suojelemaan kaikkia luontoarvoltaan korvaamattomia alueita. Tämä on sääli. Lisäksi kaivosyhtiöillä tulisi vastaisuudessa olla kaivosjätteistään pidempi huolehtimisvastuu. On itse asiassa melko käsittämätöntä, että ympäristöön niin pysyvää jälkeä tekevä teollisuus on saanut melkein viisiveisata jätteidensä pidempiaikaisesta hoidosta ja ne ovat jääneet veronmaksajien huoleksi joissain tapauksissa. Yhtiöitä, jotka tekevät ympäristöön merkittävän pysyvää jälkeä, tulisi vastaisuudessa ohjata tiukemmalla sääntelyllä suunnittelemaan toimintansa niin, että kaivostoiminnan pidempiaikaiset vaikutukset minimoidaan ja tarvittaessa myös kompensoidaan.

Toivoisin, että täällä eduskuntakäsittelyssä näille parannuksille löytyisi tukea myös muista puolueista. Vasemmiston pitkän aikavälin tavoitteet ovat kunnianhimoisempia. Kaivoslupaa myönnettäessä pitäisi aina kyetä punnitsemaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen arvo tärkeänä intressinä muiden joukossa.

Biodiversiteetin suojelun tärkeyteen on herätty hiljalleen. Teollisuudenalojen, mukaan lukien kaivosteollisuuden, tulisi olla valmis siihen, että luontoa tuhoava toiminta ei enää kohta ole eikä se saa olla kannattavaa. Se ei toki tarkoita kaiken kaivostoiminnan kieltämistä, tietenkään, vaan meidän on pakko hyväksyä se, että planetaarisia rajoja kunnioittava kaivostoiminta on kuitenkin välttämättömyys myös reilun vihreän siirtymän onnistumiselle. Juuri tämän takia tarvitsemmekin Suomeen jatkossa vielä vahvemman kaivoslain, joka määrittelee nuo elintärkeät rajat. Tämä työ jää eduskunnan vastuulle, ja toivon tähän tukea muilta puolueilta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.14 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Sinänsä on tarpeellista ja tärkeää, että kaivostoimintaa Suomessakin harjoitetaan soveltuvilla paikoin. Jossainhan sen kaivoksen tietenkin täytyy sijaita, ja se, että rajoitetaan liikaa sitä, missä se saa sijaita, aiheuttaa sen tilanteen, ettei malmivaroja sitten voida hyödyntää sieltä maaperästä siinä määrin kuin niitä olisi.

Kaivoksia on monenlaisia, ja niiden aiheuttamat ympäristövaikutuksetkin ovat sitä kautta monenlaisia. En tiedä, moniko aktiivisesti esimerkiksi tietää sen, että jo kahden kilometrin päässä Lappeenrannan keskustasta, Saimaan rannasta sijaitsee valtava avolouhos, on sijainnut vuosikymmeniä. Sen useat ihmiset uskovat vasta ilmakuvaista näkemällä. Junalla kun menee ohi siitä, niin kenties näkee pienen vilauksen siitä kaivoksesta. Eli kaikki kaivokset eivät aiheuta Talvivaaran kaltaisia ympäristökatastrofeja. Se maine on osittain myöskin jossain määrin joidenkin kaivostyyppien osalta liioiteltu.

Tämä esitys tästä kaivoslaista vie asioita käsittääkseni pääasiassa parempaan suuntaan, en ainakaan keksi, missä suhteessa erityisesti huonompaan suuntaan. Paria asiaa kuitenkin valiokuntakäsittelyssä toivoisin huomioitavaksi.

Eli kun nyt tässä sinänsä kannatettavalla tavalla lisätään kunnallista päätöksentekomahdollisuutta näissä kaivosasioissa, niin soisin huomioitavaksi myös sen, että kaivoksella voi olla vaikutuksia muuallakin kuin sen sijaintikunnassa, jolloinka myös muilla kunnilla toivottavasti olisi sanottavaa näihin kaivosasioihin.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Tämä kaivosten lopettaminen ja ympäristön saattaminen mahdollisuuksien mukaan josain määrin entiseen kuntoon pitäisi huomioida paremmin myös niissä tilanteissa, kun tämä kaivosyhtiö, joka sitä toimintaa harjoitti, olisi jo kaatunut. Eli tähän tarvittaisiin jotain konkretiaa.

Ja tämän ajattelutavan siitä, että malmivarat ovat kansallisomaisuutta ja niitä ei pitäisi pystyä hyödyntämään ilman, että siitä joka tapauksessa jää hyöty Suomeen, olipa yhtiö sitten suomalainen tai ulkomaalainen, soisi näkyvän paremmin lainsäädännössä ja siinä, millaisia korvauksia malmien maaperästä louhinnasta joutuvat joka tapauksessa maksamaan myös nämä ulkomaalaiset yhtiöt, jotka ovat varsin suuria. Kun ne kerran sinne päästetään, niin ne toimivat niin kuin niitä huvittaa. On etukäteen lainsäädännöllä estettävä tai rajoitettava niiden toimintaa ja määriteltävä niille ehdot, miten ne voivat maahan tulla. Tässä on myös tiettyjä riskejä näiden kansainvälisten kauppasopimusten ja niiden sijoittajansuojan suhteen, eli jos mennään tekemään sopimuksia, niin niiden kanssa voidaan olla kansallisesti melko suurissa vaikeuksissa, jollei asioita ole huomioitu ennalta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

17.17 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Tulen kaivospaikkakunta Outokummusta. Meillä kaupungissa onkin nähtävillä kaivostoiminta niin valo- kuin varjopuoli-neen. Valoa ovat ehdottomasti sen tuomat työpaikat ja muun muassa maamme maksetut sotakorvaukset, jotka maksettiin Outokummun malmilla. Varjopuolena on entisaikainen 1900-luvun käsitys kaivostoiminnan jätteistä, joita edelleenkin kaupungissamme siivotaan muun muassa kaikkien meidän maanrakennushankkeiden alta. Kaupunkimme onkin koke-nut olevansa varsin yksin noiden pilaantuneiden maiden kanssa.

Minulle ja keskustalle on tärkeää, että ympäristönäkökohdat ja sosiaalisten vaikutusten hallinta ovat tulevaisuudessa sisäänrakennettuja kaivostoiminnan koko elinkaaren ajan. On huolehdittava esimerkiksi siitä, että kaivostoiminnasta välttämättä koituvat ympäristövai-kutukset hoidetaan kaivostoiminnan loputtua. On erittäin hyvä, että kaivosteknologia on edennyt huomasti niistä ajoista, kun kaivostoimintaa harjoitettiin Outokummun vanhan kaivoksen mäellä.

Kaivostoiminta tulee myös sovittaa paikallisesti yhteen kunkin kaivospaikkakunnan muun elinkeinotoiminnan kanssa. Muille elinkeinolle aiheutuvia haittoja tulee välttää. Kai-vostoiminnan osalta paikallisilla asukkailla, maanomistajilla ja elinkeinotoiminnalla tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa.

Kuntapäättäjänä haluan tuoda esille myös kunnan tärkeää roolia. Kunnilla pitää myös olla oikeus kaavoituksen kautta päättää, onko kaivostoiminta kunnan alueella ylipäättään mahdollista. Tällöin kuitenkin on myös huolehdittava siitä, että linjaukset ovat pitkäjänteisiä eikä mielipide kunnan näkemyksestä kaivostoimintaan sen alueella muutu neljän vuo-den välein kuntavaalikauden mukaan. Poukkoileva päätöksenteko on kaivosalan yrityksel-le aivan kohtuuton. Yritykset tarvitsevat pitkäjänteistä päätöksentekoa ja tulevaisuuden nä-kymää. Kuntapäättäjille tuleekin uuden lain jälkeen vähintäänkin moraalinen velvollisuus ottaa asiasta faktapohjaisesti selvää eikä tehdä päätöksiä tunteiden tai somepalstojen tie-don varassa.

Keskusta on pitänyt tärkeänä myös sitä, että kaivoskunnat ja niiden asukkaat hyötyvät niiden alueella sijaitsevista kaivoksista. Tähän liittyvä kaivosvero ei ole mukana kaivos-laisissa, kuten olemme täällä salissakin jo kuulleet, mutta se tulee toivottavasti etenemään

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

tänä syksynä. Hallituksen aiemmin tekemän päätöksen mukaisesti kaivosveron tuotosta 60 prosenttia kanavoidaan kaivosten sijaintikuntiin ja 40 prosenttia valtiolle. Lakiluonnokseen sisältyvä veroluontoinen varausmaksu menee valtiolle. Verotusta tulee kuitenkin valmistella myös niin, että se ei heikennä liikaa maamme kilpailutilannetta verrattuna muihin maihin, kuten naapurimaahamme Ruotsiin.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on kompromissi. Kaivosteollisuus pelkää maamme kilpailukyvyyn heikkenevän naapurimaahan Ruotsiin verrattuna. Toisaalta luonnonsuojelujärjestöt puolestaan kokevat, että laki ei tuo mitään uutta luontoarvoja parantavaa. Olisikin onnetonta, mikäli tekisimme äkkivääriä päätöksiä puoleen tai toiseen merkittävän elinkeinon suhteen. Ilmastomuutoksen hillitseminen ja luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen tarvitsevat tuekseen myös kaivosmineraaleja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, poissa. Edustaja al-Taee, poissa. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

17.21 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa herra puhemies! Kaivoslainsäädäntö ja keskustelu kaivoksista on hyvin tunteita herättävää, ja siksi haluan tiettenkin onnitella elinkeinoministeriä ja hallitusta, että nyt kaivoslaki on saatu tähän saliin. Ei tämä nyt ihan valtaisa debattia toistaiseksi ole täällä herättänyt — varmasti julkisuudessa keskustelu jatkuu edelleenkin.

Pidän näitä kaivoslaissa olevia muutoksia erittäin perusteltuina. Ne eivät ole toki suuren suuria, mutta asian ristiriitaisesta luonteesta ehkä kertookin se, että jos halutaan saada jotain aikaiseksi, sitten kannattaa mennä pienillä askelmilla. Ja täytyy toki muistaa, että kun tehtiin se kaivoslain kokonaisuudistus, se vei vuosia — siis muistaakseni kahdeksan vuotta — ja sillä ei ole vielä luvitettu yhtä ainutta uutta kaivosta. Nämä prosessit ovat tavattoman pitkiä.

Tulen Lapin vaalipiiristä, ja tiettenkin, niin kuin hallituksen esityksen perusteluissa kerrotaan, iso osa niistä malminetsintäluvista on itse asiassa Lapissa ja keskittyy erityisesti Keski-Lappiin — olikohan 72 prosenttia kaikista malminetsintäluvista Lapin maakunnassa. Meillä on myös paljon kaivoksia: neljä toimivaa kaivosta ja merkittävä määrä potentiaalisia uusia kaivosinvestointeja, joista osa on ristiriitaisempia kuin osa. Ja on tiettenkin selvää, että Suomi ja etenkin pohjoinen osa maasta on erittäin mineraali- ja malmirikasta, kun ne samat Fennoskandian malmialueet menevät tänne, mitkä menevät Ruotsiinkin. Jos mietitään sitä Pohjois-Ruotsin suurta teollisuuskasvua, muistini mukaan tuon LKAB:n, Ruotsin valtion omistaman rautamalmikaivoksen, investoinnit sähköisyyteen ja vihreään siirtymään tulevat olemaan 44 miljardia euroa, Ruotsin teollisuushistorian suurimmat, joten kyllä — vaikka Suomen kansantaloudessa kaivokset eivät ole siellä suurimpien vientialojen joukossa — se kertoo siitä, miten merkittävä myös kaivosala on meidän teollisuudellemme niin kuin myös naapurimaassa se on.

Yksi esimerkki siitä: Euroopan ainoa kromikaivos on Kemissä, ja sen välittömässä läheisyydessä on tiettenkin sitten ruostumattoman teräksen tehdas Torniossa, ja kromi on välttämätön raaka-aine ruostumattomalle teräkselle. Seuraavat kaivokset löytyvät muistini mukaan Kazakstanista ja Turkista. Ja tämä ehkä esimerkkinä siitä, kuinka kokonaisuuden kannalta ongelmallista on, että jos kritisoidaan kaivoksia, niin pitäisi pystyä sitten myös tuomaan modernin elämäntavan keinoja, kuinka me korvaamme kaikkia niitä tarvittavia raaka-aineita. Ovathan ne luvut hurjia, jos pari vuotta sittenkin Suomeen tuotiin nelinker-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

tainen määrä metallimalmirikasteita kuin mitä me veimme, joten balanssi ei ole tietenkään sen kaltainen, mitä toivoisimme sen olevan: että tehdään sitä mieluummin vastuullisesti Suomessa kuin tuodaan ehkä sitten alueilta, joista emme niin tarkkaan tiedä, mistä ne metallimalmirikasteet ovat peräisin.

Pidän perusteltuna, että kunta saa nyt myös kaivoslakiin merkinnän siitä, että kunta kaa-voittaa sen. Toki maankäyttö- ja rakennuslaissahan tämä on tietenkin ollutkin jo kunnan vastuu ja velvollisuus, enkä olisi huolissani siitä, että se jotenkin investointiympäristöä epävakauttaisi, vaan minusta se on erittäin tärkeä sosiaalinen toimitus kunnalle ja kuntalaisille, että sitten niissä kuntavaaleissa tehdään niitä isoja päätöksiä sen suhteen, että jos kaivosinvestointeja on tulossa, niin haluavatko alueen asukkaat niitä vai eivät.

Samoin minusta on perusteltua, että vakuusvaatimuksia kiristetään, ja sikäli pidän hyvinä niitä muutoksia, joita tämä kaivoslaki nyt tuo.

Toki odotamme edelleenkin tällä vaalikaudella vielä saapuvaksi kaivosveroa. Oma tavoitteeni toki siinä on — jos täällä osa hallituspuolueista on kritisoinut tätä kaivoslakiesitystä, että se ei ole riittävän hyvä — että minusta se kaivosveroprosentti ei ole riittävän korkea, mitä kuntaan on tulossa. Samalla lailla kuin kiinteistöverotulot tulevat vaikka tuulivoimasta tai sähkövoimaloista sinne kuntaan, niin kyllä minä pitäisin perusteltuna, että myös kaivosveron tuotto on siellä kunnassa, koska siellä ovat silloin siitä myös hyödyt ja haitat.

Ehkä päätän oman puheenvuoroni siihen, että mietitään vaikkapa Kittilän kuntaa, joka on kaikissa elinvoimamittareissa aivan maan paras, se on pieni, mutta se on erittäin elinvoimainen sen takia, että siellä on monipuolinen elinkeinorakenne: siellä on luonnontalouden pohjautuvia elinkeinoja, on porotaloutta, siellä on suurta matkailua, siellä on Euroopan suurin kultakaivos. Ja on tietenkin niin, että pelkkä kaunis maisema ei elätä, vaan siihen tarvitaan joko yrittäjiä, jotka ovat valmiita rakentamaan sitä aluetta, laittamaan omat rahansa kiinni ja palkkaamaan ihmisiä, tai tarvitaan muuten kuntaan vireyttä, ja ainoastaan jos nämä kaikki toteutuvat, kunta voi olla vireä ja elinvoimainen. Ja ne on myös mahdollista yhdistää, niin porot, matkailu kuin kaivoksetkin, kuten vaikkapa Kittilässä on hyvin osoitettu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

17.26 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Tässä tulee nyt tämmöinen papukaija-efekti, kun voi yhtyä edustaja Kulmunin sanoihin ja näkemyksiin kaivoslaista. Olemme tarvinneet uudistamista, ja nyt sitä uudistamista on tehty. Toki jotkut olisivat halunneet vielä enemmän, mutta olen samaa mieltä, että pienin askelin pitää kehittyä. Emme voi asettaa itsellemme semmoista tahtotilaa, että meille luonnonvarojen hyödyntäminen olisi mahdollista. Vastuullinen kaivostoiminta Suomessa on vastuullisempaa kuin monessa muussa maassa, ja kyllä me vihreän siirtymän toteuttamiseksi tällä teknologisella tietämyksellä tarvitsemme kaivoksia. Ja niiden hyöty siinä, että me voimme muuttaa meidän ympäristöä ja sähköistää tätä maata ja maapalloa, edellyttää kaivostoimintaa. Silloin pitää vain olla kriittisiä ja tarkastella myös luontoarvoja samalla kertaa.

On oikein kritisoida, mutta ehkä vanhoja syntejä ei tähän päivään kannata tuoda. Näenkin, että tämä kokonaisuus, mitä nyt valmistellaan, kaipaa lisäksi sen, mitä voidaan verokeskustelussa sitten tuoda. Itse olisin tavallaan toivonut, että tässä yhteydessä voitaisiin

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

keskustella myös siitä, että olisi tämmöinen kaivosrahasto, missä kaikki kaivokset ovat yhteisvastuullisia, ja kuinka siellä olisi sellaiset vakuudet, mistä sitten mahdollisia Nivalan kaltaisia toimenpiteitä tehdään, etteivät ne jää valtion siivottaviksi miljoonakustannuksilla. Tiedän tälläkin hetkellä, että eräs kohta sulkeutuva kaivos on varannut enemmän rahaa kuin lainsäädäntö edellyttää, kun kaivos suljetaan. Eli kyllä siellä myös toimijoilla on itsellään ollut näkemystä ja vastuuta siitä, kuinka asioita pitää tehdä, mutta lainsäädäntö ei riittävästi huomioi ehkä sitä, että konkurssitilanteissa ollaan niin sanotusti varmassa nakissa ja asiat tulevat hoidettavaksi toiminnanharjoittajien maksamina.

Voi näin jälkikäteen onnitella, että kun Tornion terästehdas rakennettiin, niin se sattui oikeaan kohteeseen. Tarkoitus oli rakentaa se Poriin alun perin, mutta edesmennyt presidentti Kekkonen laittoi merkinnät, että ei, se on täällä, ja se oli kyllä hieno yhteensattuma, kun kaivos sitten sijaitsee niin vieressä.

Uskon, että meidän tulee käydä keskustelua siitä, että kun meillä viedään jalometalleja sieltä Kittilästä, niin Suurikuusikon osalta siihen haluaisin jonkun sellaisen elementin, kun näen, että meidän malmiot, joista tulee kuparia ja nikkeliä, kiertävät tässä maassa niin hyvin, että me saamme niistä verotuloja kyllä. Mutta kun meillä kulta myydään ulkomaille pääsääntöisesti, niin siitä meillä ei ole oikein mitään, mistä me saisimme sen verran, mitä tulee kuparikaivoksesta tuloja tälle valtiolle. Jonkinnäköinen järjestelmä pitäisi olla, että jotain provikkaa pitäisi Suomelle tulla kyllä jalometallien ulosviennistä. Koska niitä ei jalosteta tässä maassa, niin jonkinnäköinen väline pitäisi pystyä rakentamaan, että me saisimme siitä omamme pois. Se olisi minun mielestäni oikeudenmukaista kohtelua kaivosyhtiötä kohtaan, että Suomi saisi samanlaisen tulon kuin siitä, että meillä kuitenkin malmioita hyödynnetään täällä tehden teräksestä, kuparista niin sanottua lopputuotetta.

On ministerille annettava kuitenkin melkein papukaijamerkki. Kyllä tämä on hyvin hoidettua lainsäädäntötyötä, ja siinä mielessä luottavaisin mielin uskon siihen, että emme ainakaan tällä estä hyvää ja kannattavaa kaivostoimintaa, joka tuo tähän maahan hyvin paljon rahaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt meillä on tätä asiaa varten tässä vaiheessa varattuna neljä minuuttia aikaa, johon kuuluu myöskin ministerin puheenvuoro, pari minuuttia. — Edustaja Sirén ottaa tämän huomioon, kiitoksia.

17.32 Saara-Sofia Sirén kok: Kiitos, puhemies! On mahdollista ottaa huomioon, kun on hyviä puheenvuoroja kollegojen toimesta käytetty.

Tämä on kovasti odotettu lakiesitys, johon on liittynyt monenlaisia odotuksia, myös varsin vastakkaisia, ja vastakkainasettelua on ollut ilmassa, mutta tässä salikeskustelussa sitä minunkin mielestäni jopa yllättävän vähän on ollut ja hyviä puheenvuoroja on pidetty.

Lain tarkoitus ja tavoitteet ovat oikein kannatettavia. Nyt lähdetään käsittelemään lakia huolella ja etsitään eri intressejä punniten hyviä kokonaisratkaisuja yhteiskunnan ja kestävä kasvun näkökulmasta. Suomella on hyvät mahdollisuudet nimenomaan vastuullisen kaivostoiminnan mahdollistamiseksi, ja tämä on juuri semmoista toimintaa, mitä Suomi ja maailma tarvitsevatkin. Sitä meidän kannattaa nimenomaan tästä vastuullisesta näkökulmasta edellyttää.

Tämä yhteiskunnallinen hyväksyttävyys on tosi tärkeää myös siitä näkökulmasta, että Suomi on houkutteleva ja vakaa investointikohde alan toimijoille. Samalla meidän on ilman muuta tärkeää pitää koko ajan mielessä, että me emme millään tavalla heikennä esi-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

merkiksi Suomen houkuttelevuutta luontomatkailukohteena, tasapainoillaan näiden tavoitteiden välillä. Meillä on vastuu huolehtia meidän upeasta luontoympäristöstämme, ja kaivoksilla aina on vaikutuksia ympäristöön tavalla tai toisella. Erityisesti nämä vesistökysymykset ovat tärkeitä.

Koska tiivistän puheenvuoroa ja ministeri vielä pitää puheenvuoron, niin kysyisin ministeriltä sitä, onko lainvalmistelussa pohdittu kaivosalueella kaivostoiminnan jälkeisen ajan hyödyntämistä nimenomaan ajatellen energian talteenottoa ja varastointia, koska meillä tämä energiamurros on tässä parhaillaan käynnissä ja varhaisesta vaiheesta lähtien suunnittelu- ja kaavoitusvaiheessa pitäisi huomioida, mitä tapahtuu sitten kaivostoiminnan jälkeen. Kaivosveroon on viitattu, se käsitellään erikseen, mutta kokoomus suhtautuu myönteisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia hyvin tiivistetystä puheenvuorosta. — Ministeri Lintilä, kaksi minuuttia.

17.34 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Helppo yhtyä edustajien puheenvuoroihin. Salissa pidettiin rakentavia, hyviä puheenvuoroja vähän omista näkökulmista, joita tulee tällaisessa asiassa, joka herättää tunteita, ja täysin ymmärrettävästi. Itse asiassa olen aina ollut sitä mieltä, että jos valiokunta yksimielisesti löytää tiettyjä selkeitä muutoskohtia, niin sitten oman tarkasteluni jälkeen olemme pääsääntöisesti ne olleet sitten hyväksymässä, ja totta kai eduskunta sanoo aina viimeisen sanan.

Muutama kohta:

Edustaja Juuso otti esille tämän, että ympäristölupaa ei vaadita ennen kaivoslupaa. Pitää paikkansa periaatteessa, mutta sitten pitää muistaa, että nämä kaikki luvat vaaditaan ennen toiminnan aloittamista. Tämä kaivoslupamenettely tuo ympäristöluvassa vaadittavia tietoja, eli se on periaatteessa tietojen syöttämistä jo sitä ympäristölupaa varten, mutta toiminta ei voi alkaa ennen kuin on se ympäristölupa, eli se on muistettava siinä.

Sitten oikeastaan sellainen asia, joka tuli tässä edustaja Sirénin puheessa: onko käyty valmistelua tai ovatko olleet esillä tällaiset hyödyntämiset. Meillä on TEMissä laitettu hankke, jolla me vauhditetaan nimenomaan kaivannaisjätteitten hyödyntämistä eri tavoilla. Ja me on tietysti tehty myös energia-avustuspäätös Pyhäjärven kaivoksen muuttamiseksi energiakäyttöön, eli tällainen, onko se nyt, vapaan veden voimala on tulossa, joka on merkittävä. Se on Euroopan syvin, muistaakseni 1 408 metriä, ja tämä on ihan uutta teknologiaa. Kyllä me käydään näitä erittäin tarkasti läpi.

Kiitoksia edustajille keskustelusta, ja toivon valiokunnassa [Puhemies koputtaa] hyvin perusteellista käsittelyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Tässä vaiheessa varattu 45 minuuttia on kulunut umpeen. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.37.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.12.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Avaan keskustelun. Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

21.12 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Suomen pinta-alasta on eriasteisten kaivosvarausten ja malminetsintälupien peitossa noin 15 prosenttia. Kaivoslaki on yksi seura-tuimmista uudistuksista tällä kaudella. Valtavia alueita on varattu niin Lapista kuin Sai-maalta. Kaivoslain korjaamiseen kohdistuu siksi syystä runsaasti suomalaisten odotuksia. On ollut hienoa nähdä, kuinka ihmiset ympäri Suomen ovat puolustaneet elinympäris-töään, ja eduskunnassakin olemme saaneet käsitellä jo kaksi kansalaisaloitetta kaivoslain korjaamiseksi. Me vihreät olemme aktiivisesti vaatineet kaivoslain neuvotteluissa paran-nuksia ympäristön, paikallisten ihmisten, muidenkin elinkeinojen ja alkuperäiskansan oi-keuksiin. Niitä lakiesityksessä on, mutta suoraan sanottuna pitkän väännön ja runsaan pa-lautteen jälkeen muutokset kuitenkin jäävät varsin pieniksi vaikutuksiltaan.

Ensin kuitenkin tiiviisti parannukset ja sitten murheet:

Malminetsinnän rajoitusten osalta etsintä kielletään kansallispuistoissa ja luonnonpuis-toissa. Valtion maiden luonnonsuojelualueiden malminetsintäehtoja tiukennetaan. Hyvä suunta, muttei riittävä.

Kuntakaava tulee kaivoksen edellytykseksi. Kaivosta ei tule, jos kunta ei sitä kaavoita. Tämä vahvistaa muiden elinkeinojen asemaa ja paikallisten ihmisten vaikutusmahdolli-suuksia demokraattisia päätöksenteon kanavia pitkin. Kaivosvero on valmistelussa, ja esi-tys tulee syksyn aikana. Verosta emme halua uutta kannustinta kuntiin kaivosten synnylle.

Riski, että kaivoksesta mahdollisesti syntyvät ympäristövahingot päätyvät veronmaksa-jien maksettavaksi, pienenee esityksen myötä, sillä kaivosten vakuuksia vahvistetaan ja myöhemmin on tulossa myös ympäristövahinkorahasto, jota edustaja Myllykoski täällä aiemmin kyseli.

Saamelaisten oikeudet vahvistuvat hitusen. Kaivosluvan hakijan pitää selvittää vaiku-tukset saamelaisiin, ei saamelaisten itsensä. Lupamääräyksiä tulisi jatkossa antaa laajem-min saamelaisten oikeudet turvaten.

Päätösesitykset ovat askelia kohti parempaa, mutta luontoa suojelevaa työtä pitää jatkaa.

Suomen kaivoslainsäädäntö antaa käsittämättömän anteliaasti varausoikeudet mille ta-hansa yhtiölle, joka ehtii tekemään ensimmäisen varauksen. Lakiesitys ei ole juuri tuomas-sa parannuksia tähän, eikä se myöskään juurikaan lisää ihmisten oikeuksia vaikuttaa sii-hen, mitä heidän maillaan tai lähialueillaan tehdään. Maanomistajien enemmistö saisi vai-kuttaa vasta kymmenen vuoden päästä malminetsintälupaan. Kaivosyhtiöitä velvoitetaan pitämään infoja, mutta riippumatonta tietoa tämä kaivosyhtiön info ei välttämättä tarjoa.

Varausmaksuksi esitetään euroa per hehtaari. Ymmärrämme, että tällä ei suuria varauk-sia estetä eikä se isojen firmojen budjetissa tunnu edes hidasteena.

Koska Suomen mallissa mineraalien omistajuutta ei ole valtiolla, yhteiskunnan pitäisi asettaa riittävät reunaehdot ympäristön ja ihmisten suojaksi. Kysymyksen ei pitäisi olla puoluepoliittinen vaan laajasti yhteiskunnallinen, niin kuin suomalaiset ovat antaneetkin ymmärtää. Yhteiskunnalla täytyy olla selkeästi mahdollisuus määritellä, milloin malminet-sintä ei ole mahdollista ja mille alueelle kaivostoiminta ei sovellu. Ilman sitä tullaan näke-mään kansainvälisiä investointisuoja-oikeudenkäyntejä kaivosjättejä vastaan. Kaksi edus-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

kuntaa on vaatinut korjaamaan lain tältä osin. Kolin ympäristövaraus on esimerkki siitä, etteivät nykyinen tai uusikaan esitys valitettavasti tältä osin toimi.

Selkein kohta lakiesityksessä on kunnan kaavoitusmonopolin vahvistaminen kaivoslupavaiheessa. Nykyisellään epäselvän lakikohdan korjaaminen on hyvin tarpeellista.

Eduskunta oli edellyttänyt, että hallitus varmistaa kaivostoimintaa ohjaavalla lainsäädännöllä nykyistä selkeämmin muille elinkeinoille ja asumiselle tärkeiden tai luontoarvoiltaan korvaamattomien alueiden suojelun sekä varmistaa korvauskäytäntöjen oikeudenmukaisuuden haittojen kärsijöille. Toivon, että valiokuntatyössä tähän voidaan vielä paneutua.

Malminetsintä tulisi kieltää kaikilla arvokkailla luontoalueilla, luonnonsuojelualueilla ja saamelaisten kotiseutualueella. Kaivostoiminnan ehdoksi tulisi saada saamelaisten ennakkosuostumus.

Lisäksi ympäristövaikutuksen huomioimisen kynnystä pitäisi laskea, ja yhteiskuntana meidän tulee entisestään kierrättää materiaaleja, sillä maapallon kantokyky ei kestä nykyisen tasoista luonnonvarojen tuhlausta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al-Tae poissa. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

21.18 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! On tosiaan hienoa, että olemme viimein saaneet kauan odotetun kaivoslain uudistuksen eduskuntaan. Nyt tässä uudistuksessa keskustan vaatimusten mukaisesti kaivostoiminnassa annetaan jatkossa enemmän päätösvaltaa alueille ja kansalaisille. Kaivoslupan myöntämisen edellytyksenä tulee olemaan kunnan hyväksymä kaava. Päätösvallan tulee olla ilman muuta alueen asukkailla, joita kuntapäätäjät edustavat. On hyvä, että esityksessä myös parannetaan kaikkien kuntalaisten tiedonsaantia niin, että kaivosten on pidettävä vuosittain avoimia yleisötilaisuuksia. Esimerkiksi Kuusamon Juomasuon kaivoksen vuosia kestänyt prosessi on vahva muistutus siitä, että tällainen kuntalaisten päätösvaltaa vahvistava uudistus olisi pitänyt luoda jo ajat sitten, mutta hyvä, että se vihdoin on toteutumassa.

Hallituksen esitys tukee keskustan tavoitteita siitä, että kaivostoiminta sovitetaan yhteen kaivospaikkakunnan muun elinkeinotoiminnan kanssa ja että mineraalien jatkojalostus toteutetaan pääosin Suomessa. Kaivoslain uudistaminen onkin erittäin tarpeellista tässä ajassa, jossa olemme keskellä suurta energiakriisiä ja samalla kilpailu mineraaleista yhä kiihtyy. Suomen kannattaa pyrkiä omavaraisuuteen myös mineraalien osalta, kun ympäristö jätetään jälkipolville hyvässä kunnossa. Kaivosalan pelisääntöjen selkeytyminen on kaikkien ja erityisesti suomalaisten etu. Uudistus tulee karsimaan alalta pois epäluotettavia toimijoita ja tasapainottamaan alan sisäistä kilpailua.

Arvoisa puhemies! Tästä uudistuksesta on rakennettu varsin toimiva kokonaisuus, joka parantaa mahdollisuuksia harjoittaa ihmisen ja luonnon kannalta kestävämpää kaivostoimintaa. Erittäin myönteisenä seikkana tulee mainita myös se, että kun kaivosvero vielä etenee tämän syksyn aikana eduskuntaan, niin kaivosveron tuotoista suurin osa eli 60 prosenttia kanavoidaan kuntiin. Aiemmin kaivosalalla on voitu kiertää veroja varsinkin konsernilainojen avulla. Tällöin Suomessa toimiva kaivosyhtiö on lyhentänyt emoyhtiölle siltä saamaansa velkaa, jotta tuottoa ei ole jäänyt Suomessa verotettavaksi.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Tällaisten suurten uudistusten valmistelu vaatii työtä ja aikaa, mutta nyt olemme kaivosasioiden kanssa paremmassa suunnassa. Toivon kaivoslaille ja aikanaan myös kaivosverolle perusteellista ja samalla rivakkaa käsittelyä eduskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

21.21 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä täällä nyt yhtä tämän eduskuntakauden varmasti odotetuinta lakihanketta, kaivoslakia. Kansalaiset ovat ennennäkemättömällä aktiivisuudella kirittäneet tämän lain valmistelua peräti kahden kansalaisaloitteen voimin. Haluankin kiittää kansalaisaloitteiden taustalla olevia aktiiveja ja kymmeniätuhansia aloitteiden allekirjoittajia.

Kansalaiset ovat aivan oikeutetusti huolissaan, sillä kaivostoiminta ei ole nykyisin lainkaan kestäväällä pohjalla Suomessa. Pinta-alastamme jopa yli kymmenesosa on varattu kaivostoimintaan tähtäävälle malminetsinnälle. Etsintävarauksia on tehty myös luonnonsuojelualueille, saamelaisten kotiseutualueelle sekä puhtaiden järvien Saimaan ja Päijänteen rannoille. On aivan selvää, että kaivokset eivät sovi kaikkialle ja että kaivostoimintaan sisältyy usein riski peruuttamattomista, laajoista ympäristövahingoista. Kaivosten etuajo-oikeus onkin syytä poistaa, kuten kansalaiset ovat vaatineet. Ympäristöltään ja kulttuuriltaan arvokkaiden alueiden koskemattomuus on turvattava rajaamalla ne kaiken kaivostoiminnan ulkopuolelle niin sanotuiksi no-go-alueiksi, ja lupia myönnettäessä on huomioitava kaivostoiminnan koko elinkaaren aikaiset vaikutukset ympäristölle ja muulle elinkeinotoiminnalle.

Nyt käsiteltävä laki on parannus. Se on askel oikeaan suuntaan. Siinä on monia hyviä asioita, jotka vievät eteenpäin niitä tavoitteita, joita kansalaisetkin ovat tämän kansalaisaloitteen myötä vaatineet ja nostaneet esiin. On kuitenkin selvää, että myös jatkossa parannettavaa jää. Meidän onkin syytä pitää huolta siitä, että toimia tehdään myös tämän lakikäsittelyn ulkopuolella jatkossa päämäärätietoisesti.

Tässä laissa merkittävin askel oikeaan suuntaan on se, että jatkossa kaivoksen edellytykseksi tulee kuntakaava. Tämä vahvistaa kuntien mahdollisuutta vaikuttaa. Tähän asti kunta ei ole lainkaan pystynyt estämään kaivosten tuloa alueelleen. Tämä parantaa toki paljonkin paikallisten ihmisten vaikutusmahdollisuuksia ja muiden elinkeinojen asemaa. Myöskin ympäristön asema paranee, kun luonnonsuojelulakiin tehdään sovitut malminetsinnän kiellot kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa ja myös malminetsinnän ehtoja muilla valtion luonnonsuojelualueilla tiukennetaan nykyisestä.

Tämän kaivoslain lisäksi on tulossa uudistuksena ympäristövahinkorahasto, mikä pienentää sitä riskiä, että kaivoksista mahdollisesti syntyvät ympäristövahingot päätyvät veronmaksajien maksettavaksi. Hallitus on myös toteuttamassa esityksen kaivosverosta, joka toki on nyt aluksi aika pienimuotoinen mutta on askel oikeaan suuntaan ja tukee sitä kehitystä, että kaivostoiminnalle ja maaperään kajoamiselle määritellään hinta, ja sikäli myös se auttaa osaltaan pienentämään tämän toiminnan haitallisia vaikutuksia.

Työtä kuitenkin edelleen jää myös tuleville hallituksille. On tärkeää muistaa, että tilanne on se, että kaivostoiminta ei ole kestäväällä pohjalla, ja jatkossa on mahdollistettava se, että saadaan estettyä malminetsintä kokonaan luonnonsuojelualueilla ja saamelaisten kotiseutualueella ja että myöskin saadaan laskettua kynnystä sille, että ympäristövaikutukset huomioidaan täysimääräisemmin.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Jatkossa olisi jo kaivosvarausvaiheessa pystyttävä tunnistamaan eri toimintojen intressit ja olisi vertailtava erilaisten intressien toteutumista. Ympäristövaikutukset ja hankkeisiin sisältyvät ympäristöriskit on tunnistettava nykyistä paremmin, ja muiden elinkeinojen merkitys on huomioitava nykyistä paremmin. On aivan selvää, että esimerkiksi Saimaan alueelle on vaikea sovittaa samanaikaisesti sekä matkailua että kaivostoimintaa. Kaivos-hankkeet eivät saa jatkossa nauttia nykyisenkaltaista etuajo-oikeutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

21.25 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Haluan tähän loppuun sanoa, että nyt mielestäni lakia ollaan viemässä oikeaan suuntaan. Tästä oivallisena esimerkkinä on esimerkiksi se, että paikallinen hyväksyttävyyys paranee, kun kunnat saavat lisää päätätävältä asiassa. Toisaalta vuoropuhelu lisääntyy, kun maanomistajia kuullaan jatkossa paremmin. Niin ikään jatkossa olisi annettava tarpeelliset lupamääräykset puuston ynnä muun sellaisen kasvillisuuden säilyttämiseen ja uusiin istutuksiin kaivostoiminnan aikana ja niin edelleen.

Eli nyt käsittelyssä oleva esitys on askel oikeaan suuntaan. Kaivannaisteollisuudessa on maallemme edelleen mahdollisuuksia, kun asioita viedään oikealla tavalla eteenpäin. Ja tahdon kiittää muita kollegoita. Täällä on aivan loistavia puheenvuoroja ollut tänään tästäkin asiakohdasta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 114/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.37 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esityksen tarkoituksena on hallitusohjelman mukaisesti edistää työperusteisten oleskelulupien nopeaa ja sujuvaa käsittelyä. Suomen hidastuva väestönkasvu, nopeasti vanheneva väestörakenne ja työikäisen väestön väheneminen aiheuttavat meillä haasteita huoltosuhteelle, työvoiman saatavuudelle ja kestävyysvajeen taittamiselle. Tosiasia on, että Suomen

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

väestö ja työllisten määrä kasvavat ainoastaan maahanmuuton kautta. Ilman maahanmuuttoa Suomen työikäinen väestö vanhenee kymmenillä tuhansilla vuodessa, ja 2000-luvulla työntekijöiden määrä olisi laskenut ilman vieraskielistä työvoimaa.

Parhaista yritysten kasvua vahvistavista osajista käydään tällä hetkellä kovaa globaalia kilpailua. Suomella on OECD-maista suurin pula korkeaa osaamista omaavista työntekijöistä. Suomi on sijalla 18 OECD:n julkaisemassa osajien houkuttelevuutta koskevassa maavertailussa, jossa kaikki muut pohjoismaat ja Viro sijoittuivat Suomea paremmin.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on muuttaa työperusteista oleskelulupajärjestelmää siten, että se tukee Suomen tavoitteita kansainvälisen kasvun ja kilpailukyvyn vahvistamisessa sekä tukee osajien houkuttelua ja työperäisen maahanmuuton volyymin kasvattamista. Haluamme tehdä Suomesta entistä houkuttelevamman kohdemaan investoida, sijoittaa, tehdä töitä, harjoittaa elinkeinoa ja asua.

Työperusteisten oleskelulupien keskeisiksi ongelmiksi on tunnistettu prosessin pullonkaulat ja hakemuskäsittelyn kokonaiskesto. Hitaat lupaprosessit vaikeuttavat osajien rekrytoimista ulkomailta yritysten ja tki-toiminnan tarpeisiin, ja ne ovat myös mainehaitta työnantajien ja osajien keskuudessa. Tämä vaikeuttaa työmarkkinoiden toimivuutta.

Voimassa oleva ulkomaalaislain työntekoa ja yrittäjyyttä koskeva sääntely on vanhentunutta eikä vastaa niihin tarpeisiin, joita meillä on sujuvan ja nopean lupamenettelyn ja tehokkaamman valvonnan osalta. Jo nyt 80 prosenttia työntekoon perustuvista hakemuksista ratkaistaan myönteisesti, mutta sääntelyn niukkuus ja epätarkkuus ovat aiheuttaneet lupaprosesseihin turhia viiveitä.

Ulkomaalaislain uudistuksella edistämme oleskelulupaprosessien sujuvuutta, joka on keskeinen tekijä osajien houkuttelussa rekrytoinnin ja integroitumisen näkökulmasta. Hallitus on asettanut tavoitteeksi, että työ- ja koulutusperusteisten hakemusten käsittely kestäisi keskimäärin enintään yhden kuukauden. Tavoittelemme lyhempien käsittelyaikojen lisäksi sujuvaa prosessia niin työnantajille kuin tänne tuleville. Tavoitteenamme on, että prosessi on mahdollisimman pitkälle automatisoitu, mikä mahdollistaa sekä nopean että tasalaatuisen käsittelyn. Tämän myötä resursseja voidaan kohdentaa tehokkaammin niihin hakemuksiin, jotka vaativat enemmän tarkastelua, kun hakemukset seulotaan automaation avulla.

Päätöksenteossa hyödynnetään viranomaisten rekistereissä jo olevaa tietoa, jolloin esimerkiksi työnantajan taustat on mahdollista selvittää niistä eikä työnantajan ole yleensä tarpeen toimittaa selvityksiä. Hakijoiden ja työnantajien verkkoasioinnin merkittävä lisääminen on keskeistä hakemusmenettelyn nopeuttamiseksi. Kun menettely tapahtuu sähköisessä ympäristössä ja paperityö vähenee, edellytykset nopealle päätöksenteolle ovat hyvät. Verkkoasioinnin tulee olla mutkatonta ja nopeaa, jotta yhä useampi jättäisi hakemuksensa verkossa.

Esityksessä selkeytetään luvan myöntämisen edellytyksiä, jolloin asiakkaan sekä työnantajan on helpompi liittää tarvittavat tiedot mukaan heti hakemusvaiheessa. Mitä täydellisemmät tiedot hakemuksessa on, sitä nopeammin asia saadaan ratkaistua.

On syytä huomata, että lupaprosessien sujuvoittamista ei tehdä työvoiman hyväksikäytön kustannuksella. Hallitus on tehnyt jo aiemmin useita lakimuutoksia ja toimia ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäytön estämiseksi, ja työtä jatketaan tälläkin esityksellä. Hakemusten riskiperusteinen käsittely mahdollistaa ennakkovalvonnan resurssien suuntaamiseksi niihin tapauksiin, joissa on hälytysmerkkejä. Työnantajalle määritellyt selkeät vastuut mahdollistavat selkeämmät seuraamukset rikkomuksista. Myös Migri saa oikeu-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

den pidättäytyä hakemusmenettelystä työperusteisissa luvissa niiden työnantajien kohdalla, jotka ovat toistuvasti laiminlyöneet velvoitteitaan. Tämän pidättäytymispäätöksen maksimivoimassaoloaika myös pidennettäisiin nykyisestä kuudesta kuukaudesta vuoteen.

Työvoiman saatavuusharkintaa ei poisteta tai heikennetä tässä esityksessä. Hallitusohjelmassa olemme sitoutuneet siihen, että työperäisessä maahanmuutossa noudatetaan EU- ja Eta-alueen ulkopuoliseen työvoimaan sovellettavaa saatavuusharkintaa eurooppalaisen valtavirran mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Mainitsen seuraavaksi joitakin konkreettisia ehdotuksia, joita hallituksen esitys sisältää lupamenettelyn sujuvoittamiseksi ja nopeuttamiseksi:

Kaikkia työntekoon perustuvia oleskelulupia koskien esitetään säädettäväksi yhteisistä luvan myöntämisen edellytyksistä. Lakiin auki kirjoitetut edellytykset edistävät lupamenettelyn läpinäkyvyyttä. Työnantajan roolia kasvatettaisiin lupaprosessissa, koska tällä on kattavimmat tiedot työstä ja työolosuhteista, joihin oleskelulupaa haetaan. Jatkossa kaikkien työn perusteella myönnettävien oleskelulupien osalta säädettäisiin selkeästi, minkä tietojen antaminen on työntekijän ja minkä työnantajan vastuulla. Työnantajalle säädettävä nykyistä selkeämpi selvittämisvelvollisuus mahdollistaa myös aiemmin mainitsemani pidättäytymispäätöksen käytön laajentamisen, kun velvollisuuksien rikkominen on helpommin osoitettavissa kaikissa lupakategorioissa.

Laissa esitetään säädettävän työnantajan sertifiointista. Se olisi tarkoitettu hallinnollisen taakan keventämiseen isoille työnantajille, jotka rekrytoivat paljon ulkomaista työvoimaa. Saadakseen sertifiointin työnantajan tulisi olla huolehtinut työnantajavelvoitteistaan, olla taloudellisesti vakaa ja osoittaa kokemusta asiallisesti hoidetuista aiemmista oleskelulupaprosesseista. Sertifiointin myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin asetuksella, jotta voidaan seurata uutena käyttöön otettavan sertifiointijärjestelmän toimivuutta ja tarvittaessa tehdä muutoksia lain säätämistä ketterämmin. On huomattava, että oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä ei tingitä vaan ne olisivat samat kuin ei-sertifioitujen työnantajien kohdalla. Sertifiointi voitaisiin myös peruuttaa, jos epäkohtia havaitaan. Sertifiointin uudelleen hakemiselle voitaisiin asettaa karenssiaika.

Lisäksi säädettäisiin myös erityisasiantuntijan oleskeluluvasta. Tällä hetkellä lupamenettely perustuu erityisasiantuntijan kohdalla pitkälti vakiintuneeseen hallintomenettelyyn eikä luvan myöntämisen edellytyksistä säädetä tarkasti. Nyt esitetään säädettävän luvan myöntämisen edellytyksenä olevasta minimibruttopalkkatasosta, joka tulisi ylittää. Palkkarajaa ei jatkossa voisi myöskään kerryttää enää luontoiseduilla. Tämä lisää prosessin läpinäkyvyyttä ja tukee myös automatisaation käyttöä.

Oleskeluluvan hakeminen on prosessi, joka alkaa usein ulkomailla. Oleskeluluvan hakemiseen ulkomailla tai Suomessa ei esitetä muutosta. Verkkoasioinnin lisääminen sujuvoittaa kuitenkin prosessia selkeästi. Tunnistaminen tapahtuu ulkomailla Suomen edustustossa tai ulkoisen palveluntarjoajan toimesta. Jos hakijaa olisi kuultava suullisesti, esitämme, että Maahanmuuttovirasto voisi kuulla hakijaa etäyhteyden välityksellä. Muutos myös sujuvoittaisi prosessia sekä hakijan että myös Maahanmuuttoviraston osalta.

Työnantajan selkeät velvollisuudet ja tarkempi lupaedellytysten sääntely mahdollistavat myös työsuojeluviranomaisille ulkomaalaislain noudattamisen tehokkaamman valvonnan. Työnantajan ulkomaalaisrikkomuksen säännöstä ehdotetaan täsmennettävän siten, että on helpompi todeta, koska ulkomaalaisen työnteko on luvaton.

Arvoisa puhemies! Oleskelulupaprosessien nopeuttaminen on mittava kokonaisuus, joka edellyttää lainsäädännön uudistamisen lisäksi prosessiuudistuksia, menettelytapojen

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

kehittämistä ja laajamittaista järjestelmäkehitystä. Sujuva lupakäsittely on kuitenkin vain osa työperusteisen maahanmuuton sujuvoittamista. Käynnissä on laaja kattaus erilaisia toimia, joilla edistämme kansainvälisten osaajien houkuttelua ja Suomeen juurtumista.

Tällä hallituskaudella edistämme osaajien maahanmuuttoa työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön koordinoimalla Talent Boost -toimenpideohjelmalla. Keskeisiä toimia ovat osaavan työvoiman houkuttelu, oleskelulupien käsittelyaikojen lyhentäminen ja työn perusteella muuttaneiden asettautumisen ja kotoutumisen tukeminen. Pitkän aikavälin konkreettisten toimien ja tavoitteiden, koulutuksen ja työperäisen maahanmuuton edistämiseksi hallitus linjasi asiaa koskevassa tiekartassa viime syksynä, ja näiden linjausten toimeenpano on hyvässä vauhdissa. Vaikuttavat ratkaisut vaativat pitkäjänteistä sitoutumista toimintojen kehittämiseen ja myös resursointiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

17.47 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Kyllä, hallituksella on todella laaja kattaus erilaisia toimia maahanmuuton lisäämiseksi, sillä tässäkin salissa tunnutaan nyt joka päivä puhuttavan tästä asiasta syystä tai toisesta. Hallitus on myös hyvin, hyvin huolissaan siitä, että pitäisi saada tänne lisää työvoimaa, mutta maahanmuutollako te aiotte tämän terveydenhuollon kriisinkin ratkaista? Siltä se vähän kuulostaa.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on jatkumoa Marinin hallituksen esityksille, joissa pyritään lisäämään Suomeen erilaista maahanmuuttoa — sitä sanotaan toki tässä työperäiseksi — työperäistä sekä humanitääristä. Ja täytyy nyt todeta, että ihmettelen hieman sitä, että meillä puhutaan koko ajan työntekijäpulasta, osaajapulasta, tarvitaan korkeakoulutettuja osaajia maahan. Heinäkuun tilastojen mukaan maassa oli yli 270 000 työtöntä ihmistä. Heistä 49 000 oli maahanmuuttajia, vieraskielisiä, ja näistä vieraskielisistä 22 prosenttia on korkeakoulutettuja. Hämmästelen suunnattomasti, että sen sijaan, että pyrkisitte työllistämään jo maassa olevia töihin, kun heitä tuntuu täällä olevan, te pyritte vain tuomaan lisää lainsäädäntöä, jolla helpommin maahan päästään.

Ja täytyy kyllä sanoa, että kun meillä on SDP:n johtama vasemmistohallitus tässä maassa, niin tämä on nyt toinen esitys tänään, jota ammattiliitot vastustavat. Siis ammattiliitot vastustavat vasemmiston esityksiä, joten silloin täytyy sanoa, että jotakin niissä todennäköisimmin täytyy olla pielessä.

Mutta käydään muutamia tilastotietoja läpi. Meillä puhutaan hyvin usein erityisasiantuntijoista tai -osaajista tai moniosaajista. Näitä erityisasiantuntijoita on tähän mennessä tullut tänä vuonna noin 1 500 Suomeen, ja kun se kokonaismäärä työperäisestä maahanmuutosta on kuitenkin lähestulkoon 12 000, niin kyllä se aika häviävän pieni osa on. Nämä erityisasiantuntijan oleskeluluvalla tulijat ovat juuri niitä, jotka ovat korkeakoulutettuja ja tienaa vähintään sen 3 000 euroa kuukaudessa. Loput tulevat halpatyövoimaksi Suomeen, ja jotta meille voi päästä työperäisellä luvalla, niin palkan pitää olla pikkasen reilu 1 200 euroa. No, kukin meistä ymmärtää sen, että ei pääkaupunkiseudulla elä tällä rahalla ilman, että saa tulonsiirtoja.

Ja on hyvä huomata sekin, että meidän asumisperusteinen sosiaaliturva on käytössä kaikilla tulijoilla silloin, kun he tienaa 716 euroa kuukaudessa eli käytännössä katsoen osaaikaisesti työskentelevät maassa. Nyt jos mietitään, kuinka paljon 1 200 eurosta, puhumatkaan 700 eurosta maksetaan veroja, niin kyllä valitettavasti on niin, että meillä nämä tu-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

lonsiirrot muodostavat varsin suuren osan näiden ihmisten toimeentulosta, ja tämä ei ole kyllä kestävässä tässä maassa.

Itse asiassa ensimmäistä kertaa näen, että asiantuntijalausunnoissa on tähän kiinnitetty huomiota. Näin kirjoittaa myös Rakennusliitto. He ovat todenneet omassa lausunnossaan, että volyymien lisääminen uhkaa lopullisesti rapauttaa lailliset työehdot. Kansantaloudellisestikaan ei ole järkevää, että meillä lisääntyisi kehittyvissä maissa tunnettu ilmiö ”race to the bottom”, jossa työntekijän palkka ei riitä asumiseen ja elämiseen perheen kasvattamisesta puhumattakaan.

Mutta sitähän itse asiassa Marinin hallitus tekee tällä hetkellä. Me otamme ja pyrimme haalimaan maahan sellaisia työntekijöitä, jotka joutuvat sitä elämistensä maksamaan tulonsiirtojen mukana, ja tässä tulee... Itse asiassa tämä on hyvin mielenkiintoista, koska voitaisiin ajatella, tavan ihminen ajattelee, että hirveän hyvä, että joo, työperäinen maahanmuutto ja ihminen tulee tänne ja tekee töitä. Juu, varmasti näin, mutta jos tämä ei maksa veroja edes sen verran kuin hänelle kuukaudessa maksetaan tulonsiirtoja, niin se ei ole järkevää. Sen lisäksi se sakkauttaa ja rapauttaa meidän peruspalveluita, koska ei kahden litran ilmapalloon voi tunkea neljää litraa ilmaa. Se räjähtää. Näin on käynyt varhaiskasvatuksessa, näin on käynyt terveydenhuollossa. Mutta ehkä tällä hallituskaudella tähän ei tulla kiinnittämään huomiota. [Hussein al-Tae: Mitään ratkaisuja ei ole kuultu!] — Nyt minä kerron, mikä täällä on ongelma, mennään sitten ratkaisuihin.

Sitten on todettava myöskin se, että SAK, joka ymmärtääkseni on hyvin lähellä SDP:tä, toteaa, että tässä laissa esitetty työnantajien sertifiointi ei missään nimessä ole kannatettavaa. He toteavat, että kiinnijäämisen riski on pieni ja sanktiot lähes olemattomia. Näin on, ja kun me vielä tiedämme sen, että meillä on yhä paheneva ihmiskauppaongelma muun muassa pääkaupunkiseudulla, niin kyllä hämmästelen suunnattomasti, että tässä pyritään vain tekemään nopeita väyliä tulla Suomeen, tulla matalapalkkatyöhön sen sijaan, että me pohtisimme, millä ehkäistään työperäistä hyväksikäyttöä ja ihmiskauppaa ja minkälainen maahanmuutto ylipäättänsä tähän maahan on tämän vastaanottavan yhteiskunnan edun mukaista. Se on itse asiassa valitettavasti kokonaan tästä unohtunut.

Enpä paljon toivoani pohdi vihreiden osalta, mutta sen sijaan SDP:n osalta kyllä sopisi olla hiukan vastuullisempia esityksiä, joita tähän saliin tuodaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

17.54 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Suomessa tarvitaan runsaasti ammattitaitoista ja osaavaa työvoimaa eri aloilla. Työlupien sujuva käsittely ilman tarpeetonta byrokratiaa on tärkeä palanen, kun maataamme yritetään tehdä houkuttelevammaksi osaajille. Ulkomaalaislain uudistamisen yhtenä tavoitteena on lyhentää työperusteisten oleskelulupien käsittelyaikaa kuukauteen. Nykytilanteessa on usein nähty, että byrokratian rattaissa käsittelyajat ovat kohtuuttoman pitkiä. On tärkeää, että tähän nyt saadaan muutos.

Arvoisa puhemies! Maatalouden kausityöt tarvitsevat tekijänsä. Kausityöläisten työlu-paprosessissa on viime vuosina ollut runsaasti ja monipuolisesti parantamisen varaa. Toivottavasti tilannetta nyt saadaan korjatuksi. Kotimaisen elintarviketuotannon merkitys huoltovarmuuden näkökulmasta alkaa olla kaikille selvää. Tähän liittyy myös maatalouden kannattavuuskriisi, joka tietysti tarvitsee omat ratkaisunsa, mutta se on tietenkin kokonaan eri veisu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

17.55 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Suomen alhainen syntyvyys ja väestön ikääntyminen on johtanut nykytilanteeseen, jossa työmarkkinoilta poistuu eläkkeelle enemmän ihmisiä kuin nuoria tulee tilalle. Työvoimapulan ratkaisuksi tarvitsemme maahanmuuttoa. Tässä esitys työperäisen maahanmuuton helpottamisesta ja nopeuttamisesta on varsin tervetullut.

Hallitus on ottanut yhdeksi kärkitavoitteekseen työperäisen maahanmuuton helpottamisen, jotta saisimme hyvinvointivaltiomme turvattua ja talouden kasvuun. Työvoimamarkkinoiden edustajat ovat samaa mieltä: työperusteista maahanmuuttoa on lisättävä ja helpotettava sekä Suomesta tehtävä houkuttelevampi kohde kansainvälisille osaajille. Keskuskauppakamarin kyselyn mukaan lähes 75 prosenttia yrityksistä tarvitsee lisää osaavaa työvoimaa. Heiltä puuttuu työvoimaa.

Pula työvoimasta on kasvun este joka kolmannessa palvelualan yrityksessä, ja teknologiateollisuus tarvitsee kymmenen vuoden sisällä 130 000 uutta osaajaa. Hoitajapula on meille kaikille tuttu, sote-ala laajemminkin, varhaiskasvatus, ohjelmistokehitys — voidaan valita oikeastaan mikä tahansa ala ja mikä tahansa tapaaminen, kontakti, jota yrityspuolelta, kunnan, julkisen sektorin puolelta tulee, ja työvoimapula on se, joka nostetaan esiin keskustelussa. Oikeastaan perussuomalaisille kysymys: Minkälaista Suomea te haluatte kehittää näillä linjoilla? Sellaistako, joka näivetty? [Mari Rantasen välihuuto]

Keskuskauppakamarin kyselyssä vain noin kuudella prosentilla vastaajista, näistä maahanmuuttajia työllistäneistä, on ollut negatiivisia kokemuksia. Siis lähes kaikki ovat tyytyväisiä, ja tämä on todella hieno tulos, vaikka meidän yhteiskunnan ilmapiiri valitettavan kriittinen tuntuu olevan ja eurooppalaisissa mittauksissa ollaan Euroopan rasisisin maa.

On hienoa, että ulkomaalaislakia uudistetaan, sillä ulkomaalaisten kohtaamia haasteita Suomen työmarkkinoilla ovat muun muassa lupaprosessien hitaus, kielikoulutuksen puute ja byrokratia. Me ollaan nähty useita kuvia jonoista, joissa työlupia ja oleskelulupia jonoetaan pakkasessa ulkona, ja tätäkään ei olla kovin helposti saatu kuntoon.

Vaikka esitys on pääpiirteissään hyvä, niin muutamia kehitysajatuksia siihen vielä.

Esimerkiksi tämä työnantajien sertifiointi, joka on Ruotsissa jo toimiva menetelmä: sen kriteerit ovat melko tiukkoja tässä esityksessä. Arviolta noin kaksisataa yritystä Suomessa täyttäisi tämän sertifiointin kriteerit, jos ne jäivät eduskuntakäsittelyn jälkeen tällaisiksi. Käytännössä tämä tarkoittaa, että uudet ja pienet yritykset eivät pääse sertifiointiin piiriin lainkaan ja kasvuyritykset voivat jäädä usein myös ulkopuolelle, koska vaatimuksena on positiivinen tulos, ja kasvuyritykset vaativat investointeja. Kriteerien sijaan olisi parempi tehdä esimerkiksi tarkastelu kahden edellisen vuoden ajalta ja luopua tulosvaatimuksesta. Aiempien oleskelulupien edellytystä voisi myös helpottaa.

Lisäksi tässä tämä erityisasiantuntijan oleskeluluvan palkkavaatimus itse asiassa — toisin kuin perussuomalaisten puheessa väitettiin — kiristyy, koska tämä nykyinen 3 000:n vaatimus on nyt palkansaajan keskimääräinen bruttoansio, se on määritelty näin, ja kun sen tarkistaa, niin Tilastokeskuksen mukaan se on 3 400 euroa. Tämmöistä kiristämistarvetta ei mielestäni kyllä ole.

Meillä on valtava tarve osaavalle työvoimalle, ja tarvitsemme lisää maahanmuuttoa. Nämä muutokset tulevat helpottamaan sitä jonkun verran, mutta selkeä tarve lisätoimille jää myös.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.00 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Aina kysytään, miksi perussuomalaiset puhuvat joka päivä maahanmuutosta. No, koska hallitus tuo joka päivä tänne istuntosaliin uusia esityksiä, joilla sitä maahanmuuttoa yritetään tavalla tai toisella helpottaa. Ilmeisesti siinä jotain tuloksia on tullutkin, koska esimerkiksi tänä vuonna 22 on tehty taas uusia ennätysjä ulkomaalaisen halpatyövoiman maahan tuomisessa. Tässä puhutaan harhauttavilla termeillä osaajista, kun todellisuudessa tarkoitetaan käytännössä kuitenkin halpatyövoimaa, joka tulee tekemään Suomeen työtä sellaisilla ehdoilla, joihin suomalaiset eivät suostuisi. Teille uutiset kertoakseni voin sanoa, että eivätpä nämä maahanmuuttajatkaan kovin pitkään tule siihen työntekoon suomalaisia huonommilla ehdoilla suostumaan, vaan siirtyvät sosiaaliturvan asiakkaiksi.

Tosiasia on se, että meillä ei ole työvoimapulaa, vaan meillä on työn ja työn teettämisen kannattavuuskriisi. Meillä ei kannata tehdä työtä tai teettää työtä. Miksi Suomi sijoittuu huonosti tilastoissa maista, mihin halutaan muuttaa? No, koska täällä ovat elämisen ja asuminen kustannukset niin korkeita ja täällä on verotus niin korkea — kuulostaako tutulta? Ei näitä asioita saada ratkaistua mitään työlupia polkumyymällä. Jos maahanmuutto olisi ratkaisu tähän niin sanottuun työvoimapulaan, niin miten selitätte sen, että maassa jo olevat ulkomaalaiset eivät työllisty tämän paremmin?

Muistutan myös, että aina, kun puhutaan näistä työperäisistä maahanmuuton kysymyksistä, tarkoitetaan EU:n ulkopuolista maahanmuuttoa. Miksi me tarvitsemme EU:n ulkopuolista maahanmuuttoa? Miksi EU:n sisämarkkina-alue ei riittäisi meille työvoiman saatavuuden ongelmiin, jos olettaisimme, että Suomessa sellainen työvoiman saatavuuden ongelma todellisuudessa olisi? Millä perusteella ulkomailta tulevat työntekijät ovat osaavampia kuin suomalaisen koulutusjärjestelmän läpikäyneet? Suomessa on käyty peruskoulua yhdeksän vuotta, keskiastetta vähintään kolme—neljä vuotta, ehkä korkea-astetta, ja sitten ollaan työttöminä. Millä perusteilla ulkomailta tulevat olisivat osaavampia kuin nämä äidinkielenään suomen kieltä puhuvat henkilöt, jotka ovat nyt työttöminä? Ei nyt puhuta väärillä termeillä, ei nyt sekoiteta, vaan puhutaan asioista niin kuin ne ovat.

Tästä esityksestä lausuntopalaute — jopa ammattiliitoilta — on erittäin tyrmäävää. Sen perusteella, mitä lausunnossa sanotaan, tämä esitys olisi suorastaan vahingollinen suomalaisten työmarkkinoiden kannalta. Niinpä tätä ei missään tapauksessa tule edistää nykyisessä muodossaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kaleva, poissa. — Edustaja al-Taee.

18.02 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on kyse siitä, että todella viime aikoina on ollut tilanne, jossa suomalaiset yritykset ovat kovasti halunneet työntekijöitä, mutta eivät ole onnistuneet niitä saamaan sisämarkkinoilta. Meillä on valitettava tilanne, jossa työntekijä ja työnantaja eivät kohtaa, ja viime hallituskaudella yritettiin esimerkiksi tämmöisen aktiivimallin kautta saada aikaiseksi tähän ratkaisu, ja sekin epäonnistui todella pahasti.

No, onko sitten ulkomailta tuleva työvoima hyvä ratkaisu? [Mari Rantasen välihuuto] No, ehkä osittain on. 75 prosenttia suomalaisista yrityksistä kertoo tarvitsevansa työvoimaa, ja sen työvoiman voi saada tai haluta tuolta ulkomailta.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Nostaisin tähän uudistukseen liittyen muutaman asian. Ensinnäkin, nyt on ollut uutisissa, että Helsingissä ei ole ajettu metroa sen takia, koska ei ole ollut kuljettajia. Tämä on yksi sellainen asia, johon täytyy tarkentaa: onko niin, että meillä ei ole metronkuljettajia, raitiovaunukuljettajia tai bussinkuljettajia? Ovatko meillä nämä peruspalvelut nyt menossa niin huonoon kuntoon todella, että me emme pärjää enää pelkästään suomalaisella työvoimalla, ja jos ovat, niin onko ainoa ratkaisu tämä ulkomaalainen työvoima? Jos on, niin tämä laki on ehdottomasti paikallaan.

Sitten toinen kysymys, joka liittyy tähän lain kokonaisuuteen. Yksi asia, joka on noussut paljon keskusteluissa esiin viime aikoina, on ollut se, että nykyiset opiskelijat — Suomessa opiskelevat suomalaiset opiskelijat tai ulkomaalaiset opiskelijat — työllistyvät, heistä noin 10 000 vaeltaa ja lähtee Suomesta, ehkä EU:n markkinoille, ehkä muille markkinoille. Se ei välttämättä ole EU:n kokonaisuuden kannalta huono asia, mutta se on Suomen kannalta kuitenkin todella vaikea asia. Meiltä noin 10 000 ihmistä lähtee vuodessa. Mitä voisimme tehdä, jotta meidän pitovoimamme näistä opiskelijoista vahvistuisi suomalaisissa yliopistoissa ja korkeakouluissa? Miten varmistamme, että näille ihmisille löytyy työpaikkoja tästä maasta ja että tämä maa on kaikille suomalaisille ja Suomessa opiskeleville houkutteleva maa jäädä työskentelemään?

Toinen kysymys, joka on noussut viime aikoina, on ollut se, että yli 30 000 ukrainalaista on tullut Suomeen viime aikoina. Miten voimme valjastaa? Nämä ihmiset ovat tunnettuja siitä, että rakastavat työtä, tekevät sitä hyvin ahkerasti. Suomalaiset tuntevat heidät muun muassa kausityöntekijöinä. Miten me voimme varmistaa, että juuri heille löytyy erilaisia, omaan ammattiinsa ja osaamiseensa soveltuvaa työtä, ja millä tavalla tätä, arvon ministeri, on tarkasteltu viime aikoina?

Sitten vielä tähän lakiin liittyvää ihan tässä kiitoksen sanojen muodossa: Tämä elektroninen tunnistautumisen, sertifiointi, ja nämä muut kysymykset ovat hyviä myös siksi, että viime aikoina esimerkiksi eräs suomalainen tietotekniikan alan yhtiö on sanonut, että heidän intialaiset it-alan asiantuntijansa perheineen jonottavat monia tunteja poliisilaitoksen ulkopuolella tunnistautumista varten. Tämän koetaan olevan alentavaa, mutta se on ennen kaikkea sitä, että se kertoo myöskin siitä, että meidän järjestelmämme on niin heikko, että me emme pysty järjestämään ja mahdollistamaan sellaisille ihmisille, joille on jo myönnetty viisumi ja jotka ovat tulleet sen viisumin varassa tänne maahan, tunnistautumista suomalaisilla poliisiasemilla niin, että se sujuisi jouhevasti. Tämä on sellainen kysymys, jota toivon, että työministeriö ja sisäministeriö pohtisivat keskenään ja ratkaisisivat.

Mitä muuta? No, toinen kysymys, joka viime aikoina on noussut esiin, on ollut tämä, että hyvin moni ihminen on saanut työntekomahdollisuuden Suomessa, ja tästä kiitos työvoimapalveluille, että se on ollut mahdollista. Mutta sitten kun tämä henkilö on saanut ensin työsopimuksen ja sitten työluvan mahdollisuuden, kun näissä prosesseissa saada tämä henkilö maahan tai saada tälle ihmiselle työoleskelulupa on kestänyt yli kuusi kuukautta, niin työpaikka on mennyt alta. Ja tämä laki ja uudistushan nyt keskittyy nimenomaan siihen, että kuukaudessa tämäkin asia tulisi ratkaista.

Sitten viimeinen kommentti, arvoisa puhemies, liittyy Suomen vetovoimaan ylipäänsä. Se ei todella auta meitä, että Suomi on yksi Euroopan ahdasmielisimmistä maista, kun kyseessä ovat maahanmuuttoon liittyvät kysymykset. Se ei todellakaan auta meitä. Se ei auta niitä markkinatalouteen uskovia yrityksiä, se ei auta suomalaisia ihmisiä, jotka työskentelevät tuolla kylillä ja etsivät työntekijöitä. Se ei auta ketään, koska tällä hetkellä, kun hyvin monet bulgarialaiset, romanialaiset, hyvin monesta maasta olevat ihmiset, osaajat EU:n si-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

säpuolelta ja EU:n ulkopuolelta etsivät työpaikkaa, Suomi ei ole ensimmäinen kohde, vaan Ranska voi olla ensimmäinen kohde, Saksa voi olla ensimmäinen kohde, jopa Espanja. Suomi ei ole tällä hetkellä ensimmäinen kohde. Se ei ole Euroopan ja Pohjoismaiden houkuttelevin maa, ja minun mielestäni meidän täytyisi eduskuntana yhteisesti pohtia, miten me Suomesta tekisimme houkuttelevamman maan tehdä täällä töitä, elää, kasvattaa perheensä ja voida hyvin ja kuulua myöskin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen.

18.08 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Suomi tuntuu olevan kyllä hyvin houkutteleva maa. Meillä on nimittäin erinomainen houkuttelukey, ja sen nimi on Kela. Kyllä tänne vaan tullaan pikemminkin muuta tekemään kuin työtä.

Mutta täytyy tähän nyt vielä ihmetellä sitä, että täällä on nyt tuotu esiin se, että yritykset eivät saa työntekijöitä. No, ulkomailtako ne heitä saavat, kun meillä on maassa heinäkuun tilastojen mukaan yli 270 000 työtöntä ja heistä yli 49 000 on vieraskielisiä. On se nyt kummallista, etteivät yritykset saa näistä kenestäkään työntekijää tässä maassa, vaan nyt täytyy kolmansien maiden kansalaisille tehdä näitä helpotuksia, lähestulkoon joka päivä tähän saliin tuodaan jotakin uutta. Jos eivät yritykset löydä, niin ottakaa nyt hyvänen aika yhteyttä TE-keskuksiin. Siellä näitä ihmisiä on.

Ja sekin on sanottava, että kun Keskuskauppakamarin tutkimuksen mukaan, mikä täällä esiteltiin, yritykset ovat hyvin tyytyväisiä maahanmuuttajataustaisiin työntekijöihin, niin mikä kumma on sitten siinä, että heitä on työttöminä yli 49 000. Sieltä voisivat nyt yritykset näin ensi alkuun kysellä itsellensä työntekijöitä.

Sitten on pakko nostaa kyllä vielä uudestaan tämä, minkä edustaja Mäkelä ihan erinomaisesti tässä toi, että jos meillä on omassa maassa yli 270 000 työtöntä ja meillä on 500 miljoonan ihmisen avoin työmarkkina eli EU-alue tässä, niin on jokseenkin outoa, että me joudumme hakemaan työntekijöitä aivan toiselta puolelta maapalloa. Meidän ongelma on minun nähdäkseni se, kun tässä edustaja al-Tae puheenvuoroni aikana huuteli niitä ratkaisuja ja vaihtoehtoja, että jotta me voisimme tehdä asioita kestävästi, ei siis niin, että meille tuodaan maahan ihmisiä, jotka tekevät pienellä palkalla työtä ja täydentävät elämisen kustannuksiansa sosiaaliturvalla, niin silloin täytyisi olla näiden sääntöjen selkeät, siis niin, että täällä on maksettava palkka, jolla ihminen tulee toimeen. Itse asiassa aika monessa Euroopan maassa on järjestelmä, jossa ensimmäiseen kolmeen vuoteen ei ole oikeutettu sosiaaliturvaan ja sosiaaliturvaan, se voi olla jopa vähän pidempikin se patka, mutta meillähän se tulee saman tien, heti kun sinulla on 716 euroa kuukaudessa palkkaa, ja se on kyllä iso ongelma tässä. Sen lisäksi, että näillä sääntelyillä ehkäistään taloudellisesti suomalaisille veronmaksajille epäedullinen toiminta, niin vaatimalla riittävä palkkataso me ennaltaehkäisemme myöskin työperäistä hyväksikäyttöä ja ihmiskauppaa, ja siltä osin perussuomalaiset tekisivät nämä asiat täysin toisin kuin nyt Marinin hallitus tekee.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Tae.

18.11 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Tässä on vissi totuus kyllä kollegan suusta. Kysyisinkin ministeriltä: miten tämä valvontapuoli nyt tehostetaan ja varmistetaan, että tällaista riistoa, ihmiskauppaa ei tule? Tiedän, että hallituksella on ollut toimia tähän liittyen aikaisemmin, mutta miten me varmistamme jatkossa, että riistoa ei tapahdu ja että se

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

palkkataso on sen tyyppinen, että ihmiset eivät joudu ensimmäisen kriisin tullessa sosiaaliturvan varaan. Minun mielestäni tämä on hyvä kysymys, jota täytyy katsoa.

Toinen kysymys liittyy näihin olemassa oleviin maahanmuuttajataustaisiin tai vieraskielisiin, jotka löytyvät Suomesta, joilla on korkea koulutus. Kysyisin arvon ministeriltä, millä tavalla tämä kohtaanto nyt sitten katsottaisiin. Tiedän, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulle ja suuriin kuntiin on keskittynyt, totta kai ja ymmärrettävistä syistä, monia vieraskielisiä. He kokevat turvaa omassa porukassa ja löytävät myöskin palveluita helpommin, muun muassa kauppaa, ruokaa ja ihan näitä perusasioita. Mutta kysyisin, millä tavalla me voisimme kunnissa paremmin houkutella näitä ihmisiä työllistymään sellaisissa paikoissa, joissa ehkä heillä ei ole sitä omaa väkeä ja omaa yhteisöä ja omaa turvaa, mahdollisuuksia oman kielen käyttöön, mutta kuitenkin löytyisi se työpaikka? Mikä olisi sellainen porkkana, että Kauhavalle saadaan autokorjaamoon työntekijöitä tai esimerkiksi maanviljelyyn ihmisiä pääkaupunkiseudulta siirtymään näihin kuntiin? Onko tämäntyyppistä kokeiltu, ja mitkä voisivat olla porkkanat tähän suuntaan?

Puhemies Matti Vanhanen: Tähän kysymykseen käytettävissä oleva aika vähitellen alkaa valua loppuun. Mikäli ministeri haluaa ottaa osaa keskusteluun vielä, niin olkaa hyvä. — Ministeri Haatainen.

18.13 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Kiitos näistä puheenvuoroista. Tämä keskustelu ei ollenkaan ole vähäpätöistä. Tämä on tärkeä aihepiiri suomalaisessa yhteiskunnassa, että me käymme tätä läpi, mutta kävisimme sitä myös oikeanlaisilla termeillä ja tiedon varassa.

Edustaja Rantanen, puhuitte näistä työttömien määristä: heinäkuu 22, tilastotieto 36 556 työttöntä ulkomaista työnhakijaa, ja se tarkoittaa sitä, että se oli seitsemän prosenttia vähemmän kuin vuosi sitä ennen, [Mari Rantasen välihuuto] pitkäaikaistyöttömiä 13 prosenttia vähemmän kuin vuosi sitten. Totta kai he ovat ihmisiä, jotka pitää saada työmarkkinoille ja työhön, ja siihen meillä välineet ovat ne normaalit, ne, mitkä ovat muillekin suomalaisille ja Suomessa työtä hakeville: TE-palveluiden kautta autetaan heitä löytämään työpaikka. Sitten tietenkin heidän kohdallaan on erityisen tärkeää kotoutuminen, kotoutumistoimet. Kotoutumisselonteko on ollut eduskunnassa käsittelyssä, ja kotoutumislainsäädäntöä täsmennetään, parannetaan, ja se tulee eduskuntaan vielä syksyllä käsiteltäväksi. Mutta totta kai, kun meidän keskuudessamme on vieraskielisiä ihmisiä ja täällä on suomea, ruotsia puhuvia ihmisiä, niin näiden joukossa on sitten välillä myös työttömiä, ja kaikille pitää etsiä keinoja, jotta he pääsevät työhön kiinni. [Mari Rantasen välihuuto]

Olen havainnut myös kiertäessäni Suomea, että on myös tällaista piiloista syrjintää, että ei oteta edes korkeakouluharjoittelupaikkoihin, jos nimi viittaa muuhun kuin eurooppalaiseen nimeen. Ja minusta suomalaisen yhteiskunnan tällainen arvolähtökohta pitää panna tarkasteluun: miten me suhtaudumme ihmisiin. Osaaminen, kielitaito, kaikki kohdallaan — ei pääse edes harjoittelemaan. Olen myös kiertänyt yrityksiä ja tavannut yritysjohdajia eri puolilla, ja on tullut myös viestiä, että saattaa olla henkilöstönkin keskuudessa sitä, että vierastetaan sitä, että tulisi vieraskielisiä, ulkomaalaistaustaisia ihmisiä tekemään niitä töitä, joita se yritys tarvitsee. [Mari Rantanen: Väitättäkö, että suomalaiset syrjii niitä ja se on syy, miksi ne on työttömiä?]

Minun kysymykseni on niin päin, että jos yrityksen mahdollisuus kasvaa ja kehittyä on se, että he saavat osaajat jostain EU:n ulkopuolisesta maasta, niin jos heitä ei oteta ja kas-

vun edellytykset tyssäävät siihen, niin onko sitten vaihtoehto, että käperrytään tänne ja kuihdutaan ja ikäännytään? [Jani Mäkelän välihuuto] Eli me ollaan kyllä todellisten asioiden äärellä siinä, miten me hallitusti voidaan tätä maahanmuuttoa tehdä. [Mari Rantanen: Afrikassako ne osaajat on?] Työperäisessä maahanmuutossa on saatavuusharkinta, jossa on kaikki selkeät systeemit, ja niitä vielä kirkastetaan tässä lainsäädännössä. Valvonta paranee muun muassa tulorekisterin kautta, jonka kautta voidaan tarkastella sitä, millaista palkkaa tämä yritys, joka rekrytoi työvoimaa, on maksanut kuluneen vuoden aikana, ja jos palkanmaksussa on epäselvyyttä eikä makseta TESin mukaisia palkkoja, niin voidaan evätä myös tämä luvan antaminen. [Mari Rantasen välihuuto] Meillä on yhä enemmän keinoja käytettävissä verottajan, tulorekisterin ynnä muiden keinojen kautta, joilla voidaan tätä vilpillistä toimintaa estää. Olen aivan samaa mieltä siinä, että täällä Suomessa työ pitää tehdä samoilla ehdoilla ja kaikkia ihmisiä pitää kohdella samalla tavalla, mutta se koskee, myös ne pelisäännöt, myös rekrytointitilannetta, eli kohdellaan kaikkia ihmisiä samalla tavalla.

Eikä tässä ehdoin tahdoin haalita sieltä EU:n ulkopuolelta ihmisiä, työntekijöitä. [Mari Rantanen: Kyllä te haalitte!] Meillä on vapaa liikkuvuus EU:n alueella, mutta kun olen kiertänyt Euroopassa ja tavannut kollegoita, niin kuulkaa, se viesti on, että on aivan valtava työvoimapula, ja he, jos ketkä, tekevät määrätietoisesti, isosti rekrytointia muualta, jotta saisivat yrityksiin työvoimaa, koska jos yrityksiin ei ole työvoimaa täällä, niin ei niitä yritysten koneita ole pultattu sinne lattiaan kiinni, ne yritysten koneet lähtevät muualle tekemään sen työn. Eli me puhutaan Euroopassa siitä, ikäännyimmekö me täällä keskuudessamme vai hyväksyimmekö sen, että tänne voi tulla työhön, tekemään työtä, maksamaan veroja, kasvattamaan lapsiaan. Ja totta kai maahanmuuttajataustaiselle työntekijällekin järjestetään lapsille koulut ja päiväkotipaikat, sehän on selvä asia. Me emme harrasta syrjintää kieli- tai etnisillä perusteilla.

Edustaja Hussein al-Tae esitti hyvän kysymyksen siitä, miten me saadaan pysymään nämä osaajat. Tämä ei ole ollenkaan sanottua, että tänne halutaan tulla ehdoin tahdoin Suomeen, Pohjolan perukoille kylmään maahan, ja se, miten me saadaan nämä ulkomaiset opiskelijat myös täällä pysymään, tämä pitokysymys, on tosi tärkeä. Sitä on helpotettu sillä, että opiskelija saa nyt oleskeluluvan koko opintojen ajaksi, [Mari Rantasen välihuuto] ja sitten just taannoin myös päätettiin, että voi olla täällä sitten kaksi vuotta etsimässä työtä, hakemassa työtä, koska eihän se työpaikka heti löydy. Eli näillä tavoilla on haluttu myös edesauttaa sitä, että tänne jäädään. Se onkin tärkeä portti, tämä opiskelu, koska sitä kautta juurrutaan, tullaan osaksi yhteiskuntaa, löydetään ystäviä, ehkä pariudutaan ja perustetaan perheitä ja jäädään tänne sitten työhön, eli se on todella tärkeä väylä.

Miten sitten tätä riistoa estetään? Kaikilla näillä keinoilla. Vuosi sitten tuli lainsäädäntö, jossa uhrin asemaa parannettiin, eli uhrin ei tarvitse lähteä: jos hän nostaa siitä kanteen, niin ei tarvitse palata sinne lähtömaahan, voi vaihtaa työnantajaa tai alaa. Ja sitten myös, jos nämä hyväksikäyttäjät, työnantajat, jäävät siitä kiinni, heille voidaan asettaa rekrytointikielto. Eli monia asioita on tehty.

Minusta on tärkeää, että hallitus on pystynyt hyvin yksimielisesti suhtautumaan tähän asiaan hyvin järjestelmällisesti. Meidän pitää huolehtia siitä kotoutumisesta, suomen, ruotsin kielien taidon omaksumisesta ja siitä, että nämä ihmiset pääsevät yhteiskuntaan kiinni ja kokevat itsensä tervetulleiksi. [Mari Rantanen: Eikö ne tulleetkaan töihin? Ne tulee kotoutumaan eikä töihin!]

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 115/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, ministeri Haatainen.

Keskustelu

18.21 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut esityksen laiksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta. Hankintalakiin sekä erityisalojen hankintalakiin tehtävät muutokset liittyvät pääosin pääministeri Marinin hallituksen hallitusohjelmassa olevien hankintalakiin liittyvien kirjausten toteuttamiseen.

Lisäksi huomioidaan Euroopan unionin hankintojen ilmoittamista koskevat muutokset, parannetaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston toteuttamaa hankintojen valvontaa sekä tehdään eräitä muita teknisiä korjauksia.

Muutoksella edistetään hallitusohjelman mukaisesti vastuullisuuden toteuttamista julkisissa hankinnoissa. Hankintayksiköitä kannustetaan huomioimaan entistä paremmin ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys julkisia hankintoja tehdessään. Lisäksi hankintojen laadun toteutuminen tulee läpinäkyvämmäksi, kun hankintayksiköille tulee perusteluvelvollisuus siitä, miten se on laadun kulloisessakin hankinnassa huomionut.

Hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin lisätään eräät ympäristörikkokset tarjoajien pakollisiksi poissulkemisperusteiksi. Lisäksi selkeytetään hankintayksiköiden tiedonsaantioikeuksia alihankkijoiden poissulkemisesta silloin, kun näihin voidaan soveltaa pakollisia poissulkemisperusteita.

Hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin esitettävillä muutoksilla edistetään myös hankintojen kaksikielisyyttä ja huomioidaan Euroopan unionin lainsäädännön hankintojen ilmoittamista koskevat muutokset. Jälkimmäisen toteuttamiseksi annetaan valtiovarainministeriölle valtuus säätää tarkemmin eräistä hankintamenettelyyn liittyvistä seikoista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä tammikuuta 2023.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elo.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

18.23 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Haataiselle esittelystä. Julkisten hankintojen vuosittainen arvo on Suomessa yli 47 miljardia euroa, ja tuossa summassa piilee valtava potentiaali toteuttaa ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti vastuullisia, kestäviä hankintoja ja ratkaisuja. Tätä potentiaalia ei ole yrityksistä huolimatta saatu parhaalla tavalla hyödynnettyä, ja siksi on perusteltua, että sitä nyt näin lainsäädännölläkin vauhditetaan ja ohjataan.

On tärkeää, että ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyysnäkökulman lisäksi myös tämän laadun merkitys nousee tässä vahvasti ja sitä korostetaan valintaperusteena.

Hallituksen esityksessä todetaan ympäristövaikutusten osalta, että vaikutusten merkittävyys riippuu ensi sijassa siitä, miten paljon hankintayksiköt painottavat ympäristönäkökulmia omissa hankintapäätöksissään, ja onkin tärkeää, että me satsataan nyt edelleen hankintaosaamiseen kaikissa julkisissa hankintaorganisaatioissa, jotta niin nämä laadulliset kuin sitten kestävyyskriteerit otetaan laajasti myös käyttöön.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

18.24 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Hankintalaki on jo nyt varsin monimutkainen ja teettää melko paljon töitä. Tavoite siinä on todella hyvä, mutta ehtoja, joita pitää hankinnassa täyttää, jotta se olisi laillinen, on valtavasti. Muistelen — en ihan varma ole, onko muistini enää oikea — että kun talousvaliokunnassa runsas kymmenen vuotta sitten tätä hankintalakia käsiteltiin, niin Kuntaliiton edustaja, asiantuntija, sanoi, että siellä olisi laissa 250 kohtaa, joiden perusteella voi hankintaa moittia ja viedä oikeuteen. Jos näin paljon on, niin voimme vain kuvitella, kuinka paljon tulee oikeudenkäyntejä, ja ne ovat aina hankalia ja kalliita sekä hankkijoille että toimittajille.

Tässä esityksessä näyttää olevan uusia ehtoja. Ne ovat osin perusteltuja, mutta osin kyllä sellaisia, että niitä kannattaa miettiä. Toki osa on jälleen kerran EU:n sanelemia meille, koska meidän päätösvaltamme tällaisissa markkinatalouden perusasioihin kuuluvissa kohdissa on vahvasti rajoitettu eli olemme EU:n orjia siinä, että noudatamme julkisissa hankinnoissa markkinaehtoisuutta. Siinä on todellakin hyviä ja huonoja puolia. Tältä osin on valiokunnan syytä kyllä tarkkaan käydä läpi, mitkä on pakko ottaa mukaan lakiin ja miten sitten varmistetaan se, etteivät byrokratia ja valitukset ja sitä kautta ongelmat kasaudu ja entisestään lisäänty.

Erityisesti kiinnitän huomiota tuohon ympäristörikoksista tuomion saaneiden tarjoajien poissulkemiseen. Miksi vain ympäristörikokset on otettu huomioon? Onko talousrikos esimerkiksi vastaavassa asemassa? Ja toisaalta, onko pakko nyt jo ottaa huomioon se, mistä on rangaistus saatu ja rangaistus kärsitty, ja sitten sulkea pois tarjouskilpailusta — tätä kannattaa ehkä miettiä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä

Hallituksen esitys HE 116/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Haatainen.

Keskustelu

18.27 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä. Esitys liittyy hallituksen hiilineutraaliutta koskevaan tavoitteeseen.

Ilmastorahasto Oy on vuonna 2020 Valtion kehitysyhtiö Vake Oy:n pohjalle perustettu osakeyhtiö, jonka tarkoituksena on edistää ilmastonmuutoksen torjumista, teollisuuden vähähiilisyyden vauhdittamista ja digitalisaatiota Suomessa. Laki antaisi Ilmastorahastolle mahdollisuuden myöntää valtiontukea sellaisissa yhtiön toiminnan tarkoituksenmukaisissa hankkeissa, joissa valtiontuen käyttö on perusteltua ja jotka muuten jäisivät toteutumatta tai toteutuisivat myöhemmin tai pienemmässä mittakaavassa. Kyse ei olisi avustusmuotoisesta rahoituksesta, vaan valtiontukielementin yhdistämisestä muutoin markkinaehtoiseen rahoitusinstrumenttiin. Laissa olisi myös säännökset yhtiön toiminnan tarkoituksesta ja tehtävistä sekä taloudellisista toimintaperiaatteista. Lisäksi lailla säädettäisiin yhtiön ohjauksesta ja valtiontukien myöntämiseen läheisesti liittyvistä muista seikoista kuten valtiontukien valvonnasta, maksatuksen keskeyttämisestä ja takaisin perimisestä sekä rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävät tehtävät ehdotetaan annettavaksi työ- ja elinkeinoministeriölle.

Yhtiön valtiontukitoiminnan tavoitteena on nopeuttaa suomalaisen elinkeinoelämän siirtymistä ilmaston ja ympäristön kannalta kestävään tuotantoon ja liiketoimintaan. Lisäksi sillä halutaan myötävaikuttaa yritysten tuote- ja palveluvalikoiman uudistumiseen ja niiden kilpailuaseman vahvistumiseen globaaleilla markkinoilla. Yhtiö voisi valtiontukitoiminnassaan hyväksyä markkinaehtoista rahoitusta pienemmän tuoton tai suuremman riskin, jolloin valtio ei saisi yhtiön varallisuudelleen yhtä suurta tuottoa kuin jos sijoitus toteutettaisiin markkinaehtoisesti. Yhtiön valtiontukea sisältävät sijoitukset olisi rahoitettava muilla kuin yhtiölle vuoden 2020 seitsemännessä lisätalousarviossa varatuilla varoilla, kuten yhtiön olemassa olevilla varoilla tai yhtiön omistuksessa olevista osakkeista saatavilla osinkotuotoilla. Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

18.30 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Ensimmäisenä täytyy ihmetellä sitä, miksi tällaista ei-markkinaehtoista tukimuotoa ylipäänsä tarvittaisiin, koska meillähän on täällä

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

koko ajan vakuuteltu, että nämä ilmastosijoitukset ovat yrityksille valtava bisnes, että yritykset itse haluavat näitä hiilineutraaliustavoitteita edistää ja kokevat, että se edistää heidän liiketoimintaansa ja kilpailukykyänsä. Näin meille siis on vakuutettu. Nyt meille tul- laan sanomaan, että valtion täytyy antaa valtiontukea näihin niin sanottuihin innovaatioi- hin, jotka eivät saisi rahoitusta vapailta markkinoilta. Miten tähän ollaan tultu?

Esitys sisältää mielestäni montakin epäilyttävää kohtaa. Tämä alkuperäinen Vake oli jo ideologisesti vähän erikoinen ajatus, että valtion osakeomaisuutta realisoitiin ja siirrettiin sitä pois eduskunnan ulottuvilta hallituksen käsiin ja hallituksen johdettavaksi. Kyse oli kuitenkin riskipääomasta. Nyt sitä riskipääomaa ohjattaisiin vielä ideologisesti värittynei- siin hankkeisiin. Miten tässä varmistetaan, että nämä hankkeet, joihin nämä valikoituvat, eivät ole jollain tavalla joidenkin piirien suosikkihankkeita, lempihankkeita, joihin halu- taan sitä rahoitusta laittaa ja jotka eivät tule koskaan tuottamaan mitään, ja sitten todetaan, että tässä nyt yritettiin kuitenkin hyvää tarkoitusta edistää tehdä ilmastotoimia. Eli jos val- tion omaisuutta käytännössä lahjoitetaan tuhlatavaksi näihin ilmastohankkeisiin ilman ta- loudellista tulosvastuuta, niin kuinka tässä nyt näin kävi? Miten tällainen esitys voidaan tehdä? Ja jos ei olisi näin, että nämä uhkakuvat, joita esitetään, ovat totta, niin miten var- mistetaan, että ne uhkakuvat eivät toteudu?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä poissa. — Edustaja Mäkyinen.

18.32 Jukka Mäkyinen ps: Arvoisa herra puhemies! Silloin kun Sipilän hallituksen aika- na Valtion kehitysyhtiö Oy perustettiin, tarkoituksena oli saada taseet töihin. Tarkoitukse- na oli myös tehdä bisnestä valtionyhtiöiden pääomalla, jota sijoitettiin Vakeen noin 2,3 miljardia. Vaikka edellistä hallitusta haukuttiin, tunnustuksena täytyy antaa Sipilälle, että hänellä on ollut kyllä bisnes- ja talousosaamista toisin kuin nykyhallituksella, jolla sitä ei valitettavasti ole. Vake ei päässyt edes kunnolla alkuun, kun Sipilän hallitus erosi. Vake siirtyi Rinteen ja Marinin hallitukselle, ja nimi vaihdettiin Ilmastorahasto Oy:ksi, ja siinä samassa yhteydessä toiminnan tarkoitus muutettiin bisnesajattelusta rahanjakautomaatik- si. Eli tuoton ja omaisuuden säilyttämisen sijaan rahaa alettiin jakamaan ilmastohankkei- siin.

Rahanjaosta voidaankin sitten olla monta mieltä, varsinkin siitä, ovatko kaikki rahat menneet tarpeellisiin projekteihin vai eivät, mutta selkeää tulosvastuuta ei vihervasemmis- totyylillä tällä yhtiöllä enää ole. Aina löytyy joku meriselitys pieleen menneeseen rahoituk- seen, ja rahaa on kylvetty hankkeisiin, joihin ei varmasti yksityinen sektori olisi edes sijoit- tanut. Tappiotkin voidaan perustella sillä, että ainakin tuli kokeiltua ja yritettyä ilmastota- voitteiden täyttämistä. Käytännössä tässä on annettu vihreille oma leikkirahasto, jossa ra- haan ja jopa valtiontukea voitaisiin jakaa vihreiden lempihankkeisiin ilman, että tavanomai- nen tulosvastuu olisi riesana. Aina kun rahaa jaetaan muilla periaatteilla kuin tuotto- ja ar- vonsäilytysnäkökulmasta, tappioita tulee varmasti. Rahat menevät kavereille, ja lopulta voidaan kertoa, että hyvin on mennyt, kun ilmastotavoitteita on edistetty. Nyt tämän Ilmas- torahasto-yhtiön rahoitukseen haetaan myös valtiontukea. Mielestäni pitäisikin pohtia, tar- vitaanko tällaista yritystä enää, koska meillä on jo sellaisia kuin Business Finland tai Suo- men Teollisuussijoitus Oy. Lisäksi tämän esityksen perusteella jää vaikutelma, että Ilmas- torahasto toimisi talousarvion ulkopuolella.

Näkisin, että yhtiö pitää joko palauttaa alkuperäiseen tehtävänsä tai lopettaa ja palaut- ta sen pääoma valtiolle. Monta tällaista rahanjakoyhtiötä ei todellakaan tarvita. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

18.34 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä on kuultukin jo varsin perusteltuja puheenvuoroja, joissa on tätä hanketta ihmetelty, ja itsekin yhdyn siihen, että pohdin, miksi tällainen uusi, toki Vaken pohjalle rakentuva rahasto tarvitaan. Meillehän on koko ajan hallituksen toimesta — ja myös median ja kaikkien, jotka tätä vihreää siirtymää ajavat väkivalloin eteenpäin — kerrottu ja kehuttu, että se on niin hyvää bisnestä, että se nostaa Suomen näistä velkaantumisen ja hoidon ja kaikista muista kriiseistä valtavaan kasvuun. Eikö näin tapahdukaan ilman sitä, että veronmaksajien lopulta maksamia etuuksia jaetaan juuri tälle sektorille?

Tämä tietysti perustuu siihen, että hallituksen hiilineutraalisuustavoitevuosi on vuosi 2035, joka on huomattavasti kireämpi, nopeammin tuleva vuosi kuin muissa EU-maissa, EU:ssa yleensä ja naapurimaissa, ja se, että tähän pyritään, vaatii monenlaisia vippaskons-
teja, ja tässä nyt on yksi sellainen.

Meillä on, niin kuin edustaja Mäkynen hyvin totesi, vastaavia rahastoja jo olemassa, ja niitä tulisi käyttää eikä sulkea käyttöä vain erälle alalle tai erälle osalle yritystoimintaa. Valtion panostukset on syytä panna tki-panostusten kasvattamiseen ja sitä kautta saada aikaan tulosta yleensä Suomen elinkeinoelämässä ja kehityksessä, koska sillä me pärjäämme.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä totean myös, että tämä päivä on äärimmäisen synkkä päivä sen johdosta, että Euroopan parlamentti on äänestänyt puun käytön energiakäyttöä vastaan. Se on aivan järjetön ratkaisu. Niin kuin MTK:n puheenjohtaja on juuri lausunut, se on askel Putinin eduksi, kun tälle tielle Euroopan parlamentti pyrkii viemään unionia, ja Suomellehan se on vakava isku. Onneksi parlamentti ei tätä päättä, mutta se on kuitenkin merkki siitä, että olemme Euroopan unionissa sellaisessa seurassa, joka pyrkii tuhoamaan suomalaista viisasta talous- ja elinkeinopolitiikkaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Olisiko syytä lähteä pois?]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sirén.

18.37 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! On ehkä syytä kuitenkin muistuttaa myös tämän valtion tukitoiminnan tarkoituksista, vaikka sinällään oppositiosta käsin ei ehkä ole välttämätöntä hallituksen esityksiä puolustaakaan, mutta pidän kuitenkin tärkeänä, että tässä salissa muistutetaan niistä tavoitteista ja tarkoituksista, mitä tälle toiminnalle on asetettu. Tarkoitus on siis tukea suomalaista elinkeinoelämää ja liike-elämää siirtymisessä kestävämpiin toimintatapoihin, ratkaisuihin, joita siis koko maailma tarvitsee nyt ja ennen kaikkea tulevaisuudessa. Se on Suomen ja suomalaisten etu, jos suomalaiset yritykset pystyvät näillä globaaleilla markkinoilla kilpailemaan, tuomaan esille omia ratkaisujaan ja innovaatioitaan, ja siinä tämä voi olla yksi väline. Tietenkin tarvitaan myös muita keinoja.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

10. Valtioneuvoston selonteko Asuntopoliittinen kehittämisohjelma vuosiksi 2021–2028

Valtioneuvoston selonteko VNS 12/2021 vp

Toimenpidealoite TPA 64/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 6/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt päätetään ympäristövaliokunnan mietinnön YmVM 6/2022 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtajan Juha Sipilän esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suositaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Keskustelu, valiokunnan puheenjohtaja Sipilä.

Keskustelu

18.39 Juha Sipilä kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ja edelliset eduskunnat ovat tehneet paljon töitä asuntopoliitiikan edistämiseksi. Ympäristövaliokunta asuntopoliitiikasta vastaavana valiokuntana on kehittänyt alan lainsäädäntöä monipuolisesti ja tarkastusvaliokunnan kanssa tarkastellut myös asuntopoliitiikan suurta kuvaa edellyttäen hallitukselta toimia erityisesti asuntopoliitiikan pitkäjänteisyyden kehittämiseksi. Valtioneuvoston asuntopoliittinen selonteko, josta ympäristövaliokunta on laatinut nyt käsiteltävänä olevan mietinnön, vastaa tähän vaatimukseen. Ympäristövaliokunta on saanut asiaa käsitellessään sekä tarkastusvaliokunnan että valtiovarainvaliokunnan lausunnon.

Ympäristövaliokunta pitää mietinnössään kehitysohjelmaa tärkeänä ja keskeisiä asuntopoliittisia tavoitteita olennaisina niin asuntomarkkinoiden toimivuuden kuin asumisen sosiaalisen, yhteiskunnallisen ja taloudellisen ulottuvuuden sekä ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta. Eri toimijat ovat kannattaneet ohjelman linjauksia lähtökohtaisesti, ja sillä voidaan katsoa olevan laaja tuki.

Valiokunta katsoo, että ohjelmassa on otettu hyvin huomioon lähivuosien keskeiset asuntopoliitiikan kehittämiskohteet vahvistamalla asuntopoliitiikan ennakoitavuutta seuraavien vuosien aikana. Kehittämisohjelman linjaukset valtion keskeisistä asuntopoliittisista välineistä, esimerkiksi MAL-sopimuksista ja valtion tukemasta asuntotuotannosta, luovat tarvittavaa jatkuvuutta ja pitkäjänteisyyttä asuntopoliitiikalle.

Asuntopoliitiikalla edistetään kaikkien mahdollisuutta hyvään asumiseen sekä asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia asuinympäristöönsä. Toimivat asuntomarkkinat edistävät työvoiman liikkuvuutta ja tukevat alueiden talouskasvua. Kasvavilla kaupunkiseuduilla korkea asumisen hinta voi haitata työvoiman liikkumista ja saatavuutta ja siten hidastaa alueen talouskasvua. Valtion tukeman kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitteena on tuottaa kohtuuhintaista asumista, edistää asuntomarkkinoiden toimivuutta, ehkäistä segregatiota, edistää työvoiman liikkuvuutta ja parantaa asuinoloja. Kunnilla on keskeinen rooli siinä, että rakentamiskelpoisia tontteja kaavoitetaan riittävästi ja yhdyskuntarakenteen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oikein sijoittunut ja määrältään riittävä tonttitarjonta

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

muodostaa edelleen perustan pitkäjänteiselle asuntopolitiikalle kunnissa ja yleisemmin seuduilla.

Asuntopoliittisten tavoitteiden edistäminen monipuolisin keinoin on olennaista valtion tukeman asuntotuotannon rinnalla. Valiokunta pitää tärkeänä, että kehittämisohjelmassa tunnistetaan samanaikaisesti tuetun tuotannon rinnalla se, että suotuisa investointiympäristö yksityisille toimijoille ja toimijoiden monipuolisuus tukevat asuntomarkkinoiden toimivuutta. Omistusasumisella, yksityisillä vuokranantajilla ja institutionaalisilla toimijoilla on valtion tukeman tuotannon ohella oma tärkeä roolinsa asuntomarkkinoiden toimivuuden turvaajana.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kilpailullisilla asuntomarkkinoilla huolehditaan myös pienten toimijoiden toimintaedellytyksistä terveen kilpailun ylläpitämiseksi. Hintapaineiden hillitsemiseksi tärkeä on kehittämisohjelman linjaus siitä, että asuntopolitiikassa turvataan niin omistusasumisen, vuokra-asumisen kuin niiden väliin sijoittuvien asumismuotojen edellytykset.

Suomalainen asuntopolitiikka on keskeisiltä osiltaan varsin onnistunutta, eikä tarvetta perustavanlaatuisille muutoksille ole. Pienimuotoisempaa kehittämistä kuitenkin tarvitaan jatkuvasti, kun kaupungistumiskehitys, ilmastonmuutos, väestön ikääntyminen, digitalisaatio, asuntomarkkinoiden alueellinen polarisoituminen ja muut vastaavat, maailmanlaajuisetkin trendit vaikuttavat asuntomarkkinoiden kehitykseen.

Arvoisa puhemies! Tämän sanottuani on todettava, että harvoin ehtii maailma muuttua niin paljon kuin nyt on tapahtunut mietinnön valmistumisen kesäkuun puolivälissä ja tämän hetken välillä. Erityisesti energian hinta on nyt vaikuttamassa asumiseen aivan ennennäkemättömällä tavalla. Ympäristövaliokunta oli kuitenkin mietintöä tehdessään ja hyväksyessään hereillä ja korosti, että koronapandemia ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan ovat muuttaneet perusteellisesti tilannekuvaa. Ne saattavat johtaa pitkäaikaisiin, monialaisiin muutoksiin taloudessa ja asuntomarkkinassa. Tästäkin paineesta riippumatta valiokunta arvioi, että kehittämisohjelman hyvät tavoitteet toimivat muuttuneessakin tilanteessa, mutta keinot ja linjausten toteuttamistavat voivat muuttua, sillä asuntopolitiikankin tulee elää ajassa ja muuttua olosuhteiden muutosten edellyttämällä tavalla. Venäjän Ukrainassa aloittama sota hidastaa todennäköisesti laajasti koko maailmantalouden tasolla kasvua samalla, kun inflaatio kiihtyy ja korkojen nousu on alkanut.

Riski ennustettua heikommasta talouskehityksestä on kuitenkin merkittävä. Hallitus onkin budjettiriihen päätöksiin vastaamassa energian hinnannousun aiheuttamaan poikkeukselliseen asumiskustannusten nousuun. Sähkötuki, määräaikainen sähkövähennys sekä arvonalisäveron laskeminen ovat toimina sellaisia, joiden positiiviset vaikutukset ulottuvat vahvasti asuntopolitiikan sektorille. Asuminen on energiakriisin keskeisimpiä osa-alueita, ja näille tukitoimille on vakaan asuntopolitiikan turvaamiseksi suuri tarve.

Mietinnössään valiokunta nostaa esiin muista rakenteellisista muutoksista erityisesti etätyön määrän kasvun ja sen vaikutukset asuntopolitiikkaan. Tähän perustuen maakuntakeskusten ja keskisuurten kaupunkien laadukas ja kohtuuhintainen asuminen voivat olla vetovoimatekijöitä, jotka lisäävät alueiden ja koko Suomen elinvoimaa ja kilpailukykyä. On otettava uudella tavoin huomioon myös mahdollisuudet monipaikkaisuuden kasvuun ja keinot asuntotuotannon muunneltavuuteen sekä käyttötarkoituksen muutosten joustavoittamiseen. Valiokunta korostaa, että vuoropuhelua kuntien kanssa tulisi vahvistaa kaikessa asuntopoliittisessa valmistelutyössä.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Valiokunta korostaa mietinnössään energiatehokkuusremonttien ja lämmitystapamuutosten tukemisen ja niihin kannustamisen tärkeyttä asuntokannan energiatehokkuuden parantamiseksi. Lisärahoitusta on päätetty ohjata rakennusten energiaremontteihin, öljylämmityksestä luopumiseen sekä sähköautojen latausinfraan rakentamiseen tarjottaviin avustuksiin. Korjausavustusten ohella on toteutettu öljylämmitysremonttien korotettu kotitalousvähennys, joka on voimassa 2022—2027. Samoin valiokunta korostaa sosiaalisen oikeudenmukaisuuden periaatetta siten, ettei kenenkään asuminen kallistu kohtuuttomasti.

Toisaalta energian hinnannousu merkitsee sitä, että energiatehokkuusremontit maksavat itsensä takaisin myös entistä nopeammin. Energian hinta on nyt akuutti kysymys, mutta asuntopoliittisen ohjelman ytimen eli energiatehokkuuden parantamisen, kiertotalouden edistämisen ja päästöjen vähentämisen tavoitteet edistävät asumisen hinnan kohtuullisuutta myös pitkällä tähtäimellä. Rakennusten ja rakennusmateriaalien käyttööän pidentäminen, asuntojen muunneltavuus, täydennysrakentaminen sekä puurakentaminen ovat käytännön esimerkkejä keinoista, jotka edistävät monipuolisesti asumisen kohtuuhintaisuutta pitkällä tähtäimellä.

Valiokunta nostaa mietinnössään esiin, että keskisuuret kaupungit ovat jääneet kehittämisohjelmassa vähemmälle huomiolle. Asuntokannan kehittäminen ja korjausrahoituksen saatavuus on erittäin tärkeää varmistaa myös näillä alueilla. Toimiva keino näiden alueiden kehittämiseen voisi liittyä liikenteen ja asumisen yhteensovittamiseen käytössä olevia MAL-sopimuksia kevyemmällä sopimuksilla maakuntien keskuskaupunkien kanssa. Valiokunta korostaa yleisellä tasolla tarvetta tiivistää yhteistyötä valtion toimijoiden ja kaupunkien kanssa.

Arvoisa puhemies! Vallitsevassa tilanteessa huomio kiinnittyy helposti polttavimpaan kysymykseen eli energian hintaan. Valiokunta korostaa mietinnössään sen merkitystä, että asuntopoliittikka kytketään ohjelmallisesti tiiviisti muihin politiikkasektoreihin. Asuntopoliittikkaa ei voida tarkastella irrallaan muusta, kuten talous- ja sosiaalipoliitikasta. Tärkeää on myös asukasnäkökulman linkki ihmisten arkikokemukseen ja hyvinvointiin. Myös laadullisesti hyvää asumista tulee edistää, ja asuinympäristöllä on pelkkää asuntoa laajempi merkitys ihmisten yleiselle hyvinvoinnille. Lähiympäristö ja kaupunkikuva, palvelut ja liikkuminen linkittyvät kiinteästi laadukkaaseen asumiseen. Valiokunta korostaa, että myös asuntopoliitiikan tulee perustua tutkittuun tietoon ja elää ajassa.

Arvoisa puhemies! Hyvästä yrityksestä huolimatta emme saaneet aivan yksimielistä mietintöä aikaiseksi, vaan mietintöön sisältyy kaksi ihan hyvin perusteltua vastalauseita.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Peltokangas.

18.50 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Selonteossa on käyty läpi asuntomarkkinoita varsin kokonaisvaltaisesti ja huomioitu asumisen ja asuntomarkkinoiden eri ulottuvuudet. Selonteossa on esitetty laaja joukko asuntopoliittisia tavoitteita ja toimenpiteitä, joista osa on kannatettavia, osa puolestaan ei. Valiokuntaryhmämme näkee, että joidenkin toimenpiteiden lopullista muotoa tulisi pohtia tarkemmin. Näitä ovat esimerkiksi ilmastopoliittiset toimenpiteet asuntopoliitikassa.

Selonteossa konkretisoidaan joitain asuntopoliitiikan suuntaa tukevia toimenpiteitä, kuten kotitalousvähennyksen laajentaminen taloyhtiöremontteihin. Tämä on ryhmämme mielestä hyvä asia. Hyvää on, että kannustetaan korjausremontteihin, koska ne pidentävät rakennusten käyttöikää. Tämä kehitys ei kuitenkaan saa nostaa hintoja kohtuuttomasti.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Valitettavasti selonteko jää osin vain erilaisten selvitysten tasolle. Näin hallituksen koko vaalikauden kestänyt helmasynti jatkuu. Se tekee vain ja ainoastaan selvityksiä selvitysten perään eri politiikan sektoreilla ilman todellisia tuloksia.

Tulevaisuudessa sekä asuntorakentamisen että asuntotuotannon haasteet ovat suuret. Yhtäältä maaseutu autioituu vähitellen nykyisen hallituksen harjoittaman ilmasto- ja asunto- ja energiapolitiikan seurauksena, mikä nostaa asumisen, elämisen ja liikkumisen kustannuksia koko maassa muun muassa polttoaineiden veronkorotuksen johdosta. Toisaalta taas Helsingin seudulla tilanne on erityisen haastava sinne pakkautuvan väkimäärän vuoksi. Tilannetta ei helpota yhtään nykyisen hallituksen harjoittama löysä maahanmuuttopolitiikka.

Perussuomalaiset näkevätkin, että jotta aidosti pystyttäisiin vastaamaan pääkaupunki-seudun ja muiden kasvukeskusten asuntopolitiikan haasteisiin, tulisi huolehtia ensinnäkin riittävän tiukasta maahanmuuttopolitiikasta ja sen toimeenpanosta. Maahanmuuttopolitiikalla on iso vaikutus erityisesti suurten kaupunkien niissä osissa, joihin maahanmuuttajat keskittyvät. Tämä segregaatiokehitys näkyy muun muassa alueiden vetovoimaisuuden, asuntojen hintojen sekä turvallisuuden heikentymisenä.

Ongelmallista on myös se, että muuttotappiopaikkakunnilla voi olla vaikeuksia saada lainaa tarvittaviin peruskorjauksiin. Tämä taas voi pitkässä juoksussa vaikuttaa terveysturvalliseen asumiseen negatiivisesti. Tilannetta ei yhtään helpota sekään, että hallitus on selonteon mukaan tuomassa sektorille uutta sääntelyä taloyhtiöiden lainojen lyhennysten vähennysoikeuden rajoituksilla. Tämä muutos voi rajoittaa asuntojen rakentamista etenkin alueilla, joilla on jo ennestään pulaa esimerkiksi vuokra-asunnoista. Tämä taas ei tee hyvää jo olemassa olevalle työpaikkojen kohtaanto-ongelmalle maassamme.

Nostan vielä esiin sen, että perussuomalaisten eduskuntaryhmä haluaa jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota valtion ja koko julkisen sektorin vastuuseen toimintojen sijoittamisesta alueellisesti siten, ettei olemassa olevien toimintojen siirtäminen tai lakkauttaminen johda ei-toivotun rakennemuutoksen vauhdittumiseen.

Ryhmämme nostaa esille myös tarpeen kehittää asuinalueita, jotta voidaan ehkäistä niiden eriarvoistumista ja turvattomuutta. Tässä toimenpiteessä auttaa nykyistä tiukempi maahanmuuttopolitiikka. Selonteossa hehkutettu periaate ”hyvää ja kohtuuhintaista asumista kaikille” on suorastaan loukkaava tilanteessa, jossa hallitus tekee Suomen kansaa vahingoittavia päätöksiä asumisen, elämisen ja liikkumisen kustannusten nousulla.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 1 sekä seuraavat vastalauseen kannanottoehdotukset:

”1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin maahanmuuttopolitiikan uudistamiseksi siten, että maahanmuuton kielteiset vaikutukset asuntopolitiikkaan poistetaan.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, miten sijoitustuottojen kasvulle ja asumistukivarojen siirtymiselle sijoittajille asetetaan nykyistä tiukemmat rajat.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ilmastopolitiikan jokaisen toimenpiteen osalta vaikutukset asumiskustannuksiin ja toteuttaa toimenpiteet kasvun estämiseksi.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työvoiman liikkuvuuden edistämiseksi muun muassa asuntopolitiikkaan liittyvillä vero- ja markkinatukikeinoilla.

5. Eduskunta edellyttää, että ilmasto- ja energiapolitiikan toimenpiteitä ja tavoitteita tarkistetaan tavalla, joka ottaa maksimaalisesti huomioon kotimaiset joustovarot rakentamisessa ja rakennusluvista ilman turhaa säätelyä.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

6. Eduskunta edellyttää, että kannamme kansallisomaisuudestamme, josta rakennukset ovat yksi osa, parempaa huolta.” — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elo.

18.55 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Jokaisella on oikeus hyvään ja kohtuuhintaiseen asumiseen, omaan kotiin sekä hyvinvointia tukevaan asuinympäristöön. Siihen nyt käsittelyssä olevalla kahdeksanvuotisella asuntopoliittisella kehittämisohjelmalla tähdätään. Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle valiokunnan mietinnön esittelystä.

Kuten puheenjohtajakin totesi, asuntopoliittikka elää vahvasti ajassa ja kaipaa jatkuvaa kehittämistä. Muun muassa kaupungistuminen, ilmastonmuutos ja väestön ikääntyminen vaikuttavat Suomessa asuntomarkkinoiden kehitykseen. Juuri nyt epävarmuutta lisää energiakriisi, joka voi nostaa asumisen kustannuksia sähkölaskun muodossa jopa tuhansia euroja kuukaudessa. Nähtäväksi jää, onko koronalla pitkäaikaisia vaikutuksia ihmisten asumistoiveisiin.

On tärkeää, että asumisesta puhuttaessa huomioidaan asunnon lisäksi myös asuin ympäristön merkitys ihmisen yleiselle hyvinvoinnille. Asunnon valintaan vaikuttavat asunnon lisäksi myös lähiympäristön viihtyisyys ja turvallisuus sekä toimivat liikenne yhteydet. Valtion tukema asuntotuotanto ja suurten kaupunkien ja valtion kesken solmittavat MAL-sopimukset varmistavat osaltaan, että asuntoja rakennetaan sinne, missä niitä eniten tarvitaan, ja että kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenne on kestäväällä pohjalla.

Valtion tukemalla asuntotuotannolla on tärkeä rooli markkinaehtoisen asuntotarjonnan täydentäjänä ja segregaatian ehkäisyn työkaluna. Pitkällä korkotuella rakennettavien asuntojen määrää pyritään lisäämään kohti 35 prosentin osuutta uudistuotannosta voimakkaimmin kasvavilla kaupunkiseuduilla. On tärkeää, että valtion tukeman asuntotuotannon sijoittelussa varmistetaan, että kaikilla asuinalueilla on kaikenlaisia asumismuotoja. Näin voidaan ennaltaehkäistä alueiden sosioekonomista eriytymistä.

Asuinalueiden eriarvoistumiskehitykseen on puututtava määrätietoisesti, ja siinä kaupungeilla on suuri rooli. Tällaisilla alueilla tarvitaan vahvoja uudistustoimia, jotka tuovat alueelle vapaarahoitteisten asuntojen ja palvelujen myötä uutta vetovoimaa. Segregaation torjunta on varmasti yhteinen, laajasti jaettu tavoite, ja sen on tärkeää olla mukana, kun MAL-sopimuksista seuraavan kerran neuvotellaan. Yleisesti ottaen vuoropuhelua kaupunkien ja kuntien kanssa tulee vahvistaa kaikessa asuntopoliittisessa valmistelutyössä.

Myös omistusasumisella, yksityisillä vuokranantajilla ja institutionaalisilla toimijoilla on valtion tukeman tuotannon ohella oma tärkeä roolinsa asuntomarkkinoiden toimivuuden turvaajana. Kuten täällä jo puheenjohtajakin, edustaja Sipilä, totesi, kilpailullisilla asuntomarkkinoilla on huolehdittava myös pienten toimijoiden toimintaedellytyksistä terveen kilpailun ylläpitämiseksi.

Arvoisa puhemies! Asumisen ympäristö- ja ilmastovaikutuksilla tulee olla läpileikkaava rooli kaikessa asuntopoliittisessa päätöksenteossa. Rakennusten osuus on noin 40 prosenttia energian kokonaiskulutuksesta, ja ne aiheuttavat 36 prosenttia energiaperäisistä kasvihuonekaasupäästöistä. Pelkästään asuntojen lämmitys kuluttaa noin 15 prosenttia kaikesta loppuenergian käytöstä Suomessa.

Asumisen kehittämisessä on kiinnitettävä määrän ohella myös laatuksymyksiin. Asuntojen tulisi vastata ihmisten asumistoiveisiin ja olla muunneltavia. Kehittämisohjelmassa

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

linjataan, että Suomessa on miljoona esteetöntä asuntoa vuoteen 2030 mennessä. Tämä on todella tärkeä tavoite väestömme ikääntyessä.

Mutta myös nuoret ovat tärkeitä, kun asumisesta puhutaan. On tärkeätä, että me mahdollistetaan kaikille oman asunnon tavoittelemisen varallisuudesta riippumatta, ja tähän asplaina on tärkeä väline. Täällä edustaja Peltokangas totesi, että hallitus vain selvittää asioita, mutta ollaan me tehty myös päätöksiä. Asp-lainan osalta on päätetty järjestelmän uudistamisesta. Siitä tehtiin näin selkeämpi, yhdenvertaisempi ja paremmin nykyistä asuntomarkkinatilannetta vastaava. Tämä uusi laki tulee voimaan vuoden 23 alusta.

Nuorten asumistilannetta halutaan helpottaa myös opiskelija-asuntojen tuotantoa lisäämällä. Tavoitteena on nostaa opiskelija-asuminen korkeakouluopiskelijoiden yleisimmäksi asumismuodoksi vuosikymmenen loppuun mennessä. Tämän arvioidaan edellyttävän noin kymmenentuhannen opiskelija-asunnon rakentamista kuluvan vuosikymmenen aikana. Tämän toteutuminen edellyttää sitä, että varmistamme erityisryhmien investointiavustuksen myöntövaltuuden riittävyden.

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva kahdeksanvuotinen asuntopoliittinen kehittämisohjelma luo hyvää pohjaa pitkäjänteiselle asuntopolitiikalle Suomessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

19.00 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen asuntopolitiikka pohjautuu muun muassa konkreettiselle tavoitteelle poistaa asunnottomuus vuoteen 2027 mennessä. Tavoite on iso, mutta se osoittaa, että hallitus on syvällisesti ymmärtänyt, että jokaisella on oikeus kotiin. Tätä asuntopolitiikan ydinajatus vasemmisto on ajanut kunnianhimoisesti jo pitkään, ja olemme olleet iloisia tästä hallitusohjelman kirjauksesta.

Asuntopolitiikan ei tule tukea mahdollisimman suuria voittoja asuntosijoittajille, vaan sen tulee edistää eriarvoisuuden poistamista sekä yhdenvertaista mahdollisuutta jokaiselle asua kohtuuhintaisesti ja ekologisesti kestävästi. Yhtenä osana vasemmiston konkreettisia tavoitteita on ollut, että julkisen vallan tulee jatkossakin pitää vuokralaisen puolta. Tämä on lähtökohta jo nykyisessä lainsäädännössämme, mutta me haluamme vahvistaa vuokralaisten asemaa entisestään, kuten olemme tähänastisessa hallitustyössä tehneet sinnikkäästi neuvottelemalla. Asumiskustannusten nousun ja inflaation myötä on valitettavasti nyt nähtävissä suuri uhka, että vuokrankorotuksissa saatetaan nähdä lähiaikoina ylilyöntejä. Vuokralaisen asemaa tulee vahvistaa juuri tässä tilanteessa, jotta kukaan ei joudu maksamaan ylisuuria vuokrankorotuksia ja jotta ketään ei hädetä huonoilla perusteilla. Inflaation ja energiakriisin aiheuttamat hädät on torjuttava ja ennalta ehkäistävä. Olisi myös vastoin hallituksen tavoitetta asunnottomuuden poistamisesta, jos tähän ei puututtaisi, ja se olisi vastoin ihmisten oikeutta omaan kotiin.

Arvoisa puhemies! Asuntopoliittinen kehittämisohjelma vuosiksi 21—28 sisältää nyt useita toimenpiteitä, jotka parantavat vuokralaisen asemaa. Olen itse pitänyt asiaa vahvasti esillä, sillä vuokralaisten oikeusturva riita-asioissa on tällä hetkellä uhattuna kuluttajariitalautakunnan valtavan ruuhkautumisen ja resurssipulan vuoksi sekä raskaiden ja erittäin hitaiden oikeusprosessien vuoksi. Lisäksi keinoja puuttua mahdollisiin ylisuuriin vuokrankorotuksiin tullaan nyt parantamaan tehostamalla tietoa tarjolla olevasta neuvonnasta sekä käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista. Tämä on meidän työmme tulosta.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Valiokunnan mietintö toteaa kantamme mukaisesti lisäksi, että yhteishallintolain uudistus on saatava maaliin tämän kauden aikana, jotta voidaan lisäksi vahvistaa vuokralaisen asemaa valtion tukemassa asuntotuotannossa ja yhteishallinnossa siellä.

Arvoisa puhemies! Julkinen asuntotuotanto on avainasemassa kestävässä asuntopolitiikassa niin asuinalueiden eriytymisen estämisen, suhdannevaihtelujen tasaamisen kuin rakentamisen ja asumisen päästöjen vähentämisen kannalta. Kehittämisohjelman kirjaukset pitkän korkotukimallin ripeästä uudistamisesta ovat meille erittäin tärkeä asia. Ohjelmassa linjataan, että valtion tukemaa ARA-tuotantoa lisätään ja tuotannossa painotetaan pitkän korkotuen asuntoja. Pitkän korkotuen uudistamisen ehdot ovat vielä tällä hetkellä hallituksen pöydällä, mutta ne ovat toivottavasti pian täällä käsissämme. Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus antaa esityksensä syksyn 2022 aikana, jotta eduskunta ehtii käsitellä sen tämän kauden aikana. Tätä peräänkuulutan nytkin, sillä toteutuessaan pitkän korkotuen uudistus vahvistaa asuntopolitiikan linjaa julkisen palvelun asumisessa myös jatkossa.

Tämän lisäksi on aivan olennaista, että eduskunnan tahtoa kunnioitetaan myös Valtion asuntorahaston uusien tulolähteiden määrittelemisessä vielä tämän kauden aikana. Tämä on myös sovittu hallitusohjelmassa, se on sovittu kehittämisohjelmassa ja ympäristövaliokunnan mietinnössä, ja tässä vasemmisto on sitä mieltä, että tämä tulee toki myös toteutua. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

19.05 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Peltokankaan tekemää vastalauseita ja lausumakannanottoehdotuksia.

Tässä puhutaan nyt aika paljon tästä energiakriisistä, joka onkin iso aihe, mutta kyllä asuminen sinällään oli aivan liian kallista Suomessa jo ennen tätä energiakriisiä. Jo ennen energiakriisiä asumistukimenojen jatkuva kasvu oli ongelma. Tuet menivät pahimmillaan jopa verovapaille vuokrankiskoille. Se ei tietenkään vasemmistoa ja ammattiyhdistysliikkeitä harmita, kun he ovat siinä hyötyvänä osapuolena.

Suomessa se asunto täytyy lämmittää jollain joka tapauksessa, ja nyt kun ympäristömääräyksillä on saatu aikaan tilanne, että maalämpöä ei voi rakentaa, energiamääräyksillä sellainen tilanne, että suoraa sähköä ei oikeastaan voisi rakentaa, pian kenties ollaan kieltämässä tulisijojakin, kun niistä tulee liikaa hiukkaspäästöjä, niin haluaisin kuulla, millä tässä ilmastoihme-Suomessamme nyt sitten sen talon voi lämmittää, varsinkin kun Euroopan parlamentti teki tänään sellaisen päätöksen, että vuodesta 2030 lähtien Suomessa ei enää kasva puuta eli puu ei ole uusiutuva energian lähde. Tämä on aivan järjetön tilanne.

Ongelmamme on toisaalta se, että asuntojen arvo jossain on totaalisesti romahtanut. Tilanne on se, että talo ei kelpaa takausarvoksi itselleen, sitä vastaan ei saa pankkilainaa eikä edes sen talon korjaamiseen ja remontointiin saa pankkilainaa. Toisaalta sitten kun tullaan tänne Ruuhka- tai niin sanottuun Sopuli-Suomeen, niin ihmisten rahoista aivan kohtuuttoman suuri osuus menee asumiseen ja elämiseen. Puhutaan, että tienataan vaikka 2 500 euroa bruttona palkkaa, asunto maksaa yli 1 000 euroa kuukaudessa nettona vuokraa, niin ei hän siinä ole kerta kaikkiaan mitään järkeä tällaisessa tilanteessa.

Tämä siis oli ennen energiakriisiä. Miten energiakriisi nyt pahentaa tätä tilannetta: todennäköisesti käy niin, että näissä romahtaneen arvon asunnoissa ylläpidon kustannukset suorastaan räjähtävät ja saavat aikaan sellaisen tilanteen, että Suomi on aivan valtavassa kriisissä, suomalaiset ovat aivan valtavassa kriisissä. Tässä eivät auta kuin isot ratkaisut,

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

sellainen, että luovutaan kokonaan päästökaupasta joksikin aikaa, viivästetään näitä ylimitoitettuja ilmastotoimia. Jotain tällaista on pakko tehdä, että tämä tilanne saadaan ratkaistua.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Taimela.

19.07 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Vaalikauden tärkein asuntopolitiikkaa koskeva ja yli vaalikausien sitä linjaava strategia on käsitelty perinpohjaisesti ja hyvässä hengessä ympäristövaliokunnassa. Tällä kertaa emme valitettavasti saavuttaneet yhteisymmärrystä asuntopolitiikan pitkistä linjasta opposition kanssa, toisin kuin vuonna 2018, jolloin tarkastusvaliokunta tuotti perinpohjaisen tutkimuksen ja yksimielisen mietinnön asuntopolitiikan kehittämiskohdista. Tämä strategia pohjaa tuohon työhön, ja keskeiset johtopäätökset ovat mielestäni edelleen hyvin samankaltaiset. Uskon, että pääperiaatteiltaan eduskuntapuolueilla on kuitenkin yhteneväiset näkemykset asuntopolitiikan suurista linjoista. Kun luin opposition vastalauseita, moneen asiaan on helppo yhtyä.

Kuten perussuomalaiset, myös SDP pitää tärkeänä, että ilmastopolitiikan toimien kustannukset pienituloisille selvitetään ja kompensoidaan. Tätä on ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuus. Vastustamme turhaa säätelyä yhdessä opposition kanssa ja haluamme, että työvoiman liikkuvuutta tullaan edistämään entisestään. Rakennusten kunnosta tulee myös pitää huolta, sehän on itsestäänselvyys.

Kokoomuksen kanssa olemme samaa mieltä siitä, että asuntotarjonnan lisääminen on tärkeä keino hillitä asumisen kustannuksia ja kysyntään vastaamiseksi tarvitaan monipuolista asuntotarjontaa. Yhdymme kokoomuksen näkemykseen myös siinä, että toimintaympäristö ei ole tällä hetkellä vakain ja ennustettavin ja työtä sen eteen, että näin olisi, tehdään ja tulee tehdä joka päivä. Yhdyn myös pettymykseen, joka on siellä kokoomuksen eriyvässä siitä, että maankäyttö- ja rakennuslain uudistus ei etene tällä vaalikaudella suunnitellusti.

Arvoisa puhemies! Suomalainen asuntopolitiikka on keskeisiltä osiltaan varsin onnistunut, eikä tarvetta perustavanlaatuisille muutoksille mielestäni ole. Näin toteaa mietintö, ja tähän on hyvä yhtyä. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö kehitettävää koko ajan ole, ja uutta ilmaantuu jatkuvasti. Pitkäjänteisyys ja muutosten hitaus tuovat omat haasteensa asuntopolitiikan kokonaisvaltaiseen ja kestäväan kehittämiseen. Tänään tehty päätös näkyy todennäköisesti vasta vuosien päästä. Kaikki välineet eivät ole myöskään valtion käsissä. Kunnat vastaavat maapolitiikasta ja kaavoituksesta itsenäisesti.

Tällä hetkellä elämme erittäin sumuisia aikoja taloudessa, markkinoilla ja energiapolitiikassa, ja tämä heijastuu väistämättä asuntopolitiikkaan. Etenkin kasvavien energiakustannusten keskellä tarvitaan nopeita toimia, ja niitä hallitus onkin tehnyt viimeksi budjetitiriihessä. Keskeiset asuntopolitiikan periaatteet kuitenkin pysyvät, vaikka maailma ympärillämme myllertää. Ilmastomuutos ja luontokato etenevät, ja myös asuntopolitiikalla täytyy vastata näihin. Pelkästään säämuutoksista johtuvat olosuhteet aiheuttavat haasteita asuinalueille ja asunnoille jo nyt ja tulevaisuudessa yhä enemmän.

Asumisen hintaa on jatkuvasti tarve saada alennettua. Ei voi olla niin, että ihmisen koko palkka menee asumiskustannusten kattamiseen. Tässäkin on erotettava pitkän linjan työ sekä nykyiset kriisitoimet toisistaan. Elämme nyt erittäin poikkeuksellisia aikoja energiemarkkinoilla, sen varmasti jokainen tässä salissa tiedostaa. Työvoiman liikkuvuuteen vaikuttaa onnistunut asuntopolitiikka niin kasvukeskuksissa kuin maakuntien keskustoissa.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Haja-asutusalueilla asuntojen arvot alenevat, ja tätä muutosta koetetaan pehmentää myös valtion avulla esimerkiksi purkamisen tuella tyhjille kohteille. Näiden eteen tehdään työtä edelleen pitkäjänteisesti.

Asumismenojen kalleus kohdistuu väestöryhmiin eriarvoisesti, ja etenkin vuokralla asuvat ja pienituloiset maksavat asumisestaan suhteessa muita enemmän. Niin ikään tämän eron kaventaminen vaatii työtä pitkäjänteisesti myös seuraavalta hallitukselta. Asunnottoisuus vähenee, mutta emme ole siinäkään vielä tavoitteessamme.

Arvoisa herra puhemies! Rakennusten rooli ilmastopäästöistä on merkittävä, kun niiden osuus on noin 40 prosenttia energian kokonaiskulutuksesta ja ne aiheuttavat 36 prosenttia energiaperäisistä kasvihuonekaasupäästöistä. SDP:lle on tärkeää, että sosiaalisen oikeudenmukaisuuden periaate tulee huomioida ilmastopäätösten vähentämiseen liittyvissä tomissa siten, ettei kenenkään asuminen kallistu ilmastotoimien vuoksi kohtuuttomasti. Toisaalta energianhinnan nousu merkitsee sitä, että energiatehokkuusremontit maksavat itsensä takaisin myös entistä nopeammin. Energiaremontteja on tuettu ja tuetaan edelleen tällä kaudella merkittävillä summilla sekä kotitalousvähennyksen kautta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Suomi ikääntyy vauhdilla. Tämä aiheuttaa ison haasteen asuntokannalle, kun kotien pitäisi soveltua myös apuvälineiden käyttöön ja muihin iän tuomiin tarpeisiin. On olennaista, että valtio tukee korjausremontteja ja hissien jälkiasennuksia kaikilla tasoilla ja kunnissa, kuntayhtymissä, hyvinvointialueilla ja järjestöissä mietitään, miten ikäihmisten hyvä asuminen taataan. Tähän kokonaisuuteen liittyvät myös toimivat sosiaalipalvelut sekä liikenne- ja muut asuinalueiden palveluratkaisut.

Voi siis todeta lopuksi, että vaikka peruspalikat asuntopolitiikassa ovat kunnossa, haasteita riittää myös jatkossa. Niiden selättämiseen ohjelma antaa hyvän lähtökohdan, ja seuraavaksi odotamme eduskunnan käsittelyyn keskeisiä ohjelmaan liittyviä lakiesityksiä, jotta ne ehditään käsitellä vielä tällä kaudella. Näitä ovat esimerkiksi esitys asumisneuvonan vakinaistamisesta ja säätämisestä lakisääteiseksi toiminnaksi sekä pitkän korkotuen kehittämiseen tähtäävä esitys ja yhteishallintolain muutos vuokralaisen aseman parantamiseksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen.

19.13 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos valiokunnan puheenjohtaja Sipilälle kehittämisohjelman esittelystä.

On tärkeää, että jokaisella on mahdollisuus asua kohtuuhintaisesti toiveiden ja elämäntilanteen mukaan. Suurelle osalle se tarkoittaa itse omistettua kotia, osalle se tarkoittaa vuokralla asumista. Olemme puhuneet tänään täällä eduskunnassa tasa-arvosta. Asuntopolitiikan lähtökohtana on hyvä olla ihmisten ja maan eri osien välinen tasa-arvo. Suomessa pitää olla erilaisia asumisen mahdollisuuksia. Kaikkia ei voi laittaa samaan muottiin. Asuntomarkkinoilla tarvitaan erilaisia asumisen muotoja: omistusasumista, asumisoikeusasuntoja, yksityisiä vuokranantajia, institutionaalisia toimijoita sekä valtion tukemaa asuntotuotantoa. Valtion tulee kohdella kaikkia asumisen muotoja tasapuolisesti.

Jokaisella suomalaisella pitää olla vapaus valita, mihin rakentaa kotinsa ja elämänsä. Meidän tulee lisätä kohtuuhintaista asumista etenkin isommissa keskuksissa ja samalla pitää huoli, että asua voi myös väljemmillä vesillä, luonnon keskellä, harvaan asutulla seudulla. Koko maan asuttuna pitäminen liittyy isänmaamme kokonaisturvallisuuteen ja huol-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

tovarmuuteen. Siksi kiinteistöjen arvojen romahtamista harvaan asutulla seudulla tulee torjua. Siihen meidän täytyy yhdessä löytää konkreettisia keinoja.

Yksi asuntopolitiikan keskeinen tehtävä on alueiden tasa-arvoistaminen. Alueiden eriytymiseen tulee suhtautua vakavasti. Asumisen lisäksi eriytyminen vaikuttaa niin koulunkäyntiin, liikenteeseen kuin mahdollisuuksiin harrastaa.

Arvoisa puhemies! Tarvitsemme niin yksityistä kuin valtion tukemaa asuntotuotantoa. Meidän tulee samalla kulkea kohti väljempää Suomea, joka on keskustan keskeinen tavoite. Väljempi Suomi on hyvinvoivien ihmisten maa, jossa kaikilla on oikeus ja mahdollisuus tehdä työtä ja elää siellä, missä tuntee itsensä ja perheensä onnelliseksi. Aikaa ja energiaa vapautuu, kun etätyö lyhentää työmatkoja ja poistaa ruuhkia. Yritysten tuottavuus paranee, kun aikaa ei käytetä matkustamiseen. Samalla hidastetaan ilmastonmuutosta, kun päästöt pienenevät. Yhä useammille väljempi Suomi tarkoittaa monessa paikassa asumista, arjen jakamista useamman paikkakunnan kesken — aivan kuten meillä kauempaa tulleilla kansanedustajilla.

Arvoisa puhemies! Luonnonläheisyys parantaa tutkitusti hyvinvointiamme. Siksi jokaisella suomalaisella pitää olla oikeus maahan, luontoon ja viihtyisän elinympäristöön. Kun kaupunkisuunnittelussa luonnon läsnäolo nostetaan tärkeäksi tavoitteeksi, yhä useampi kaupunkilainen pääsee nauttimaan luonnosta puistoissa, viljelyspalstoilla, siirtolapuutarhassa tai vaikka oman taloyhtiön puutarhapihassa. Itsellänikin porkkanat kasvavat täällä laatikossa Helsingin-kodin takapihalla.

Arvoisa puhemies! Tarvitsemme myös toimivia internetyhteyksiä tämän etätyön, etäopiskelun ja eri paikoissa asumisen tukemiseksi. Tarvitsemme toimia, jotta väljempi Suomi, jonka kehitys on jo alkanut, voi jatkua kestäväan suuntaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sirén.

19.18 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Nyt olemme tärkeän aiheen äärellä. Asuntopolitiikka vaikuttaa ihan jokaisen suomalaisen elämään ja arkeen, ja tässä kehittämisohjelmassa asuntopolitiikkaa tarkastellaan usea vuosi eteenpäin.

Nyt käsiteltävänä olevassa selonteossa tunnistetaan tämä asuntomarkkinoiden merkitys niin tavoitteissa kuin päätöksenteon periaatteissa, ja näitä on ilman muuta helppo kannattaa myös oppositiosta käsin. Olemme kuitenkin eri mieltä siitä, edistetäänkö näitä kehitysohjelmassa nimettyjä hyviä tavoitteita ja päätöksenteon periaatteita tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti niillä keinoilla, jotka ohjelmaan on nostettu. Selonteko siis asettaa hyvät tavoitteet mutta ei esitä riittäviä keinoja asuntomarkkinoiden pitkäjänteiselle kehittämiselle. Ohjelman vakava puute on se, että se ei esitä konkreettisia toimenpiteitä asuntomarkkinoiden paremman toiminnan edistämiseksi. Oli ilo huomata, että ainakin mainio kollega Taimela oli myös opposition vastalauseisiin tutustunut — samoin kuin valiokunnan puheenjohtaja Sipilä, totta kai — ja paljon on sellaista, mistä meidän oli helppo löytää yhteistä linjaa, mutta nämä konkreettiset keinot markkinan toimijuuden edistämiseksi ovat ennen kaikkea se, jota jäimme vielä kaipaamaan.

Tämä selonteko valitettavasti myös sivuuttaa joiltakin osin tutkittua tietoa ja asiantuntijoiden antamia arvioita. Toisin kuin näissä asetetuissa tavoitteissa, selonteon toimenpideehdotuksissa ei riittävästi huomioida sitä, miten tärkeää asuntomarkkinoiden toimiminen on. Esimerkiksi asumisen kustannusten kohtuullisuus on aivan erinomainen tavoite, jota totta kai kannatamme. Tuota tavoitetta voitaisiin edistää tehokkaasti esimerkiksi sellaisilla

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

toimenpiteillä, jotka lähtevät toimivasta kaavoituksesta, tonttien ja rahoituksen saatavuudesta sekä monipuolisesta asuntotuotannosta. Asuntotarjonnan lisääminen luonnollisesti on hyvä, toimiva keino hillitä asumisen kustannuksia.

Tässä käsittelyn aikana nousi selkeästi esiin, että etenkin vapaarahoitteista rakentamista lisäämällä saataisiin lisää monipuolista, erilaisia tarpeita vastaavaa, kohtuuhintaista asuntotuotantoa. Tässä selonteossa kuitenkin painopiste on vahvasti valtion tukeman asuntotuotannon tukijärjestelmän kasvattamisessa ja vahvistamisessa. Asiantuntijoiden näkemyksiin pohjaten kokoomuksessa olemme sitä mieltä, että nämä tuetut asunnot tulisi kohdentaa nykyistä paremmin heille, joilla tarve on suuri. Olemme myös sitä mieltä, että tuotantoa — siis tuettua asuntorakentamista — tulisi ajallisesti kohdentaa ennen kaikkea sel-laisiin hetkiin, kun rakentaminen on laskusuhdanteessa.

Olisimme toivoneet selonteolta myös sitä, että se olisi tunnistanut paremmin liikeneinfran kehittämisen merkityksen ja nykyistä sujuvammat prosessit esimerkiksi kaavoituksessa. Valitettavasti niiden sijasta selonteko esittää lisää sääntelyä ja lisää valtion tukimuotoja.

Arvoisa puhemies! Selonteko tosiaan katsoo asuntopolitiikkaa eteenpäin vuoteen 2028 asti. Niin kuin valiokunnan puheenjohtaja Sipilä esitellessään totesi: juuri tässä maailman-tilanteessa, jossa nyt olemme, olisi erittäin tärkeää kaikin mahdollisin toimin edistää vakaata ja ennakoitavaa toimintaympäristöä rakentamisessa ja asuntomarkkinoilla.

Arvoisa puhemies! Olemme kokoomuksessa todellakin jättäneet vastalauseen, ja vastalauseessa on kannanottoehdotus, jossa on neljä kohtaa. En lue niitä nyt läpi, mutta mainitsen, että kolmannessa edellyttämme palaamista Sipilän hallituksen asettamiin, kestäväää kasvua luoviin tavoitteisiin, kuten sujuvuuden lisäämiseen, ja neljännessä kohdassa edellyttämme, että valmistelun pohjaksi tehty virkamiesraportin esitys — jossa esitettiin muun muassa varainsiirtoveron alentamista — olisi huomioitu paremmin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

19.24 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tässä puheenvuorossa haluan tuoda esille joitakin keskeisiä kohtia tarkastusvaliokunnan ympäristövaliokunnalle antamasta lausunnosta.

Kuten edustaja Taimela puheenvuorossaan toi esille, niin vuonna 2018 valmistui asuntopolitiikan kehittämiskohteista tarkastusvaliokunnan mietintö, jonka ensimmäisessä kannanottoesityksessä edellytettiin, että hallitus laatii kokonaisvaltaisen ja tavoitteellisen asuntopoliittisen kehittämisohjelman. Nyt onkin ilo neljä vuotta myöhemmin olla käsittelemässä tätä kehittämisohjelmaa täällä eduskunnassa.

Nyt tarkastusvaliokunta omassa lausunnossaan korosti muun muassa politiikan pitkäjänteisyyden ja ennustettavuuden merkitystä, ajan muutosten huomiointia, asuntopolitiikan laajaa yhteiskunnallista merkitystä, laajaa yhteistyötä hallinnonalojen välillä, asumisen valtiontuen kehittämistä sekä lähiöiden merkitystä. Koska kyse on ihmisten arjen ja laajemminkin yhteiskuntamme kannalta niin merkittävästä kysymyksestä, on pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen politiikka erittäin tärkeää. Sen tulee kuitenkin myös pystyä tarvittaessa muuntautumaan vastatakseen alati muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin.

Puhemies! Tarkastusvaliokunta nosti lausunnossaan esille myös joitakin kehittämiskoh-teita tähän ohjelmaan liittyen. Asiantuntijakuulemisissa kritiikkiä nousi muun muassa oh-jelman konkretian puutteesta, suuresta määrästä lisäselvityskohteita ja tavoitteiden toteu-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

tumisen mittaamisen haastavuudesta. Hyvänä nähtiin puolestaan muun muassa muuttuneen toimintaympäristön, kuten koronan ja ilmastotoimien, vaikutusten huomiointi.

Tarkastusvaliokunta piti hyvänä, että selonteossa pyritään vastaamaan asuntopolitiikan kahteen keskeiseen ongelmaan eli asuntojen kysynnän ja tarjonnan epätasapainoon sekä asuntomarkkinoiden eriytymiseen. Kasvavilla kaupunkiseuduilla ja väestöltään vähenevillä alueilla on molemmilla omat ongelmansa, joihin tulee löytää erilaisia ratkaisuja. Toisaalla jatkuvasti nousevat kalliit hinnat vaikeuttavat työvoiman saantia ja pienituloisten arkea, ja toisaalla laskevat hinnat vaikeuttavat lainansaantia peruskorjauksiin ja vaikeuttavat muuttoa tilanteiden muuttuessa.

Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunnan lausunnon yhtenä keskeisenä viestinä oli myös ikäihmisten asunto-olojen parantamisen tarve. Keskeistä on varmistaa kotona asumista tukevien palvelujen riittävyys ja taata riittävästi esteettömiä asuntoja uudistus- ja korjausrakentamisessa. Itse haluan korostaa myös, että esteettömyys ei ratkea pelkästään poistamalla liikkumisen esteet vaan myös varmistamalla kiintokalusteiden käytettävyys huoneistojen sisällä, ja tästä meillä on ihan liian vähän osaamista. Toisaalta esteettömyys tarkoittaa muutakin kuin liikuntaesteettömyyttä. Esteetömmässä ympäristösuunnitelmassa ja rakentamisessa tulee huomioida kaikki aistit.

Asunto-olojen parantamisessa turvallisen ja viihtyisän asuin ympäristön merkitys on suuri meille kaikille, mutta asia korostuu erityisesti ikäihmisten kohdalla. Tarvitsemme uudenlaista ajattelutapaa muun muassa asuntojen yhteisöllisyyden, monisukupolvisten kortteleiden ja uusien asumisvaihtoehtojen kehittämisessä. Onkin tärkeää, että pelkän asunnon, yksikön tai laitoksen sijaan jokaisella tulisi olla oikeus kotiin, vaikka kunto olisikin jo huono. Tämä edellyttää myös hoito- ja hoivakulttuurien muutosta, jotta asumiseen saadaan kodin tuntu, olipa koti sitten missä tahansa. Myös luonto ja yhteisöllinen toiminta ovat tärkeitä hyvän kodin rakennuspalikoita.

Puhemies! Tarkastusvaliokunta nosti lausunnossaan yhdeksi tärkeäksi teemaksi myös asuinalueiden eriytymisen. Vaikka tilanne Suomessa on kansainvälisesti vertailtuna melko hyvä, lähiöiden sosioekonominen kehitys on ollut epäsuotuisaa tulo- ja koulutustason heikkenemisen ja työttömyyden lisääntymisen vuoksi. Erityisen huolestuttavaa on pääkaupunkiseudun ulkopuolisten kaupunkien kasvava eriytyminen, kuten esimerkiksi etninen eriytyminen Turussa ja Jyväskylässä.

Lähiöt ovat puolentoista miljoonan ihmisen koti, ja niiden kehittämiseen ja eriytymisen ehkäisyyn on tärkeää panostaa. Asuinalueiden eriytymiseen voidaan tehokkaimmin vaikuttaa puuttamalla segregaaation perussyihin, kuten koulutukseen, työllisyyteen ja palveluiden saatavuuteen. Hyvänä esimerkkinä voidaan pitää keväällä täällä eduskunnassa hyväksymäämme lakia, jossa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakiin lisättiin säännös niin sanotun tasa-arvorahan myöntämisestä eniten lisää tukea tarvitseville kouluille. — Onko tämä viiden minuutin puheenvuoro?

Puhemies Matti Vanhanen: Suositus.

No, jos saan vielä muutaman lauseen sanoa, niin ei tarvitse toista puheenvuoroa pyytää. — Eli lähiöiden kehittämisen yhtenä ongelmana on tutkimus- ja seurantatiedon puute, mikä vaikeuttaa eri asuinalueiden tilanteen ja kehittämistoimien vaikutusten arvioimista ja vertaamista. Eriarvoistumisen ehkäisyyn tueksi tarvitaankin entistä kattavampaa tietopohjaa alueiden tilanteista ja eroista sekä niiden taustoista. Kaiken kaikkiaan asuntopolitiikan

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

kehittämisessä tarvitaan nykyistä parempaa tutkimuksellista tietoperustaa. — Kiitos, puhemies.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Multala.

19.30 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Aivan alkuun teen kokoomuksen vastalauseen 2 mukaisen kannanottoehdotuksen, jota edustaja Sirén aiemmin tässä jo esitteli.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että meillä on näin tärkeä asia kuin asuntopolitiikka tänään täällä käsittelyssä. Valitettavasti yksi viimeisistä asioista tämän päivän asialistalla. Asia on kuitenkin niin tärkeä, että soisi jokaisen kansanedustajan tähän asiaan hiukan ajatusta laittavan.

Tämä asuntopoliittinen selonteko on sinällään tärkeä ja hyvä väline linjata asuntopolitiikkaa pitkälle yli vaalikausien. Valitettavasti tällä kertaa ei onnistuttu siinä, että selonteko tai sitä linjaava mietintö olisi ollut yksimielinen. Käyn tässä läpi muutamia syitä siihen, minkä vuoksi kokoomus jätti tähän oman vastalauseensa.

Tämä selonteko, kuten edustaja Sirénkin aiemmin tuossa kuvaili, valitettavasti ohittaa toimivien asuntomarkkinoiden merkityksen. Kuten muillakin markkinoilla, asuntojen hintaa, eli sitä kohtuuhintaisuutta, määrittelee eniten kysynnän ja tarjonnan tasapaino. Kun rakennetaan riittävästi ja kaavoitetaan riittävästi sellaisia asuntoja sellaisille alueille, joissa ihmiset haluavat asua, niin silloin hinnat pysyvät kohtuullisina. Jos taas kaavoituksista on niukkuutta, silloin hinnat nousevat. Valitettavasti toki meillä on sellaisia alueita, joille tällä pelkällä kaavoituksella ei voida vaikuttaa, esimerkiksi tämä Helsinginniemi nyt ei vain mittaansa enempää laajene tuonne merelle, vaikka kuinka Helsinki sitä täyttää. Joka tapauksessa asuntojen hinta on erittäin tärkeää informaatiota siitä, minne tulisi kaavoittaa lisää asumista. Esimerkiksi tämä näkökulma on tässä selonteossa lähes tyystin unohdettu.

Asumisen kustannuksiin vaikuttavat siis kaavoitus ja rakentaminen ja erityisesti se, kuinka paljon rakennetaan vapaahintaisia asuntoja. Tämän asuntopoliittisen selonteon toimenpiteet käytännössä keskittyvät siihen, kuinka saisimme lisää ARA-tuotantoa eli tuotantotuettua asuntorakentamista. ARA-tuotantoa on monesti pidetty ratkaisuna asumisen kohtuuhintaisuuteen. Valitettavasti on tutkimustiedollakin osoitettu, että sillä saattaa olla yleisen asuntomarkkinan hintatasoon jopa päinvastaisia vaikutuksia. Kun rakennamme ARA-tuotantoa, se syrjäyttää vapaarahoitteista asuntotuotantoa näin nostaen vapaarahoitteisen asuntotuotannon hintaa siellä, missä tonttitarjonnasta on niukkuutta, kuten vaikkapa täällä pääkaupunkiseudulla. ARA-tuotantoa pitäisi sen vuoksi mielestämme kohdentaa tiukemmin sitä tarvitseville, kuten asunnottomille ja muille erityisryhmille, kuten esimerkiksi täälläkin esiin nostetuille erityisryhmille, vanhuksille tai vaikkapa opiskelijoille. Opiskelija-asuntojen ARA-tuotannon lisääminen on sinällään hyvä tavoite, ja sitä kannatan.

Täällä on esille nostettu keskustelussa myös liikenneinfran kehittämisen merkitys ja MAL-sopimukset. MAL-sopimukset ovatkin oiva keino siinä, kuinka toimivaa liikenneinfraa ja siten myös hyvää tonttimaata voidaan ikään kuin tuoda hyvien liikenneyhteyksien äärelle lisää, ja sen vuoksi toivottavasti tulevallakin hallituskaudella MAL-sopimuksia käytetään edelleen valtion toimesta yhteistyön tekemiseen kasvavien kaupunkiseutujen kanssa.

MAL-sopimuksissa on kyllä mielestäni kuitenkin yksi merkittävä valuvika, ja se liittyy jälleen ARA-tuotantoon. Asuntorakentamisen tavoite eli se, että vapaarahoitteista asuntotuotantoa lisätään riittävästi kasvavilla kaupunkiseuduilla, on sinällään tärkeä tavoite. Mut-

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

ta MAL-tavoitteisiin on sidottu yleensä se, että ARA-asuntotuotantoa pitää olla — alueesta riippuen se prosenttimäärä vaihtelee — esimerkiksi pääkaupunkiseudulla 30 prosenttia. No, tämä johtaa helposti varsinkin Vantaan kaltaisissa kaupungeissa, joissa meillä on alueita, joissa segregaatiokehitys on jo nyt huolestuttavaa, siihen, että tätä asuntotuotantotavoitetta ei haluta nostaa kovin ylös, sillä halutaan päästä asuntotuotantotavoitteeseen mutta ei kuitenkaan pystytäkään rakentamaan niin paljon ARA-tuotantoa kuin MAL-sopimuksissa ikään kuin edellytetään. Tämä siis toimii päinvastoin kuin toivottaisiin: että saataisiin lisää asuntotuotantoa. Itse asiassa ei sitten tavoitella niin korkeita asuntotuotannon määriä, koska ARA-rahoituksella rahoitettua tuotantoa ei voida niin paljon sinne mahduttaa.

Arvoisa puhemies! ARA-tuotannossa on myös muita haasteita, mitä tulee segregatioon. Siinä nimenomaisesti usein päädytään rakentamaan kokonaisia kortteleita, ja kun sinne ohjaututaan pienituloisuuden perusteella, valitettavasti sen segregatiovaikutus on sitä lisäävä eikä vähentävä. Sen vuoksi mielestäni tämän asuntopoliittisen selonteon toimenpiteissä olisi jo pitänyt paljon laajemmin pohtia myös sitä, millä tavalla tämä ARA-tuotanto aidosti vaikuttaa asuntomarkkinoihin ja ovatko ne kaikki toimenpiteet sen suuntaisia kuin me toivoisimme, sillä tavoitteista asuntopoliitiikan suhteen olemme yllättävänkin samanmielisiä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sirén.

19.35 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Vielä varmuuden vuoksi kannatan edustaja Multalan tekemää ehdotusta pohjaten meidän vastalauseeseemme numero 2.

Samalla haluaisin vielä muutamana sanana sanoa selonteon valmistelusta. Nimittäin useissa nyt käytetyissä puheenvuoroissa on viitattu aikaisemmin tehtyihin asiantuntijaraportteihin, jotka olisivat todellakin luoneet hyvää, kestävä pohjaa tälle asuntopoliitiikan kehittämisohjelmalle, mutta näiden raporttien näkemyksiä ei huomioitu riittävällä tavalla tässä selonteossa eikä siellä esiin nostettuja huolia huomioitu riittävällä tavalla tässä selonteossa. Puhutaan siis tästä kehittämisohjelmaa valmistelevaan asetetusta työryhmästä, joka sai työnsä päätökseen pari vuotta sitten, vuonna 2020, ja tätä ennen, vuonna 2017, tarkastusvaliokunta tilasi asiantuntijaraportin. Olemme samaa mieltä siitä, että näiden raporttien pohjalta tämä kehittämisohjelma olisi luonut kestävä pohjaa asuntopoliitiikalle.

Vielä palaan lisäksi valmistelun pohjaksi tehtyyn virkamiesraporttiin, jossa siis todellakin esitettiin sitä, että pitkällä aikavälillä asunto-osakkeiden ja kiinteistöjen varainsiirtovero alennettaisiin. Tämä oli siis virkamiesraportin esitys, joka ei tähän selontekoon päätynyt mutta on kokoomuksen vastalauseen kannanottoehdotuksena mukana. Lisäksi esitämme, että eduskunta edellyttäisi, että hallitus selvittää varainsiirtoveron poistamista riittävällä siirtymäajalla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Multala.

19.37 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä hieman äskeistä puheenvuoroani.

Käsitlemme siis valtioneuvoston asuntopoliittista selontekoa ja siitä tehtyä ympäristövaliokunnan mietintöä, johon kokoomus on jättänyt vastalauseen. Tässä vastalauseessa yksi keskeisimpiä näkökulmia on se, että tässä ei ole riittävästi tunnistettu asuntomarkkinoiden toimivuutta hyvän asuntopoliitiikan välineenä.

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

Otan esiin yhden asian, joka tällä hallituskaudella on oikeastaan mennyt päinvastoin tai ylösalaisin siihen verrattuna, mitä viime kaudella yritimme yhdessä keskustapuolueen kanssa tehdä. Siihen liittyy maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus, joka nyt tällä hallituskaudella on typistynyt hyvin pieneksi kaavoitus- ja rakennuslain uudistukseksi, ja ehkäpä nyt senkin osalta näyttää siltä, että enpä tiedä, onko se ehtimässä eduskunnan käsittelyssä läpi.

Viime hallituskaudella maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen tavoitteena pidettiin aluekäytön suunnittelun edellytysten parantamista ja joustavoittamista sekä sujuvoittamista. Nyt sen sijaan tämä hallituskausi on muuttanut täysin nämä tavoitteet ja valmistellut entisestään lisää sääntelyä ja hallinnollisia menettelyjä ja kaavatasoja lisäävää esitystä. Tämä on erittäin merkittävä asia, mitä tulee asuntopolitiikkaan erityisesti täällä kasvavilla kaupunkiseuduilla, vaikkapa pääkaupunkiseudulla.

Meidän eduskuntaryhmämme, kokoomuksen eduskuntaryhmä, haluaa selkeyttää, yksinkertaistaa ja nopeuttaa kaavoitusprosesseja sekä maankäyttöperiaatteita. Haluaisimme tuoda esimerkiksi kaavoitustakuun, jonkinlaisen takuun sille, että kun maanomistaja haluaa kehittää omaa aluettaan esimerkiksi asuntotuotantoon, hän saisi siihen edes jossain määräajassa vastauksen kaupungista tai kunnasta, onnistuvatko sen suuntaiset kehittämissuunnitelmat, mitä on ajateltu. Edelleen kuitenkin kannatamme sitä periaatetta, että kunnilla olisi monopoli kaavoituksessa, sitä emme mekään halua poistaa.

Rakentamista rajoittavia, täydennysrakentamista vaikeuttavia määräyksiä ja sääntelyä tulisi keventää ja purkaa. Täällä aiemmin otettiin esteettömyys yhtenä esimerkkinä. Sitä tarvitaan monissakin asunnoissa, kaikissa ei kuitenkaan. Sen sijaan erilaisiin käyttötarkoituksiin tarkoitettua rakentamista ja rakennusten käyttötarkoituksen muutoksia tulisi entisestään helpottaa, jotta esimerkiksi aiemmin toimistokäytössä olevista rakennuksista saataisiin helpommin asuntorakentamiseen tai asumiseen soveltuvia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sirén.

19.40 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Vielä haluan yhden yksityiskohdan nostaa täältä meidän vastalauseestamme, joka siis niin ikään pohjaa tähän tarkastusvaliokunnan antamaan lausuntoon, jossa korostetaan erityisesti tarvetta varmistaa kuntien asuntopolitiikan ja tulevien hyvinvointialueiden sosiaalipalveluiden yhteistyön toimivuus silloin, kun järjestetään ikääntyneiden ja erityisryhmien tarkoituksenmukaisia palveluja ja asumista. Tästä esimerkki: Seniorikodeissa tai vammaisten asumisyksiköissä on tärkeää mahdollistaa omaishoidettavien henkilöiden lyhytaikainen asuminen silloin, kun omaishoidon lakisääteiset vapaapäivät tulevat kysymykseen. Erityisryhmien osalta lyhytaikaishoitopaikkojen määrää tulisi siis meidän mielestämme kasvattaa nykyisestään. Nykyisin se on kymmenen prosenttia. Tämä on yksi keskeinen yksityiskohta, josta olisi toivottavaa, että löytyisi laajaa yhteistä näkemystä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Filatov. [Mikrofoni on kiinni] — Mikrofon.

19.42 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! En haluaisi pidentää keskustelua, mutta on oikeastaan pakko käyttää puheenvuoro yhdestä asiasta, johon olen tässä arkielämässä törmännyt. Meidän tavoitteemme on se, että ikäihmiset pystyisivät asumaan kotonaan mahdollisimman pitkään ja me tuemme sitä kotihoidon tuella. Mutta ennen kuin ihminen on

Pöytäkirja PTK 91/2022 vp

sen kotihoidon tuen tarpeessa, hänen liikkumisensa saattaa vaikeutua voimakkaasti ja on esimerkiksi rollaattoria tai muita. Ja meillä on paljon vuokra-asuntoja, jopa esimerkiksi valtion omistamia, joissa sitten kuitenkin ei huolehdita siitä, että rollaattorilla pääsisi siihen asuntoon sisälle ja että sieltä pääsisi pois, mikä johtaa siihen, että se liikkuminen, joka pitäisi ihmisiä kunnossa, se vähäinenkin liikkuminen, estyy ja ihmiset ikään kuin hautautuvat kotiinsa, koska liikkuminen on vaikeaa. Huomaan, että jos meillä on vammaispalvelulain mukaisia tilanteita, ne on helpompi hoitaa, koska silloin vammaispalvelulainsäädäntö ja kunnan sosiaalitoimi tulevat vastaan, mutta jos on kyse ikääntyneestä ihmisestä, jonka toimintakyky on heikentynyt ja jonka pitäisi päästä paremmin siellä asunnossa liikkumaan, asia onkin todella vaikea. Sen vuoksi toivoisin, että me katsoisimme ikään kuin kokonaisvaltaisesti myös asuntopolitiikassa niitä tarpeita, joita me haluamme myös muissa politiikoissa toteuttaa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 15.9.2022 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola